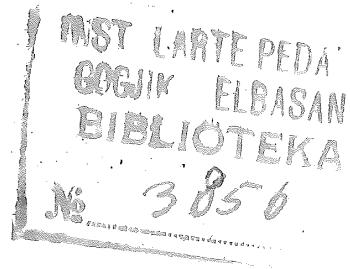

H O M E R I

ODISEA

(Këngët I-XII)

E përktheu nga origjinali
SPIRO COMORA

Kontroll 7P

SHTËPIA BOTUESE «NAIM FRASHËRI»

Titulli i origjinalit:

Homeros: Odyssee

Redaktuar dhe pajisur me shënimet nga
ANDREA VARFI
Piktor: SAFO MARKO

Tirazhi 18,000 kopje

Format 70x100/16

Stash

Shtyp. në Shtypshkronjën «8 NËNTORI» — Tiranë, 1973

HOMERI

204-7

P A R A T H È N J E

Te «Iliada», të dhjetë vjetët luftë, Homeri, siç dihet, na i pasqyron me anë të një episodi: mërisë së Akilit dhe një aksioni që zgjat vetëm 51 ditë. Këtu qëndron dhe arti i madh i Homerit.

Edhe te «Odisea», të dhjetë vjetët vojtje e aventura të Odiseut, Homeri na i pasqyron me anë të kthimit në atdhe të heroit dhe një aksioni që zgjat gjithashtu 40 ditë. Në epiqendër ai vë Odiseun dhe pas tij vijnë i biri, Telemaku, dhe e shoqja, Penelopa. Edhe pse në katër këngët e parashuk flitet veçse tërthorazi për Odiseun, ne e ndjejmë sikur e kemi pranë, tok me Telemakun dhe Penelopën e kanosur prej mtonjësve (pretendentëve) cipëplasur në shtëpi të vetë Odiseut; në Pilo, tok me të birin pranë Nestorit, në Spartë po tok me të birin pranë mbretit Menela dhe Helenës. Në tetë këngët e tjera (V-XII) Odiseu na paraqitet drejtëpërdrejti si protagonist: në ujdhesën e nimfës Kalipso; në det, kur dallgët e përplasin gjysmë të vdekur në vendin e feakeve; në takimin me Nausikën, të bijën e mbretit Alkino, tek po e con pranë t'et; në tregimet e aventurave të tij, te kikonët e lotofagët; te qiklopët e te ndeshja me Polifemin; te lestrigonët e te magjistarja Kirke, brenda në Hades (Ferr); në rreziqet që i duhet të përballojë kur kalon ngushticën e Shkyllës dhe të Karybdës; te strehimi i fundit te Kalipsoja. Pasi dëgjon aventurat e tij, Alkinou e nis Odiseun për në Itakë.

Me arritjen në Itakë (k. XIII-XXIV, që do të botohen në vëllimin e dytë), ne shohim se për Odiseun nuk mbarojnë andrallat dhe luftërat. Sazbret në Itakë, Odiseu vë re pallatin e tij të pushtuar nga mtonjësit, princëve të pasur dhe të fuqishëm të Itakës, me të cilët nuk kishin forca të masheshin as plaku Laert as jaloshi Telémak. Edhe vetë Odiseu nuk mund t'i përballojë haptazi, andaj detyrohet të vëré në veprim zgjuarësinë dhe të presë me dûrim çastin e hakmarrjes. Gjerdani i zgjuarësive e i dinakërive që detyrohet të përdorë Odiseu, ndërthuret aq gjatë, sa mbush gati dymbëdhjetë këngët e fundit. Por Odiseu, me durim, më në fund arrin çastin që priste me ankth: hakmarrja e tij bëhet e tmerrshme, fitorja e tij e plotë: ditë të lumburë i hapen përparrë në shtëpi, pranë gruas besnikë dhe djalit zemërtrim.

Si «Iliada», ashtu dhe «Odisea», në krahasim me epope të tipit «Mahabarata», «Ramaiana», «Shahname», janë relativisht të shkurtëra. Këto, për ta thënë me Aristotelin, «përqafohen që me vështrimin e parë». Narracioni dhe episodet zhvillohen me dinamizëm dhe me qartësi. Autori, në morinë e ngjarjeve dhe të fenomeneve, shquan pikat më dramatike dhe atje përqëndron aftësitë e tij si artist. Ai piktoron, gjithmonë duke përdorur thjerrëza zmadhimi, po kurdoherë pa i kaluar caqet e së pabesuarës. Edhe në paraqitjen madhështore të fatosëve ai kurrë nuk bie në monotonji, sepse e njeh fare mirë psikologjinë njerëzore: edhe heroi më i madh për Homerin ka çaste kur mund të ndjejë ndrojtje. Edhe pas një fitoreje të bujë-

shme heronjtë e Homerit, në veten e tyre, ruajnë diçka krejt vetjake, karakteristike; njërit i kujtohet vatra, tjetrit njerëzit e shtëpisë. Përshkrimet kurër nuk i bën si qëllim në vetëvete, po në shërbim të një ideje. Këto janë të gjalla, të shpejta, të ndritshme. Edhe krahasimet mbështetjen e tyre e kanë në vëzhgime konkrete dhe të holla të jetës, të natyrës.

Te «Iliada» vërtet zoteron Akili, po pranë tij kemi edhe një sërë heronjsh të tjerë, si Nestorin e urtë, Diomedin e zjarrtë, Ajaksin e vendosur, Odiseun mendjemprehtë, Hektorin aq trim dhe aq njerëzor, Andromakën, tipin e gruas, ashtu siç e kuptionin grekët e lashtë; Hekubën, mëmën e përmalluar, Helenën, aq të vetëdijshme për mjerimet që po u sillte trojanëve pa dashjen e saj, po me dashje të hyjneshës Afërditë.

«Odisea», në ndërtimin e vet, ndryshon nga «Iliada». Teksa kjo e fundit paraqet një unitet vendi dhe aksioni të përcaktuar, te «Odisea» vendi ndryshon vazhdimisht dhe aksioni zhillohet në episode të veçanta, të cilat vetëm në dymbëdhjetë këngët e fundit përgëndrohen në një vend. Aristoteli, me gjithate, admironte unitetin e «Odisës».

Te «Odisea» nuk kemi skena të pushtetshme si te «Iliada», por do të ishte gabim që të dyja këto kryevepra të maten po me të njëjtin metër. Tjetër botë dhe tjetër atmosferë zoteron te «Iliada» dhe tjetër te «Odisea». Këtu jemi larg zhurmës së luftës shkatërrimitare të Trojës. Njerëzit tani u janë përveshur punëve paqësore. Kërkesa të tjera kanë. Dhe këtyre kërkave u përgjigjet përmrekulli «Odisea»: rrëfimet këtu kanë një madhështi më të qetë; zbukurimi i gjërvave, detajet janë më të përmëbajtura e më njerëzore shumë më afër realitetit. Jeta e fshatit, natyra, portet dhe ujdheshat e Mesdheut paraqiten në mënyrë realiste. Ndryshimi në mes të dy poemave jemi të mendjes se mund të mos i kushtohet vetëm natyrës së përmëbajtjeve dhe dy fazava të moshës së poetit (rinishë «Iliada» dhe pleqërisë «Odisea»), por edhe një shkaku tjetër: te «Iliada» poeti mund t'i jetë përmëbajtur më me besnikëri traditës, trashëgimit epik më të lashtë; pra, edhe fryma arkaike paraqitet më e fortë te «Iliada»; kurse te «Odisea» poeti, edhe pse mund të jetë mbështetur në traditën, në trashëgimin epik më të lashtë ka derdhur njëkohësisht edhe gjithë përvojën e mbresat e jetuara të tij; pra, edhe fryma e përparruar paraqitet më e fortë te «Odisea».

Personazhi i Odiseut, i cili te «Iliada» zë një vend mjaft të kufizuar, te «Odisea» paraqitet i plotë. Cilësitë e tij, që ja njohim te «Iliada» (mendjemprehtësia, trimëria, zotërimi, i vetëvetes), këtu zhillohen, vihen në veprim, duke e posuruar me tiparet e një personazhi të vërtetë dramatik, që dëshiron me zjarr të kthehet sërisht në atdhe. Dhe, për të arritur këtë objektiv, ky nuk zmbrapset përparrë asnjë vështirësie. Të gjitha forcat dhe zgjuarësinë e vet i ka përqëndruar vetëm në këtë objektiv: se dashuria e zjarrtë, pëllatet, jetesa përrallore, aty edhe vetë pavdekësia që i premtion nimfa Kalipso, nuk e imposhtin Odiseun. Këtë ne e shohim buzë detit të vëtmuar, me sytë e përlotur të drejtuar nga Itaka e tij. Pasioni i Odiseut nuk është i përmëbajtur si ai i të riut Akil, po është më i thellë. Odiseu është një personazh me ndjenja shumë të holla: kujtoni, ndër të tjera, takimin e tij me Nausikën. Durimi i tij i jashtëzakontë kundrejt mtonjësve fagezinj na pushton aq tepër, sa, kur shpërthen hakmarrja, ne jo vetëni gjëzohemi, po edhe entuziazmohemi, sepse te ky akt i Odiseut ne shohim shpërthimin eurrejtjes së njerëzimit që vuam, por që më në fund del fitimtar me forcën e mendjes dhe të krahut të vet.

Telemaku, edhe pse nuk paraqet ndonjë fizionomi shumë të përcak-

<i>ce, ka-</i>	tejpërtej detit dhe tokës pa anë m'e lehtë se era.	
<i>shkri-</i>	Heshtën e saj të fuqishme e të rëndë e mori në duar,	95
<i>e. Kë-</i>	që e kish majën të mprehtë prej bronxi të ndritshëm, dhe shtronnte	
<i>etjen e</i>	turma pa masë heronjsh e luftarësh, kur bënин t'i ndizej	
<i>rë he-</i>	gjaku dhe desh t'u tregonte atyre se kush ësht' i ati,	
<i>vendo-</i>	Lart, që nga maja e malit t'Olimpit u derdh e arriti	
<i>Andro-</i>	fill e n'Itákë, kundruall pallatit që kish Odiséu;	100
<i>n, më-</i>	vrapin e ndali te praku i derës s'oborrit, me heshtën	
<i>i sillte</i>	fort të shtrënguar, njësoj si Mentor me veshje e fytyrë,	
<i>e fun-</i>	mbreti i vendit të tafëve. T'ulur te praku, zuzarët,	
<i>vendi</i>	shtruar më nge mbi lëkura të qeve që kishin llufitur,	
<i>ë cilat</i>	mtonjësit loznin me gurë e dëfrenin dhe rrötull u rrinin	105
<i>Aristo-</i>	sus shërbestarë e kasnecë të shumtë e një pjesë prej tyre	
<i>do të</i>	sillnin tryezat e lara me copa syngjerësh vrimendur,	
<i>metër.</i>	verën me ujë përzienin në kupa disa dhe të tjerë	
<i>lisea».</i>	mbushnin tryezat e tyre me thelat e mishit të pjekur.	
<i>tani u</i>	Ishte hyjnor Telemáku, i pari që pa perëndeshën.	110
<i>e kér-</i>	Bashkë me mtonjësit rrinte i ulur me zemër të vrarë	
<i>iadhë-</i>	dhe po i sillej në mendje fytyra e t'et të shkëlqyer.	
<i>i e më</i>	E më t'i bëhej sikur e shikonte atë që po hynte	
<i>he uj-</i>	befas në dhomë e mtonjësit shporrte e shtinte në dorë	
<i>të dy</i>	nderin e humbur dhe vendin ku pat mbretëuar një herë.	115
<i>rës së</i>	Dhe, tekxa mendjen e tij po e brenin të tilla mendime,	
<i>pleqë-</i>	ulur siç ish pranë tyre, diktoi hyjneshën; u çua,	
<i>: i jetë</i>	doli përjashta dhe shkoi t'i dilte përpara; s'kish hije	
<i>; pra,</i>	burri i huaj të priste te dera e tij aqë gjatë.	
<i>disea»</i>	Pasi ju qas, përshëndeti dhe heshtën ja mori nga dora	120
<i>i-epik</i>	e disa fjalë pastaj shpejt e shpejt i drejtoi perëndeshës:	
<i>esat e</i>	«Mirëseyjen, o i huaj! Këtu miqësish do të pritesh!	
<i>rtë te</i>	Pasi të hash një kafshitë, më thuaj se ç'hall të ka sjellë.»	
<i>izuar,</i>	Foli kështu e u nis; dhe Paláda pas tij u largua.	
<i>(men-</i>	Sa hynë brenda në dhomën e madhe, ai e pështeti	125
<i>en në</i>	heshtën e saj te një shtyllë e gjatë ku kish dhe të tjera	
<i>natik,</i>	armë si kjo t'Odisé durimmadhit, n'armoren e bukur.	
<i>r këtë</i>	Pasi e uli hyjneshën në fron me pështetse për këmbët,	
<i>it dhe</i>	që ish i téri mbuluar përsipër me tyl të qendisur	
<i>uria e</i>	ngjyrash të shumta, vendosi përbri dhe një tjetër për vete;	130
<i>emton</i>	pakëz më tutje se mtonjësit: që mos ja prishte qetësinë	
<i>etit të</i>	zhurma që bënin ata të pacipë gjat' kohës së darkës,	
<i>diseut</i>	dhe ta pyeste pa frikë për t'atin që ndodhej i ikur.	
<i>Diseu</i>	Solli sakaq shërbestarja ibrikun e artë e u derdhi	
<i>a, ta-</i>	ujë të lanin pak duart përsipër legenit t'ergjëntë,	135
<i>ijësve</i>	dhe një tryezë të bukur u vuri atyre përpara.	
<i>vetëm</i>	Shtroi pastaj qilartarja mësallën me bukë e ushqime,	
<i>sho-</i>	kryegostitësi pjatat me thelat e mishit u solli	
<i>fund</i>	dhe nga një kupë të artë secilit. Shpeshherë kasneci	
<i>ircak-</i>	qasej dhe kupat e tyre i mbushte me lëngun e rrushit.	140
	Mtonjësit hynë në dhomë me kokën përpjetë dhe zunë	
	stolet e fronat me radhë e u ulën. Kasnecët u hidhnin	
	ujë në duar e skllavet u sillnin kanistra me bukë,	
	çuna me radhë i vinin cdo kupe kurorë prej vere.	
	Shtrinë ata duart mbi gjellët e shijshme që kishin përpara	145

dhe, më në fund, si u shqepën së ngrëni e së piri sa deshën,
lindën dëshira të tjera në zemrat e mendjet e tyre:
zemra kërkonte të ndihej tanë edhe pakëz muzikë,
vallja me duf të kërciste — t'i vihej kapaku gostisë.
Mori ahere kasneci lahutën magjike e ja ndehu
Fém këngëtarit, që nisi sakaqë, sado zemërthyer,
këngës së bukur t'ja thoshte me shoqe lahutën e ëmbël.
Por Telemáku kish hall si t'i fliste hyjneshës Athénë;
u aférua, që mos e dëgjonte kush tjetër, e foli:

«O mik i dashur! A qen kam i falur nga ti po të them se
kjo ështëjeta që bëjnë prej kohësh këta cipëplasur?
Vetëm muzikë dhe valle mendojnë këta, asgjë tjetër!
S'janë mësuar të rrojnë me djersën e ballit të tyre!
Dhe shpërdorojnë këtu pasurinë e një burri që ndoshta
koskat e bardha të tij i kalb era e shiu në tokë,
ose pa prehje lëvizin mbi valët e detit të gjéré.
Po të shikonin një ditë se erdhi ai në Itákë,
do dëshironin më mirë të qenë të lehtë nga këmbët,
sesa siç janë, rënduar me rroba princore dhe are...
Por s'ka dyshim se atë e ka gjetur një vdekje e llahtarshme,
edhe, sado të betohet dikush që ai do të kthehet,
zemrën time tanë nuk arrin të ma ngrohë asnjë shpresë.

Iku e vate një herë e mirë ajo ditë e lumtur!...
Por pa më thuaj: kush je, që nga vjen, në ç'qytet ke banimin?
Kush janë ata që të lindën? Ç'anije këtu të ka sjellë?
Si edhe qysh ty të prunë detarët? Kush mburren se janë?
Unë s'besoj të kesh ardhur këtu duke ecur në këmbë.
Prapë të lutem, më thuaj, se dua të di të vërtetën:
ësht' herë e parë që vjen ti këtu, në Itakë, apo paske
ardhur sérish posa mik i tim eti, si shumë të tjerë
miq që ka pritur kjo derë bujare dikur? Odiséu
qe i afruar me njerzit dhe dinte t'i bënte përvete.»

Edhe Athéna sykaltër ja ktheu me fjalë të tillë:
«Fill e për pe do të flas për çdo gjë e me zemër në dorë.
Quhem Mentór dhe jam biri i trimit të madh Ankiálit,
prijes i fisit të tafëve, mjeshtra në punë të detit.
Erdha këtu me anije së bashku me shokë rremtarë,
duke lundruar mbi detin e murmë drejt Témezës: shpie
hekur të shndritshëm dhe dua të marr në këmbim prej atyre
njerzve që flasin në gjuhë të tjera ngarkesë bakëri.
Larg prej qytetit e lashë anijen, në skelen e Rétrës.
mu ndënë Nëion, malin e lartë të veshur me pyje.
Mua mikpritje e vjetër më lidh me tët atë; po deshe,
shko të pyesësh héroin Laert që nuk qaset prej kohësh
më në qytet, me sa flitet, po rri në vetmi i trishtuar,
n'arat e tij, me një plakë shërbestare, që bën për të ngrënë
kur ai kthehet zdruq-zdruq, i këputur, nga fusha me vreshta.
Zbrita këtu se u fol sikur ish duke ardhur yt atë,
por e pengojnë hyjnorë të kthehet n'Itákën e dashur.
Jo, nuk ka vdekur mbi dhe Odiséu hyjnor; ai është
gjallë n'ujdhesë të largët; mes detit të gjéré, ku njerëz
t'egër, pa zemër, e mbajnë e s'duan ta lenë të shkojë.

150

155

160

165

170

175

180

185

190

195

- Dua tani tē rrëfej që përpara ç'do ndodhë, ashtu si
zemërës sime i flasin hyjnitë e pavdekshme, dhe unë
shpresë kam shumë tē madhe se kjo do tē dalë e vërtetë, 200
pa ngulur këmbë se qenkam profet a falltar i mbaruar:
nuk do qëdrojë më gjatë Odiséu larg tokës së prindve.
Edhe sikûr me vargonj makar t'hekurt tē jetë i rënduar,
ka pér ta gjetur mënyrën se si tē shpëtoj' ajo mendje
aqë e zgjuar. Më thuaj tani tē vërtetën: mos vallë 205
ti je i biri vërtet? Pér tē ngjarë i ngjake sa s'bëhet;
kokën e sytë tē bukur i ke pikërisht si yt atë...
Shpesh kishte ardhur tē piqeshim ne me shoshokun, përpara
se tē largohej drejt Trojës me ajkën e burrave argéjas
hipur n'anijet zgavroshe. Q'ahere s'u pamë më kurrë...
«Unë, ju gjegj Telemáku i urtë, do them ç'më di zemra. 210 *pereud ista*
Mëma më thotë se jam bir' i tij; por kjo s'ka si tē dihet.
Kush ësht' ai që vë dorën në zjarr se e njohëka t'atin?
Njëmijë herë më mirë sikûr t'isha djalë i ndonjërit
që i ngrys ditët i qetë e i lumtur në gji tē familjes,
sesa tē jem, si tregojnë tē tjerët, i biri i burrit 215 *11/11/11*
më orëzi që ka bota! Ja, fola pér sa më pyete.» *per qytetit*
Fjalës së tij ju përgjegj atëhere Athéna sykaltër:
«Jo, tē pavdekëshmit duan tē dihet nga shekujt e ardhmë
kush ish i ati i djalit që ka Penelópën pér mëmë! 220
Thuamë hapur, tē lutem, ç'gosti kaq'e madhe është shtruar?
Pse janë mbledhur këtu këta njerëz? C'po ndodh këtu brenda?
Dasmë apo festë? S'më duket se hanë nga qësja e tyre...
Shih me ç'qëndrim tē pacipë po hanë dhe pinë! Kush vallë 225
ësht' ai burrë — i thënçin! — që hyn dhe shikon te kjo dhomë turpe tē tilla paemër e gjaku s'i hipën në kokë?»
«Mik i nderuar, ju gjegj Telemáku, ti deshe tē marrësh
vesh çfarë ndodh te kjo derë dhe unë tē them se s'ka pasur
tjetër shtëpi më tē pasur e më tē nderuar se jona 230
gjatë asaj kohe që ndodhej ai pranë nesh. Por hyjnorët
dhanë dënimin e tmerrshém se duhet t'humbasë ai burrë
e tē mos dijë asnjë nga tē gjallët se si e pat fundin.
Gjithë ai pikëllim që do ndjenim pér vdekjen e burrit
kurrë nuk kish pér tē qenë aqë i madh, do tē qe më i vogël 235
po tē kish vdekur në Trojë së båshku me shokët, o qoftë,
pasi tē kishte fituar një luftë t'atillë si burrat,
shpirt tē kish dhënë në duart e miqve. Ahere tē gjithë
grekët një varr madhështor do t'i bënin atij e tē birit
pas do t'i linte kujtim t'amëshuar lavdinë e pamortshme; 240
kurse Harpíjet e morën atë pa lavdi n'atë jetë,
s'pa e s'dëgjoi njeri se si iku e vate... Dhe unë
vetëm mundime e dhembje e lote prej tij trashëgova...
Por nuk qaj vetëm pér vdekjen e tij; unë qaj dhe pér shumë
brenga dhe ankthe që deshën hyjnitë tē heq e tē vuaj. 245
Shumë fisnikë, që janë pari e ujdhësave fqinjë,
Sámi, Dulfsi dhe Zákintos, pyjesh tē dendura veshur
si edhe shokët e tyre që rrojnë n'Itákën shkëmbore,
erdhën këtu e u shtruan dhe mëmë ma duan pér grua.
Pápo ajo e tërheq atë fill aqë sa mos këputet;
as tē pranojë nuk do një martesë tē tillë, t'urryer, 250

as t' hedhë poshtë kërkësën e tyre nuk mund. E ndërkohë
ç'ka e nuk ka në pallat po e prishin ata si u teket.
Shpejt, shumë shpejt edhe mua ata do ma bëjnë të madhen! . . . »

«Sikur të qe Odiseu, ju gjegj perëndesha, e prekur,

255

dora hakmarrëse do t'i kish shtypur këta, faqezinjtë,

mjaft që ai të fanitej te praku i derës pallatit
me përkrenare, mburojë e dy heshta, ashtu siç e pashë *

mik në oborr të tim eti, kur erdhi dikur nga Efira

— ku kishte shkuar te Ilosi, bir' i Mermérit, t'i lypë

260

helm vdekjeprurës për heshtat: s'ja dha, se kish frikë hyjnitë,

kurse im atë e kish si vëlla edhe nuk ja kurseu;
sikur të vinte këtu Odiseu një ditë papritur,

ju do shikonit se si do të ndaheshin shpejt nga kjo jetë
edhe gjëzimi i dasmës së tyre do kthehej në kuje.

265

Por, që të vijë ose jo të marr' hakun këtu ndonjëherë,
vetë hyjnitë e pavdekshme e kanë në dorë, askush tjetër.

Eja, mendohu se si duhet gjetur mënyra të shporren
mtonjësit dhe i dëgjo me kujdes këto fjalët e mia:

270

mblidhi që nesër të gjithë heronjtë akéjas, zbuloju

çfarë mendon, duke pasur dëshminë e hyjnive, dhe jepu

mtonjësve urdhër të shkojë secili në punët e veta.

Sa për tët ëmë, në qoftë se do përsëri të martohet,
pranë shtëpisë së prindit me emër sérish le të kthehet;

dasmë të madhe atje do t'i bëjë ai, e dhurata

275

plot do t'i falë, si vajzë që e ka të zemrës së tij.

Ti, sa për vete, po deshe të ndjekësh këshillat e mia,
fut në anije njëzet rremëtarët që ke më të mirë

280

edhe shko larg, që të marrësh gjë vesh për tët atë; do gjendet
ndoshta dikush nga të vdekshmit që di ndonjë send, ose vetë

vajza hyjnore e Zéusit zot, që u fal anembanë.

rruzullit njerëzve famën, diçka, kushedi, mund të thotë . . .

Nisu një herë në Píllos t'i flasësh Nestórit të mocëm,
dhe që andej për në Spártë të gjesh Menelá flokëverdhin,

trimin me fletë që u kthyte i fundit pas gjithë akéjve.

Po more vesh se yt atë është gjallë e do kthehet një ditë,
zemrën, e plasur bëj gur edhe prit dhe një vit, nga e keqja;

dhe po të thanë se shkoi me të shumët në botën e Territ,
kthehu n'atdhe e ndërtoji tyt eti një varr të shkëlqyer,

bëja varrimin me gjithë nderimet e larta që duhen,

gjej ti pastaj për tët ëmë një burrë të mirë e martoje.

Kur t'i kesh bërë të gjitha këto që të them mirë e bukur,
rri edhe bluaj në mendje me shumë kujdes ditë e natë

si do t'i shporrësh këta nga pallati një herë e mirë,
me dhëlpëri a me shpatë. Tani je një djalë i rritur

dhe nuk pret koha që ti të zbavitesh me lodra fëmijësh.

Nuk po dëgjon se ç'lavdi na fitoi Orésti kur vrau
kërmën Egist, që pat vrarë të atin, një mbret emërndritur?

Bëju, o mik, edhe ti, që je djalë fisnik e i fortë,
trim, që në shekuj me ndëshkime lavdi si ai të përmendesh!

Unë do kthehem n'anjen e shpejtë të piqem me shokët;
ndoshta i ka zemëruar vonesa e ime e gjatë.

Shko të fillosh nga veprimet dhe mbaji mend mirë ç'të thashë.»

285

290

295

300

» 255
 «Fjalë me mend, o i huaj, i tha Telemáku, më fole; fjalë që vetëm një prind shumë i dhemshur ja thotë të birit. Nuk do më hiqen nga mendja sa kohë të jem me të gjallët. Por, sado qofsh i nxituar të nisesh për udhë, qëndro pakëz, vetëm sa kohë të duhet të lahesh me ujë të ngrohtë, që të kënaqësh pak shpirtin e bardhë; pastaj të përcjell me një dhuratë pa çmim e të bukur, në shenjë kujtimi, siç i ka hije një miku të huaj që duam me zemër.»

260
 Fjalës së tij atëhere ju gjegj perëndesha sykaltër: «Jo, mos më mbaj dhe më gjatë këtu; s'kam durim sa të nisem. Sa për dhuratën që zemëra jote të shtyn të më falësh, lere ta marr kur të kthehem, si mirë ta kem të shpërblyer.»

265
 Pósa mbaroi hyjnesha sykaltër së foluri, iku, larg fluturoi si shqipe. Në çast Telemákut ja mbushi zemrën me forcë e guxim dhe kujtimin e t'et ja ringjalli. Mbeti ai me një ndjenjë habie e éndje, i bindur se një hyjni i kish folur; dhe shkoi, më trim se përpara, drejt e te mtonjësit. Rrinin ata e dëgjonin syngulur, n' heshtje, një këngë ku flitej për kthimin e mjerë nga Troja, siç ua kish pasë shkruar akejve hyjnorja Athenë.

270
 Dhe Penelopa e urtë, në dhomën e saja, sa ndjeu atë rrëfim aqë prekës, dy shërbestare i thirri edhe së bashku me to ngadalë filloj ta zbresë shkallën; ajo në prakun e dhomës së mtonjësve e ndali hapin e saja të lehtë, te shtylla që mbante qiellzënën; napën e bukur të kokës lëshoi përpara fytyrës; sa e pështetur te dy shërbestarët, ajo, e përlotur, lehtë këngtarit të shquar kështu ja filloj t'i flasë:

275
 «Fem, plot rrëfime të tjera di ti, që dëfrejnë të gjallët; gjithë të bëmet kreshnike t'hyjnive pa mort e t'heronjve, që këngëtarët e shquar lëvdojnë me këngët e tyre. Eja, këndo një të tillë, e gjithë të tjerë sa janë urtë këtu le të rrinë me kupat e verës përpara. Lere tani atë këngë, që zemër e shpirt m'i coptoi: ditë edhe net pikëllimi më djeg si një zjarr i pashua, s'mundem ta heq dot nga mendja kujtimin e dashur të burrit. N'Argos, në gjithë Greqinë, atij i përmendet lavdia!»

280
 Fjalën e mori pastaj Telemáku i mençur e foli: «Mëmë, përsë nuk e le këngëtarin e ëmbël t'ja thoshte këngës hyjnore me vargjet që i fali atij frymëzimi? Vuajtjet tonë s'i sollën këngtarët, ato na i fali vetë Zeusi, ai që u çon pas dëshirës së tij njerzve të mirë e të keqe. Ne s'duhet, nuk bën ta qértojmë, se po rrëfen atë fat orëzi që i ndoqi danájtë.

285
 290
 295
 ?
 300
 shë.»
 S'duhet harruar se njerëzit mburrin përherë atë këngë që tingëllon shumë e re, kur dëgjohet në veshët e tyre. Mblidhe, pra, veten dhe rri ta dëgjosh me durim këtë këngë. S'është Odiséu i vetëmi burrë që s'erdhi nga Troja; shumë nga trimat e tjerë të shquar s'u kthyen më kurrë. Ikë tani, u ngjit lart edhe merru me punët e tua, vegje e sovajka, e ç'ke shërbestare qëndroju mbi kokë;

mbasi, i thoke
 sjërat pëduhe/
 305 te bëjë Pelendi
 telemoku, thoke
 vefenjë baba mu/
 310 ho thoke kë bin/
 keto sjolë

315

320

325

330

Penelopa

ddi aga dhoma

esëj beshfe

me olysheshë

dhe jillan, h

340 jan fe pës

jafin e Odisës.

Telemoku, thoke qo

345 shkone

dhomë mos u

shkëfeso senat

350 eshta, pës

(unë qo nuk

kthehet

nxiti t'i kryejnë punët e tyre me kohë dhe mirë.
Gratë le t'heshtin, se burrave vetëm u bie detyra
fjalën ta marrin kuvendeve; pra, ca më tepër më bie
mua të flas, sepse unë këtu jam i zoti i shtëpisë.»

355

Fort u çudit Penelópa nga fjalët me mend që i foli
zemrës së saj të coptuar i biri, dhe iku nga dhoma,
sipër, në kthinat e veta, së bashku me dy shërbestaret,
ku nuk pushoi së qari me zë Odiséun e dashur,
gjërsa hyjneshë sykaltër u derdhi një gjumë të ëmbël
shumë qepallave. Pápo çdo mtonjës u ndez nga dëshira
ta detyronte të dergjej si grua në krahun e vet,
edhe shpértheu në dhomën e errët potere e madhe.

360

«Mtónjësa ju të sim ëme, u tha Telemáku atyre,
njerëz fodullë e zuzarë, tani le të zgjatë gostia!
Ndaleni zhurmën e madhe që bëni; s'ka gjë më të mirë
se të dëgjojmë një këngë të tillë me zë perëndie.
Nesër, kur dita t'agojë, do t'ulemi tok dhe kuvendit
do t'i kërkoj që patjetër nga ju të më zbrazet pallati!
Bëni, po deshët, gostira atje ku i keni shtëpitë,
ftoni shojskohun dhe hani e pini nga quesja e juaj!
Nëse ju duket akoma e drejtë të shuan kamjet
e një njeriu të vetëm, dhe prap ju të shini pas qejfit,
unë ahore do lyp të më vijnë në ndihmë hyjnitë
dhe do t'i lut, nëse zoti Zeus i dënon zemërligjtë,
që t'i spërkatë një ditë dhe muret këtu gjaku juaj!»

365

Foli ai, dhe ata një nga një ndukën buzët, se s'kishin
si ta mbulonin habinë për fjalët që derdhi me aqë
zjarr e guxim Telemáku. I pari ndër ta, Antinóu,
që kishte qenë i biri i Eupítit, u ngrit edhe foli:

370

«O Telemák, të mësuan hyjnorët t'i nxjerrësh nga goja
fjalët e rënda plot mllef që na fole? I biri i Krónit,
kurrë kurorën e mbretit t'Itákës së lagur prej detit,
që të takon trashëgim nga të parët e tu, mos ta faltë!»

375

Fjalës së tij menjëherë ju gjegj Telemáku i urtë:
«A do ma merrje pér keq e si fyerje po të rrëfeja
me sa gëzim do pranoja kurorën nga dora e Zeúsit?
Kurorëzimi të duket diçka e shëmtuar pér njerëzit?
Të mbretërosh s'mund të jetë asnijëherë një punë e keqe;
mbretit shtëpia i mbushet me gjithë të mirat e vetë
bëhet njeri i nderuar. Por ka dhe të tjerë n'Itákë
krerë, të riñj e të vjetër, të aftë ta mbajnë kurorën,
nëse hyjnor Odiséu ka shkuar tani me të shumët...
Mbret. në shtëpi do të jem unë vetë, e gjithë ata robër
që robëtoi im atë e më la, do t'i kem ndënë vete.»

380

Fjalën e mori pastaj Eurimáku, i bir' i Políbit:
«Gjithë këto, Telemák, të pavdekshmit i kanë në dorë.
Vetëm ata do mendojnë se cilin akéjas të zgjedhin
që të vendosë mbi krye kurorën e mbretit t'Itákës.
Ruaj ti pronat e sillu si mbret në pallat mbi të gjithë,
që asnjeri mos grabitë me dhunë bulqizat e tua,
gjërsa të mbetet n'Itákë makár dhe një këmbë njeriu.
Por pa më thuaj, djalosh, të marr vesh: ky i huaj kush është? 405

390

395

400

405

get i kthu
Pervudha
që duhet
se bën te

Nga është nisur për t'ardhur këtu? Ai vetë nga thotë?
 Kush është fisi i tij, edhe ku e ka tokën atrore?
 Solli gjë lajm se yt atë po ndodhet në udhën e kthimit,
 apo ka ardhur këtu ndonjë borxh të kaluar të lypë?
 Erdhi për pak, edhe iku papritur; nuk deshi ta njihnin.
 Por me ç'tregonte ftyra e tij, unë jam i mendimit
 se ai burrë nuk duhet të jetë ndonjë i shpëlarë.»

410

Fjalës së tij Telemáku i mençur ju gjegj edhe foli:
 «Bir' i Políbit, tim atë s'kam shpresë ta shoh dhe një herë;
 as ndonjë lajmi gazmor që do thoshte se vjen s'i zë besë,
 as ndonjë falli që thotë ç'do ngjasë, kur fton mëma ime
 akësh falltar në pallat dhe kërkon nga ai t'i përgjigjet.
 Deshe të dish se kush është? Të gjegjem: një mik i tim eti;
 quhet Mentór edhe është i biri i trim Ankiálit,
 mbretit të fisit të t'afëve, mjeshtëra në punë të detit.»

415

420

Fliste kështu dhe pse e kish njohur me zemër hyjneshën.
 Mtonjësit nuk e ndalonin muzikën e vallet e tyre,
 gjersa u ngrys e ra nata. Dhe vetëm kur ndriti në qiell
 ylli i mëngjezit, u nisën sikush në shtëpi për të fjetur.
 Dhe Telemáku u ngrit i menduar e shkoi të dergjet
 sipër, në dhomën e tija të fshehtë, te maj' e pallatit.
 Pápo u shtri duke blojtur në mendje mendime të shumta.
 Dritë i bënte atij Euríklia, që mbante pishtarin,
 bija e ndershme e Ops Pisínórit, të cilin Laérти
 fare të njomë e kish blerë dikûr për një çmim njëzet demash,
 edhe e donte si gruan e tij; por s'u mat ta trazonte
 kurrë, nga frika që kish se mos ngjallte zilinë e së shoqes.
 Pra, Euríklia i ndriste atij me pishtarin pérpara,
 se, nga çdo femër që ish në pallat, kjo e donte më tepër
 dhe e pat rritur me mall Telemákun që kur ishte foshnjë.

425

430

435

440

Sa hynë brenda në dhomë, u ul Telemáku te shtrati
 dhe, pasi zhveshi flokatën e butë, ja vari në duar
 plakës së urtë. Ajo, si e fshiu atë, e palosi
 dhe e vendosi në varsen e drunjë që ish pranë shtratit.
 Doli pastaj Euríklia nga dhoma, tërhoqi ngadalë
 derën me dorzën e saj rrumbullake, t'ergjentë, e lidhi
 llozin me rripin dhe dera u mbyll. N'atë shtrat, Telemáku,
 hedhur mbulesën e hollë përsipër, e gdhiu me mendjen
 te udhëtimi që tha perëndesha se duhej të bënte.

K E N G A II

Gisht-trëndafileja Eo nga shtrati prej bryme po çohet,
kur Telemaku në dhomë nga shtrati më këmbë na hidhet.
Llënkti na vishet dhe supit na ngjeshi një shpatë të mprehtë,
li~~hi~~ sandale të forta në këmbët e tij burrërore
e u largua me pamje hyjnore nga dhoma e gjumit.
Llënkti ai porositi të gjithë kasnecët zëhollë
lajmin përmblodhje kuvendi t'u jepnin akejve flokgjatë.
Thirrën kasnecët dhe burrat akéjas filluan të vinin.
E kur u mblohdën dhe zuri secili një vend, Telemáku,
duke shtrënguar fort heshtën në dorë, u fut në mes tyre
tok me dy qentë bardhoshë e besnikë. Hyjnesha Athenë
hirin hyjnor ja kish derdhur atij pa kursim në fytyrë.
Gjithë u kthyen ta shihnin kur hyri, dhe pleqtë i bënë
vend që të ulej në froni ku rrinte qëmoti i ati.

Egyptos fjalën e mori i pari ndër trimat e parë,
plak e i krrusur nga vitet, që shumë kish parë e dëgjuar.
Njërin nga djemtë e dashur, shpatárin Antíf, që kish hipur
me Odiséun n'anije zgavroshe dikúr e ish sosu^y
n'Ilion me kuajt e bukur, qiklópi i egrë e kish vrarë
dhe ish i fundit që pati llufitur në shpellën e thellë.
Kish, veç atij, dhe tre djem; nga ata, Eurinómi ish mtonjës,
kurse të tjerët punonin në arat e tatës së tyre.
Por ai qante i ziu gjithmonë përmblodhje humbur.
Edhe kështu, i përlotur, u ngrit e filloi të flasë:

«Njerëz t'Itákës, dëgjoni! Prej kohës që hyjnor Odiséu
lart ngriti velat n'anije dhe nisi lundrimin, nuk jemi
mbledhur këtu asnjëherë! Po kush është ai që na thirri?
Ç'brengë aq e madhe e shtrëngoi ta mbledhë kuvendin? Mos vallë
është ai ndonjë djalë i ri, apo burr' i kaluar?
Mos i ka zënë gjë veshi të parit atij se po vijnë
njerëz të huaj n'ordhi t'armatosur, dhe desh që ta dinim,
apo do flasë këtu përmblodhë popullit gjithë?
Duhet të jetë patjetër një burrë shpirtmirë e i ndershëm...
Dashtë Zeusi t'i kryejë gjithë dëshirat e zemrës!»

Foli, dhe zemëra mal Telemákut ju bë nga urimi.
Befas u çua në këmbë, i gatshëm të flasë, mes turmës.
E, kur kasnec Pisinóri, mentár e i ditur, i vuri
skeptrin në dorë, ai atëhere ju kthyte t'i flasë
Egyptos plakut, të parit, që ndodhej aty në mes turmës:
«Jo! Ai burrë, o xhaxho, që popullin mblodhi, nuk ndodhet
larg; ja ku jam, me fytyrën të vrarë nga plagët e zemrës!

5

10

15

20

25

30

35

40

As kam dëgjuar se njerëz të huaj n'ordhi po afrohen,
as do të them ndonjë gjë për të mirën e popullit gjithë!
Gjëmë e dyfishtë, pa emër, ma nxiu shtëpinë për fare!
Humba tim atë, një burrë fisnik e me emër të ndritur,
që mbi të gjithë sa jemi këtu mbretëroi qëmoti
me émbëlsinë e durimin e átit ndaj djemve të tij!
Kurse një gjëmë m'e madhe tanë rrezikon të më lerë
shkretë shtëpinë e me ç'kam e nuk kam të ma shuajë gjérin!

45

Mtonjës i bien në qafë, pa dashjen e saj, mëmës sime,
djem të atyre që janë fisnikë këtu, në Itákë.
Por s'kanë zemër të flasin me atin e saj, Ikaríun,
që do t'i falte së bijës një pajë të majmë e grua
do të ja jepte atij që ai do pëlgente më shumë.
Pápo më vijnë vërdallë këtu në shtëpinë e tim eti,
bluajnë qengjat e qetë e dhitë q'u tekët të therin
edhe ja shtrojnë me kupat e verës flakroshe përpara.
Kamjet e mia po shkrihen, se s'ka më këtu ndonjë burrë
që të ma mbrojë shtëpinë, ashtu si dikur Odiséu.

Unë nuk kam atë moshë që duhet, të dal t'u bëj ballë,
Jam pa përvojë, por a më mungon në zemër guximi?
Do të gjakmerresha po të më gjendeshin krahë mes juve...
Kjo që po ndodh këtu brenda nuk ka si durohet më tutje!
Humbi me turp dera ime! Ju hiç të padrejtën s'urreni?
Do të pranoni ju vallë qërtimet e popujve fqinjë?
Dridhuni para zemratës së tmerrshme t'hyjnive qiellore,
se ka të ngjarë që grushti i tyre të bjerë mbi kokën
tuaj! Për emrin e Zéusit, zot në Olimp, e Temísit
që urdhëron e vulos në kuvendet e njerëzve, mjaft më!
Shkunduni, ose më lini të vetëm në gjëmën e zezë!

65

Nëse im atë, hyjnor Odíséu, u paska shkaktuar
shumë të zeza akéjve, si t'ishte armik, atëhere
merreni gjakun tek unë, po ju mos e shfaqni urrejtjen
duke i nxitur ata!... Do të ishte më mirë për mua
që t'i shkallmonit ju vetë të gjithë thesaret e mia!...
Do të shpresa, të paktën, ta merrja një ditë shpérblimin;
se do shetisja këtu në qytet që ta lutja me fjalë
shumë të ngrohta secilin prej jush të m'i kthente të gjitha!...
Kurse kështu siç po ndodh, ju më futni në dhe për së gjalli' ...»

75

Foli djaloshi, e me shpirtin të ndezur e sy të përlotur,
skeptrin e flaku përtokë. Dhe populli ndjeu një dhembje.
Gjithë të tjerët qëndruan të heshtur, asnje s'pat guximin
fjalë të rënda t'i thoshte me gojën e tij Telemákut,
veç Antinóut, i cili u ngrit e filloj të flasë:

80

«O Telemák fjalëmadh e i vrullshëm, ç'të tha ajo gojë,
që po na shan e kérkon të na bëjë me turp téré jetën?
Ty nuk të kanë asnje faj këta mtonjës që duan tét ëmë;
fajin kérkoja sat ëme të dashur që di ta vërtitetë!
Që ng'ajo kohë kaluan tre vjet, dhe për pak mbushen katër,
kur ajo nisi t'u vërë në lojë akéjve qëllimet!

90

Na përkëdhel çdo dëshirë e secilit prej nesh i jep shpresë,
fjalë pas fjalësh na nis, por në trurin e saj mendon ndryshe.
Ja dhe mashtrimi i fundit që mundi ajo të kurdisë.

Tele mok
flet përf
photof
atın që nuk
kishtë 55
she se si
dhe rro përf
dhe 60 populli
dhe skeptrin
olle këmenn
olle këmenn

70

85

Nisi të endë në dhomat e saj një pëlburë të madhe,
fare të hollë e të gjatë pa fund, e na tha: «O të dashur, 95
mtonjës të rinj, unë e di se mbaroi hyjnor Odiséu...
Po mos kërkonit martesë të shpejtë, sa pa e mbaruar
gjithë pëlburën... Nuk dua t'humbasë kjo punë e nisur;
do ta përdor si savan për heroin Laért kur t'arrijë 100
dita e fundit që vdekja e zezë të vijë ta marrë...
S'bën të dëgjoj qesënditë e grave akéje, në qoftë
se do varros të paveshur një burrë me aq të mira...»
Foli kështu, edhe zemëra jonë u shtir se besoi.
E, tekxa ditën e endte pëlburën e madhe, gjat' natës 105
ndizte pishtarët dhe rrinte e çendte atë që kish bërë.
Tre vjet me radhë kështu i mashtroi jot ëmë akéjtë.
Por në të katërtin vit, pikërisht në pranverën e vjetme,
njëra nga grat' e besimit të saj na i tha që të gjitha.
Vetë e zumë atë duke çendur pëlburën e bukur 110
e më në fund e shtrënguam, pa dashjen e saj, ta mbarojë.
Fjalën e fundit të burrave mtonjës dëgjoje prej meje,
që edhe ti edhe populli akéjas ta dini fort mirë:
lere të lirë tët ëmë të shkojë të marrë atë burrë
që do të zgjedhë ajo edhe t'et do t'i duket i mirë. 115
Por, në ka qejf t'i mërzitë ajo bijtë e akéje më gjatë
me ato hire që falur i ka perëndesha Athénë
edhe me mendjen e saja të hollë për shpikje dredhirash,
që nuk i njihnin në kohët e para, siç duan të thonë,
gratë e burrave akej flokëgjatë-Tironë, Alkmenën 120
edhe Mikenën me kejze, sepse ato gra nuk e patën
mendjen e hollë që ka Penelopa për punë të tilla —
prapë jot ëmë s'do mundet t'arrije qëllimet që bluan.
Ne do vazhdojmë të hamë e të pimë në kamjet e tua,
aqë sa kohë mendon të veprojë ashtu siç ja fryjnë 125
zemrën hyjnitë e pavdekshme. Ajo i shton vetes lavdinë,
kurse të birit i heq gjithë kamjet, shtëpinë ja shuan.»

Fjalës së tij Telemáku i urtë ahere ja priti:
«Si ta largoj, Antinó, me pahir nga kjo derë atë grua
që më ka lindur e rritur? Im atë mungon në dhe t'huaj; 130
vallë jeton a ka vdekur? Sikur ta largoj mëmën time,
si mund t'i kthej Ikariut një pajë të tillë, të madhe?
Nuk do ma falte i ati, as vetë mëria hyjnore;
po të largohej këtej, mëma ime do t'ndillte zemrimin
e Eriníve shpirtliga mbi mua. Pa leri të tjerat;
më s'do të kem as ftyrë të dal para syve të botës!
S'mundet të mbajë kurrizi i im një mynxyrë të tillë!

Pra, nëse keni pak frikë mërinë hyjnore, ahere
ikëni shpejt që këtu dhe kërkonit gostira gjetiu;
ftoni shojskun dhe hani e pini nga qesja juaj! 140
Por edhe nëse pandehni se është m'e mir' e më lehtë
të shkallëmoni pa pikë rreziku një djalë të vetëm,
hani e pini e shini pas endjes në kamjet e botës!
Unë do lyp të më vijnë në ndihmë hyjnit' e pavdekshme
e t'ju dënojë Zeusi për gjithë zullumet; u shofshi 145
krejt, dhe pa gjetur hakmarrës, këtu në pallatet e mia!»

- 95 Tha këto fjalë ai, edhe Zéus zëmadhi i nisi
shpejt fluturim dy shqiponja nga maja e malit të lartë,
që e lëshuan pak veten të endet pas frymës së erës,
pranë shoshoqes siç ishin, me krahët e tyre të shtrira. 150
- 00 E, kur arritën në mes të kuvendit ku bëhej potere,
fort rrahën krahët e tyre dhe erdhën përqark disa herë,
duke lëshuar mbi gjithë ato kokë vështrime ogurzeza.
Pasi gërvishën fytyrat e qafat e tyre me thonj,
morën ato nga e djathta, kaluan qytetin e ikën. 155
- 05 Shumë u çuditën të gjithë me shpendët që panë në qiell,
e po mendonin c'ogur fort i zi mund të jetë për t'ardhmen.
Heshtjen e theu një plak, Halitérsi, i biri i Mastórit,
plaku që njihte ndër shokët e tij flokëbardhë më mirë
shpendët e qjellit dhe dinte të thoshte oguret e tyre;
edhe kështu ai nisi të flasë me zemër në dorë: 160
- 110 «Vini re mirë, o njerëz t'Itákës, se c'kam për të thënë!
Burrave mtonjës, në radhë të parë, kjo fjal' u drejtohet,
se mbi ata e shikoj duke rënë mynxyrën e madhe!
Jo, nuk do ngel' Odiséu larg miqve të tij shumë kohë;
ja se ku ësht' afër nesh edhe mbiell për mtonjësit vdekjen... 165
- 15 Por edhe shumë banorë të tjerë t'Itákës së ndritshme
do ta pësojnë... Dhe duhet të marrim çdo masë me kohë
që t'i pengojmë. M'e udhës, të heqin, pra, dorë vetiu,
se s'do t'u dalë për mirë ajo që mendojnë të bëjnë.
Unë nuk flas kuturu e pa ditur fort mirë c'do ngjasë. 170
- 20 U vërtetuan të gjitha ato që i thash' Odiséut,
burrit me mendjen e ndritur, kur hyri n'anije dhe mori
udhën e Ilios së bashku me trimat e tjerë argéjas.
Pasi të vuash, i thashë, e shokët e tu t'i humbasësh,
mbi njëzet vjet, do të kthehesë një ditë n'atdhe i panjohur. 175
- 25 Gjithë ato që i thashë ahore të gjitha i ndodhën.»
Fjalës së tij ju përgjegj Eurimáku, i bir i Polibit:
«Shko te fëmijët e tu në shtëpi, o plakush, që t'u shohësh
fatin, e nis të mendosh për rreziqet e njerëzve t'afërt... 180
- 30 Unë e di se c'do ngjasë më mirë se ti njëqind herë...
Zogj pa mbarim fluturojnë çdo ditë në dritën e diellit,
por nuk na sjellin të gjithë ogure. Mbaroi Odiséu
larg, e s'desh hyu të kishe mbaruar dhe ti me të bashkë;
se nuk do vije të shisje këtu parandjellje të tillë, 185
- 40 as Telemákut të ndezur urrejtjen ndaj nesh s'do t'ja nxisje,
duke shpresuar të marrësh prej tij ndonjë send si dhuratë.
Por kam diçka për të thënë, e cila do ndodhë patjetër:
n'është se ti, që je ujk shum' i vjetër në punë dredhirash,
bëke për vete një djalë të ri që ta ndezësh më tepër,
edhe atij do t'i bëhesh shkaktar që t'i shtohen kusuret, 190
- 45 edhe ti vetë nuk ke për t'ja dalë qëllimit dot mbanë;
gjobë e madhe mbi ty më pastaj, o plakush, do rëndoje
e do të vuash një kohë të gjatë në shpirt për ta larë!
Unë tani po i jap Telemákut këtu një këshillë: 195
- || që ta kandisë të ëmën të kthehet në derën e babës;
njerëzit e saj të kujdesen, atje, ta martojnë e dhurata
plot le t'i bëjnë, si vajzë të zemrës së tyre që e kanë.

Deri ahere besomë se bijtë e akéjve nuk heqin
dorë nga puna e martesës, sado e vështirë; s'ja kemi
frikën askujt, sidomos Telemákut me profkat që thotë;
nuk i përfillim asfare, o plak, parandjelljet e tua,
fjalë në erë, të cilat të bëjnë më fort të urryer.

200

Ne do t'i shkrijmë dhe kamjet e tua, si kamje të botës,
gjersa ajo ta zvarritë martesën me sot e me nesër.
Sa për ne, mtonjësit, ditë e natë mes nesh do vazhdojmë
ndeshjen e ashpër për hir të lavdisë së gruas së bukur
që na magjepsi, e nuk do kërkojmë martesë gjetiu!»

205

Fjalës së tij Telemáku me t'urtë ju gjegj menjéherë:
«O Eurimák e ju mtonjës të shquar këtu të sim ëme,
unë tani s'kam ndër mend të ju lus, as të bëj me ju fjalë:
edhe hyjnité, edhe burrat akéjas i dinë të gjitha.
Jepmëni vetëm anije të shpejtë e njëzet rremëtarë

210

që të më shpien në anën e anës së detit të gjerë.
Jam i vendosur të shkoj gjer në Spártë, në Píllos rërishten,
për të mësuar atje në do kthehet im atë nga goja
e ndonjë burri të vdekshëm a mákar nga goja e hyjneshës
që i dhuron pa kursim njerëzimit lavdinë e pamortshme.
Po të dëgjoj se ai ësht' i gjallë e do kthehet një ditë,
unë do pres dhe një vit, edhe pse jam në shpirt i dërmuar.
E po më thanë se humbi im atë e vdiq, atëhere
unë do kthehem në brigjet e dashur të tokës atrore:
var madhështor do ndërtoj për atë e do kryej zakonet,
siç i ka hije. Pastaj do mendoj për martesën e mëmës.»

215

Foli ai, dhe u ul. Menjéherë u cua Mentóri,
miku m'i ngushtë që kish Odiséu; ahere kur iku,
i pati lënë amanet gjithë ç'kish në shtëpi, të ndihmonte
plakun Laért dhe të kishte kujdes për bulqizat e tija.

220

Nisi ahere Mentóri të flasë me zemër të pastër:

«Vini re mire, o burra t'Itakës, se ç'kam për të thënë;
Më asnje mbret që mban skeptër në dorë mos pastë në t'ardhmen 230
zemër njeriu të drejtë, të butë, por qoftë i ashpër,
derisa s'doli asnje të kujtonte hyjnor Odiseun,
që kishte qenë për popullin mbret dhe at zemerbardhë!
Dhe sa për mtonjësit hundëpërpjetë, që humbën gjykimin
e po punojnë me dhunë zullume, s'kam gjë për t'u thënë,
pasi po lozin me kokën kur prekin në mall t'Odiseut,
duke menduar truthorët që ai s'do të kthehet më kurrë!
Porse më prishet krejt gjaku kur shoh ju që rrini të heshtur:
si nuk i çoni në shtrofka, të paktën, me fjalë të ashpra?
Ju — kaqë burra të shumtë! Këta maskarenj, — një grusht
njerëz!»

235

240

Fjalës së tij atëhere ju gjegj Leokrít Evenóri:
«Çfarë po flet, o Mentór gojëndyrë e i lënë nga mentë?
Gjithë ky popull i nxitur nga ti kundër burrave mtonjës
s'është dhe aqë e lehtë të ngrihet të matet me njerëz,
qofshin dhe pak, që ja din' ata shijën défrimit të sofrës!
Vet' Odiséu sikür t'urdhéronte këtu pranë sofrës!
edhe t'i hipte në kokë se duheshin shporrur përjashta
mtonjësit kryekrenarë, s'besoj ta gjëzonte për shumë

245

- 200 kohë të shoqen, që pritur e pati me ankth sa të kthehej;
se do ta gjente një vdekje e tmerrshme, makár duke pasur
popullin gjithë me vete! Ti fole këtu marrëzira! 250
- 205 ~~Nisjen e tij do ta kenë kujdes Halitérsi e Mentòri~~
a ndonjë mik që ka pasur i ati. Por jam i mendimit
se, duke ndjenjur këtu, në Itákë, do marrë vesh lajme... 255
Ne Telemakut as udhën nuk lemë ta bëjë asnjëherë!»
- 210 Tha këto fjalë, shpérndau kuvendin dhe njerëzit ikën;
shkoi sikush në shtëpinë e tij, përvèç burrave mtonjës
që u drejtuan sérish në pallat të hyjnor Odiséut. 260
- 215 Shkoi pastaj Telemáku në bregun e detit, ku lau
duart në valët e bardha dhe nisi t'i lutet Athénës:
«Ti, o hyjneshë, që dje urdhërove tek unë e më fole
valët e detit të gjerë të çaj sa më shpejt për të marrë
vesh në do kthehet një ditë im atë, i ikur prej vitesh,
fjalën dëgjoma! Akéjtë më nxjerrin pengesa për nisjen, 265
e sidomos ata mtonjës zuzarë me sjelljet e tyre!»
- 220 Foli me lutje kështu Telemáku. E sakaqë Athéna
pranë ju qas, si Mentóri e ngjashme në zë e fytyrë,
e disa fjalë atij fluturake filloj t'i thotë:
«Ke për të qenë në jetë me mend e me zemër të fortë, 270
n'është se ke trashëguar virtytet që kishte yt atë:
punën s'e linte për nesër dhe fjalën e kish fjalë burri.
Ti do ta bësh udhëtimin që thamë, ai nuk do shtyhet.
As Odiseun s'do kishe për atë e as Penelopën
- 225 mëmë, po qe se s'do të ishe i zoti t'i kryesh siç duhet
gjithë qëllimet. Ndodh rrallë e për mall që t'i ngjasin fëmijët
atit të tyre; shumica kanë virtytet e prindit,
pak janë ata nga fëmijët që bëhen dhe më të përsosur. 275
- 230 Ti, unë e shoh, do të jesh dhe me mend dhe me zemër në jetë,
se s'të ka lenë aspak mençuria që kish Odiséu:
vepra që nise do ketë patjetër një fund të kënaqshëm. 280
- 235 Leri kanosjet e kurthet e mtonjësve hundëpërpjetë,
s'kanë as mend, as gjykim e nuk dinë se c'është e drejta;
nuk e shikojnë dot vdekjen dhe fatin e zi q'u afrohet.
e do t'i shuajë tok në një ditë. Ti shpejt do të nisesh» 285
- 240 Unë, si mik i tyt eti, do bëj një anije të shpejtë
gati për ty e do nisemi bashkë në detin e gjerë.
Kthehu tanjë shtëpi, shoqérohu me mtonjësit prapë
edhe gatiti të gjitha ushqimet që duhen për udhë:
verën vulose në qypa dhe miellin, palcën e njerëzve, 290
nëpër kacekë të trashë. Ndërkohë po dal për të mbledhur
ca rremëtarë nga populli; sa për anije, ka shumë
sot në Itákë, të vjetëra qofshin a fare të reja.
- 245 Do t'ja ngul syrin anijes që shquhet ndër shoqet e veta,
do ta pajis e do nisim së bashku lundrimin e gjatë.» 295
Foli kështu perëndesha e bijë e Zeusit. Sa ndjeu
zérin e saj qieljor, Telemaku s'e zgjati më tutje;
i turbulluar u nis drejt shtëpisë, ku gjeti të mbledhur
mtonjësit burra fodullë n'oborr rrëth e rrotull tek thernin
dhi edhe derra të egër tek piqnin në hell sipër prushit. 300

Pósa e pa Telemákun, e ngriti Antinóu, i qeshur
dhe, si e zuri prej dore, e thirri me emér e foli:

«O Telemak, ligjéronjës kuvendi, po dhe i rrëmbyer,
hiqi nga mendja mendimet e liga dhe gjithë sa bluan,
dhe si përpara ti ulu të hash e të pish me ne bashkë:
do t'i gatisin akejtë të gjitha ç'të duhen për udhë:
lundrën dhe burra rremtarë të zotë, t'arrish sa më parë
larg, në qytetin e shenjtë të Pílos, me shpresën e madhe
se mos të thotë ndonjëri ku ndodhet yt atë i shkëlqyer.»

«O Antinó, ju përgjegj Telemáku, të falem për ç'thua,
po s'mund të rri të bëj qejf në një sofër me burra të shthurur.
Nuk ju mjafton që më prishët, o mtonjës, çdo gjë më të vyer
edhe të bukur që unë kam pasur sa isha fëmijë?
Sot që u rrita, po ndjehem i fortë si burrat e pjekur,
edhe këshillat e botës më ndrisin gjykimin e zemrën,
ditë të zeza për ju do mundohem të sjell sa më parë,
n'daç duke shkuar në Pílos e n'daç duke ndenjur n'Itákë!
Por do të nisem patjetër; kjo udhë nuk ka si të shtyhet,
qoftë makár si udhtar i zakonshëm, po qe se nuk bëhem
zot i anijes me gjithë rremtarë që ju më mohoni!»

Foli, dhe dorën e tij ja tërroqi nga dora Antinóut.
Dhe tekxa mtonjësit shfaqnin kujdes të veçantë për drekën
dhe po zbabiteshin duke përqeshur me kast Telemákun,
një prej atyre të rinjve pa cipë u ngrit edhe foli:

«Ja pra, se kush ka ndër mend të na sjellë në ditë të zeza!
Dashka të sjellë nga Pílos e Spárta përkrahës, siç duket,
se vrull të madh paska marrë; dhe s'është çudi që t'arrijë
edhe n'Efíren pjellore të sjellë me vete ca helme
të na i derdhë në kupat e verës, të vdesim të gjithë! . . .»

Edhe një tjetër i ri gojështhurur pas tij mori fjalën:
«Ku mund ta dish? Edhe ky mund të endet në det me anije,
pa asnjë mik, edhe shuhet pa lënë nishan si i ati,
duke na lenë ne barrën, që në mes tonë t'i ndajmë
gjithë bulqizat e tij, edhe s'ëmës t'i lemë pallatin
për ta gëzuar ajo me atë që do zgjedhë për burrë! . . .»

Ja se si flisnin ata. Telemáku ndërkaq kishte zbritur
në visartoren e gjerë e të lartë, ku mbante i ati
arin e bronxin, sëndyqet me rroba e vajra t'erëndshme,
vozat në radhë plot verë të vjetër e aqë të ëmbël,
që do nderonte dhe sofrën e pasur t'hyjnive qiellore;
gjithë ajo verë e pastër radhitur gjatë murit në voza,
priste të kthehej një ditë Odiséu, pas aqë mundimesh,
prapë në tokën atrore. Ky kishte një derë dyfletësh,
mbyllur me bravë të fortë, që ruante ditë e natë
një qilartare besnikë me shumë kujdes, Euriklia,
bija e Ops Písinorit. Kësaj atje tej Telemáku,
vetëm për vetëm, ca fjalë të tillë filloi t'i thotë:
«Dado, më nxirr prej këndeja shtëmba me verë të ëmbël;
jo nga ajo e uruar, që ruan për trimin e mjerë,
duke shpresuar mos kthehet një ditë hyjnor Odiséu
prapë n'atdhe, i shkëputur nga thonjët e mortjes së zezë.
Mbush dymbëdhjetë prej tyre, vulosi ato sa më mirë,

- derdh në kacekë të qepur me shumë kujdes dhe ca miell,
plot njëzet masa me grurë të bluar nga guri i mullirit
edhe, pa thënë askujt, grumbulloji të gjitha së bashku. 355
Sonte, kur mëma të ngjitet në dhomën e saj për të fjetur,
unë do vij të tërheq gjithë plaçkat; se kam për të shkuar
deri në Spàrtë e Pillos, me shpresën e madhe në zemër,
ndoshta dëgjoj ndonjë fjalë për kthimin n'atdhe të tim eti.»
- Fill Euriklía e dhëmshur lëshoi një klithmë të madhe, 360
edhe me sy të përmbytur nga lotët i tha këto fjalë:
«Si, more bir, të ka shkuar ndër mend një vendim i këtillë?
Ti, djalë i vetëm e aqë i dashur i mëmës të ikësh
larg nëpër botën e madhe? Ka humbur hyjnor Odiséu
Larg mëmëdheut, mes popujsh që flasin në gjuhë të tjera. 365
Sa të largohesh, këta do të ngrenë pas teje pusira
n'udhën e kthimit, me shpresë të shuhesh nga faqja e dheut,
e do arrijnë t'i ndajnë pas èndjes krejt kamjet e tua.
Rri në shtëpi si zot malli t'i ruash; e çfarë të duhet
t'heqsh e të mbytesh në detin ku s'mbillot e s'korret e mira?» 370
- Fjalës së saj atëhere ju gjegj Telemáku, i prekur:
«Zemër, o dado, se ka frymëzim perëndie kjo mendje!
Por m'u beto t'ja tregosh mëmës sime këto njëmbëdhjetë
dit o makár dybëdhjetë nga nisja e ime, po qe se
nuk përmallohet më parë për mua; se unë nuk dua 375
që pikëllimi e lotët t'i rrudhin fytyrën plot hire.»
- Foli, dhe plaka e bëri betimin e madh ndaj hyjnive.
E, kur arriti në fund dhe shqiptoi zotimin që merrte,
pa humbur kohë filloi të mbushte ca stomna me verë
edhe kacekët e fortë t'i frynte me miell të mirë, 380
kurse djaloshi u kthye në dhomën me mtonjës sérishmi.
- Edhe Athéna sykaltër nuk rrinte aspak duarlidhur.
Mori tiparet e veshjen që kish Telemáku dhe doli
anë e mbanë qytetit e burrave akéjas u thoshte
sonte në mbrëmje të zbrisnin të gjithë në bregun e detit. 385
Njëri nga djemtë që kishte Froníu, Nojmóni i shquar,
ju zotua t'i jepte anijen e shpejtë që lypi.
Kur perëndoi dhe terri i mbrëmjes mbuloi çdo udhë,
hodhi në det perëndesha anijen e shpejtë, i vuri
gjithë pajisjet e mjetet që do një anije e fortë 390
dhe e ndaloi në hyrje të skelës, ku erdhën të gjithë
trimat rremtarë; secilit hyjnesha i nxiste guximin.
Një mendim tjetër ja ndriti asaj atëhere gjykimin.
Shkoi gjer tej, në pallat t'Odiséut hyjnor, e u derdhi
mtonjësve gjumë të thellë, ashtu të trullosur siç ishin,
saqë s'e mbanin dot veten dhe kupat u shkisnin nga duart. 395
S'rrinin dot t'ulur në sofër, se gjumi rëndoi qepallat,
dhe u larguan kështu drejt qytetit të shkonin të flinin.
Doli pastaj perëndesha përjashta pallatit të bukur
duke i marrë Mentórit fytyrën dhe shtatin e zërin,
thirri atje Telemákun e fjalë të tilla i foli:
«Shokët e tu këmbëshpejtë qëndrojnë me rremat në dore, 400
o Telemák, duke pritur t'u japësh një urdhër për nisjen
eja të shkojmë, se duhet të ikim këtej sa më parë.»

INST LARTE PEDA⁴⁰⁰
GOGUK ELBASAN
BIBLIOTEKA

3856

- derdh në kacekë të qepur me shumë kujdes dhe ca miell,
plot njëzet masa me grurë të bluar nga guri i mullirit
edhe, pa thënë askujt, grumbulloji të gjitha së bashku. 355
- 305 Sonte, kur mëma të ngjitet në dhomën e saj pér të fjetur,
unë do vij të tërheq gjithë plaçkat; se kam pér të shkuar
deri në Spártë e Pillos, me shpresën e madhe në zemër,
ndoshta dëgjoj ndonjë fjalë pér kthimin n'atdhe të tim eti.»
- Fill Euriklia e dhëmshur lëshoi një klithmë të madhe, 360
edhe me sy të përmbytur nga lotët i tha këto fjalë:
310 «Si, more bir, të ka shkuar ndër mend një vendim i këtillë?
Ti, djalë i vetëm e aqë i dashur i mëmës të ikësh
larg nëpër botën e madhe? Ka humbur hyjnor Odiséu...
Larg mëmëdheut, mes popujsh që flasin në gjuhë të tjera. 365
- 315 Sa të largohesh, këta do të ngrenë pas teje pusira
n'udhën e kthimit, me shpresë të shuhesh nga faqja e dheut,
e do arrijnë t'i ndajnë pas ëndjes krejt kamjet e tua.
Rri në shtëpi si zot malli t'i ruash; e çfarë të duhet
t'heqsh e të mbytesh në detin ku s'mbillet e s'korret e mira?» 370
- 320 Fjalës së saj atëhere ju gjegj Telemáku, i prekur:
«Zemër, o dado, se ka frymëzim perëndie kjo mendje!
Por m'u beto t'ja tregosh mëmës sime këto njëmbëdhjetë
dit o makár dympëdhjetë nga nisja e ime, po qe se
nuk përmallohet më parë pér mua; se unë nuk dua 375
që pikëllimi e lotët t'i rrudhin fytyrën plot hire.»
- 325 Foli, dhe plaka e bëri betimin e madh ndaj hyjnive.
E, kur arriti në fund dhe shqiptoi zotimin që merrte,
pa humbur kohë filloj të mbushte ca stomna me verë
edhe kacekët e fortë t'i frynte me miell të mirë, 380
kurse djaloshi u kthye në dhomën me mtonjës sérishmi.
- 330 Edhe Athéna sykaltër nuk rrinte aspak duarlidhur.
Mori tiparet e veshjen që kish Telemáku dhe doli
anë e mbanë qytetit e burrave akéjas u thoshte
sonte në mbrëmje të zbrisnin të gjithë në bregun e detit. 385
- 335 Njëri nga djemtë që kishte Froniu, Nojmóni i shquar,
ju zotua t'i jepte anijen e shpejtë që lypi.
Kur perëndoi dhe terri i mbrëmjes mbuloi çdo udhë,
hodhi në det perëndeshë anijen e shpejtë, i vuri
gjithë pajisjet e mjetet që do një anije e fortë 390
dhe e ndaloi në hyrje të skelës, ku erdhën të gjithë
trimat rremtarë; secilit hyjnesha i nxiste guximin.
Një mendim tjetër ja ndriti asaj atëhere gjykimin.
Shkoi gjer tej, në pallat t'Odiséut hyjnor, e u derdh
mtonjësve gjumë të thellë, ashtu të trullosur siç ishin,
saqë s'e mbanin dot veten dhe kupat u shkisnin nga duart. 395
- 340 S'rrinin dot t'ulur në sofër, se gjumi rëndoi qepallat,
dhe u larguan kështu drejt qytetit të shkonin të flinin.
Doli pastaj perëndesha përjashta pallatit të bukur
duke i marrë Mentórit fytyrën dhe shtatin e zërin
thirri atje Telemákun e fjalë të tillë i foli:
«Shokët e tu këmbëshpejtë qëndrojnë me rremat në dore, 400
o Telemák, duke pritur t'u japësh një urdhër pér nisjen
eja të shkojmë, se duhet të ikën këtej sa më parë.»

INST LARTE PEDA⁴⁰⁰
GOGJIK ELBASAN
BIBLIOTEKA

3856.

Foli Athéna kështu, edhe iku hapshpejtë e para,
dhe Telemáku filloi të ecte pas saj. Kur arritën
anës së detit, në skelë, ku ndodhej anija e tyre,
shokët e vet flokëgjatë i gjeti të gatshëm për udhë.
Dhe zemërtrim Telemáku u foli me fjalë të tillë:

405

«Eni, o miq, që të sjellim ushqimet këtu; i kam mbledhur
tok në pallat që të gjitha. Sim ëme ja mbajta të fshehtë,
dhe shërbestaret të gjitha nuk dinë gjësendi, veç njërs.»

410

Foli kështu, edhe iku përpara i ndjekur nga shokët.
Pasi ngarkuan ata çdo ushqim, i sërënditën me radhë
sipër n'anije, si qenë udhëzuar të bënин nga djali
i Odiséut. Kur hipi në fund Telemáku, hyjnesha,
pranë timonit, e vuri të ulet në krahun e vet.
Zgjidhën ahere rremtarët litarët, u ulën në stolat,
edhe Athéna u fali një erë të mbarë, Zefirin,
që fërshëllente i fortë mbi valët e zeza të detit.

405

Shokëve urdhër u dha Telemáku sakaqë të ngrinin
velat; dhe fjalës që foli, rremtarët e tij s'ja përtuan:
ngulën direkun prej pishe në zgavrën e mesme, e lidhën
poshtë, në këmbë, përqark me litarë, dhe ngritën përpjetë
velat e bardha me rripa lëkure të dredhura. Era
velat sakaqë i fryu dhe valët e zeza që çante
bashi i anijes buçisnin; kjo shkiste mbi faqen e detit.
Ikte kështu fluturim përmbi valët që frynte Zefiri,
kur rremëtarët i lidhën litarët e velave mirë,
kupat e tyre i mbushën të gjithë me lëngun e rrushit
deri lart fare, në rrethin e buzës, kurorë floriri,
e i përbysën pér nder të hyjnive pa mort, me sykaltrën
bijë të zotit Zeús, virgjëreshën hyjnore, në krye.
Gjithë atë natë e gjer në të gdhirë s'pushoi lundrimi.

420

425

430

105

10

KËNGA III

05

Lindur kish dielli që nga liqeni mahnitës e ngjitej drejt hapësirës njyrrartë t'u shpinte shkëlqimin hyjnive, si edhe njerzve të vdekshëm në tokën e pasur me grurë, kur ata erdhën në Píllos me famë, qyteti i Neléut.

20

Dema të zinj atë ditë banorët, në bregun e detit, thernin për nderin e hyut dhetundës me kreshtën e kaltër. Kish nëntë radhë me stola, nga pesëqind burra për radhë, dhe nëntë dema të therur përpara se cilës prej tyre.

25

Posa shijuan ata rropullitë dhe kofshët i dogjën, hyri në skelë anija e bukur. Palosën ahere velat, e qasën te bregu dhe zbritën të gjithë në tokë.

(K)

30

Zbriti me shokët edhe Telemáku; hyjnesha sykaltër, që po i printe në udhë, filloi të flasë e para:

10

«Ti, Telemák, nuk je më djal' i ri për të qenë i turpshëm.

15

Ti çave detin e gjerë dhe erdhe këtu për të marrë vesh çfarë tokë e mbuloi tét atë dhe fatin që pati.

15

Nisu, pra, shko të takosh sa më shpejt kuajzbutësin Néstor, që të mësojmë prej gojës së tija c'mendim mban të fshehtë. Lute të thotë me zemër të pastër se ç'di të vërtetë; është një burrë i pjekur, mos druaj se mund të gënjejë.»

20

Fjalës së tij atëhere ju gjegj Telemáku i urtë:

«Si ta nderoj, o Mentór, e si duhet të rri pranë mbretit?

Édhe nuk jam i mësuar me fjalën e matur të burrit; skuqesh nga turpi, përpara një plaku, kur do ta pyesësh.»

25

Dhe perëndesha, Athéna sykaltër, ju gjegj menjëherë: «Do t'i gjesh vetë një pjesë nga fjalët që duhet t'i thuash, dhe për të tjerat do kesh frymëzimin hyjnor; se jot ëmë nuk të ka lindur e rritur, më duket, pa dashur hyjnité.»

Foli kështu, e u nis me të shpejtë Paláda Athénë, dhe pas asaj Telemáku. Kur erdhën te vendi ku ishin mbledhur banorët luftarë të Píllos në stola me radhë, gjetën Nestórin të ulur me gjithë të bijtë, e rrotull mishëra plot që i piqnin shërbenjës në hell e i skuqnin. Pósa i panë të huajt, u ngritën të gjithë njëheresh dhe, si i rrökën për qafe, u thanë atyre të ulen.

30

Djali i madh, Pisistráti, që doli përpara, u mori dorën me radhë dhe bëri dy vende të ulen në sofër sipër lëkurash të buta, mbi rërën e bregut të detit, midis Nestórit, babait, e vllait të tij, Trasimédit.

35

Si i gostiti me thela nga pjesët e brendshme të mishit, mbushi me verë një kupë të artë për ta e i shfaqi bijës së Zéus shqytarit, Paladës hyjnore, nderimet:

40

«Bëj një urim, o i huaj, së pari ndaj zot Poseidónit, që urdhëruat në kohën kur bëjmë për të hekatombë. Kur ta mbarosh ti dollinë e të lutesh siç duhet, kaloja édhe këtij, t'i blatojë hyjnisë pak verë të ëmbël; se edhe ky, me sa di të gjykoj, po i lut të pavdekshmit. S'ka asnjeri që nuk ndjen nevojën e ndihmës hyjnore. Por, pasi është m'i ri dhe tregon në një moshë me mua, ty të takon përsëpari kjo kupë e artë e verës.»

Kupën me verë të ëmbël ja vuri në dorë hyjneshës edhe asaj i pëlqeu ky burrë i drejtë e i mençur, që e nderoi të parën me kupën e artë të verës; dhe Poseidónit në çast i drejtoi një lutje të nxehjtë: «O Poseidón, që sundon gjithë botën, dëgjo lutjen tonë! Bëj të përbushen të gjitha dëshirat që kemi në zemër! Jepu së pari lavdinë Nestórit dhe djemve të tij; falu, pas tyre, dhe Pillasve gjithë shpérblime të hirshme për hekatombën e pasur, fisnike, që ty të blatuan! Ndihna dhe ne, Telemákut e mua, ta kryejmë punën që na shtrëngoi të vjmë këtu me anijen murrake!»

Vetë u lut edhe vetë ajo i mbaroi të gjitha. Kupën dyfishe, të bukur, ja dha Telemákut; filizi i Odiseut e tha atëhere sérish atë lutje.

Sa u mbaruan së pjekuri mishrat, i hoqën nga zjarri edhe filluan gostinë e madhe me gjithë të mirat. Pasi e velën dëshirën që kishin për mish e për verë, fjalën e mori i pari Nestóri gerénas kalorës: «Vetëm tani që të huajt shijuani mësallën e pasur, është më mirë të msojmë prej tyre se si e kan' emrin. Kush jeni ju e nga c'vend jeni nisur drejt udhës së detit? Mos jeni vallë tregtarë, apo bridhni për keq nëpër botë, duke lundruar në det si piratët që shkojnë e grabisin popuj të tjerë dhe kokën e tyre e vënë në torbë?»

Fjalës së tij atëhere ju gjegj me guxim Telemáku; vetë Athéna i futi në zemër guximin e duhur që ta pyeste Nestórin për t'atin e ikur prej kohësh e të fitonte mes njerzve të vdekshëm një emër të mirë:

«Bir i Neléut, Nestór, o lavdia dhe nderi i akéjve, ti do të dish se kush jemi, dhe unë ta them: kemi ardhur që nga Itáka e shtrirë në pllajat e Néios. Unë s'erdha për derte të popullit erdha për dertet e mia. Bredh nëpër botë mos ndjej dönjë send për lavdinë e tim eti, zemërfatos Odiséut, që thonë se pati luftuar bashkë me ty dhe rrënoi qytetin ku rronin trojanët. Dihet për burrat e tjerë që ranë në Trojën e largët, si e në c'vend e ka gjetur seicilin një vdekje mizore. Vetëm se gjémën e tij na e fshehu i biri i Krónit, s'del asnjeri të na thotë se ku e ka gjetur e zeza; nëse ka vdekur nga dorë e armikut në tokë të huaj, apo e zhyti ate Amfítrita n'humnerat e detit. Ja pse po bie në gjunjët e tua tani, që të thuash në e ke parë ti vetë me sy, apo ndodhi ta marrësh vesh nga të tjerët se si e pat gjetur atë ajo gjëmë.»

tin e keq e kish mbartur me vete që kur pati lindur.
ne mos kérko t'embëlsosh dhembjen time me turp a mëshirë,
jé e nga një m'i trego që të gjitha, ç'ke parë e dëgjuar.
në të lutem, pa qe se im atë, Odiséu i ndritur,
ka shërbyer me fjalë a me shpatë në Trojë, ku hoqën
dime akéjtë, kujtoje sérish e folë hapur.»

95

100

Edhe Nestóri gerénas kalorës ju gjegj Telemákut:
h, këto fjalë që fole, o mik, se ç'm'i ngjallën kujtesës
të ato vojtje që hoqëm si burrat, atje, duke rrahu
për plaçkë trojane me urdhër t'Akilit, dhe luftën
otull qytetit të madh të Priámit, ku sa e sa trima
anët të shquar u vranë! ... Tani atje prehet Ajáksi
iv, e Akili, e Patróki i mençur si vetë hyjnité! ...
Prehet atje dhe im bir, Antilóku, kreshnik e i dashur,
njeshtër në vrapi e në luftë! ... Eh, shumë zullume ne bëmë!
Por kush nga njerzit e vdekshëm do mund t'i tregonte të gjitha? 110
Edhe sikur të qëndroje këtu pesë vjet, makár gjashtë,
për të mësuar se ç'hoqën akéjtë hyjnorë, s'do kishe
aqë durim dhe do t'ikje i vrarë në vendin e prindve.
Plot nëntë vjet vrisnim mendjen se si t'i rrënonim trojanët
duke përdorur të gjitha dredhitë e luftës, dhe vetëm
biri i Krónit arriti ta mbyllë me zor atë luftë.
Spati asnjë n'ushtëri që guxoi t'i dalë përpara
në mençuri Odiséut, sepse i dërmonte të gjithë
mendja e hollë në punë velete që kishte yt atë,
burr' i shkëlqyer. Në éshtë e vërtetë se ti je i biri,
kjo e mbush zemrën time me ndjenja nderimi të thellë.
Ty të dëgjoj që po flet e më duket si zëri i tyt eti;
unë çuditem: si éshtë e mundur t'i ngjasë një djalë,
kaqë i ri, në të folur? Ne kurrë mes nesh nuk u grindëm,
qoftë makar në kuwend a në mbledhjet e ngushta që bënim.
Tok, në një mendje e të drejtë të dy, këshillonim akéjtë
si të vepronin më mirë, që lufta të dilte për mbarë.
Pasi shkretuan qytetin e mbretit Priám edhe hipëm
gjithë n'anijet e velat lëshuam për udhën e kthimit,
njënga hyjnité i shpërndau akéjtë: në zemrën e tij
kthim të llahtarshëm u kishte caktuar atyre Zeúsi;
nuk kishin qenë të gjithë argéjtë të drejtë e të mençur.
Papo ata i shfarosi mëria e madhe që kishte
ndezur hyjneshën sykaltër, të bijën e hyut të tmerrshëm,
ku i ndërseu dy burrat atrídë të grinden mes tyre.
Ftuan në mbledhje të gjithë ushtarët akéjas, në orë
jo ë përshtatshme, ahere kur dielli shkonte të dergjej.
Bijë t'akéjve, që erdhën, u merreshin këmbët nga vera.
dhe filluan ata dy vëllezër të jepnin shpjegime
arësyet e mbledhjes së madhe të gjithë ushtrisë.
Meneláu u ngrit edhe foli, u shfaq i mendimit
shpejt ushtria të mblidhej e tëra në bregun e detit
dhe që andej me anije të nisej për udhën e kthimit.
gamemnóni nuk ish i mendimit të nisej ushtria
pa i blatuar disa hekatómba të shenja, me shpresë

105

110

115

120

125

130

135

140

145

se do ta zbuste kështu zemëratën e madhe t'hyjneshës.
 Léshkua, s'dinte se ish e pamundur t'ja zbuste zemratën!
 S'është një punë e lehtë të ndrrojnë mendim perënditë!
 Teksa ata po sulmonin shojshokun me fjalë të ashpra,
 plasi një klithmë e llahtarshme në radhët e turmës s'akéjve, 150
 që u shpérnda e përçarë më dysh në mendim; atë natë
 gjumi s'e mpiu urrejtjen që ndjenim kundrejt njërit-tjetrit;
 vetë Zeusi na kishte dënuar të vuanim shumë.
 Posa agoi tërhoqëm anijet në bregun e detit
 që të ngarkonim me plaçkën dhe gratë belholla robina. 155
 Gjysma e turmës kërkoi ahere me ngulm mos i ndahej
 djalit t'Atréut, bariut të njerëzve. Ne, pala tjetër,
 hipëm n'anijet dhe nisëm lundrimin në detin e thellë
 që na kish shtruar përpara hyjnor Poseidóni. Gjat' udhës
 zbritëm në Ténedos pakëz, ku bëmë flijime hyjnive. 160
 Por s'i pëlqente Zeúsit t'arrinim n'atdhe, e na ndezi
 flakën e sherrit të dytë pa pikë mëshire. Një pjesë
 trim Odiséu i urtë i ktheu sérish në anije
 për të qetuar mërinë e madhe të Agamemnónit. 165
 Unë përmblodha anijet e mia dhe nisa lundrimin,
 se po shikoja mynxyrën që hyu na kish preqatitur.
 Erdhi me ne edhe djali hero i Tidéut; më vonë
 dhe Menelá flokëverdhi arriti n'ujdhesë të Lésbos,
 ku po këmbenim mendime për udhën që duhej të ndiqnim: 170
 a të kalonim përsipër shkëmbinjve t' ujdhesës së Kíos,
 duke i lënë në krahun e mëngjér ata, drejt Pseríes,
 a ndënë Kíos, kundruall Mimándit të rrahur nga era.
 Kur po i lusnim hyjnité, ata seç na dhanë një shenjë
 drejt Eubésë të çanim përpara mes detit të gjerë, 175
 për të shpëtuar kështu nga rreziqet një orë e më parë.
 Posa filloj një erë e mbarë, anijet lëshuan
 vrapin e tyre të shpejtë në udhët e peshqve; në mbrëmje
 kishim përpara Geréstën. Sa zbritëm atje, menjéherë
 hyut i bëmë flijime për udhën e gjatë që rrahëm.
 Ditën e katërt, Diomédi kuajzbutës e shokët që kishte 180
 shkuan në Argos dhe unë vazhdova lundrimin drejt Pillos;
 era e mbarë që nisën hyjnité s'pushoi së fryri.
 Ja, djalë i dashur, si erdhë; pa ditur asgjë se ç'u bënë
 burrat akéjas; kush humbi prej tyre e kush ka shpëtuar.
 Por ato lajme që vijnë këtu në pallatet e mia 185
 do të t'i them që të gjitha me radhë, pa fshehur gjësendi.
 Flitet se erdhën shëndoshë e mirë n'atdhe Mirmidónët,
 trima të shquar, me prijës të birin kreshnik të Akilit.
 Mir' e tumirë u kthye në vatër edhe Filoktéti,
 djali i rrall' i Peándit; njësoj, dhe ata që kurseu 190
 lufta e gjatë, i shpuri të gjithë shëndoshë në Kretë
 Idomenéu; asnjë nuk përpinë hummerat e detit.
 Sa për Atrídin, sadó që banonit larg fort, keni marrë
 vesh si u kthye dhe vrasjen e tij tradhëtisht nga Egisti;
 por ja ku erdhë për të edhe dita e shpagës së tmerrshme... 195
 Ah, është mirë të lerë i vdekuri prapa një djalë,
 mu si lastari që diti t'hakmerret për t'anë e ndritur,

duke dënuar me dorën e vetë Egist gjakësorin!
Mik, edhe ti që je djalë i ri, aq i madh e i bukur,
bëj që stërnipët të flasin me mburrje për veprat e tua!»

200

Dhe Telemaku ja nguli vështrimin e nisi të thotë:

«Bir i Neléut, Nestór, o lavdia dhe nderi i akéjve,
mirë pat bërë ai që ja mori t'et hakun; akéjtë
gojë më gojë lavdinë e tij do t'ja falin së ardhmes.
Ah, edhe mua sikûr të më jepnin hyjnité fuqinë
për t'u hakmarrë mbi mtonjësit burra të ligj, që më marrin
nderin e aqë dredhi e të liga kurdisin ndaj meje!
Por atë fat nuk ja falën hyjnité tim eti, as mua!...
Ja pse më duhet ta pi gjer në fund këtë kupë të hidhur!»

205

Mjeshtri në vrapin e qerres, Nestóri, ju gjegj Telemákut: 210
«Mëqë m'i solle ndër mend ato derte, o djalë i dashur,
flitet se gjith' ata mtonjës që duan tët emë, shpërdorin
ç'ke në pallat dhe nuk lenë pa bërë asgjë kundër teje.
Thuamë pak: i përulesh ti vetë asaj dhune, me dashje,
apo t'urren ty ndokush, prej dikujt nga hyjnorët i nxitur?
Vallë, këtu s'mund të kthehet një ditë yt atë e ta marrë
hakun me dorën e tij a me ndihmën e gjithë akéjve?
Nëse të do Virgjëresha sykaltër dhe ty aqë shumë,
sa kishte dashur e mbrojtur qëmoti fatos Odiséun
fushës së Trojës, ku hoqën akéjtë të gjitha të zezat
se nuk kam parë asnë nga hyjnorët t'i mbrojë aqë sheshit
njerzit, ashtu si pat mbrojtur ahere Paláda tët atë —
nëse të do e të ndih edhe ty aqë haptas hyjnesha,
do të têrhiqen armiqtë e ulët, pa kurrfarë shprese.»

220

Fjalës së tij Telemaku urtë ju gjegj menjëherë: 225
«Plak i nderuar, s'besoj të përbushen dëshirat e tua.
Fjalët e larta që fole më lanë pa mendje! Po shpresa
s'kam se do vijë ajo ditë, megjithë dëshirën hyjnore.»

Dhe perëndesha, Athéna sykaltër, ndërhyri e foli:
«C'llaf të shpëtoi kështu nëpër gardhin e dhëmbëve? Hyu, 230
po dëshiroi, sadó qoftë larg, të shpëton shumë lehtë.
Eshtë më mirë të heqësh njëmijë të zeza, pa sosur
mirë në vendin e prindve, sesa të lundrosh aqë qetë
dhe, kur të kthehesh, si Agamemnóni, të biesh i vdëkur
nga gjakësori Egist edhe gruaja jote tinzare. 235
Por bij të vdekjes të gjithë ne jemi. As vetë hyjnité,
qoftë njeriu m'i dashur i tyre, s'ja shkulin nga dora
riskut të vdekjes së zezë, kür vjen që ta marrë me vete.»

235

Fjalës së saj ju përgjegj përsëri Telemaku me t'urtë: 240
«Leri tani, o Mentór, këto fjalë që therin në zemër!
Humba çdo shpresë se kthehet im atë! Hyjnit' e pavdekshme
shkruar i patën një risk ogurlig edhe vdekjen e zezë!
Por diçka tjetër tani do pyes të më thotë Nestóri,
se asnieri ndër të gjallët nuk është m'i drejtë e m'i mençur;
flitet se ky mbretëroi gjer sot mbi tre breza njerzorë. 245
Kur e shikoj, nuk e di pse më ngjet si ndonjë i pavdekshëm!...
Ti, o Nestór i Neléut, më thuaj si është e vërteta:
si është shtrirë pa frymë i fuqishmi Atrid Agamémnon?
Po i vëllai, Meneláu, ku ndodhëj? E si ja pat ngritur

- kurthiñ Egísti një burri më trim se ai njëqind herë? 250
 Mos nuk ka qenë në Argos, por endej në vende të tjera
 dhe nga mungesa e tij mori zemër ai dhe e vrau?»
- «Po, more djalë, filloi t'i thotë Nestóri kalorës,
 do t' i rrëfej që të gjitha ashtu siç e lyp e vërteta.
- Ti, me sa shoh, e kuption edhe vetë se çfarë do ngjiste
 po ta kish gjetur, kur erdhi nga Troja n'atdhe, Meneláu
 gjallë e shëndoshë Egístin atje, në pallatet e veta:
 asnë grusht dhe mbi kufomën e tij atëhere s'do t'hidhnin,
 por do të mblidheshin qentë edhe shpendët ta shqyeren fushës,
 jashtë qytetit, dhe grua akéje asnë s'do ta qante; 260
 aqë i madh edhe shum' i shëmtuar ish krimi që bëri.
 Ne përballonim në Trojë mundimet e luftës së ashpër,
 kurse Egísti, që prehej në Argos, me fjalë të ëmbla
 donte të bënte për vete të shoqen e djalit t'Atréut.
- Por në fillim Klitemnëstra hyjnore e ruajti nderin; 265
 nuk i mungonin mendimet fisnikë dhe kishte si mbrojtës
 një këngëtar, që Atridi, përpara se t'ikte në Trojë,
 pat porositur të ruante sjelljet e gruas së tij.
- Po, kur ra ora që deshën hyjnité t'i shtrohej Egístit,
 në një ujdhesë të shkretë e përplasi me zor këngëtarin, 270
 ku e braktisi si pre për ushqimin e shpendëve t'egër,
 dhe Klitemnestrën, së cilës s'i rrihej, e mori me vete,
 Kofshë të shumta u bëri n'altare flijim perëndive
 edhe u vuri stolira të ndryshme, pëlhura e are,
 për të kremluar fitoren që kurrë s'pandehu të korrte. 275
 Ne, Meneláu e unë, si miq të pandarë, po vinim
 tok që nga Troja. Kur erdhëm në cepin e shenjtë t'Athinës,
 Súunion, befas shigjetat më t'ëmbla të Feb Apolónit
 Frónt Onítórin na vranë, tekxa komandonte anijen
 e Meneláut; një burrë të rrahur në punë të detit, 280
 mjeshtër të rrallë, që dinte t'i dilte për zot çdo shtërngate.
 Edhe kështu Meneláut ju desh të ndalohej, sado që
 koha e udhës së kthimit nuk priste. E kalli ahore
 shokun në dhe e ja bëri të gjitha nderimet e vdekjes.
 Po, kur filloi sérish të lundronte në detin e purpurt
 edhe arriti në shkëmbin Maléas që ngrihet përpjetë 285
 thikë, Zeús buçimtari e futi në udhë pa krye.
 Pápo shpértheu në krahët e tyre një gjëmë shtrëngate
 që fërshëllente e marrë mbi valët e fryra si male,
 edhe i ndau anijet: një pjes' u degdisën në Kretë, 290
 n'anën ku kanë banimin kidónët, në breg të Jardánit.
 Ngrihet, përfund të Gortínës, mes detit mbuluar me mjergull,
 shkëmb i lëmuar, ku era e jugës përplas papushuar
 valë të larta, në cepin e mëngjér, nga ana e Festósë,
 dhe ai gur aq i vogël e pret dhe e thyen furtunën. 295
 Mbi atë shkëmb u dërmuan anijet nga valët e detit;
 njerzit, me shumë mundime, mezi e shpëtuan lëkurën.
 Kish edhe pesë anije bashkaltra të tjera me vete
 mbret Meneláu, që vrulli i erës dhe valët e detit
 tej e më tej i degdisën, në brigjet e tokës s'Egjyptit. 300
 Kur Meneláu mblidhte visare ergjëndi e ari

- duke shetitur mes popujsh që flisnin në gjuhë të tjera,
 mu në shtëpi e zbatoi Egisti tradhtinë e shëmtuar;
 vrau Atridin dhe popullin gjithë e shtroi me dhunë.
 Plot shtatë vjet mbretëroi ai në Mikénën e artë. 305
- Por në të tetin e pati! U sos nga Athina Orësti...
 Po atë ditë — që lypi shpagimin për t'atin, varrosi
 mëmën e tij të urryer së bashku me vrassës Egistin,
 edhe i ftoi të gjithë argëjtë në sofër të hanin
 drekën e tyre — u duk Menelau, që sillte me vete 310
 aqë sa mbanin anijet e tija pajime e visare.
- Pra, edhe ti shumë kohë tani mos qëndro larg shtëpisë,
 duke braktisur bulqizat e tua në duar t'atilla
 burrash kobarë, se është rreziku të bëhen zot malli,
 t'i pjesëtojnë mes tyre të gjitha bulqizat e tua
 dhe udhëtimi që ke për të bërë të dalë fyl fare.
- Unë tani po të them, si këshillë, t'i shkosh Menelaut;
 është ai që u kthyje i fundit n'atdhe prej një bote
 nga s'mund t'ushqesh ndonjë shpresë të madhe të kthehesh një ditë, 320
 po të përplasën atje ndonjëherë tufanet e egra;
 s'janë të zotë as zogjtë të kthehen sërisht brenda vitit
 nëpër një det të llahtarshëm, i cili s'ka fund edhe anë.
 Bëje, pra, gati anjen, merr shokët e tu edhe nisu.
- Do t'udhëtosh nëpër tokë? Koci edhe kuaj ke gati;
 dhe djemtë e mi shoqëronjës e shko ti në Spártën hyjnore, 325
 pranë pallatit t'Atridit, dhe lute atë të rrëfejë
 ç'di e nuk di për tët atë, ashtu si qëndron e vërteta;
 është një burrë i pjekur e nuk të përcjell me gënjeshtra.»
- Foli, e dielli shkoi të dergjet dhe ra errësira. 330
- Fjalën e mori ahere hyjnesha sykaltër Athénë:
 «Gjithë sa fole, o plak, janë fjalë me mend e të drejta.
 Prejini gjuhët e flive dhe hidhini verës pak ujë,
 lutjuni zot Poseidónit e gjithë hyjnive të tjera.
- Duhet të shkojmë tani dhe për gjumë, se koha ka ardhur:
 dielli vendin ja la errësirës. Nuk duhet të rrimë, 335
 goftë sikur dhe në sofrën hyjnore, më tepër se ç'duhet.»
- Foli kështu perëndesha, dhe zëri i saj u dëgjua.
 Ujë u shtynë kasnecët atyre të lahlen, të rinjtë
 poçet i mbushën të gjitha me verë gjer sipër në buzë 340
 edhe vendosën përpëra secilit një kupë flakroshe.
 Gjuhët e flive i hodhën te zjarri, u ngritën në këmbë
 edhe spërkatën të gjithë sa ishin alltarin me verë.
 Pasi nderuan hyjnitë dhe pinë pas qejfit sa deshën,
 iku hyjnesha Athénë dhe bashkë me të Telemáku
- poshtë në bregun e detit ku ndodhej anija zgavroshe, 345
 por i ndaloi Nestóri, që foli paksá i lënduar:
 «Jo, mos u dhëntë Zeúsi e gjithë hyjnit' e pavdekshme
 t'ikëni ju që këtu e të ktheheni prapë n'anije,
 sikur të isha dikush që ka ngelur për bukën e gojës,
 s'ka as mbulesa, as shtresa s'i ndodhen të shtrojë për vete 350
 e për të gjithë ata që i vijnë si miq të shtëpisë.
 Nuk më mungojnë mbulesat e rrobat e mira të gjumit.
 Djali i dashur i trim Odiséut nuk ka për të shkuar

kurrë të flejë në drrasë t'anijes pér sa të jem gjallë
unë, dhe djemptë, pas meje, ta mbajnë shtëpinë të hapur
pér të mikpritur ata që do vijnë këtu bujtëtarë.»

355

Dhe perëndesha, Athéna sykaltër, ju kthyte e foli:
«Po, ke të drejtë, o plak i nderuar, dhe është e udhës
që Telemáku të bindet ndaj fjalës që fole më parë.
Ky do të vijë me ty në pallatet e tua të çlodhet; 360
unë do shkoj me anjen murrake tek njerëzit tanë
t'i qetësoj e të jap ndonjë urdhër; m'i moçmi jam unë,
gjithë të tjerët të rinj që kanë ardhur pas trim Telemákut
vetëm pér hir miqësie ndaj shokut të moshës së tyre.

365

Do ta kaloj këtë natë n'anjen zgavroshe dhe nesër,
pósa të zbardhë mëngjezi, do shkoj te kaukónët bujarë
që pér të kthyer më kanë një shumë të majme, të vjetër.
Merre tani këtë mik të shtëpisë dhe jepi koçinë,
si edhe lulen e kuajve tuaj në vrap të rrufeshëm,
bashkë me njérin nga djemptë e tu shoqëronjës pér udhë.» 370

Foli kështu, mori trajtë shqiponje dhe iku përpjetë.
Ngelën gojhapur akéjtë kur panë shqiponjën që ngjitej.

Por edhe plaku, kur pa me sy vetë çudin' e hyjneshës,
zuri pér dore në çast Telemákun e nisi t'i thotë:

375

«Mik, nuk dyshoj se një ditë do bëhesh një burr'i dëgjuar,
derisa paske që sot, djal' i ri, shoqëronjës hyjnité.
Kjo është bij' e Zéusit, hyjneshë me nam tritogjene,
që pat nderuar tét atë dikur midis burrave argejas.
Ndihna tani, o hyjneshë, dhe jepna lavdin' e pamortshme:
mua, fëmijve dhe gruas fisnike! Mëshqerrë motake
e ballëgjerë, me brirët praruar, që zgjedhë njeriu
deri më sot nuk ka njobur, pér ty do flijoj, perendeshë!»

380

Lutjen e tij e dëgjoi Paláda. Të gjithë siç ishin,
djem e dhëndurrë, u nisën pas plakut, Nestórit kalorës.

Pósa arritën në dhomat e gjera të mbretit dhe zuri
gjithësekush nga një fron e kolltuk, sipas radhës, një verë
plot dymbëdhjetëvjeçare, si mjaltë, me urdhër të plakut
derdhet në kupa. Ndërkëq qilartarja çvulosi fuçinë,
plaku i hodhi pak ujë dhe nisi t'i lutet hyjneshës.

385

Si ja spërkatën të gjithë me radhë altarin Athénës
e u dëfryen së kthyeri kupat e verës, secili
shkoi të flerë në dhomën e vet. Nestóri kalorës
dhe Telemákun e ftoi ahtere të shkonte të flinte
sipër krevatit të gdhendur me shije që ndodhej i shtruar
ndënë hajatin e lartë me aq' oshëtimë të madhe,
dhe porositi të vetëmin djalë që s'ishte martuar,
trim Pisistratini me fletë, të dergjej në krahun e mikut.
Fundit, kur ranë të flenë të gjithë në dhomat e tyre,
iku dhe vetë në dhomën e gjumit, që ndodhej e fshehur
thellë pallatit të lartë, ku shoqja e tij mbretëreshë
shtratin ja kish qeverisur pér prehjen e ëmbël të natës.

390

395

Gisht-trëndafileja Eo nga shtrati prej bryme po ngrihej,
kur dhe Nestori kalorës u zgjua, u ngrit edhe shkoi
t'ulej në froni prej gurësh të pastër e fort të lëmuar
që po shkëlqenin të bardhë në prakun e derës së lartë.

400

405

Mbi ata gurë tē ndritshém ish ulur qëmoti sa herë
vetë Neléu dhe shfaqte mendimet e veta hyjnore.
Po që ahere kur mortja e zbriti nē botën e Territ,
mbi ata gurë u ul shpëtimtari i akéjve, Nestóri,
skeptrin e tij duke mbajtur nē duar; dhe nisi sundimin. 410
Erdhén nga dhomat e tyre tē bijtë: Perséu, Ekefróni,
Stráti, Aréti edhe Trasimédi me shtat perëndie;
trim Pisistráti me fletë arriti i gjashti së bashku
me Telemákun, tē cilin e ulën nē fron pranë Plakut.
Edhe Nestóri, gerénas kalorës, filloi tú thotë: 415

«Shpejt duhen kryer, fëmijë tē dashur, dëshirat e mia,
që t'ja fitoj mësëpari mëshirën hyjneshës Athénë;
ish ajo vetë që erdhi tē ulej nē sofrën hyjnore.
Vrap një nga ju le tē shkojë nē fushë ku ndodhet mëshqerra, 420
që ta përcjellë këtu nē shtëpi një bari sa më parë,
edhe një tjetër tē shkojë te shokët e trim Telemákut
t'i shoqërojë tē gjithë tek ne, duke lenë dy veta,
Dhe një i tretë t'i thotë Laérk argjendarit tē vijë
për t'i praruar mëshqerrës dy brirët. Të tjerët qëndroni
e shërbestarëve jepuni lajm nē pallat tē gatitin 425
sofrën siç duhet, me gjithë tē mirat, nē dhomat e gjera,
ujë tē pastër e dru për flijimet dhe frona tē sjellin.»

Pósa mbaroi së foluri, ikën me vrap që tē gjithë.
Erdhi mëshqerra, arritën dhe shokët e trim Telemákut 430
që nga anija; u sos argjendarit me veglat prej bronxi,
kudhër, çekan edhe darë, që kish për punimin e arit.
Edhe hyjneshha arriti atje t'i gëzohej flijimit.
Arin Nestóri ja dha argjendarit; ai, si e bëri
peta, ja veshi stolira me to tē dy brirët mëshqerrës
për ta gëzuar pa masë hyjneshën shkëlqimi i tyre. 435
Tok, Ekefróni e Stráti, térhoqën mëshqerrën prej brirësh
edhe e sollën përpara. Që sipër pallatit Aréti
solli ibrik lulegdhendur tē mbushur me ujë tē pastër,
e një kanistër me elbin e shenjtë, teksa Trasimédi
mbante nē dorë sëpatën e mprehtë përsipër mëshqerrës, 440
edhe Perséu një enë pér gjakun. Nestóri kalorës,
si e spërkati me ujin e pastër dhe elbin e shenjtë,
duke ju lutur hyjneshës Athénë me fjalë tē ngrohta,
hodhi nē zjarrin e ndezur ca qime prej kokës së flisë.
Pasi u lutën dhe kryet e kafshës me elb i spërkatën, 445
trim Trasimédi ja priti ahëre mëshqerrës me spatë;
nervat e qafës ju prenë dhe ra pa fuqi, zemërmekur.
Vajzat e tij edhe nuset dhe shoqja e tij mbretëreshë,
vet' Euridíki, e para nga vajzat që kishte Kliméni,
klithmë tē madhe lëshuan. Ndérkohë, dhëndurrët e djemtë 450
ngritën mëshqerrën dhe trim Pisistráti e theri me thikë.
Pápo kur shpirti la koskat e doli me gjakun zi sterrë,
e copëtuan: i prenë së pari, siç ishte zakoni,
kofshët tē téra, u veshën atyre çember tē palosur
edhe vendosën mbi to disa copë prej mishit tē gjallë. 455
E, kur Nestóri i digjite mbi drutë e zjarrit tē ndezur
dhe i spërkaste me verë tē kuqe si flaka, i rrinin

pranë ca djema të rinj me pirunj pesëhejesh në duar.
Fundì, kur panë se kofshët u dogjën të tëra nga zjarri
edhe shijuan me èndje të madhe të brendëshmet, pranë
pjesët e tjera në thela, i vunë në hell e i piqni.

460

Lau ndérkaq Telemákun e bija m'e re e Nestórit,
nuhja si yll, Polikásta. Pastaj, si mbaroi, e leu
trupin e mikut me vaj dhe e veshi me zhgron e flokatë
hollë punuar e bukur; kish marrë, kur doli nga banja,
pamjen fisnike që kanë hyjnité. Dhe shkoi të ulej
pranë bariut të njerëzve, plakut kalorës, Nestórit.

465

Copat e mishit të pjekur i hoqën ahere nga zjarri
edhe u shtruani në sofër; shërbënjas të sjellshëm qëndronin
gati në këmbë e kupat e arta i mbushnin me verë.

470

Pasi e velën dëshirën që kishin për mish e për pije,
nisi t'u thotë ca fjalë Nestóri gerénas kalorës:

«Silljani kuajt me krifet e gjata, o djem, Telemákut,
mbrejani qerrës dhe bëjuni gati për udhën e shpejtë!»

475

Foli ai, edhe djemptë e tij asnje çast nuk përtuan;
kuajt e shpejtë kocisë mbrehën ata menjëherë
dhe qilartarja ngarkoi n'anije ushqimet, plot bukë,
verë e gjithë të mirat që shtrohen në sofrat hyjnore.
Ish Telemáku i pari q'i hipi koçisë së bukur.

Trim Pisistráti, në krahun e mikut, me frerët në duar,
fort e lëshoi kamxhikun; dhe kuajt, me èndje të madhe,
lanë pas gjurmës së tyre qytetin e lartë të Pillos
dhe turfulluan me trok të mahnitshëm drejt fushës së gjerë.

480

Zgjedha lëkundej, në gjithë atë ditë, mbi qafat e tyre.
Edhe kur dielli shkoi të dergjej, u ngrys dhe mbuloi
terri i natës çdo udhë, arritën ata te Firéja,
miq të Dioklét Orsilókut që kishte për at' Amfiónin.

485

Pranë Diokléut, të pritur siç duhet, e gdhinë atë natë.

Gisht-trëndafileja Eo nga shtrati prej bryme po ngrihej
kur në koçinë e bukur, shpejt hipën ata edhe lanë
prapa hajatin e dhomës së madhe me aq oshëtimë.
Kuajve u ra me kamxhik Pisistráti, e më shumë u shkundën.
Dhe më t'u nisën ata fluturim nëpër fushat e gjera
ku po lëviznin si dallgë kallinjtë e grurit ngjyrëari;
dhe nuk e lanë vrapiimin e tyre ata gjithë ditën,
deri në çastin kur dielli shkoi të dergjej, dhe nata
ra e përhapi në udhët e dheut kudo errësirën.

490

495

KĒNGA IV

Spartēn që shtrihet mes honesh tē thella, nē mbrämje arritēn
dhe ju drejtuān pallatit t'Atridit, hyjnor Menelaut,
ku ishin ftuar nē dhomēn e bukur plot miq e tē afērm,
që po festonin martesēn e djalit dhe vajzēs sē mbretit.
Nuse e niste tē bijēn te djali fatos i Akilit, 5
se ja kish pasur premtuar një ditē kur qenē nē Trojē;
papo tani qē hyjnité e mbaruan martesēn e tyre,
do ta pērcillte me kuaj e qerre nē Ftien e bukur
tē mirmidónëve si bashkëshorte pēr mbretin e tyre.
Vajzēn që kish Alektori nē Spartē ja merrte pēr nuse
djalit tē tij, zemértrim Megapéntit, tē cilin e pati
lindur një skllave; sepse nuk i falnin Helenës hyjnité
tjetër fëmijë, prej kohës kur lindi një yll, Hermiōnin,
që i kish marr' aférditës sē artë shkëlqimin e nurit.

Shtruar ja kishin ata nē pallatin e madh e tē lartë, 15
miqtë e fisi i mbret Menelaut nē sofrën e pasur,
dhe këngëtari ja thoshte mes tyre një kënge hyjnore
duke i rënë lahutës sē ëmbël, e dy vallëtarë
bënin kërcime tē shkathëta shumë pas ritmit tē këngës.

Erdhën ndérkohë atje Telemaku dhe djali i Nestorit 20
dhe u ndaluan te praku i derës sē madhe, kur doli
jasht' Etonéu, që ish kujdestari i madh i pallatit;
ky, me t'i parë, u kthye me vrap, ju afrua tē zotit,
prijës i popullit, dhe disa fjalë i tha lehtë-lehtë:
«O fis-hyjnor Menelá, kanë ardhur dy burra tē huaj, 25
që nga tē parët si fis i Zeúsit tē madh shëmbellejnë.
Thuam'a duhet që kuajt e tyre t'ja zhmbrejmë koçisë,
apo t'i shpiem gjetiu tē priten si miq tē shtëpisë?

Fjalës sē tij ju përgjegj Menelá flokëverdhi, i ndezur:
«O Etoné i Bojtout, dikúr s'kishe qenë i cekët, 30
kurse tani, me këto që dëgjoj, ti po flet si një foshnjë!
Nuk tē kujtohet sa herë u shtruam nē sofrën e botës
derisa erdhëm nē vendin e prindve? Por dashtë Zeusi
që tē mos heqim mundime tē tjera!. Zhmbreh tani kuajt
dhe shoqëroi tē huajt nē dhomë tē ulen nē sofér.» 35

Pósa mbaroi, u sul Etonéu përjashta pallatit
dhe kujdestarët e tjerë i thirri tē shkonin sē bashku.
Kuajt e mbytur nē djersë i zhmbrehën ata e i shpunë
brenda nē grazhdet e tyre, ku hodhën tagji tē pérzier
drithi dhe elbi tē bardhë; dhe faqes sē murit tē ndritshëm
qasën koçinë e atyre. Pastaj i përcollën tē huajt 40

gjer në pallatin hyjnor. Posa hynë në dhomat e larta,
rreth e përqark e kullotën vështrimin ata të mahnitur,
duke soditur banesën e mbretit fisnik, që lëshonte
rreze shkëlqimi si diell e hënë. Kur patën gëzuar
gjithë atë madhështi të pashoqe që ndriste rrëth tyre,
shkuan të lahen në magjet e gdhendura bukur të banjës.

45

Pasi i lanë e i lyen me vaj shërbestaret dhe veshën
zhgun e flokatë prej leshi të endura hollë e dendur,
shkuan të ulen në fronat që ndodheshin pranë Atridit.

50

Një shërbestare u solli ndërkokë legen të ergjëntë
dhe, nga ibiku i artë që mbante, u derdhi në duar
ujë të lahen. Pastaj u gatiti tryezë të bukur
dhe qilartarja e mbushi mësallën e tyre me bukë
e me të gjitha ushqimet e shijshme që kish në qilare.
Kryegostitësi solli pastaj nëpër dhisqe të mbajtur
lart çdolloj mishi, dhe kupa të arta e vuri përpara.

55

Dhe Menelá flokëverdhi u bëri me dorë të ulen.

«Ja ku u shtrua mësalla! Mirserdhtë! Ju bëftë, pra, mirë!
Hani e pini një herë, pastaj na tregoni kush jeni;
fisi i prindërvë tuaj nuk duhet të jet' i panjohur.

60

||| Ju shëmbëlleni filiza prej dyersh të larta, që mbajnë
skeptrin e mbretit në dorën e tyre; nuk ka si të rriten
kurrë fëmijë të tillë nga burra që s'janë fisnikë.»

Foli kështu, edhe veshnjën e majme të kaut të pjekur,
që u blatua në shenjë nderimi, e vuri përpara
miqve; dhe shtrin' ata duart mbi thelat e veshnjës së shijshme:
Pasi kënaqën çdo èndje që kishin për gjellë e për piye,
qasi pak kokën e tij Telemáku e diç pëshpëriti
djalit Nestórit, që mos e dëgjonin të tjerët në sofër:

65

«A vure re, mor i dashur, pallatin e dhomat e gjera,
që oshëtijnë aqë shumë, me sa madhështi po shkëlqejnë
nga qelibari, e buri, ergjëndi e bronxi e ari?
A mund të jetë m'i ndritshëm pallati n'Olimp i Zeúsit?
Çfarë visare!... Sa herë t'i shohësh, më tepër mahnitesh!...»

70

Por Menelá flokëverdhi dëgjoi se ç'tha Telemáku,
e disa fjalë ai lehtë-lehtë filloi t'u thotë:
«S'matet, fëmijë të dashur, i vdekshëm asnë me Zeús!

75

Vetë pallati ku rron e visaret e tij sosje s'kanë!
Sa për të vdekshmit, kush matet me mua në punë visaresh?
Brodha e vuajta shumë në botë, ku mblodha visare
edhe i solla këtu më anijet në vitin e tetë.

Era më shpuri në Qípro, Fenikë, Egjipt e më tutje,
në ato vise ku rrojn' etiòpët, sidónët, arabët,
deri në tokën libike, ku qengjat nuk lindin pa brirë
edhe çdo dele èshtë e zonja të pjellë tri herë gjat' vitit;
s'mbeten pa qumësht të èmbël, pa djathë e mish ndonjëherë,
qoftë i zoti i kopeve a qoftë bariu i tyre:
qumështi milet prej tyre çdo stinë e s'ka të mbaruar.

85

Po tekxa bridhja atje n'ato vise e bëja visare,
doli dikush e më vrau vëllain në kurth tradhëtie,
befas, me ndihmën tinzare të gruas së tij të urryer.

90

Jo, unë s'ndjej më gëzim të sundoj mbi të mirat e mia!

gjer në pallatin hyjnor. Posa hynë në dhomat e larta,
rreth e përqark e kullotën vështrimin ata të mahnitur,
duke soditur banesën e mbretit fisnik, që lëshonte
rreze shkëlqimi si diell e hënë. Kur patën gjëzuar 45
gjithë atë madhështi të pashoqe që ndriste rreth tyre,
shkuan të lahen në magjet e gdhendura bukur të banjës.
Pasi i lanë e i lyen me vaj shërbestaret dhe veshën
zhgun e flokatë prej leshi të endura hollë e dendur,
shkuan të ulen në fronat që ndodheshin pranë Atridit. 50
Një shërbestare u solli ndërkokë legen të ergjëntë
dhe, nga ibriku i artë që mbante, u derdhi në duar
ujë të lahen. Pastaj u gatiti tryezë të bukur
dhe qilartarja e mbushi mësallën e tyre me bukë
e me të gjitha ushqimet e shijshme që kish në qilare. 55
Kryegostitësi solli pastaj nëpër dhisqe të mbajtur
lart çolloj mishi, dhe kupa të arta e vuri përpara.

Dhe Menelá flokëverdhi u bëri me dorë të ulen.

«Ja ku u shtrua mësalla! Mirserdhtë! Ju bëftë, pra, mirë!
Hani e pini një herë, pastaj na tregoni kush jeni; 60
fisi i prindërve tuaj nuk duhet të jet' i panjohur.
Ju shëmbëlleni filiza prej dyersh të larta, që mbajnë
skeptrin e mbretit në dorën e tyre; nuk ka si të rriten
kurrë fëmijë të tillë nga burra që s'janë fisnikë.»

Foli kështu, edhe veshnjën e majme të kaut të pjekur, 65
që u blatua në shenjë nderimi, e vuri përpara
miqve; dhe shtrin' ata duart mbi thelat e veshnjës së shijshme.
Pasi kënaqën çdo èndje që kishin për gjellë e për pije,
qasi pak kokën e tij Telemáku e diç pëshpëriti
djalit Nestórit, që mos e dëgjonin të tjerët në sofër:
«A vure re, mor i dashur, pallatin e dhomat e gjera,
që oshëtijnë aqë shumë, me sa madhështi po shkëlqejnë
nga qelibari, e buri, ergjëndi e bronxi e ari?
A mund të jetë m'i ndritshëm pallati n'Olimp i Zeúsit?
Çfarë visare!... Sa herë t'i shohësh, më tepër mahnitesh!...» 75

Por Menelá flokëverdhi dëgjoi se ç'tha Telemáku,
e disa fjalë ai lehtë-lehtë filloi t'u thotë:
«S'matet, fëmijë të dashur, i vdekshëm asnë me Zeús!

Vetë pallati ku rrон e visaret e tij sosje s'kanë!
Sa për të vdekshmit, kush matet me mua në punë visaresh? 80
Brodha e vuajta shumë në botë, ku mblodha visare
edhe i solla këtu me anijet në vitin e tetë.
Era më shpuri në Qípro, Fenikë, Egjypt e më tutje,
në ato vise ku rrojn' etiòpët, sidónët, arabët,
deri në tokën libike, ku qengjat nuk lindin pa brirë 85
edhe çdo dele èshtë e zonja të pjellë tri herë gjat' vitit;
s'mbeten pa qumësht të èmbël, pa djathë e mish ndonjëherë,
qoftë i zoti i kopeve a qoftë bariu i tyre:
qumështi milet prej tyre çdo stinë e s'ka të mbaruar.
Po tekxa bridhja atje n'ato vise e bëja visare, 90
doli dikush e më vrua vëllain në kurth tradhëtie,
befas, me ndihmën tinzare të gruas së tij të urryer.
Jo, unë s'ndjej më gjëzim të sundoj mbi të mirat e mia!

- Ju do dëgjoni një ditë prej ditësh nga etërit tuaj,
qofshin ata kush të duan, se ç'vuajtje unë kam pritur, 95
çfarë shtëpie të lumtur kam humbur me gjithë të mirat!
Por le të ngelja makár me të tretën e kamjes që pata,
dhe le të rronin ata që u vranë larg tokës së Argos,
duke luftuar si burrat në fushat e gjera trojane!
Rri herë-herë i mbyllur këtu në pallatet e mia 100
dhe ja shkrep vajit për gjith' ata trima që shkuan e vanë;
ndjej sikur zemra më çlodhet kur qaj herë-herë me kuje.
Por dalngadalë dhe éndja për vajin e ftohtë më mpihet...
Nuk më dërmon dhemshuria për gjithë ata burra të shquar,
aqë sa malli i shkrejtë për njërin; kujtimi i tij 105
mua kudo po më ndjek, dhe në shtrat dhe në sofër, se s'vojti
burrë akejas sa vojti e mbajti në sup Odiséu.
Qenkësh e shkruar nga fati t'humbiste ai, edhe mua
pas të më linte një dhembje që nuk do të shuhet; se s'dihet
nëse jeton a ka vdekur. Dhe mbase tani po e qajnë 110
plaku Laért, Penelópa e urtë dhe bir Telemáku,
që e pat lenë ahere kur iku në gjirin e mëmës.»
- Foli kështu, dhe e bëri të qante të birin kur ndjeu
ç'flitej për t'atin; i mbytur në lote siç ishte, e ngriti 115
zhgunin e purpurt përparrë fytyrës me duart e veta.
Por Meneláu kuptoi dhe ndenji për pak i menduar
në duhej pritur të fliste një herë ai, apo vetë
ky ta pyeste me shumë' hollësira i pari për t'atin.
Kur i peshonte kështu Meneláu i qetë mendimet, 120
ish duke ardhur Helena nga dhoma e saj e erëndshme,
si Artemída hyjneshë që tjerr me furkën e artë.
Fronkë të bukur Adrésta i vuri përparrë të ulej,
solli Alkipa një shkorsë punuar prej leshi të butë
edhe Filója kanistër t'ergjëntë; këtë ja kish falur
motit Alkandra, e shoq' e Políbit, në Tébë t'Egjyptit, 125
që kishte pasur shtëpira të pasura fort. Meneláut
i kishte bërë Polibi dhuratë dy vazo t'ergjënta
e një trikëmbësh së bashku me dhjetë talante prej ari,
kurse e shoqja i fali Helenës një furkë të artë
e një kanistër t'ergjëntë me rrata e buzët prej ari. 130
Ishte kanistra që vuri Filója përparrë Helenës
plot me shtëllunga prej leshi të holl' e të tjerrur, ku shtrihej
furka përsipër pështjellë me fije prej leshi të purpurt..
Ndenji ahere Helena te fronka dhe këmbët e brishta
mbi ndënëkëmbësen but' u pështetën; pastaj ju drejtua 135
burrit të saj edhe shkoqur filloi ajo ta pyesë:
«A dimë ne, o hyjnor Menelá, ç'emér kanë të huajt
që na nderuan me ardhjen e tyre pallatin? Mos vallë
them ndonjë gjë, të gabuar? Do flas ç'thotë zemëra ime.
Kurrë s'kam parë gjer sot një njeri, qoftë burrë ose grua, 140
aqë të ngjashëm!... Cuditem!... Ky djalë do jetë lastari
i Odiséut me zemër të madhe! Ja, ky, Telemáku,
që e pat lenë në djep atëhere kur shkuan në Trojë
gjithë akéjtë; dhe bëtë një luftë të tmerrshme për shkakun
tim, surratqenes!...» Ahere ju gjegj Menelá flokëverdhi: 145

- «Kjo që mendon ti, o grua, më shkon edhe mua nga mendja:
këmbët e duart, vështrimin dhe kokën e flokët mbi ballë
si të atij shëmbëllejnë... Prandaj, kur i zura në gojë
vojtjet që pati duruar pér mua dikur Odiséu,
sytë e përlotur ky mik i mbuloi me zhgunin e purpurt.» 150
- Fjalës së tij ju përgjegj Pisistrati, i bir' i Nestorit:
«Bir i Atréut, filiz i Zeúsit, o prijes luftarësh!
Me të vërtetë ky është i biri, ashtu si mendove.
Por u tregua një djalë i matur, që di t'i nderojë
njerzit kur vjen posa mik përsëpari në derën e tyre; 155
ja pse nuk tha ndonjë fjalë të kotë ahene kur zëri
yt na kish bërë pér vete si fjal' e hyjnive qiellore.
Mua më nisi Nestori kalorës, fisnik, me të bashkë,
se Telemakut s'i rrapi pa ardhur këtu të të shohë,
duke shpresuar prej teje këshilla të urta a ndihmë. 160
- Gjithë ato të këqia që heq një i ri, kur i ati
ndodhet i ikur, dhe s'ka asnje tjetër t'ja mbrojë pallatin,
ja, i pëson Telemaku... Pa pasur këtu Odiséun,
s'ndodhet në gjirin e popullit kush t'ja largojë të keqen, 165
- Fjalës së tij atëherë ju gjegj Menelà flokëverdhë:
«O perëndi! Paskam fatin të shoh në pallatet e mia
djalin e burrit të dashur, që rënë dikur pat në luftë
gjith' ato herë pér hallet e mia?... Me t'ardhur tek unë,
kisha menduar ta pres me nderime të larta, veç gjithë
burave akéjas. Sikur të kish dashur Zeús buçimlarti 170
që t'ishim ktyher të dy nëpër det me anije, ahene
unë atij do t'i falja në Argos qytet me pallate
e do ta sillja këtu nga Itaka me ç'kish e nuk kishte
— gjithë visaret, të birin e popullin — duke shpërngulur
ç'njerëz banojnë në një nga qytetet e shtruar prej meje. 175
- Duke jetuar së bashku këtu do t'i shkonim shojshokut
dhe dashurinë e gjëzimet që ne do të ndjenim, asgjë, veç
hijes së kobshme të vdekjes, nuk kish pér t'i nxirë dot kurrë.
Por na e pati zili këtë fat ditëbardhë Zeúsi;
vetë atë s'desh ta linte derziun të kthehej në vatër.» 180
- Foli kështu e të gjithëve sytë ju mbushën me lot.
Bija e Zeúsit, Heléna e bukur argéjase, qante:
e Telemaku edhe Menelau, i bir' i Atréut.
As Pisistrati nuk mbeti me sy të panjomur nga lotët;
zemra e tij rikujtoi Antilokun, vëllain që vras 185
biri fatos i Eossë së ndritur. E tha këto fjalë:
«Bir i Atréut! Çdo herë që plaku Nestor edhe unë
flisnim me nge në pallatin e tij edhe ndodhte të zinim
emrin tënd nëpër gojë, ai kurdoherë të mburrte
si më të mençurin burrë nga gjithë të gjallët. Por sonte, 190
jemi që jemi këtu, më dëgjo një këshillë: pér mua
nuk është mirë të qajmë tani që mbaruan së piri.
Nesër një ditë të re do na sjellë e bija e Natës.
- Po me këtë unë s'dua të them se nuk bën të vajtohen
gjithë ata njerëz të vdekur që fatit të tyre ju shtruan. 195
Edhe një nder mund t'u bëjmë të mjerëve ne, duke prerë
flokët mbi varret e tyre e lote pér ta duke derdhur.

Humba dhe unë një vlla ndënë muret e Trojës, që s'ishte
trimi i fundit në Argos-ti duhet ta dish fare mirë;
as e takova atë, as e pashë, por thonë të tjerët
se Antilökun e kishit të parin në vrap e në luftë.

200

Fjalës së tij Menelá flokëverdhi ju gjegj edhe foli:
«Burra më shumë të mençur se ti, dhe më pleq, mik i dashur,
nuk do të shprehnin dot kurrë mendime e fjalë të tilla!

205

Fjalët që fole tregojnë se ke urtësinë e tyt eti.

Njihet fort mirë lastari i burrit, që vetë Kroniu
fatin e lumtur i solli kur lindi e kur u martua;
si pleqëria e mbarë që i fali Nestórit, dhe djemtë
aqë të mençur e trima të rrallë në punët e luftës.

210

Le të pushojmë vajtimin që nisëm kështu pa e pritur,
dhe le të ulemi prapë në sofër; pak ujë në duar
le të na hedhin të lahem. Nesër, që heret, do kemi
nge, Telemáku e unë, të flasim më gjerë e më gjatë.»

Foli kështu, edhe ujë Asfalíoni u derdhi në duar,
një shërbestar nga besnikët që kishte fisnik Menelau.
Shtrinë pastaj ata duart mbi gjellët e shijshme të sofrës.

215

Por diçka tjetër mendoi të bëjë e bij e Zeúsit.

Hodhi Helena një bar n'atë verë nga merrnin e pinin,
që t'u fashitej mëria e dhembja, t'harrimin çdo vojtje.
Kush do të pinte, s'kish më pér të qarë një ditë të tërë,
t'atin a t'ëmën sikur të kish humbur, a qoftë vëllain,
qoftë edhe djalin e dashur të shpirtit sikür të ja kishin
therur me thikë aty para syve të tij. I atillë
ish ai bar i dobishëm, që falur i pat Polidámna,
shoqja e Tónit, ne vise t'Egjyptit, ku toka pjellore
barëra rrit me shumicë, që sjellin dobinë ose dëmin
dhe çdo njeri është një kryemjeshtër në punë mjekimi;
se katragjyshi i gjithë aytre ka qenë Peióni.

225

Si e trazoi në verë atë bar me kujdes e dha urdhër
kupat që kishte secili pérpara t'i mbushin me radhë,
fjalën e mori ajo dhe një herë e nisi të thotë:

230

«Bir'i Atréut, filiz i Zeusit, e gjithë sa jeni
mbledhur këtu, ju, fëmijë heronjsh të shkëlqyer, Zeúsi
i plotpushtetshëm na jep kur të ligat e kur lumturinë.
S'ka fund e krye fuqia e tij. Pra, ju uluni t'hani,
duke ja shtruar bisedës së këndshme. Dëgjoni ndërkokë
një histori që nuk ka si mos ju pëlqejë. Do t'ishte
shum' e vështirë pér mua të rri t'ju rrëfej gjerë e gjatë
gjithë ato vepra kreshnike që bëri dikur Odiséu.

235

Por do rrëfej heroizmin e madh që guxoi fatosi
brenda në Trojë, në kohën kur hoqët të gjitha të zezat
ju, o akéjas. Plagosi një ditë vetveten me shufër,
hodhi mbi supet e tij disa lecka të vjetra dhe hyri
mu si ndonjë shërbëtor n'udhëgjerin qytet të armikut.

240

Pápo mbuluar me lecka të tilla, ai shëmbëllente
ndryshe nga c'ishin mësuar trojanët ta shihnin së largu,
pranë anijeve akéje, se hiqej lyspar i vërtetë.
Hyri kështu në qytetin e Trojës; të gjith' u mashtruan.
Unë e njoha ashtu të ndryshuar, e shumë pyetje

245

- nisa t'i bëj; por, i hollë nga mendja siç qe, më rrëshqiste. 250
 Pasi e lava, e leva me vaj e i dhashë të vishet
 dhe ju betova se s'kam pér t'u thënë gjësendi trojanve
 pa mos u kthyer ai në anijet e shpejta e shatorret,
 fill e pér pe më tregoi c'mendonin akéjtë të bënин.
 Pasi shfarosi me shpatën e gjatë trojánë të shumtë, 255
 shpuri n'ushtrin' e argéjve një barrë me lajme të reja.
 E tekxa gratë trojáne filluan të qajn' e të çirren,
 mal bëhej zemëra ime që s'priste veç kthimin në Spartë;
 dhe po vajtoja humnerën ku rashë pér qef t'Afërditës, 260
 që më degdisi në tokë të huaj, larg vendit të dashur,
 edhe braktisa kështu time bijë, pallatin e burrin,
 që sa pér mend e pér nur nuk i gjendet dot shoku në botë!»
 «Fole të drejtën, o grua, ju gjegj Menelá flokëverdhi.
 Unë kam njojur fortë mirë dhe mendjen dhe zemrën e shumë
 njerzve kreshnikë, e kam udhëtar në viset e botës. 265
 Por sytë e mi s'kanë parë asnijëherë një burrë me zemrën
 aqë të madhe e trime që kish Odiséu i mjerë.
 Do të mjaftonte shërbimi që bëri me kalin e drunjë,
 ku luftëtarët më trima argéjas u fshehën me mua,
 duke u sjellë shkatrrimin dhe vdekjen e tmerrshme trojánve. 270
 Erdhe ti vetë asaj ane ahere, Helenë, se ndoshta
 nxitur të kishte ndonjë prej hyjnive që pati dëshirën
 raste lavdie t'u falte trojanve; hyjnor Deifóbi
 ecte pas teje. Tri herë u vërtite rrëth kalit të drunjë
 duke i rënë me dorë, dhe emër pér emër i thrissje 275
 prijsit e shquar danájas me zërin e grave të tyre.
 Por Odiséu, i biri i Tidéut dhe unë, që ishim
 t'ulur mes turmës, dëgjuam kur thirre. Diomédi e unë
 nuk po përbaheshim dot dhe menduam të suleshim jashtë
 ose të jepnim përgjegje që brenda; por vrullin që kishim
 marrë e përbajti Odiséu e nuk na lejoi. Ahere
 bijt' e akéjve që ndodheshin brenda nuk merrnin as frysë.
 Antekli vetëm u mat të përgjigjej, por shpejt Odiséu
 gojën ja zuri me duart e forta. Kështu i shpëtoi
 gjithë akéjtë; dhe nuk na lejoi të merrnim as frysë, 285
 gjersa Paláda Athénë të mori, me vete e shkuat.»
- Dhe Telemáku i urtë ja ktheu me fjalë të tillë:
 «Bir' i Atréut, filiz i Zeusit, o prijës luftarësh,
 gjithë sa fole këtu e thellojnë më fort dhembjen time, 290
 derisa aqë virtyte s'e mbrojtën nga vdekja e zezë
 dhe ajo zemër e hekurt më kot i qëndroi rrezikut.
 Por le të shkojmë. Ju lutem, përcillmëni tej pér të fjetur.
 Koha ka ardhur të biem t'i falemi gjumit të émbël.»
- Foli kështu, edhe gratë e saj porositi Helena
 në paradhomë t'ujdisnin krevatet e tyre: të shtronin 295
 poshtë takëme të purpurga, shkorsë përsipër atyre
 edhe një palë flokata të leshta. Ato menjëherë
 dolën përjashta me drithë pishtarësh në duar, e shtruan
 mirë e bukur krevatet. Ahere ju priu kasneci
 drejt paradhomës, ku ranë e fjetën të dy miqt' e ardhur, 300
 trim Telemáku i ndritur dhe djali fisnik i Nestórit.

Thellë pallatit u dergj dhe i biri i Atréut, e pranë
ra dhe e shoqja, Helena hyjnore, me napën e gjatë.

Gisht-trëndafileja Eo nga shtrati prej bryme po ngrihej,
kur Meneláu u ngrit e u vesh, ngjeshi shpatën e mprehtë,
lidhi sandale të mira në këmbët e tij dhe pa humbur
koh' u largua nga dhoma e gjumit me pamje hyjnore,
drejt Telemákut. U ul pranë tij e filloi t'i thotë:

«Ç'hall aq'i madh të shtrëngoi, hero Telemák, që të nisesh
e të lundrosh përmes detit të gjerë drejt Spartës hyjnore? 310
Ësht' halli yt a i popullit gjithë? Hap zemrën e folë!»

Dhe Telemáku i urtë ju gjegj menjëherë: «O krye-
trim Menelá i Atréut, filiz i Zeúsit, kam ardhur
që të marr vesh ndonjë send pér tim atë nga goja e jote.
Shembet shtëpia e ime e ç'kam e nuk kam e merr lumi; 315
plot me armiq éshtë mbushur pallati im, ku u shtruani
mtonjësit mendjemëdhenj, cipëplasur, që duan pér grua
mëmën, dhe gjënë e gjallë ma therin pas qejfit të tyre.
Ja përsë unë tani përqafoj këtu gjunjët e tua
e po të lutem tē flasësh pér fundin fatkeq tē tim eti, 320
nëse ka ndodhur ta shohësh ti vetë a mákar tē zuri
veshi gjësendi nga burra tē tjerë pér meret që hoqi.
Bir m' orëzi nuk ka lindur në botë prej barkut tē mëmës!
Dhe mos kérko t'ëmbëlosh helmin tim me nderim a mëshirë;
një e nga një m'i trego që tē gjitha ç'ke parë e dëgjuar. 325
Unë tē lutem, po qe se im atë, fisnik Odiséu,
tē ka shërbyer me fjalë a me vepra në tokën trojane,
ku pati hequr njëmijë tē zeza së bashku me gjithë
burrat e tjerë argéjas, kujtoji sérish e m'i thuaj!»

Fjalës së tij ju përgjegj Menelá flokëverdhi, i ndezur:
«Si ésht' e mundur, o zot, që tē shtrohen në sofër tē burrit
aqë kreshnik ata burra — u thëncin! — rrezila? Ashtu si
ndodh kur drenusha le foshnjën e saj miturake, tē gjirit,
bar pér kullotë në male e lugina, po kthehet luani 330
brenda në shtrofkë dhe shqyen fëmijët, o qoftë edhe mëmën,
dhe Odiséu njësoj do tē sjellë pér mtonjësit vdekjen!

Dashtë Zeúsi i madh dhe hyjnité Athén' e Apólón
që Odiséu tē sulet mbi mtonjësit si atëhere
kur në qytetin e fortë tē Lésbos i doli përballë
Filomelídit, që e ftoi në ndeshje: u mundën si trimat,
e më së fundi e shtriu përtokë; dhe burrat akéjas
fort u gëzuan. Dhe vdekja e tyre do t'ishte e shpejtë
edhe martesa e tyre do bëhej me kuje tē madhe!
Sa pér këto që pyet e më lutesh, do them ç'më di zemra;
nuk do kérkoj t'i bëj bisht së vërtetës, ashtu si ma foli 345
Plaku i drejtë i detit, e nuk do tē fsheh asgjësendi.

Duke lundruar, pas kthimit nga Troja, drejt tokës atrore,
ku dëshiroja t'arrij sa më parë, më mbajtën hyjnité
afër Egjyptit, se nuk kisha bërë pér ta hekatomba;
duan t'i sjellim ndër mend kurdoherë tē drejtat e tyre... 350
Ndodhet përpara Egjyptit, rrethuar nga valë tē larta,
ishull i vogël, tē cilin e thrresin me emërin Fáros,
aqë larg tokës, sa udhë arrin një anije tē bëjë

- brenda një dite kur era e mbarë i fryn që nga kiçi.
 Ka dhe një skelë me brigje ranore, prej ku i lëshojnë
 n'ujë anijet kur mbushen me ujë nga vrima e zezë. 355
- Plot njëzet ditë më mbajtën hyjnité atje, pa fryr' era
 që i përcjell anijet mbi detin e gjer' e pa anë.
 C'kishim ushqime me vete po soleshin fare dhe shokët
 dita me ditën humbisnin guximin, kur një nga hyjneshat
 ndjeu mëshirë dhe solli shpëtimin pér ne. Idotéa,
vajza e Plakut tē detit, Protéut, e prekur pa masë,
 erdhi e më gjeti tek endesha vetëm i ndarë nga shokët
 që po peshkonin me grep buzë ujdhësës tē mbytnin urinë. 360
- M'u afërua hyjneshë e fjalë tē tilla më foli:
 «Je torollak, o i huaj, i lehtë nga mendtë, apo dashke
 vetë dhe ndjen lezet tē mundohesh? Përse ke qëndruar
 kot kaqë kohë këtu në ujdhësë, pa gjetur dot mjetin
 pér t'u larguar? Po zemrën e shokëve s'e sheh që drobitet?» 365
- Foli ajo, edhe unë ja ktheva me fjalë tē tilla:
 «Qofsh cilado nga hyjneshat pa mort, urdhëro e dëgjomë.
 Jo, unë s'rri, sepse dua këtu; por u dola nga fjala
 edhe kam fyer hyjnit' e pavdekshme që rrojnë në qiell.
 Por, pasi s'ndodh asnë gjë që s'e dinë hyjnité, më thuaj, 375
 cili hynjor më pengon e më lidhi në udhën e kthimit?
 Si mund tē bëj që tē kthehem sérish nëpër detin peshkrritës?»
- «Po, o i huaj, m'u gjegj perëndesha, do them tē vërtetën.
 Shpesh vjen këtu një nga Pleqtë e detit, Protgu egjyptas;
 një parandjellës, me zot Poseidónin, që njeh fare mirë 380
 gjithë humnerat e detit; dhe flitet se është im atë
 e më ka rritur. Po munde t'i zësh ndonjë pritë ta kapësh,
 do tē mësosh prej atij sa i gjatë do jet' udhëtimi
 e çfarë udhë do çash përmes detit tē gjerë gjat' kthimit.
 Do tē mësosh gjithashtu, o filiz i Zeúsit, po deshe, 385
 çfarë e mir' e e keqe ta gjeti shtëpinë prej kohës
 që e fillove lundrimin e gjatë me shumë rreziqe.»
- Foli kështu, edhe unë ja prita me fjalë tē tilla:
 «Folë tanë e mësomë se si mund ta shtie në dorë
 Plakun hyjnor, se, po pa a nuhati gjësend, më shpëtoi;
 nuk ësht' e lehtë t'i mundë hyjnité njeriu i vdekshëm.» 390
- Fola kështu, dhe ajo menjëherë ju gjegj fjalës sime:
 «Unë do flas çfarë duhet, pa fshehur asgjë tē vërtetë.
 N'orën kur dielli ngjitet në mesin e kupës së qiellit,
 del edhe Plaku nga deti, mbuluar prej valës murrake 395
 që ka drithmuar Zefiri me afshin e tij; sapo ikën
 tutje edhe bie tē flerë në shpellat e thella. Ahere
 dalin nga deti dhe fokat që rrit e Detlindura nimfë,
 mblidhen rrëth Plakut tē detit dhe dergjen aty, duke mbushur
 shpellat e thella me erën e rëndë tē fundit tē detit. 400
- Nesër, posá tē agojë, do shkojmë tē dy n'ato shpella
 dhe do tē gjej ndonjë vend që tē dergjesh aty sipas radhës.
 Por duhet pasur kujdes që tē zgjedhësh tre veta tē fortë,
 ndër më tē mirët nga shokët rremtarë që ke në anije.
- Ja dhe dredhitë e holla që di tē përdorë Plakushi. 405
 Posa tē vijë, ai do numrojë nga pesë e nga pesë

Foli kështu, edhe fjalës së tij ju përgjegja e thashë:
 «Ti e di mirë, o Plak — pse pyet me qëllim të ma hedhësh? — 460
 se unë mbahem këtu, te ujdhesa e vogël, prej kohësh
 dhe nuk e gjej dot mënyrën se si të shpëtoj së këtejmi;
 zemëra ime e ndjej se po tretet. Më thuaj, të lutem
 — pasi s'ka gjë që hyjnité s'e dinë — kush ësht' i Pavdekshmi
 që po më mban të mbërthyer me dhunë këtu e më mbylli 465
 udhët e valve, e si mund të kthehem mes detit peshkrritës?»

Fola kështu, edhe Plaku i detit ma pat menjëherë:
 «Duhej, në kohën e nisjes, t'i bëje flijime Zeúsit
 edhe hyjnive, në doje t'arrije një or' e më parë,
 duke lundruar mes detit të purpurt, në vendin e lindjes. 470
 Është e shkruar prej fatit mos shohësh më miq e të dashur
 edhe pallatin e lartë e tokën eëmbël atrore,
 pa u degdisur sérish deri n'ujrat e lumit t'Egyptit,
 që e ka gurrën te Zéusi zot, edhe pa u blatuar
 shumë hekatómba të shenjta hyjnive që rrojnë në qiell; 475
 vetëm ahere ata do të çelnin pér ty menjëherë
 udhën e lumtur të kthimit që ke aqë shumë pér zemër.»

Foli ai këto fjalë, dhe zemra në gjoks m'u coptua;
 thoshte të nisja sérish atë udhë të gjatë mes detit 480
 mjergullmbuluar me shumë rreziqe drejt lumit t'Egyptit.
 Por ç'mund të bëja? Ju ktheva ahere e thashë: «Të gjitha
 sa porosit do t'i kryej, o Plak. Po pérpara më thuaj
 fill e pér pe: gjithë burrat akéjas, që lamë n'anjet
 un' e Nestóri, në Trojë, kur ikëm, shpëtuan dhe erdhën
 gjallë n'atdhe, apo ndodhi të gjejë ndonjëri prej tyre 485
 vdekjen të zezë, mizore, n'anije, gjat' udhës së kthimit,
 ose në duart e njerëzve t'afërm, pas fundit të luftës?»

Fola kështu, dhe ai menjëherë ma priti me fjalët:
 «Djal' i Atréut, pérse po kërkon të mësosh kaqë gjëra? 490
 Ty nuk të hyjnë në punë mendimet e mia të fshehta;
 s'mund t'i dëgjosh që të gjitha, pa qarë me orë të tëra.
 Shumë prej burrave vdiqën e shumë të tjerë shpëtuan.
 Vetëm dy prijës akéjas u shuan në udhën e kthimit;
 sa pér ata që u vranë në luftë, ke qen' atje vetë. 495
 Veç një nga prijësit mbahet i gjallë mbi detin e gjerë;
 edhe Ajáksi u mbyt me anjet e tij rremëgjata.

Afër Shkëmbinjve Gérésë, gjigandë, degdisi së pari
 zot Poseidóni anjet; shpëtoi kështu nga rreziku.
 Dhe do shpëtonte, sado ta urrente Athéna sykaltër,
 sikur mos nxirrte nga goja një fyerje kundër hyjnorve; 500
 pati guximin të mburrej se mundi, me forcat e veta,
 dhe pér inatin e tyre, të dilte nga fundi i detit,
 Pósa dëgjoi me ç'fjalë të madhe u mburr, Poseidóni
 cfurkun rrëmbeu me duart e tij të fuqishme, goditi
 njérin nga gurët, e çau; një pjesë e tij nuk lëvizi
 fare nga vendi, po copa e gurit ku rrinte Ajáksi
 në atë kohë kur nisi të mburrej, u shemb tatëpjetë
 detit pa fund dallgëfryrë së bashku me të; e u zhdukën...
 Piu nga uji i ngjelmët... Por dhe yt vëlla pat shpëtar
 brenda n'anijen e tij, se i ndihu atij kryezonja
 Hérë. Po, kur afërohej në cepin e ashpér Maléas,

- era e stuhibishme rrëmbeu anijet e tij e i flaku
tutje, në detin peshkrritës; gulçonte i ziu, po prapë
shpresën e kish se do kthehej. Ahere i nisën hyjnité
erë të mbarë, q’ë shpuri në brigjet ku pati jetuar
motit Tiésti, dhe sot na banonte Egísti, i biri. 515
- Nuk i gëzohej dot tokës së dashur atrore ku shkeli
këmba e tij, dhe e prekte me dor’ e filloj ta puthte;
sytë ju mbushën me lote kur pa i malluar atdheun.
- Por e diktoi nga maja m’ë lartë e kepit njeriu 520
që kish vendosur atje si vrojtues Egist djallëzori
e i pat qenë zotuar t’i jepte shpérblim dy talante
ari. Dhe priti një vit se mos kthehej i biri i Atréut,
shkonte andej tinëzisht edhe armët që kish ja rrëmbente.
- Iku me vrap që t’i jepte bariut të popullit lajmin, 525
dhe menjëherë Egísti trilloi një kurth vdekjeprurës:
mori ai njëzet trima të zgjedhur, i fshehu, dha urdhër
të pregetitej gosti e shkëlqyer e shkoi të ftonte
mbretin e popullit, Agamemnónin, me kuaj e qerre.
- Pa mos dyshuar se ç’gjémë e priste, e mori me vete 530
gjer në pallatin e tij, dhe, të ulur në sofër si ishin,
si atë derrin që vrasin në grazhdë e shtriu të therur.
Gjallë asnë nuk shpëtoi nga shokët e Agamemnónit;
as të Egístit: e skuqën pallatin me gjakun e tyre.»
- Foli ai, edhe zemra në gjoks m’u bë cop’ e thërrime. 535
Rrija i shtrirë dhe rërën e njomja me lotët e mia;
unë s’ë doja më jetën, nuk doja t’ja shihja më dritën
diellit! Qava e qava i shtrirë përtokë, sa s’plasa,
derisa shfreva hidhrimin. Ahere Plakushi më foli:
- «Mos e humb jetën, o djalë i Atreút, kështu duke qarë 540
pa një dobi, sepse lotet e shumta s’të japid dot ndihmë.
Ti të mendohesh se si mund të kthehesë n’atdhe sa më parë;
ke për ta gjetur Egistin të gjallë, po që se Oresti
nuk paska shkuar përpara e nuk e ka vrarë. Të paktën
do të arrish t’ja hash drekën Egistit në kohën e duhur.» 545
- Foli kështu, edhe fjalët e tij se ç’më dhanë pak zemër,
shpirti i im i trishtuar filloj sakaqë të ngrohej;
e disa fjalë atij urt’ë butë i fola e thashë.
- «Sa për këta të dy prijës, e mora vesh fatin e tyre.
Por unë dua të flasësh për burrin e tretë, që mbahet 550
gjall’ ose vdekur në det. Nuk ka gjë n’u helmofsha, ma thuaj.»
- Unë i fola kështu, dhe Protéu m’u gjegj menjëherë:
«Është i bir’ i Laertit, që rri në Itakë. E pasqë
n’ishull, mes detit, ku ndodhen pallatet e nimfës Kalípso, 555
që po e mban pa vullnetin e tij; edhe qan dit’ e natë,
se nuk e ka mundësinë të kthehet në tokën atrore:
s’ka as anije, as shokë ta shpien drejt detit të gjerë.
Ti, o lastar i Zeúsit, nuk është e thënë të vdesësh
n’Argos më kuajt e bukur; hyjnit’ e pavdekshme nuk duan
të të largojnë në fushat Elíze, në fundin e botës, 560
vendi ku rri Radamánt flokëverdhi dhe njerëzit bëjnë
jetë të qetë e t’embël. Atje nuk ka dimër të rëndë,
s’bie as shi as dëborë, dhe njerëzit ditë e natë.»

i përkëdhel ai fllad i Zefirit që nis Oqeani;
mbasi je burr' i Helenës, je dhëndërr pér ta i Zeúsit.»

565

Foli ai, e u zhyt ndënë deti plot valë e shkumë.

Unë ndérkohë u nisa së bashku me shokët hyjnorë
drejt atij bregu ku ishin anjet me zemër të vrarë.
Posa arritëm në buzë të detit, u shtruam të hanim
darkën. Ra nata hyjnore; u shtrimë të flem' anës detit

570

Gishttrëndafileja Eo shtratin prej bryme po linte,
kur i lëshuam anjet në valët hyjnore të detit,

575

duke vendosur direkët e velat në vendet e tyre.

Hipën dhe shokët, u ulën në drrasa dhe nisën të rrihnin
valët e detit plot shkumë të bardhë me rremat e tyre.
Pápo arritëm në lumë t'Egjyptit, që rrjedh nga Zeúsi,
dhe, si lëshuam spirancat, blatuam një sér' hekatombash

580

pér të fashitur mérin' e hyjnive që s'kanë mort kurrë.

Agamemnónit i ngrita një varr pér lavdi të pérjetshme.

Kur i mbarova të gjitha detyrat e mia, shpalosa
velat sérish edhe era e mbarë që nisën hyjnité

585

drejt e pérpara më shpuri në tokën e dashur atrore.

Por ti qëndro dhe pak dit', njëmbëdhjetë apo dymbëdhjetë;
unë pastaj të përcjell me dhurata: tre kuaj të zgjedhur,
qerre prej druri të shndritshëm dhe kupë të bukur prej ari,
që kur të pish me atë pér t'u shprehur nderim perëndive

590

të më kujtosh gjithëmonë sa kohë të jesh me të gjallët.»

Fjalës së tij atëhere ju gjegj Telemáku i urtë:

«Bir i Atréut, këtu mos kérko të më mbash shumë kohë.

595

Po të qe vetëm dëshira e ime e mirë, ahere

unë do rrija këtu pranë teje një vit, pa e ndjerë,
e do harroja shtëpin' edhe prindët, sepse më gëzohet
shpirti pa masë kur ulem të ndiej rrëfimet e tua.

Por ata shokë që lashë në Pílos dojenë mérzitür,

600

kurse ti do të më mbash shumë kohë këtu pranë teje.

Cilatdo qofshin dhuratat që mund të më japësh, pér mua

dhe ajo gjëja m'e thjeshtë do t'ishte thesar i paçmuar.

Dhe, sa pér kuajt që fole, nuk dua t'i shpie n'Itakë;

është më mirë të mbeten t'i ruash këtu si stolira

ti, sundimtar i një toke me fusha që s'kanë të sosur,

ku lulëzojnë pérherë tërfili e zunkthi i erëndshëm,

drithërat, tepa shumicë dhe elbi i bardhë merr dheun.

Kurse n'Itakë nuk ka asnijë fushë vrapiimi e luadhe;

vetëm se dhi ai vënd mund t'ushqejë, po prap ësht' i këndshëm

aqë sa vendet e pasur në kuaj. Në ishuj s'ka fusha

edhe luadhe; Itaka më pak se ujthesat e tjera.»

Foli kështu, edhe trim Meneláu luftar buzëqeshi;

e përkëdheli me dorë, e thirri me èmër e foli:

610

«Me ato fjalë që unë dëgjova, o djale i dashur,

ti më tregove se ç'gjak prej fisnikësh të rrjedh nëpér deje.

Do t'i këmbej, pra, dhuratat, kjo s'është e vështirë pér mua.

Nga gjithë ç'kam më të vyer këtu, në pallatet e mia,

gjëja m'e rrall' e m'e bukur do zgjidhet pér ty si dhuratë:

kupë punuar me shije, ergjënd fund e krye, me buzët

rreth e përqark prej floriri, e gdhendur nga dor' e Heféstit,

615

që më ka falur Fedími hero, sundimtar i Sidónës,
kur më strehoi shtëpia e tij n'udh' e sipër të kthimit
në mëmëdhe, kalimtar; unë dua të bëhet jotja.»

Ja se ç'biseda po bënин mes tyre. Ndërkohë e mbushnin
njerzit e ftuar pallatin e birit hyjnor të Atréut;
kush sillte dhen, ndonjë tjetër po vinte me verë për burra,
ose me bukët që çdo bashkëshorte mandilestolisur
bukur dërgonte; pallati gatitej për darkën e tyre.

Por n'atë shesh, para dhomës së madhe që pat Odiséu,
mtonjësit lozni me hedhje shigjetash e disqesh përsipër
tokës së ngjeshur, ku shfaqej përherë krenia e tyre.

Kryet e mtonjësve, trima që binin në sy, Antinou
dhe nurhyjnor Eurimáku aty pranë, po rrinin të ulur,
kur ju afrua atyre Noimóni, i bir' i Froníut
edhe filloai ta pyeste kështu Antinoun:

«O Antinó, ésht'e mundur ta dim' apo jo se në ç'ditë
ka për t'u kthyer këtu Telemáku nga Píllos ranore?

Imja ka qenë anija që mori, por mua më duhet
për të arritur n'Elidën fushore ku kam dymbëdhjetë
pela dhe mushkat e tyre në kohë për punë. Do kisha
shumë dëshirë të zbut ndonjë mushkë e ta vë ndënë zgjedhë.»

Foli ai, dhe të tjerët ky lajm i mahnitit; s'mendonin
se kishte shkuar në Pillos, qytet i Neléut. Kujtonin
se kishte mbetur në fusha me dhen a si mik i derrjarit.

Fjalës së tij ju përgjegj Antinou, i bir'i Eupítit:
«Mor pa më thuaj, vërtet, ç'ditë iku e ç'shokë e ndoqën?
Mori nga trimat e zgjedhur t'Itakës ai, apo sklevër
e rrogëtarë të tij? Dhe këtë éshtë i zoti ta bëjë...
Dua tani të më thuash edhe diçka tjetër; anjen
tënde murake e mori ai me përdhunë e iku,
apo ja dhe me dëshir' i kandisur nga fjalët e tij?»

Dhe Noimóni, i bir'i Froníut, ja priti me fjalët:
«Vetë ja dhashë. Po kush ésht' ai që do sillej dot ndryshe,
po t'i qe lutur një burrë i tillë, i zhystur ndër aq
halle e mendime? Do t'ishte e rëndë për të t'ja mohonte.
Shokët që e ndoqën, vërtet janë ajka e djemve t'Itakës.
Unë dallova në krye të tyre Mentórin, në mos po
një nga hyjnorët, i cili i ngjiste atij në të tëra.
Por bëj çudi! Edhe dje, në t'aguar, e pashë Mentórin
në atë kohë kur hipte n'anije të shkonte në Pillos.»

Foli kështu, e u kthyë sérish në shtëpin' e të atit.
Duke ju bindur të dy zemërimit të tyre, i ftuan
mtonjësit t'ulen dhe lodrat e tyre në çast t'i ndërpresin.
Pápo u ngrit Antinou me shpirtin të nxirë nga dhembja
e zemërimi dhe sy që përgjisnin me zjarr flakëronjës.

«Turp i pathënë t'arrijë ta bëjë ai udhëtimin
pa na përfillur! Ne nuk e mendonim t'ja dilte në krye!
Një djalurçinë, fill vetëm, përbuzi sa jemi ne, burra,
hodhi në det një anije dhe iku këtej duke marrë
lulen e trimave tanë me vete! Dhe s'dinte sa shumë
larg mund të shkojë zullumi i nisur! Ja preftë Zeúsi
ditët sa pa i zbatuar mendimet e tij ogurzeza!

620

625

630

635

640

645

650

655

660

665

- Jepmëni shpejt një anije të shpejtë e njëzet rrremëtarë që t'i bëj pritë e ta ruaj atë me kujdes kur të kthehet mu në ngushticën në mes të Itakës e Sámos shkëmbore, pér të paguar me kokë kërkimin e t'et nëpër dete!» 670
- Foli, dhe mtonjësit nisën ta mburrnin atë e ta nxisin dhe në pallat t'Odiseut u futën të gjithë siç ishin.
- Jo shumë von Penelópa kuptoi ç'mendime të liga mtonjësit bluanin thellë në fundin e shpirtit të tyre. 675
- Ishte Medóni, kasneci, ai që i tha menjëherë ç'kishte dëgjuar përjashta oborrit, kur mtonjësit thurnin kurthet e tyre pér punë të zeza n'oborr; edhe iku shpejt të ja thotë. Ajo, sa i shkeli te praku, i foli:
- «Ty, o kasnec, mos të nisën këtu ata mtonjës bujarë 680
- që t'urdhërosh shërbestaret e tim Odiséu të lenë ç'punëra kan' e të merren të gjithë me darkën e tyre? Më mos më rënçin në qafë, me gjithë trillimet e tjera!
- Qoftë e fundit kjo darkë që hanë ata këtu brenda! 685
- Vini nga ana e anës të prishni këtu pasurinë e Telemákut të urtë! Nuk paski dëgjuar, kur ishit çuna të vegjël, nga prindët ç'ka qenë pér ta Odiséu?
- Jo, nuk ka ndodhur t'ja shkel' Odiséu ndonjërit të drejtat, qoftë me fjal' a me vepra, siç është zakoni të sillen mbretrit hyjnorë, që një e urrejnë dhe tjetrin e duan. 690
- Ky s'i ka bër' asnijëherë askujt gjë të keqe. Por duket zemëra juaj fort mirë në veprat e ndyra që bëni!
- Më nuk ka mbetur asnje mirënjohnje pér veprat e mira!...» 695
- Fjalës që foli, Medóni i urtë ju gjegj: «Mbretëreshë! Se mos kjo qenka e keqja m'e madhe! Por mtonjësit thurin kurth më të madh e të egër. Dhe dashtë i biri i Krónit të mos arrijn' asnijëherë ta bëjnë atë që kërkojnë!
- Duan të vrasin me shpatë tét bir, Telemákun, gjat' udhës që do të bëjë ai pér t'u kthyer në vendin e prindve, prej asaj Píllos së shenjtë dhe Spartës hyjnore, ku shkoi pér të mësuar gjësendi rrëth fatit që pati i ati.» 700
- Foli ai, dhe asaj se ç'ju pren' edhe gjunjët dhe zemra. Ndenji kështu pér një kohë pa thënë asnje fjalë; ju mbushën sytë me lot; u nemit ai zëri i saj aq' i émbël.
- Dhe pas një heshtje të gjatë, ju gjegj Penelópa e foli: 705
- «Pse është nisur, kasnec, biri im? Dhe ç'nevojë e shtyu t'hypë n'anijet e shpejta, mbi átet e detit që marrin trimat dhe rendin në fushat e ujshme pa fund e pa anë? Dashka mos mbahet mend fare as emri i tij nëpër botë?»
- Foli ajo, dhe Medóni i mençur ju gjegj: «Nuk di fare nëse e nxiti ndonjë nga hyjnorët a vetë e nisi udhën drejt Píllos me shpresë mos ndien gjësendi pér t'atin: në do të kthehet një ditë e ç'fund të llahtarshëm ka pasur.» 710
- Tha këto fjalë ai, e pastaj hyri brenda në dhomën e Odiséut. Një dhembje pështolli në çast Penelópën; fronat e shumtë që kishte në dhomë s'e mbanin dhe shkoi t'ulej në prakun e dhomës së saj të stolisur, ku vuri kujen; dhe gratë që bënin shërbimet, të reja e plaka, qanin ngadalë rrëth saj. Atëhere atje Penelópa, 715

mbytur siç ishte në lote, ju foli atyre: «Dëgjoni,
bijat e mia! I zoti i Olimpit, nga shoqet që lindëm
edhe u rritëm së bashku, veç mua helmoi më shumë.

720

Humba së pari një burrë të madh e me zemër kreshnike,
që nuk kish pasur një shok për virtute ndër gjithë danajtë
dhe me lavdi e mbuloi Greqinë e Argosin brenda

725

Kur tani, ja: më rrëmbyen stuhitë dhe djalin e vetëm
që nga shtëpia, dhe s'ndjeva gjësendi! ... Prej jush, o të mjera,
si nuk ju dha, vetëm njërsë makar, të më zgjonte nga gjumi,
derisa ju kishit ditur, kur hipi n'anjen murake?

730

Ah, sikur unë të kisha mësuar nga goja e juaj
se djali im kish menduar të bënte një udhë të tillë,
nuk do t'ish nisur, sado i vendosur të qe për të ikur,
o do më linte të vdekur këtu, në shtëpi! ... Por më nisni
shpejt një kasnec këmbëshpejtë të thrrasë plakush Dolionin,
që më pat thënë im atë për punë kur erdha n'Itakë

735

edhe tani Kujdesohet për pemët e kopshtit, të shkojë
e t'ja rrëfejë Laërtit të gjitha këto që po ndodhin.
Ndoshta atë e mëson mençuria të shkojë t'i qahet
popullit kundër atyre që kanë dëshirë të fshijnë

740

edhe filizin e vetëm t'atij e t'hyjnor Odiséut.»

Dádo Euriklía e dhemshur ju gjegj Penelopës e foli:
«Nuse e dashur! Ti vramë po deshe tani me një thikë,
ose më mbyll këtu brenda së gjalli! S'do fsheh gjë prej gjëje.
Unë i dija të gjitha, i dhashë çdo gjë që kërkoi,
miell e verë të embël; por vetëm se pas dymbëdhjetë

745

ditësh nga çasti i nisjes më vuri në be të të thosha
— veç po të ndodhë ta merrje vesh ikjen nga njerëz të tjerë —
që mos shëmtohej nga lotet fytyra e jote e hirshme.

Pasi të lahesh tani e të vishesh me rroba të pastra,
merr shërbëtoret e tua e ngjitu në katin e sipërm
dhe atje lutju Athénës, filizit të Zeus shqyrtárit,
që do ta shkulë nga thonjët e vdekjes; kurseja mundimet
plakut Laërt, që zvarriset i vrarë nga helmet e jetës.

750

Unë s'besoj se hyjnitë urejnë të gjithë stërnipët
e Arkesiádit; do mbetet makár një lastar për të qenë
zot mbi pallatin e lartë dhe tokat pjellore të burrit.»

755

Fjalët që foli ja mpinë hidhrimin dhe lotët ja shterën.
Lau fytyrën, u vesh më një rrobë të pastër e shkoi
bashkë me gratë e shërbësës në dhomën e katit të sipërm,
mbushi kanistrat me elbin e shenjtë dhe luti hynjeshën:

760

«Bijë e Zéus shqytárit, hyjnesh' e pamposhtur, Athénë,
lutjen dëgjoma! Në rast se për ty Odiséu i urtë
kofshë të majme prej kau e delje ndonjherë ka djegur,
gjithë flijimet kujtoji sérish dhe, të lutem, shpëtoma
djalin, mtonjësit zhvishi nga dhuna e tyre mizore!»

765

Tha e bërtiti, dhe nëmën e saj e dëgjoi hyjnesha.
Mtonjësit bënin potere të madhe në dhomën e errët;
një prej atyre të rinjve zuzarë se c'thosh disa fjalë:
«Dasmë për ne pregatit kësaj here këtu mbretëresha
e shumëvojtur, pa ditur se mortja qëndron mbi të birin.»

770

Foli ai, por ata nuk e dinin se çfarë kish ngjarë.

Fjalën e mori aher' Antinou e tha: «Mor të shkretë, lerini gjith' ato fodulle që thoni, se s'dihet; ndoshta shkon brenda ndonjëri t'ja thotë asaj që të gjitha. Çohuni t'heshtur këtej që t'i japim një herë e mirë fund asaj pune që ne të bashkuar vendosëm të bëhet.»

775

Pósa mbaroi së foluri, zgjodhi ai njëzet trima dhe u drejtuan të gjithë siç ishin nga bregu i detit. Hodhën anijen në ujë, vendosën direkun e velat, rremat i lidhën me guzhma lëkure nëpër trabadarë mirë e bukur dhe velat e bardha shpalosën. Shërbestarët trima që kishin u sollën atje edhe armët e tyre.

780

Hodhën ahere spirancën në gjirin e bregut të detit, afër një kepi që shtrihej më thellë në ujë, dhe zbritën; hëngrën atje edhe darkën e priten kështu sa të errej.

785

Lart, Penelópa e urtë, pa vënë gjësendi në gojë, dergjej dhe zemra e saj dallgëzohej mes shpresës e frikës: vallë i biri i dashur do shqitej nga thonjët e vdekjes, apo do binte në kurthin që mtonjësit ngritur i kishin?

790

Gjithë mendimet që bluan luani kur ndodhet papritur brenda në grackën e ngritur, nga shumë gjahtarë i rrethuar, bluante mendja e lodhur, përderisa gjumi i ëmbël erdhi të çlodhë mendimet e trupin e saj të drobitur.

Por diçka tjetër sajoi ahere hyjnesha sykaltër.

Shpifi ajo një fantazmë, me gjithë tiparet e femrës,

795

mu si Iftíma, e bija e burrit të madh Ikariut, që kishte pasur për burrë Eumílin, në Fëres. Ahere nisi hyjnesha fantazmën në dhomë t'hyjnor Odiséut, ku ishte shtrir' e po qante ajo me dënesë të madhe, për t'i qetuar kështu Penelopës vajtimin e lotët.

800

Hyri nga rripi i shulit, i ndenji mbi krye i foli:

«Fle, Penelopë, me zemër të vrarë nga dhembja e madhe? Jo pra, hyjnité e lume nuk duan që ti t'hidhërohesh, as të përlotesh kështu... Djali yt do të kthehet patjetër, se asnjëherë ai nuk qenë fajtor ndaj hyjnorve.»

805

Fjalës së saj ju përgjegj edhe foli pastaj Penelópa, femra m'e urtë, siç ish duke bërë një gjumë të thellë, t'ëmbël, në derën e ëndrrave: «Ç'erdhe, moj motër? S'je qasur kurrë këtu, se banimin e ke shumë larg së këtejmi.

810

Ti po më thua tani të largoj pikëllimin e dhembjen që kan' helmuar mendimin e zemérën time! Si humba një bashkëshort të shkëlqyer me zemérën shumë bujare, që ish pajisur virthytesh të rralla mes gjithë danájve e i kish falur Greqisë e Argosit brenda lavdinë, hapi n'anije e m'iku dhe djali i shpirtit, pa ditur ç'është përvoja e jetës dhe fjala e matur e burrit!

815

Ja, këtë djalë qaj unë më tepër se burrin, e dridhem se mos e gjen ndonjë gjémë e madhe në vendin ku shkoi ose në detin e gjerë; ka shumë armiq djallëzorë që po përpiken të gjejnë mënyrën se si të ja marrin jetën atij pa u kthyer akoma në tokën atrore.»

820

Dhe ajo hije e errët ju gjegj Penelopës e foli:

«Zemër! Shpérndaj ato re q'errësojnë mendimet e tua!

Një udhëheqës i gjithëpushtetshëm i rri atij pranë;
shumë të tjerë do kishin dëshirë të madhe t'u rrinte
pranë si një udhëheqës i tyre Paláda Athénë.
Është ajo që më nisi këtu të të them t'hapësh sytë,
se i vjen keq kur të sheh duke qarë me shpirt të helmuar.»

825

Fjalës së saj atëhere ju gjegj Penelópa e urtë:
«Nëse ti je një hyjni, ose zérin hyjnor ke dëgjuar,
folë tani çfarë di dhe për tjetrin, tim shoq orëziun;
a e shikon ai drithën e diellit, apo e vuri
vdekja përpara e ndodhet përposh, në banesën e Territ?»

830

Edhe Fantazma e errët ju kthye asaj e i foli:
«Unë tani s'jam në gjendje të them cili fat e ka gjetur,
nëse jeton me të gjallët a shkoi ai me të shumët;
nuk është mirë të flasim në erë për gjëra që s'dihen.»

835

Tha këto fjalë, rrëshqiti ngadalë gjat shulit të derës,
doli përjashta dhe humbi në ajër. Ahere e bija
e Ikaríut u zgjua nga gjumi me zemër gazmore;
aqë e kthjellët kish qen' ajo èndërr që pa në të gdhirë.

840

Mtonjësit hipën ndërkohë n'anije e dallgët po çanin
duke menduar se si duhet vrarë se s'bën Telemáku.
Ngrihet në gjirin e detit të gjerë një ujdhesë e vogël —
shkëmb, Asterís, mu në mes të Itakës e Sámosit t'ashpër.
Brenda në skelat e saj mikëpritse, me hyrje binjake,
hodhën akejtë spirancat dhe pritën mizore i ngritën.

845

K È N G A V

Posa ish ngritur Eoja e në shtrat na kish lenë Titonin,
edhe u shpinte sërishmi hyjnive dhe njerëzve dritën,
çelën kuvendin e tyre hyjnorët: në krye Zeusi
bubullimtari i gjithëpushtetshëm qëndronte; dhe Athena,
bija e tija, na nisi të thotë se ishte piklluar 5
që Odiséu mundohej akoma prej nimfës Kalípso:
«Zéus, o at, edhe ju, o të lumë, që s'keni mort kurrë,
më asnje mbret që mban skeptër në dorë mos pastë në t'ardhmen
zemër njeriu të drejtë e të butë, por qoftë i ashpër
edhe mos lentë pa bërë zullum ose dhunë pas qejfit, 10
derisa s'doli asnje të kujtonte hyjnor Odiséun,
që kishte qenë për popullin mbret edhe at' zemerbardhë.
Dergjet n'ujdhesë e vuan njëmijë të zeza, i mbyllur
brenda pallatit të nimfës Kalípso, ku mbahet me dhunë
e nuk e ka mundësinë të kthehet në tokën atrore; 15
se nuk i ndodhen atje as anije me rrema, as shokë
për të vozitur mbi fushën e detit pa fund e pa anë.
E tani prapë mendojnë t'i vrasin dhe djalin e dashur
n'udhën e kthimit nga Píllos e Spárta hyjnore, ku shkoi
për të mësuar gjësendi për fatin që pati i ati.» 20

Edhe Zeúsi rembledhës ja priti me fjalë të tilla:
«C'fjalë të shkau nga gardhi i dhëmbëve, bija e ime?
A nuk je ti që vendose të kthehet në tokën e prindve
trim Odiseu, t'hakmeret mbi mtonjësit, burrat e poshtër? 25
Ti në kujdesje a s'ke Telemakun? Dhe s'je aqë e fortë,
sa të na kthehet shëndoshë ky djalë në vendin ku lindi,
edhe armiqtë mos mundin ta hasin anjen e tija?»

Foli kështu, dhe ju kthye shpejt birit të dashur, Hermesit:
«Ti, o Hermés, si kasnec i çdo urdhëri tím, menjëherë
nurkaçurreles së Nímfave shkoji e thuaj se duam 30
që zemértrim Odiséu të kthehet n'atdhe, por pa qenë
i urdhëruar makár nga hyjnité a nga njerëzit e vdekshëm;
sipër një trapi prej trarësh të lidhur në det do merohet
plot njëzet dit', sa t'arrijë ai në Shkerien pjellore,
tok' e feákëve, njerëz të lumë si vetë hyjnorët. 35
Dhé ata popuj atje do t'i bëjnë nderime të larta
e do ta nisin atë me anije në tokën atrore,
pasi t'i bëjnë dhurata bakëri, floriri e stofa,
aqë sa nuk do t'i binte në pjesë prej plaçkës së luftës,
po të qe kthyer i qetë nga Troja me sa i takonte. 40

Është e shkruar nga fati të shohë sërish miqtë e dashur edhe shtëpinë e lartë që ndodhet në tokën atrore.»

Foli ai, dhe kasneci i shkathët në çast e zbatoi urdhërin: lidhi në këmbët e tij menjëherë sandale t'arta, pa mort, që e shpien të shpejtë si era përsipër tokës pa fund e pa an' e mbi fushat e ujëshme të detit. 45
Mori dhe thuprën që ndjell qepallave gjumin, a zgjon njerzit e vdekshëm nga gjumi kur do; me atë nëpër duar sipër Pjerës kasneci i shkathët me vrull fluturoi, posht' u lëshua dhe rendi mbi valët njësoj si zgalemi 50
që kërkon peshq nëpër gjinj të paprekur, të frikshëm, të detit, puplat e dendura duke spërkatur me ujin e ngjelmët.
Si ai zog fluturonte Hermësi mbi valët e fryra.
Po, kur u sos në ujdhesën e largët, sa doli nga deti i manushaqtë dhe shkeli në tokë, vazhdoi të ecë 55
gjersa arriti në shpallën e madhe ku nurkaçurrelja Nîmfë kish ngritur banesën. E gjeti atje posa hyri.
Brenda, në vatër, një zjarr bubullonte i madh dhe përhapte erën e këndshme të qedrit e thujës në gjithë ujdhesën; bukur këndonte ajo, me sovajkën e artë në duar 60
duke endur një pêlhurë të magjishme.
Dhe ajo shpellë qe fshehur në mes të një pylli të dendur, ku gjelbëronin selvit' e erëndshme dhe verrat e plepat.
Zogj krahëgjatë atje kishin ngritur foletë e tyre: 65
bufë, sqifterë dhe sorrat e ujit me gjuhën e gjatë që fluturojnë me zhurmë mbi detim pa fund e pa anë.
Rreth asaj shpelle harlisej një vresht'anembanë stolisur bukur me vile, dhe njëri pas tjetërit katër burime derdhnin një ujë t'ergjëntë, që merrte te poshtë e përhapej nëpër luadhe të buta me vjollca e sélino shtruar.
Vetë hyjnit' e pavdekshme sikûr të arrinin një ditë 70
në ato vise, do ngelnin së pari me sy të mahnitur e një gëzim të pathënë do ndjenin në shpirtin e tyre.
Rrinte kasneci i shpejtë atje dhe sodiste natyrën; dhe, më në fund, si u shmall me atë bukuri të pashoqe, 75
hyri ai menjëherë në shpelë. Hyjnesha Kalípso, pósia e pa pér së largu, e njobu atë pa vonesë;
se dhe ahere kur ndodh që ta ketë banesën të largët shumë ndonjë nga hyjnorët, ai s'mund të jet' i panjohur pér të pavdekshmit e tjerë. S'e gjeti në shpell' Odiséun; 80
qante shpirtmadhi i ulur në bregun e detit dhe zemrën ja copëtonin dënesa e dhembja e madhe, çdo ditë detin e thell' e pafund duke parë me sy të përlotur.
Kryehyjnesha Kalípsò ju qas atëhere Hermésit dhe, si i vuri përpara të ulej një fron të lëmuar, 85
fort të shkëlqyer, pyeti hyjninë me fjalë të tillë:
«Ç'pate, i dashur e shumë i nderuar Hermés thupërartë, që urdhërove? S'kam parë të vish kësaj ane shpeshherë.
Thuamë çfarë të solli, se unë jam gati të bindem, n'është një punë që bëhet dhe varet nga unë ta kryej.
Po urdhëro të gostitesh më parë si mik i shtëpisë.» 90
Foli hyjnesha, e shtroi përpara mësallë të pasur

plot ambrozíe, dhe derdhi nektárin e purpurt në kupë.
 Pápo filloi të hajë e të pijë kasneci i shpejtë;
 e, kur mbaroi së ngrëni dhe mori pak zemër, ahere
 nisi t'i japë hyjneshës përgjegje me fjalë të tillë:
 «Ti, o hyjneshë, pyet një hyjnor pse ka ardhur, dhe unë
 do t'i përgjigjem dëshirës që shfaqe pa fshehur gjësendi.
 Pa dashjen time Zeúsi më nisi të vij kësaj ane;
 kush do lundronte me qejf n'hapësirën e e detit të ngjelmët? 100
 S'ka këtu pranë qytet ku banorët e vdekshëm t'u bëjnë
 fli perëndive e shum' hekatómba të pasura. Kurrë
 nuk u lejohet hyjnive të tjera të lënë n'harresë
 ose të shkelin vullnetin epror të Zeús mburojtárit.
 Thotë se ndodhet këtu m'orëziu nga burrat q'u ndeshën 105
 plot nëntë vite dikûr rrëth qytetit të madh të Priámít,
 gjersa e shembi qytetin në vitin e dhjetë dhe iku.
 Por n'atë udhë të kthimit e fyen hyjneshën Athénë
 dhe u lëshoi shtrëngatë të madhe e valë të larta.
 Shokët kreshnikë ju mbytën të gjithë dhe vet' atë burrë 110
 era e deti këtu e përplasën, në brigjet e tua,
 Ja pra se kë urdhërohesh të nisësh këtej menjëherë;
 nuk është e thënë t'i mbyllë ai sytë larg njerëzve t'afërm,
 por është e shkruar prej fatit t'i shohë të dashurit prapë
 edhe pallatin e lartë në tokën e tij atërore.» 115

Kryehyjnesha Kalípso u drodh atëhere e tëra
 e disa fjalë atij, fluturake, filloi t'i thotë:
 «Sa të pashpirt e smirzinj jeni ju, o hyjni, kur bashkohen
 hapur hyjneshat me njerëz të vdekshëm, dhe bien të flenë
 tok në një shtrat me një burrë të zgjedhur nga zemra e tyre! 120
 Dhe ndaj Oriónit u ndezt', o të lumë, kur mori Eónë,
 gishttrëndafilen, gjersá virgjëresha fronart', Artemída,
 në Ortigí, me shigjetat e saj aqë t'ëmbla, e vrou...
 Po dhe kur nurkaçurrelja Demétër ja fali Jasiónit
 hiret e shtratin, në arën tri herë lëruar, Zeúsi 125
 nuk priti shumë të merrte vesh lajmin; në çast vetëtiu
 edhe e dogji Jasiónin me zjarrin e tij të rrufesë.
 Ju ndjeni smirë, o hyjni, dhe për mua, se mbaj këtu pranë
 burrë të vdekshëm, që unë s'e lashë të mbytej kur erdhi
 sipër kallumës fill vetëm, sepse ja kish shembur anjen 130
 zjarri i rrufesë në detin e hapur. Me shokët të mbytur,
 era e valët këtej e përplasën, në brigjet e mia.
 Unë e prita atë menjëherë si mik të shtëpisë;
 un'e ushqeva këtu pranë meje me gjithë të mirat; 135
 unë i thashë se kisha dëshirë ta bëj të pavdekshëm
 edhe t'i fal një rini të përjetshme. Por asnjëherë
 nuk u lejuan hyjnité e tjera të lënë n'harresë
 ose të shkelin vullnetin epror të Zeús mburojtárit.
 Derisa thotë se duhet të hidhet në detin e egër,
 s'ka se ç'të presë ai, le të niset! Por s'mund ta përcjell; 140
 mua s'më ndodhen anije me rrema e shokë detarë
 që të lundrojnë mbi fushën e detit pa fund e pa anë,
 por do t'i them, me këshillat e mia, se si të veprojë
 për të arritur shëndoshë në tokën e tij atërore.»

- Fjalës së saj ju përgjegj atëhere kasneci i shpejtë: 145
 «Nise kështu, por kujdes se mos ndezësh mërin' e Zeúsit,
 se do të heqësh të gjitha të zezat sikûr të zemrohet!»
- Tha këto fjalë e në çast fluturoi kasneci i shkathët,
 Me të dëgjuar se ç'urdhër kish dhënë i biri i Krónit,
 te shpirtfatos Odiséu u nis ajo nímfë e lartë. 150
 Bregut të detit e gjeti të ulur, ashtu si pérherë,
 ku po i treteshin ditët e ëmbla nga malli i kthimit.
 Nuk e têrhiqnin më hiret e saj; edhe natën, në shpellë,
 dergjej me të zemërthyer, sado që ajo përgjërohej. 155
 Sipër shkëmbinjve të bregut qëndronte ai gjithë ditën,
 ku papushim psherëtinte e qante nga dhembja e shpirtit
 edhe me sy të përmbytur nga lotët e treste vështrimin
 larg, n'hapësirën pa fund e pa anë të detit të gjerë.
 Kryehyjnesha ju qas atëhere në këmbë dhe foli:
 «Mos, o i shkretë, nuk bën, mos u tret më këtu duke qarë; 160
 dije se zemra ma do që të nisesh këtej sa më parë.
 Shko edhe pre disa trarë të gjatë me veglat prej bronxi.
 lidhi të bëhen përshtresë e një trapi të gjerë, mbërtheji
 sipër kërbeta të ngritura lart edhe nisu drejt detit.
 Bukë e ujë e verë të kuqe e plot ëmbëlsira 165
 do të të jap, që mos ndjesh uri; po dhe rroba të vishesh,
 edhe një erë të mbarë do nis që të fryjë pas teje
 e të të shpjerë shëndoshë e mirë n'atdheun e dashur,
 n'është se kjo i kënaq perënditë qiellorë, që dinë
 si të mendojnë e të marrin vendime më mirë se unë.» 170
- Foli kështu, kur atij lumëmadhit ju drodh gjithë trupi,
 e disa fjalë asaj fluturake filloi t'i thotë:
 «Gjëra të tjera mendon, o hyjneshë, e jo që të kthehem,
 gjersa më thua të çaj sipër trapit humnerat e detit
 t'ashpër e shumë të frikshëm, që s'mund ta kalojn' as anijet 175
 më lundrimshpejta, edhe kur Zeúsi nis erë të mbarë.
 Jo, s'kam dëshirë të hyj n'atë trap pa e dashur ti vetë,
 në mos më bëfsh, o hyjneshë, betimin e madh të hyjnorve
 se nuk mban fshehur të tjera mendime të liga, pér mua.»
- Foli ai; por hyjneshha perrí Kalipsó buzëqeshi, 180
 e përkëdheli me dorë, e thirri me emër dhe foli:
 «Qenke finok, me sa shoh, dhe gjykimin e paske të matur,
 derisa fole një fjalë të tillë! Më qofshin dëshmonjës
 toka e qielli pa anë e fund edhe ujrat e Stiksit
 — beja m'e madhe, m'e tmerrshme që bëjnë hyjnorët e lumë — 185
 se nuk mbaj fshehur mendime të liga të tjera ndaj teje!
 Gjithë ato që do mund t'ja uroja vvetvtes, po qe se
 do të më gjente një hall i këtillë, t'i jap si këshilla.
 Nuk i ushqejnë mendimet e mia qëllime tinzare;
 jo, ti e di fare mirë se zemra që fshihet në gjoksin 190
 tim s'ësht' e hekurt, ajo ësht' e butë e shum' e mëshirshme!»
- Foli hyjneshha e rrallë kështu, e u nis me të shpejtë.
 Pápo filloi të ec' Odiséu në gjurmët e Nímfës
 e të dy bashkë, ajo dhe i vdekshmi, arritën në shpellë.
 Pósa u ul n'atë fron ku ish ulur më parë Hermési,
 Nímpa i vuri përpëra të gjitha ushqimet e pijet 195

që kurdoher' i kënaqin të vdekshmit; dhe shkoi të ulej ballë pér ball' atij froni ku rinte hyjnor Odiséu.
Sollën pastaj ambrozí e nektár shërbestaret; dhe shtrinë duart e tyre mbi gjellët e shijshme që kishin pérpara.
Pasi u velën, hyjnesha e lartë Kalípso i foli:

«Djal'i Laértit, filiz i Zeusit, me mendje të mprehtë,
dashke të ikësh këtej pér të shkuar n'atdheun e dashur,
pranë familjes? Aní, mund të shkosh! Udh' e mbarë të goftë!
Po sikur t'ishte e mundur të merrje me mend se ç'mundime
fati yt të ka shkruar të heqsh e të vuash gjat' udhës
sate të kthimit, pa shkuar në brigjet e tokës amtare,
do të pëlqeje më mirë të rrige rojtar i banesës
sime, si një i pavdekshëm, sado i malluar pér gruan
që dit' e natë ka vjedhur mendimet e zemrën tënde.
Por, amá, mburrem; nuk jam më e keqe se gruaja jote,
goftë nga shtati e goftë nga nuri. . . S'kam par' asnjëherë
gra që guxuan të maten pér shtat e pér nu me hyjnesha!»

Dhe mendjeshkathëti shum' Odiséu ja priti me fjalët:
«Mos m'u zemro pér këtë që do them, o hyjnesh' e deruar! 215
Un' e kuptoj se, megjith' urtësinë e saj, Penelópës
nuk do t'i mbetej asnë madhështi e shkëlqim pranë teje;
është e vdekshme dhe ty s'të përkul pleqëria e vdekja.
Po dëshiroj kurdoher' edhe lutem të vij' ajo ditë
që do më sjellë gëzimin e ëmbël të kthimit në vatër.
Edhe në goftë se kam pér të vojtur dhe më nga mëria
e perëndive mbi ujrat vishnjake të detit, ahere
do ta kalit me durim këtë zemër të rrähur në vojtje,
se nuk rrëfehen ato që kam pritur në det e në luftë;
edhe mundimet e reja ju shtofshin atyre që hoqa!» 225

Dielli shkoi të dergjej, u ngrys, dhe ata u térhoqën
thell' asaj shpelle, ku ranë të flenë në krah' të shoshokut.

Gishttrëndafilleja Eo nga shtrati prej bryme ish ngritur,
kur Odiséu u vesh me flokatën dhe zhgunin. E Nimfa
vuri një linjë të gjatë e të imët, plot nur, fizergjëntë;
brezin e saj më të bukur, të artë, e lidhi rrëth belit;
hodhi mbi flokë një napë dhe nisi pastaj të mendohet
si ta gatiste bujár Odiséun pér udhëën e kthimit.
Pápo i dha një sëpatë të trashë prej bronxi, të mprehur
në të dy anët, me bishtin e madh prej ulliri të ngulur
fort, që të mbushte pëllëmbën; i dha një sqepar të lëmuar
edhe e mori me vete drejt fundit t'ujdhesës, përtej,
në atë cepin e mbushur me pemë të larta, si plepi,
verri e bredhi që prekte në qiell, të thara prej kohësh,
pér të rrëshqitur mbi det fare lehtë. Dhe, si ja tregoi
vendin ku ndodheshin drurët, u kthyë hyjnesha në shpellë.
Më të filloai ai atëhere t'i pres' ata drurë,
pa marrë frymë gjat' kohës së punës: rrëzoi përtokë
plot njëzet trungje; i preu të gjitha njësoj me sëpatë,
bukur i gdhendi si mjeshtër, u nderi përsipër qerpinë
dhe me tyrljet që solli hyjnesha e madhe, i shpoi
një e nga një e pastaj i puthisi me radhë së bashku,
duke përdorur perona prej druri; dhe trungjet u lidhën.

- Dhe më ta bëri përshtresën e trapit të tij Odiséu
në atë masë të gjat' e të gjerë që mjeshtrat e rrahur 250
fort n'atë punë ndërtojnë anjet e sheshta tregtare:
ngriti kërbetat, u veshi përjashta koshakë të ngjeshur
e më në fund i mbuloi ata me patavra të gjata.
Nguli pastaj një direk, ku vendosi shulicën e velës;
prapa, te kiçi, përshtati timonin, t'i jepte drejtimin, 255
dhe, si e veshi atë rrëth e rrotull me lesa prej shelgu,
mbrotje nga valët, rëndoi përshtresën me lëndë prej druri.
Pápo i solli hyjnorja Kalípso pëlhura për velat;
por edhe ato Odiséu i preu me dorë prej mjeshtri.
Lidhi pastaj pallosártat e zdralat e gjithë litarët 260
dhe e lëshoi me loze ferketin mbi valët hyjnore.
Ditën e katërt e tërë kjo punë ish kryer. Të pestën
iku nga ishulli: vetë hyjnesha Kalípso e nisi,
pási e lau atë dhe e veshi me rroba t'erëndshme.
Futi në trap t'Odiséut një shakull me verë të zezë, 265
edhe një tjetër të madh plot me ujë; i dha dhe një trastë,
ku kishte futur ushqimet e t'ëmblat që duhen për udhë,
edhe filloi të fryjë një erë të mbar' e të embël.
Velat shpalosi aher' i gëzuar hyjnor Odiséu;
mori timonin në duar, i ulur, dhe jepte drejtimin 270
pa ju rënduar qepallat nga gjumi, sa kohë vështronte
sipër në qiell me syrin të ngulur Plejádat, Boótin
që perëndon me përtim, dhe Harushën — e quajtur Qérre —
që rrotullohet aty duke parë pérherë Oriónin,
dhe ësht' i vetëm yll që nuk zhytet askurrë në ujrat 275
e Oqeánit: hyjnesha Kalípso e kish porositur,
duke lundruar, ta mbante Harushën në krahan e mëngjér.
Shtatëmbëdhjetë dit' plot Odiséu lundronte; së fundi,
ditën e tetëmbëdhjetë diktoi një tokë të afërt,
malet me pyje të tokës feáke, që tej, n'hapësirën 280
mjergullmbuluar të detit vishnjak, i përngjante mburojës.
N'udhë e sipër, kur kthehej nga vendi ku rrojn' etiòpët.
lart, që nga malet Solyme, e pa i fuqishmi Dhetundës
duke lundruar; në çast më jü ndez zemërimi më shumë,
rëndë ai tundi kokën e nisi të thotë me vete: 285
«Turp i paemër të marrin hyjnitë vendime të tjera
për Odiséun, në kohën kur ndodhesha pran' etiòpve!
Vetëm pak udhë i mbetet t'arrijë në tokën feáke,
ku ësht' e shkruar të gjejë shpëtimin prej gjëmës së madhe
që e pllakosi! Por ka edhe më për të hequr prej meje» 290
Foli kështu, edhe re lart në qiell ai grumbulloji,
detin me cfurk e trazoi, shtrëngatë të tmerrëshme ngriti,
tokën e detin i nxiu; dhe zbriti nga qielli nata.
Pápo Shiróku e Juga, Zefíri që fryn i furishëm,
si dhe Veriu që lind në etér e ngre dallgët përpjetë, 295
tok u lëshuan në det. Atëhere, kur pa Odiséu
se po i priteshin gjunjët e fryma, një dhembje të madhe
ndjeu në zemrën e tij burrëoro dhe nisi të thotë:
«Oh, derëziu! Po çfarë më pret në fund fare?... Kam frikë

- mos vërtetohen të gjitha ato që më foli hyjnesha 300
 se do të heq edhe më gjat' lundrimi në det, sa të vijë
 dita t'arrij në atdhe!.. Edhe ja, po më dalin të gjitha!...
 Ah, ç'e mbuloi Zeusi me re gjith qiellin!.. Ç'dallgë
 ngriti në det, ku shpërtheu shtrëngata nga sulmet e erës!... 305
 Kaqë e pata, s'më ngel asnje shpresë, më piu e zeza!...
 Ah, sa të lumtur, tri herë të lumtur danajtë që ranë
 fushës së Trojës për hir të atrídve!.. Makár të më gjente
 vdekja, pas riskut, kur burrat trojanë lëshuan mbi mua
 tufa shigjetash prej bronxi rrëth trupit pa frymë t'Akilit!...
 Do kisha pasur dhe unë një varr prej akéve dhe emri 310
 im do nderohej me këngë lavdie nga brezat e s'ardhmes;
 kurse tani ësht' e shkruar për mua një vdekje mizore!...»
- Foli ai, dhe një dallgë e madhe si mal e goditi
 aqë me vrull, saqë trapi i tij u përbys menjëherë:
 e më t'u flak Odiseu larg trapit, përtej! i shpëtoi 315
 duarsh timoni që mbante, dhe era, që nxiste stuhinë
 nga të katr'anët, direkun e trapit më dysh e këputi;
 tutje, në det u përflakën dhe velat me gjithë shulicë.
 Ndenji kështu shumë kohë ndën'ujë, pa mundur të nxjerrë
 kokën mbi valët e larta që binin me vrull të pashembullt, 320
 se ish rënduar nga rrobat, dhurata t'hyjnores Kalípso.
 Doli së fundi mbi ujë dhe nisi të vjellë nga goja
 ujin e kripur që derdhej rrëkajë nga kryet e flokët.
 Mendja i shkoi te trapi, sadó që ish vrar' e dërmuar;
 çau përpara me hov nëpër dallgë, arriti ta kapte 325
 edhe u ul mu në mes, të shpëtonte nga thonjët e mortjes.
 Trapi lëshohej andej e këtej sipas shkulmës së dallgës.
 Edhe ashtu si përbledh nëpër fusha Veriu në vjeshtë
 shkurret e ferrat, që vijn' e bashkohen në togje të dendura,
 erërat trapin njësoj e përplasnin mbi valët e detit: 330
 pápo një herë përflakej prej Jugës ta kapte Veriu,
 një herë tjetër ja hidhte Shiróku Zefirit si lodër.
- Po thembërbardha Inós e dalloi, e bija e Kádmit.
 që kishte folur një herë me zérin e gruas së thjeshtë,
 kurse tani e nderojnë hyjnité në fundin e detit 335
 si Leukotéa; u prek kur e pa mos më keq dallgësh detit,
 si pulebardh' u lëshua e doli mbi valët e zeza,
 ndenji mbi trarët e ngjeshur të trapit e nisi të thotë:
- «Pse, mor i mjerë, t'urren aqë fort Poseidóni dhetundës
 dhe t'është qepur kështu edhe mbjell për ty të këqia? 340
 Por, sado qoft'i zemruar, s'arrin të ta marrë dot shpirtin.
 Ndiq, pra, këshillat e mia; nuk dukesh një burr'i papjekur.
 Zhvish këto rroba dhe trapin lëshoja mëshirës së erës;
 hidhu në det dhe përpiku më not të arrish te féakët,
 në ato brigjet e tyre, ku ke për të gjetur shpëtimin. 345
 Merre tani këtë napë pa mort e mbështille te gjoksi;
 duke e pasur këtë, mos ju tremb as rrezikut, as vdekjes.
 Pósa t'ja prekësh me duar bregdetin e ujdhësës, tërhiqe
 e sa më tutje lëshoje në ujrat vishnjake të detit;
 por n'atë çast mos harro ta kesh kthyer fytyrën gjetiu,» 350

Tha këto fjalë hyjnesha, i vuri në dorë një napë
edhe u zhyt menjëherë në gjirin e bardhë të detit
si pulëbardhë; dhe vala e zezë atë e mbuloi.

Rinte atje i menduar hyjnor Odisé orëziu,
dhe ajo zemër kreshnike rënoki me fjalë të tilla:

355

«Ah, un'i mjeri! . . . Po kush nga hyjnorët kërkon të më
shtjerë

prapë në kurth, duke thënë të ndahem nga trapi? Jo, s'bindem;
tepër e largët m'u pa ajo tokë, ku fati, siç thonë,
do të më sillte shpëtimin! . . . Më mirë të bëj diçka tjetër. . .

Kjo, mendoj unë, do t'ishte m'e urtë: sa kohë të jenë
trarët e trapit të lidhur mes tyre shtrënguar, nuk luaj
fare këtej, do t'i pres me durim që të gjitha të zezat! . . .

Po në arrifshin ta thyejnë trapin me vrullin e tyre
dallgët, do bie më not; shpresë tjetër s'ka mbetur për mua!»

Kur po peshonte mendimet e tij, Poesidóni dhetundës
ngriti përpjetë një dallgët të madhe llahtarë, që erdhì
posht' e u shemb përmbi trap. Si shpérndahan nga vrull'i stuhisë
në të katr'anët e fushës mullarët e kashtës së thatë,
trarët e gjatë u shpérndanë mbi def. Atëhere ja hipi
shpinës së njërit nga trarët — kalorës mbi kalin e vravit — 370
rrrobat që falur ja kishte hyjnesha Kalípso i zhveshi,
napën që mbante në çast me një frym' e mbështolli rrëth gjoksit
dhe u zhyt n'ujë, me kokën përpara e duart të shtrira,
për të notuar. Dhe hyu i madh Poseidón e vështronë;
tundi pak kokën e nisi të flasë me dufin e zemrës: 375

«Pas kësaj gjëme mynxyrash, lundro, endacak, nëpër dete,
gjersa të sosesh një ditë në tokën féake, ku rrojnë
njerez filiza të vetë Zeusit! Por deri ahore,
unë kam shpresë se nuk do të qahesh që mbete pa vojtur!»

Tha këto fjalë, e kuajt e tij qimendritur i ngau,
edhe arriti n'Egjé, në pallatin e tij të shkëlqyer.

Porse Athéna, e bij' e Zeúsit, të tjera mendoi.
Erërat gjithë, nga frynin e s'frynin, ajo i ndaloi;
dhe të pushojnë e të flenë dha urdhër; Veriun e vrullshëm
ngriti pastaj edhe dallgët e detit i vuri përpara,
sa të arrinte në tokën ku rrojnë feákët rremdashës
e të shpëtonte hyjnor Odiseu nga thonjët e vdekjes.

Pápo dy dit' e dy net u përplas përmbi dallgët e fryra;
sa e sa herë me sytë e tij e pa vdekjen mizore!
Kur doli drita e ditës së tretë që solli Eója, 390
nurkaçurrelja, Veriu u mek edhe deti ra fashë,
majë një dallge të lartë atje sipër i ngritur, e nguli
tutje vështrimin ai edhe shquajti tokën e afërt.

Siç drithërojnë fëmijët për jetën e atit të tyre
— që ishte dergjur një kohë të gjatë në shtrat i sëmurë
dhe prej demonit pa shpirt kishte hequr e vuajtur shumë,
por perënditë e tjera, për fat, ja larguan të keqen —
po drithëronte për tokën e pyllin që pa Odiséu.
Edhe notonte me hov që t'arrinte të shkelte në tokë.
Kur u afrua, sa mund të dëgjohej një britmë, dalloi

395

400

dallgët që shembeshin sipër shkëmbinjve të bregut; rënkonte deti i fryrë kur thyhej llahtarshëm mbi gurin e thatë dhe e mbulonte me shkumë; nuk kishte limane anijesh, as ndonjë gji ose strehë, por kepa shkëmbinjsh edhe gurësh çar'e thepisur. Ju pren' Odiséut dhe gjunjët dhe fryma, zemra kreshnike i drithtohet dhe nis të mendojë i trishtuar:

«Ah, q'm'hyn në punë që deshi Zeusi ta shoh dhe një herë tokën kaq afër dhe çava përrpara n'humnerat e thella?... S'ka ndonjë gji që të dal jashtë detit! Shkëmbinj thepa-thepa shoh tejendanë dhe rrotull tallazi shpërthen me poterë!... 410 Shkëmb i lëmuar merr fill që nga bregu e ngrihet përpjetë!... Deti, që puthet me brigjet, i thellë!... S'ka fund, të ngul këmbët për të shpëtuar nga mortja e zezë!... Po dola përjashta, ndoshta përplasem mbi shkëmbin e zhveshur nga dallgë të larta, e do mundohem kot fare!... Po edhe sikur t'i shkoj bregut 415 anës e anës më not të kërkoj se mos gjej ndonjë buzë deti të shtruar me rërë të hollë a gjire të fshehur, prapë kam frikë mos dallg' e rrëmbyer më merr e më shpie tutje, në gjirin e detit peshkrritës; në mos më dërgoftë kush nga hyjnorët përbindësh të frikshëm, që rritet me tufa 420 prej Amfitritës së famshme n'humnerat e thella të detit!... Un' e di mirë sa fort m'urren mua i madhi Dhetundës!..»

Kur po ja brenin gjykimin mendime të tilla, një dallgë erdhi me vrull dhe e flaku përtëj, përmbi shkëmbin e kepit; 425 dhe do të ishte dërmuar patjetër mbi thepat e mprehtë, po mos e kish frymëzuar hyjnesha Athénë sykaltër, që e mësoi atë me dy duar të kapej pas shkëmbit fort e të mbahej kështu për një kohë me shpirtin ndër dhëmbë, derisa dallga e madhe të shkontakte. Ja priti furinë, 430 por ajo dallg' e përplasi në shkëmb e në çast më t'u kthye prap e rrëmbyer, ju derdh, u përplas mbi atë dhe e mori tutje me vete, në detin e hapur. Siç ndodh atëhere kur oktapodi i ngjitur pas gurit të guvës nuk shqitet pa mos térhequr, pas thithave ngjitur, një tufë guriçkash, 435 duart e tij të fuqishme e lanë lëkurën mbi thepa.

Dallga e madhe atë e mbuloi. Aty, pa i ardhur dita e shkruar prej fatit, e pat Odiséu i ngratë, po mos ja kishte kthjelluar mendimin sykaltra hyjneshë. Doli mbi dallgën-furtunë dhe çau më not, duke parë 440 tokën për brigje të shtruar më rërë e gjire të fshehura. E, kur arriti te gryka ku derdhej një lumb' i ergjentë, vendi që shtrihej përrpara ju duk aq'i mirë, sa s'bëhet; s'kishte shkëmbinj asgjékundi dhe mbrohej nga erërat mirë. Pa atë grykë të lumit dhe nisi të lutet nga zemra:

«Ndiej, o zot, kushdo qofsh, se si vij e të lus i malluar, që t'i shpëtoj nëpër det kërcenimit të hyut dhetundës! Vetë hyjnit' e pavdekshme nderojnë njeriun e mjerez, që lundërthyez të vjen siç vij unë pas aqë mundimesh, edhe këtu para rrjedhës të bie në gjunjë! Ndihamoje, zot, me mëshirë një lutës që ndodhet në duart e tua!»

Foli, dhe hyu i lumit u ndal, dhe tallazet pushoi, duke e mëkur furinë e stuhisë, heroit i fali

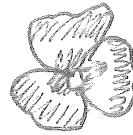

buzë greminës së vdekjes shpëtimin. Ju prenë Odiseut gjunjët e duart e tij burrërore; e kishin ronitur sulmet e detit; lëkura e trupit të tij që mufatur; uji i kripur rrëkajë i dilte nga goja e hunda; dergjej pa frysë e pa gojë, këputur nga lodhja e madhe. Po, kur sërisht mori frysë dhe zemra ju ngroh, menjëherë napën që falur i kishte hyjnësha e zgjidhi nga gjoksi dhe e lëshoi në vendin ku lumi përzihet me detin. Pápo e mori një dallgë atje tej dhe e priti Inója. Doli ahore nga lumi, mbi zunkthet u shtri, puthi tokën dhe ajo zemër kreshnikë filloj të flasë e trishtuar:

455

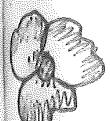
«C'do të pësoj unë i mjeri? C'të zeza më presin më tutje? Síkur ta gdhij këtë natë të ankthshme këtu, pranë lumit, është rrezik se mos mjergull' e dëmshme dhe vesa e hollë shpirtin që ndodhet në grahmat e fundit e shuajnë fare; bashkë me dritën e parë të ditës, një fllad që nga lumi ngrihet i ftohtë. Po dhe në u ngjitsha në kodër, mes pyllit të hijesuar, mes shkurresh të mpleksura thellë të dergjem, ose të ngrohem për pak e të çlodhem, dhe gjumi i èmbël të më rëndoje qepallat, kam frikë mos vijn' e më gjejnë kafshë të egra dhe bëhem ushqimi e preja e tyre! ...»

465

Si i peshoi mendimet, i fundit ju duk më i mirë. Edhe ju ngjit atij pylli përpjetë. Në majën e kreshtës, që e sundonte përqark atë lumë, u fut midis shkurresh — të një ulliri edhe një ullastre — me trung të përbashkët: era e fortë, e lagshtitur, nuk hynte mes gjethive; s'hynin rrezet e ndritshme të diellit; shiu s'i njomte dot thellë, aq' ishin mpleksur e dendur ndërthurura njëra me tjetrën degët e tyre. Me t'hyrë atje brenda, ai grumbulloj togje prej gjethesh dhe bëri me duar një shtrojë të gjerë; se, kaqë shumë kish pasur prej tyre të derdhura poshtë, saqë dy veta dhe tre mund të futeshin brenda të flinin, dhe në kérthizën e dimrit. I pa Odisé durimmadhi e u gëzua pa masë, u shtri midis shtrojës dhe hodhi togje me gjethe mbi vete. Ahore — siç ndodh me njeriun, kur, duke qenë në fushë të largët fill vetëm, përpiqet si të shpëtojë pak shpuzë prej zjarrit dhe fut në mes hirit urën e ndezur, që mos detyrohet të shkojë ta ndezë gjetkë, në botë — njësoj dhe ai u mbulua me gjethë. Gjumin i derdhi Athéna në sý dhe ja mbylli qepallat, që ta shkarkonte atë sa më parë prej lodhjes së madhe.

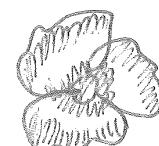
475

480

485

490

KËNGA VI

Kur Odiseu hyjnor durimguri, dërmuar nga lodhja
dhe i pagjumé, qe shtrirë e po flinte, hyjnesha Athenë
shkoi te vendi ku ngruhej qyteti i feákve. Qëmoti
kishin banuar ata n'hyperien me fushat e gjera,
pranë ciklopëve, njerëz të ashpër në sjelljet e tyre,
që u punonin njëmijë të zeza me forcën e trupit.
Që ng'ai vend i pat ngritur dikûr nurhyjnor Nausitou
e i vendosi ata në Shqerie, larg vendit ku rronin
njerzit q'ushqehen me bukë; ndërtoi banesa e tempuj,
mur rreth e rrotull qytetit dhe bëri një ndarje të tokës.
Por, pasi shkoi ai me të shumët, filloi sundimin
mbret Alkinou, që kish frymëzim urtësie qiellore.
Pápo u sos në pallatin e tij perëndesha sykaltër
për të ndérthurur ményrën e kthimit n'atdhe t'Odiséut
zemërkreshnik. Edhe hyri Athéna në dhomën e veshur
bukur stolirash, ku flinte e bija e kreshnik Alkinout,
Nausikája, me shtatin e pamjen e një perëndeshe;
tej e këtej, zbukuruar prej Hireve, dy shërbestare,
anëve derës së mbyllur me fletët e shndritëshme, flinin.
Lehtë rrëshqiti ahere si fllad gjer në shtratin e vashës,
si ajo vajza e trimit të detit, Dimántit, e ngjashme
krejt në të parët — një shoqe e saj moshatare e dashur;
ndenji në këmbë te shtrati e fjalë të tillë i foli:

«Kaqë përtace përsë, Nausiká, të ka lindur nënokja?
Nuk përkujdesesh për rrobat e tua të vyera fare!
Ja, erdhì dita e dasmës, kur ti do të vishesh me rroba
shumë të hijshme, po edhe ata që do shpien te burri
nusen... Harrove? Këto të nderojnë në sytë e botës,
për të fituar një emër të mirë, dhe prindit e/zonjës
mëmë u sjellin gjëzimin. Pra, ngrehu dhe eja të shkojmë
bashkë të lajmë kur drita të shkrepë. Do vij edhe unë
që të ndihmoj, të mbarosh sa më parë me punët e tua.
Nuk ma merr mendja që ti mund të mbetesh një kohë të gjatë
vajzë, se gjith' ata burra parie që ka në qytetin
tonë, feákas, fisnikë si ti, të kërkojnë pér grua...
Shko, sa pa zbardhur mëngjezi, t'i thuash fisnikut tyt eti
që të gatitë një qerre e mushka, të vëmë përsipër
ç'ke me pëlhura e tyle e breza. Po edhe ti vetë
është më mirë ta bësh atë udhë me qerre, se t'ecësh
deri në vendin e larjes, që është mjaft larg prej qytetit.»
Foli kështu, edhe ngjitet n'Olimp perëndesha sykaltër,

njollat e lerës, i nderën me radhë përsipër zallishtës,
 ku herë-herë përplaseshin dallgët e zbardhnin guriçkat. 95
 Bënë ato dhe për vete një banjë e, si e fërkuan
 trupin e tyre me vaj të holluar, u ulën të hanin
 bregut të lumi, në kohën që rrezet e zjarra të diellit
 ternin ndërrresat. Si hëngren me èndje, shërbtoret e zonja
 napat e tyre i zgjidhën e lodrës me top ja filluan; 100
 dhe Nausiká llërëbardha ja mori një kënge të èmbël.
 Si harkshigjeta hyjneshë Artemida vrapon nëpër male,
 shpinës Tajgjétit me kreshta të larta e mbi Eurimántin,
 duke lodruar me derrat e egër e drerat haplehtë,
 dhe ato Nimfat e fushave, bija të Zéus shqytárit,
 rrrotull kércejnë me gaz, dhe Letosë hyjneshë i bëhet
 zemëra mal posa sheh si spikat menjëherë mes aq
 shoqesh të nurëshme bija e saj që sundon mbi të gjitha
 me atë kokë e ballin e lartë: ashtu virgjëresha
 shquhej tanë në mes grave të saj shërbestare, e bukur. 110
 Po, kur erdh koha të kthehej sérish në shtëpi dhe palosi
 ndrrresat e bardha si dbora, e mushkat gatitej t'i mbrente,
 mendj'e hyjneshës sykaltër Athénë ahere sajoi
 që, me t'u zgjuar, të shihte sybukurën vash' Odiséu
 edhe të shkonte pas saj në qytetin ku rronin feákët. 115
 Njëres prej çupave topin ahere ja hodhi princesha,
 por e lajthiti, dhe topi ra n'ujin e thellë të lumi.
 Britën ato ménjëherë; u zgjua hyjnor Odiséu;
 edhe, i ulur siç ishte, nuk dinte se si të gjykonte:
 «Vallë a mos janë këta njerëz pa sjellje, zuzarë dhe t'egër,
 apo u falen hyjnive dhe mikun që vjen e nderojnë?
 Po sikur veshi më zuri ca zëra të hollë prej vashash!
 Vallë a mos janë ato nimfa që rrojnë në malet e larta
 e në burime lumenjsh e luadhe të shtruar blerimesh,
 apo arrita mes qenjesh të vdekshme që flasin si njerëz? 125
 Por le të ngrihem më mir' e të shkoj atje tej për të parë!»
 Doli ahere hyjnor Odiséu gëmushash dhe preu
 dora e tij e fuqishme nga pylli i dendur një degë
 veshur me gjethe, ta kish si mbulesë për trupin e zhveshur. 130
 Si dhe luani i malit, që forcës së tij i zë besë
 dhe, pà ja varur as shiut, as erës, me syrin të ndezur
 zjarr po lëshohet mbi buajt e qengjat e drerët e egër
 dhe s'ja përton, i ndërsyer ai nga urja e madhe,
 edhe në stanicë e myllur të bëjë kërdinë mbi tufën —
 dhe Odiséu, sadò lakuriq, i shtrënguar nga halli
 që e kish zënë, po shkonte drejt vashave nurkaçurrele. 135
 Po, kur e panë ato të shëmtuar në trup nga të ngjelmët,
 të lemerisura rendën të fshihen në thekat e zallit.
 Vajza e mbret Alkinout qëndroi; hynjesha sykaltër
 zemër i dha e gjymtyrët e saj nuk i la të frikohen.
 Ngeli ajo pa lëvizur; përballë, Odiséu, mendohej:
 duhej t'i binte në gjunj' asaj vashe sybukur, t'i falej,
 apo ta luste atë për së largu me fjalë të èmbla
 që t'i kërkonte ku bie qyteti dhe rroba të vishej?
 Pási mendoi kështu një cop' herë, ju duk më e urtë

që t'i drejtonte një lutje së largu me fjalë të émbla;
se po t'i binte në gjunjë, ajo edhe mund të zémrohej.
E disa fjalë filloi t'i thotë, që preknin e thernin:

145

«O mbretëreshë, të falem, hyjneshë qofsh ti a e vdekshme!

Nëse je një nga hyjnorët që rrojnë në kupën e qiellit,
ti, nga kjo pamje fisnike, fytyra e bukur e shtati,
më shëmbëllen si e bij' e Zeúsit të madh, Artemída!

150

Por nëse je një nga vashat e vdekshme që rrojnë mbi tokë,
qofshin tri herë të lumtur yt atë dhe zonja jot émë,
qofshin tri herë të lumtur vëllezrit e tu! Sa gëzohet
shpirti i tyre sa herë shikojnë filiz të këtillë
t'hyjë në rrethin e valles! Por njëmijë herë m'i lumtur
kush me dhuratat e tij do të korrë fitoren e madhe
edhe një nuse si ti do të marë për shoqe të jetës!

Sytë e mi s'kishin par' asnijëherë të tillë krijesë,
burr' ose grua; më mbush me habi e nderim pamja jote!

160

Më shëmbëllen si lastari i njomë i palmës që pashë
motit në Délos, tek rritej e bukur n'altar t'Apolónit!

Edhe andej kam kaluar e shokë me armë më ndiqnin
plot n'atë udhë, ku ishte e shkruar të heq e të vuaj! . . .

165

Edhe siç ngela pa mend atëhere kur pash' atë palmë,
që s'e kish shoqen ndër pemët e dheut, dhe sot pa habitem
nga bukuria e jote, o vashë! . . . Kam frikë t'afrohem
e të prek gjunjët e tua, megjithë se jam i brengosur! . . .

Dje apo dola i gjallë nga dallgët vishnjake të detit;
plot njëzet dit' më përplasi stuhia larg ishullit, tutje,
të Oggigjísë. Dhe sot që hyjnité më hodhën në brigjet
e kësaj toke, mos vallë më presin mundime të reja?

170

Nuk e besoj të më lenë të qet' as këtu të pavdekshmit.

O mbretëreshë, mëshirë, se ti je e para që pashë
pas aqë vojtjesh! Asnjë nuk kam parë nga njerzit që rrojnë

175

te ky qytet e kjo tokë! Tregomë ku bie qyteti
edhe më jep ndonjë leckë të vishem, në paç atë copën
ku i mbështolle ndërresat e tua për t'ardhur në lumë. . .

Sa dëshiron zemra jote, t'i dhënsin hyjnité qiellore:
burrë, shtëpi e mes jush një pajtim të bekuar mendimesh!
S'ka asnjë gjë më të lart' e të bukur mes burrit e gruas
se kur ata qeverisin shtëpinë të dy në një mendje.

180

Kjo dëshpëron çdo armik dhe gëzon gjithë miqtë pë masë,
kurse atyre u sjell lumturinë e emrit të mirë.»

Dhe Nausiká llérëbardha ja ktheu me fjalë të tillë:

185

«Ti, o i huaj, që s'dukesh i trashë e i lig, e di mirë
se lumturinë e ndan midis njerëzve vetë Zeúsi,
qofshin fisnikë a të ligj, dhe në masën që do për secilin.

Ty këto vojtje të ndau dhe duhet patjetër t'i heqësh.

Por, pasi shkele tani te kjo tokë e jona, mos druaj,
se ka të ngjarë të ngelësh pa rrobat e gjërat e tjera,
që i takojnë njeriut të vojtur kur vjen e të lutet.

190

Do të mësosh, pra, nga unë ku bie qyteti e ç'emër
kan' edhe njerzit që rrojnë këtu. Te kjo tokë banojnë
njerzit feákas, dhe unë jam vajza e mbret Alkinóut
zemërfatos, që mban gjithë fuqin' e sundimin e vendit.»

195

Foli ajo, e u thirri tē rejave nurkaçurrele;
 «Ndaluni, vasha! Si ikni kështu me tē parë një burrë?
 Mos ju ka shkuar ndér mend se ky éshtë armik? Pérmbi tokë
 s'rron ndonjë burrë i tmerrshém, e kurrë nuk ka pér tē lindur, 200
 që do guxonte tē sillte në vendin ku rrojnë feákët
 gjémën e luftës! Hyjnit' e pavdékshme na duan me zemër!
 N'anën e anës banojmë, larg fort, te ky det valéturbull,
 edhe nuk kemi tē bëjmë me njerzit e tjerë tē botës. 205
 Ky lumëmadh që arriti këtu, u përplas lundérthyer.
 Duhet t'i ndihim, se miqt' e lysarët, tē gjithë, Zéusi
 na i përcjell; e vogël lëmosha, por shumë e dashur.
 Jepini, pra, nga ndérresat e lara një zhgun e një strugë,
 zgjidhni një vend ku s'fryn era e lajeni n'ujin e lumit.» 210

Foli ajo; shërbestaret u ndalën, i thirrën shoshoqes,
 shpun' Odiséun dikú në një qoshe që s'rrihej nga era,
 siç u kish thënë e bija e zemërfatos Alkinout,
 pranë vendosën dhe zhgunin dhe strugën, t'i kish pér t'u veshur,
 vunë aty afér dhe shishen e artë me vaj tē holluar 215
 edhe e ftuan tē hynte në rrjedhën e lumit tē lahej.

Por Odiséu hyjnor shërbestareve nisi t'u thotë:
 «Rrini ju pakëz mënjanë, o vasha, ta laj unë vetë
 kripën e detit nga supet e mia, pastaj tē vajosem;
 ka shumë kohë pa parë vaj fare lëkura e ime. 220
 Nuk do tē lahém këtu në sy tuaj; pér mua do t'ishte
 turp po tē dilja cullak para vashash si ju krela-krela.»

Foli, dhe vashat u nisën t'ja thoshin këto virgjëreshës.
 Lau në lum' Odiséu kurrizin e supet e gjera,
 kruajti kokën nga cipa e kripës së detit dhe hyri
 n'ujë tē lahej. Pastaj, si u lye me vaj mirë mirë,
 veshi ndérresat që falur i kish virgjëresha e bukur.
 Ish atëhere e bij' e Zeúsit, Athéna sykaltër,
 që më ta bëri tē dukej m'i madh e m'i bëshëm nga shtati,
 krelat e flokëve derdhur prej ballit si lule zymbyli. 225
 Si ai mjeshtër i shkathët, tē cilit ja patën mësuar
 hyu Efést e Paláda Athénë tē fshehtat e punës,
 derdh mbi ergjëndin me ar hieshí në çdo vepër që kryen,
 edhe hyjnesha plot nur i kish derdhur në kryet e supet.
 Shkoi pastaj e u ul Odiséu në breg, anës detit. 230
 Një bukuri e një nur tē paemër atje rrezatonte
 pamja e tij; virgjëreshën një ndjenjë mahnitj'e pushtoi,
 tek e sodiste: Dhe vashave nurkaçurrele u foli:

«O llérëbardha shërbtore, dëgjoni! Nuk erdhi ky burrë
 që tē takojë feákët hyjnorë, pa pasur pëlqimin 240
 e perëndive sundonjës n'Olimp. Pér një çast, kur e pashë
 herën e parë, m'u duk një njeri leckaman i rëndomtë,
 kurse tani u përngjet perëndive që rrojnë në qiell.
 Ah, le tē jetë si ky ai burrë që kam pér tē marrë,
 vendës, këtu, dhe pëlqeftë tē rrojë me ne gjithëmonë!... 245
 Jepini burrit tē huaj, o vasha, tē haj' e tē pijë.»

Foli ajo, edhe fjalës së saj shërbëtoret ju bindën,
 duke i shtruar përparrë Odiseut ushqime e pijë.
 Hante e pinte rrëmbimthi hyjnor Odisé lumëziu;

- Pási t'i biesh oborrit përmes e t'arrish ndënë muret,
 hyr' i nxituar në dhomën e madhe të gjesh mëmën time,
 se do të jet' afër vatrës, në dritën e zjarrit, e ulur,
 lesh duke tjerrë në ngjyrën magjepsëse purpur të detit,
 shpinën pështetur pas shtyllës dhe gratë e saj të shërbesës 305
 pas do t'i rrinë. Dhe pran' asaj shtylle do shohësh tim atë
 t'ulur në fronin e tij, duke pirë si një i pavdekshëm.
 Ikë përpara dhe duart lëshoja sim ëme në gjunjë,
 po dëshirove t'agoj' e gézuar dhe shpejt ajo ditë 310
 që do ta çelë sërisht zemrën tënde, sado qofsh i largët.
 Dhe po të jetë se ti do t'i dhimbsh sim ëme, ahore
 mund të shpresosh se do kthehet një ditë n'atdheun e dashur,
 pranë shtëpis' strehëlartë, t'i shohësh të afërmit prapë.»
- Foli kështu, pápo mushkave u ra me kamxhik vezullorin
 edhe ato menjéher' u larguan nga rrjedha e lumiit, 315
 duke vrapiar revan a me hapin e madh e të rëndë.
 Por Nausikaja kish shumë kujdes, duke prirë përpara,
 që Odiséu e gratë e saj shërbestare ta ndiqmin
 qerren në këmbë, pa lodhje; kamxhiku lëvizte me masë.
 Dielli shkonte të dergjej kur erdhën në pyllin e shenjtë 320
 të perëndeshës. Atje Odiséu u ndal dhe një lutje
 bijës së Zéusit, zotit të madh, menjéher' i drejtoi:
 «Bij' e Zeús mburojtárit, hyjnesh' e pamposhtur, dëgjomë!
 Ti, që s'më erdhe në ndihmë ahore kur hyu dhetundës
 po më mundonte e unë të lutesha, bëj që feákët 325
 të mos kursejnë për mua mëshirën e zemrën e tyre!»
- Ja si u lut, dhe Paláda Athénë dëgjoi se ç'foli,
 po nuk i doli përpara; tërhiquej nga frika e t'ungjit,
 që e ushqente përherë më shumë urrejtjen e madhe
 kundër hyjnor Odiséut gjer ditën e kthimit n'Itákë. 330

KËNГА VII

Lutej kështu Odiseu hyjnor durimguri, kur mushkat drejt në qytet virgjëreshën e shpinin me vrullin e tyre. Pósa arriti ajo në pallatin e famshëm të prindit, vrapin e ndali përpara hajatit. Në çast e rrethuan vashën vëllezrit e saj nurhyjnorë dhe zhmbrehën nga qerrja mushkat e rrobat që ndodheshin sipër i morën me vete.

Hyri në dhomën e saj Nausikája dhe zjarrin ja ndezi Eurimedúza, shérbyesja plakë e saj, epiróte; e kishin sjellë dikûr me anije sqepkrrute feákët që nga Epiri, dhe vet' Alkinóut ja bënë dhuratë, për ta nderuar, se ish sundimtari mbi gjithë feákët e adhurohej si një nga hyjnorët. Ajo, q'e pat rritur, zjarrin i ndezi dhe shtroi në dhomë mësallën e darkës.

Dhe Odiséu u nis për qytet, po nderkohë Athéna pati kujdes ta rrethonte me mjergull të dendur, nga frika se mos takonte ndonjë nga feákët që mund të ja merrte faqen atij duke dashur të dijë kush ësht' e si quhet.

Ish më të hyrë për pak në qytetin gazmor, kur i doli ballë për ballë hyjnesha Athénë sykaltër, e ngjashme mu si një vajzë e vogël që mbante në dorë një shtëmbë.

Dhe, siç i ndenji kundruall, hyjnor Odiséu pyeti: «A më tregon, çup' e mirë, pallatin ku rri ai burrë që e sundon mbretërisht këtë popull këtu, Alkinóu? Jam një i huaj: i nisur nga vise të largme, tej detit, i stërmunduar gjat' udhës, arrita këtu; por nga gjithë ç'ka ky qytet e kjo tokë banorë, asnë nuk njoh unë.»

Edhe Athéna, hyjnesha sykaltër, ju kthyte e foli: «Do të të them se ku ndodhet, o tatë i huaj, shtëpia që më kërkon; është pranë shtëpis' së tim et' të nderuar, Ecë tani ti përpara, pas meje, pa bërë zë fare, dhe mos kthe kryet të shohsh rreth e qark a t'i flasësh ndonjërit.

Njerzit e huaj banorët e vendit s'i duan dhe aq; nuk e nderojnë si mik një të ardhur nga vise të tjera. Shpesat i varin n'anijet e tyre të shpejta, se vetë Hyu dhetundës u fali humnerat e thella të detit, dhe fluturojnë më shpejt sesa krahu e vetë mendimi.»

Foli kështu, e u nis me të shpejtë Palláda Athénë, dhe Odiséu filloj të ecë me vrap pas hyjneshës. Porse asnë nga féakët detrrahës s'e pa kur kalonte nëpër qytet, pranë tyre; hyjnesha krelbukur, e tmerrshme, i kish lëshuar atij rreth e rrotull një mjergull hyjnore,

5

10

15

20

25

30

40

e dëshëruar pérherë t'i vijë në ndihmë Odiséut.
 Pápo ai, duke ecur, vështronte me sy të mahnitur
 skelat, anjet në varg, agorâtë ku mblidhen heronjtë,
 muret e larta e të gjata stolisur me gardhe dërrasash:
 një mrekulli! Kur arritën ata në pallatin e ndritshëm
 të Alkinóut, hyjneshë Athéna sykaltër i foli:

«Ja se ku është, o tatë i huaj, shtëpia që deshe:
 prijësit tanë, që rriti Zeúsi, do jenë në sofér.

Merr, pra, guxim edhe hyrë, pa qenë me frikën në zemër;
 se i guximshmi, sado qoft'i ardhur nga vise të largme,
 është i aftë ta kryejë punën e nisur fort mirë.

Ti, me të hyrë, së pari do gjesh në pallat kryezonjën:
 emrin ja thonë Arétë dhe fisi i saj e ka fillin
 tek ata gjyshër nga rrjedhin dhe prindët e mbretit Alkinóut.

Ish Nausitóu ahere fëmija e parë që lindi,
 prej Poseidónit dhetundës, Peréba, perria e rrallë,
 që kishte qenë, nga vajzat, fëmija m'e vogël e burrit
 zemërfatos Eurimédon. Ai, që në kohët e para
 pati sunduar si mbret atë fisin krenar të gjigandve.

Po i shfarosi ata shpirtmizorë e humbi dhe vetë.

E dashuruar ajo nga Dhetundësi lindi një djalë,
 zemërkreshnik Nausitóun, që hipi në fron të feákëve.

Ky Nausitóu la pas Riksinórin edhe Alkinóun.

Dhëndërr të ri, Riksinórin, e vau Apolón harkergjëndi,
 pa lénë djem, veç një vajze, Arétës, që mori pér grua
 vllai, Alkinóu; ai e nderonte sa s'mund të nderohet
 sot nëpér botë një grua që rron nien pushtetin e burrit.

Edhe fëmijët e saj e nderojnë atë dhe e duan,
 siç e nderon dhe e do Alkinóu e populli gjithë,
 që e shikojnë në sy, sikur t'ishte ndonjë perëndeshë,
 dhe, kur shkon udhës, i shprehin me fjalë gëzimin e tyre.

Po dhe ajo në mos ësht' e pajisur me mendje fisnike!

Dhe ato grindje që lindin mes burrash, ajo i zgjidh vetë.

Po të arrish të fitosh dashurinë e saj, atëhere
 mund të shpresosh se do zbresësh një ditë në tokën atrore
 dhe do të shohësh pallatin e lartë e njerëzit e dashur.»

Foli, dhë iku drejt fushës së detit, që s'vilet dot kurrë,
 pas duke lenë Shqerien e dashur; ju qas Maratónës
 edhe arriti në udhët e gjera t'Athinës, ku hyri
 brenda në tempullin e Erektéut me muret e trasha.

Dhe Odiséu u sos në pallatin me nam t'Alkinóut.

Pa shkelur prakun prej bronxi, u ndal i mahnitur: shkëlqente,
 sïkur ish dielli vetë e hëna, pallati i lartë
 i shpirtkrenar Alkinóut. Nga praku e gjer në fund, thellë,
 ngriheshin dy faqe muri prej bronxi, përqark të stolisur.
 me një kurorë të kaltër; pallatin e rëndë e mbyllnin
 dyer të arta: mbi prakun e shtruar me fletë prej bronxi
 ngriheshin shtalka t'ergjëntë; qemerin e kishin t'ergjëntë
 edhe unazën prej ari; në anët e dyerve rrinin
 dy qena t'art' e t'ergjëntë, punuar nga vetë Efësti,
 si kryemjeshtër që është, të ruanin mirë pallatin

45

50

55

60

65

70

75

80

85

90

- e shpirtkreshnič Alkinóut — tē rinj gjithnjë, tē pavdkshëm.
Duke u nisur nga praku e deri nē fundin e dhomës,
nē tē dy anët e mureve, tej e këtej, ishin vënë
frona me radhë gjer tutje, tē veshur tē gjithë pëlburash
shumë tē imta, tē endura bukur nga duart e grave. 95
- Pápo paria féake, e ulur atje, n'ato frona,
hante e pinte nga gjithë tē mirat që kishte pérpara.
Mbi piedestale tē bukur prej guri qëndronin nē këmbë
disa çunakë nē t'arta, që ndritnin pérqark me pishtarë
gjithë pallatin ku ndodheshin miqtë e ftuar nē sofra. 100
- Pra, pesëdhjetë shërbenjse lart-poshtë pa ndalur: një pjesë
bluajnë grurin nē ngjyrën e arit me mokërr, tē tjerat
endin pëlhura dhe tjerrin tē ulura leshin me furkë;
duart e tyre lëvizin si gjethet e plepit tē lartë. 105
- Sipër atyre pëlburave pikat e vajit rrëshqasin,
aqë tē dendura janë. Ashtu si shkëlqejnë féákët
nē tē drejtuar anijet, ja thonë dhe gratë e tyre
nē mjeshterinë e endjes; atyre hyjneshha Athénë
falur u ka me gjykimin e ndritur dhe duart e shkaththa. 110
- Shtrihet pérjashta oborrit një kopësht i madh, afër derës,
katër hektarë i gjerë e rrotull me gardh i qarkuar;
pemë tē larta që vesh gjelbërimi atje lulëzojnë:
dardha e shegë, plot mollë rënduar prej kokrrash tē arta,
fiq 'kokërrëmbël, ullinj që lartohen tē fort' e bleroshë. 115
- Dimër e verë ato nuk pushojnë së dhëni prodhime,
plot gjithë vitin qëndrojnë; Zefiri, me flladin e ëmbël,
bën papushim që tē lidhin disá e tē piqen tē tjera.
- Sa vjetërohet një dardhë, lind tjetra, dhe molla zë mollën,
vilja e rrushit zë vilen e rrushit, dhe fiku zë fikun. 120
- Pakëz më tutje një kopësht me vreshta bleron rrushngarkuar.
pjesërisht lëmë, me tokë tē shtruar që rrihet nga dielli:
tej kanë nisur t'i vjelin, matanë i shtypin nē magje;
kurse tëhu aguridhet e varura varg po rrëzojnë
lulet e tyre; tē tjer' atje tutje fillojnë tē nxijnë. 125
- Anët e kopshtit stolisen me lehe renditura bukur,
ku papushim gjelbërojnë tē gjitha perimet e vtit.
Rrjedhin dy kroje: i pari pérhapet nē gjith' atë kopësht,
kurse i dyti kalon ndënë prák tē oborrit e ndalet
para pallatit tē lartë, ku shkojnë banorët pér ujë. 130
- Ja se ç'dhurata tē vyera i falën hýjnit' Alkinóut.
- Papó u ndal Odisé durimguri atje duke parë:
Dhe, si soditi çdo gjë rrëth e qark i mahnitur, kaloi
shpejt ai prakun dhe hyri nē dhomën e madhe, ku gjeti
prijësit e krerët e shquar feákas me kupa nē duar
pér tē nderuar Përgjónjës Shenjtárin; atje ja kushtonin
pikat e fundit tē verës që derdhnin pa shkuar tē flenë. 135
- Hyri nē dhom' Odiséu hyjnor, durimadhi mbuluar
prej asaj mjergullës aqë tē dendur që i derdhí Athéna;
dhe u drejtua te vendi ku ndodhej Aréta e mbreti.
- Pósa e preku ai mbretëreshën nē gjunjë me duar,
gjith' ajo mjergull nē çast u shpérnda e tē gjithë sa ishin
mbetën me gojë tē hapur kur doli papitur pérpara. 140

syve të tyre një burrë që lutej me duar të shtrira:

145

«Bij' e hyjnor Riksinórit, Arétë! Pas aqë mundimesh, bie në gjunjët e tua, të burrit e gjithë këtyre miqve që keni! Ju falshin hyjnorët një jetë të lumtur, edhe ju lenshin fëmije një ditë q'visare gëzoni nëpër kështjella, e nderet që keni nga populli gjithë!

150

Por tani jepmëni ndihmë të kthehem n'atdhe sa më parë; vite me radhë mundohem e vuaj larg njerëzve t'afërm!»

Foli kështu, dhe u ul buzë vatrës, mbi hi, pranë zjarrit. Gjithë të tjerët qëndronin në heshtje, pa bërë zë fare.

155

Pási kaloi një kohë, u ngrit më në fund Ekenéu, plaku m'i vjetër ndër gjithë heronjtë e tjerë feákas; burrë i gojës, që shum' kish par' e dëgjuar në jetë. Edhe filloj, me zemër në dorë, të flas' e të thotë:

«O Alkinó, nuk e quaj me vend, as e hijëshme është, burri i huaj të rrrijë përtokë mbi hi, buzë vatrës; gjithë të tjerët përbahen, se presin ta marrësh ti fjalën. Çoje të huajin, vëre të ulet në fron gozhdergjëntë dhe porositi ta përzjejnë verën kasnecët, të pimë e të nderojmë pastaj dhe Zeúsin rrufeflakérónjës, që na përcjell me shumë nderime ata që e lusin. Dhe qilartarja t'i shtrojë një darkë me ç'ka në qilarë.»

160

Me të dëgjuar, në çast kryezotí i madh Alkinóu zuri pér dore fisnik Odiséun, e ngriti nga vatra edhe u vuri të rrrij' afër vetes, në fron të shkëlqyer, ku ishte ulur m'i dashuri djalë i tij, Laodáma, q'e porositi i ati t'ja ler' atë vend mikut t'ardhur. Solli ahere shërbitorja e zonjës ibrik arpnuuar, nur e shkëlqim, në legen të ergjëntë i shtiu të lahej e një tryezë pastaj të lëmuar i vuri përpara, Dhe qilartarja e mbushi me bukë e gjithë të mirat. Hante e pinte hyjnor Odisé durimguri, kur thirri mbreti i madh Alkinóu kasnecin e tij e i foli:

165

«Merr, Pontonó, dhe përzjeje verën e mbush gjithë kupat; duhen përbysur pér nder të Zeúsit rrufeflakrónjës që na përcjell e lyp të nderojmë sic duhet çdo lutës!»

170

Foli ai. Pontonóu përzjeu një verë të émbel dhe ua mbushi të gjithëve kupat që mbanin, me radhë. Pási e béri secili blátimin dhe pinë sa deshën, kur Odiséu mbaroi së ngrëni dhe mori pak vëten, zëri ju ndje sérish Alkinout, që nisi të thotë:

175

«Vini re mirë, o prijës feákas e krerë të vendit, çfarë dëshira kjo zemëra ime kérkon të ju shfaqë. Pasi mbaruat së ngrëni, tani mund të shkoni të flini. Nesër, posá të agojë, do mbledhim këtu sa më shumë pleq pér nderimin e mikut që erdhi; pastaj, si t'u bëjmë fli perëndive, ahere mendojmë ményrën e kthimit: si do përcillet pér tokën atrore, sado qoftë' e largët, i shoqëruar nga njerëzit tanë, pa lodhje e brenga, e do t'arrijë në tokën atrore me shpirt të gëzuar, pa ndonjë dëm ose vojtje, gjat' udhës së tij me anije. Kur të arrijë, pastaj do ta lëmë atje të pësojë

180

190

195

- fatin që Orët e zymta i torën kur nëna e lindi.
 Por, nëse është ndonjë i pavdekshëm që zbriti së larti,
 kushedi çfarë gjë tjetër sajuan për ne perënditë:
 déri më sot janë shfaqur tek ne pas dëshirës së tyre 200
 aqë sa her' hekatombë të majme për ta kemi therur,
 dhe midis nesh janë shtruar në sofër të hanë e të pinë.
 Ëdhe sikur t'i takojmë duke ecur fill vetëm në udhë,
 neve ata nuk na fshihen, se jemi prej gjakut të tyre,
 ashtu si janë qiklópët dhe fisi i egër i gjigandve.» 205
- Fjalës së tij ju përgjegj atëher' Odiséu i mençur:
 «Ndrroji mendimet e tua, o mbret, sepse unë s'ngjas fare
 me të pavdekshmit që kanë banesën e tyre në qilli!
 Unë s'kam trupin e as bukurinë e pamjes së tyre;
 jam një i vdekshëm, por shumë m'i mjerë nga gjith' ata njerëz 210
 aqë të mjerë sa s'bëhet që ju keni njojur në jetë!
 Síkur të rrija tanë t'ju kujtoja se c'gjëmë mundimesh
 më është dashur të pres e të vuaj për hir të zemratës
 së perëndive, s'do kishin të sosur rrëfimet e mia.
 Por tanë lermëni t'ualem në sofër, sadó i helmuar, 215
 Nuk mund të ketë asgjë më pa cipë se barku i ndyrë,
 që të shtrëngon me pahir të kujdesesh për të pa pushuar
 e s'të le kohë të merresh me vojtjet e brengat e tua!
 Kur unë shpirtin e kam të trishtuar, gjithmon' ai shtrohet
 t'haj' e të pijë; m'i fshin prej kujtesës ato që kam hequr; 220
 s'do veç të fryhet!... Por ju, sa të zbardhë pak dita, mendoni
 si të përcillni një burrë të mjerë në tokën atrore.
 Çka, le të vuaj dhe më, po makár t'ja arrij asaj dite
 që të shikoj dhe një herë pallatin e lartë, shërbtorët,
 tokat e mia sérish, e pastaj le të shkoj me të shumët!...» 225
- Tha këto fjalë; të gjith' i pëlqyen dhe shprehën dëshirën
 miku i huaj të nisej patjetër, se foli të drejtën.
 Si u blatuan pak verë hyjnive e pinë sa deshën,
 gjithësekush u tërhoq në shtëpinë e tij për të fjetur, 230
 Vetëm hyjnor Odiséu qëndroi në dhomën e madhe,
 pranë atij kryezonja Arétë ish ulur së bashku
 me nurhyjnor Alkinóun; dhe sofrën e ngritën shërboret.
 Pósa ja pa llérëbardha Arétë kondonë dhe gunën,
 rrobat që hollë e bukur kish endur me gratë, i njoihu,
 e disa fjalë atij, fluturake, filloi t'i thotë: 235
- «Pikësëpari, o mik i shtëpisë, kërkoj të më thuash:
 si e ke emrin, nga vjen, kush t'i dha këto rroba? Ti vetë
 pakëz më parë s'na the se ke vuajtur shumë në dete
 edhe u flake nga valët e egra këtu, lundrëthyer?»
- Fjalës së saj Odiséu i urtë ju gjegj edhe foli: 240
 «O mbretëreshë, nuk munnd t'i rrëfej një nga një të këqiat
 që më ngarkuan hyjnité qiellore, se s'kanë të sosur!
 Por do të flas për ato që kërkove të dish dhe pyete.
 Ndodhet mes detit ujdhesë, larg shumë këtej, Oggjigjia,
 ku ka banimin e saj një hyjneshë, perria Kalípso 245
 nurkaçurrele, e bij' e Atllásit, tinzare e tmerrshme!
 Kurrë, asnje nga hyjnit' a të vdekshimit me të nuk përzihet.
 Mua orziun në vatrën e saj më dërguan hyjnorët,

pasi më shembi anijen rrufeja-flakrim e Zeúsit
 n'ujrat vishnjake të detit. Ahere, fill vetëm pa shokët , 250
 trima që vdiqën, pushtuar kallumcën t'anijes sqepkrrute,
 plot nëntë ditë pluskova mbi ujë; por natën e dhjetë,
 terri i zi sterrë, hyjnité më hodhën përtej, në ujdhesë
 të Oggigjísë, ku ndodhej hyjnesha krelbukur, e tmerrshme,
 që m'u tregua e dashur, m'ushqeu, dhe desh të më falte 255
 pavdeksin' e rinin' e përhershme; por zemra s'ma thoshte.
 Shtatë vjet plot më kaluan atje, pa lëvizur nga vendi,
 dhe nuk më shkoi një ditë pa njomur me lotët e mia
 rrobat që falur më pati hyjnesha e s'kishin mort kurrë.
 Po kur arriti, në rrjedhën e kohës, dhe viti i tetë, 260
 vetë hyjnesha më nxiti të nisem për vendin e lindjes,
 o se kështu e kish pas' porositur Zeúsi të bëhet,
 o sepse vetë ajo e kish pasur ndërruar mendimin
 Si më dha bukë e verë të ëmbël e rroba hyjnore, 265
 sipër një trapi prej trarësh të ngjeshur ajo më vendosi;
 nisi pastaj të më fryjë për mbarë një fllad lehtë-lehtë.
 Shtatëmbëdhjetë dit' plot udhëtoja mbi detin e gjere:
 ditën e tetëmbëdhjetë dallova, të veshura pyjesh,
 malet e tokës suaj; dhe zemra m'u drodh nga gëzimi.
 Po kishte qenë e shkruar të vuaj të tjera mynxyra, 270
 që Poseidóni dhetundës kish pasur dëshirën të hedhë
 prapë mbi mua; lëshoi një erë të fortë e më mbylli
 udhën, dhe detin e ngriti përpjetë, e dallgët përlanin
 trapin furishëm, dhe unë i mbërthyer pas tij po gulçoja,
 gjersa e theu dhe trarët u shqitën. N'humnerën e thellë 275
 çava përpara më not edhe era e dallgët më sollën
 në tokën tuaj. Sikur atëhere të dilja nga deti,
 unë do t'isha coptuar përsipër shkëmbinjve të lartë
 të atij bregu të egër, ku valët e detit më shtynin.
 Por u têrhoqa sérish edhe erdha më not gjer te lumi; 280
 shumë i butë m'u duk ai vend rrëth e qark, se nuk kishte
 shkrepë, as era e zinte. Dhe rashë atje, i këputur.
 Por, duke parë se nata hyjnore ish nisur të vijë,
 ujërat qiellushqyer braktisa dhe shkova të shtrihem
 tej, mes gëmushash, përsipër një shtrati prej gjethesh të rëna, 285
 dhe perënditë më derdhën një gjumë që s'kish të mbaruar.
 Fjeta atje gjithë natën mes gjethesh, me ankthin në zemër,
 gjersa filloi të zbardhë mëngjezi e deri në drekë.
 Gjumi i ëmbël më doli kur dielli shkoi të dergjej;
 ndjeva ahere tek loznin në rërë jottbijë me vashat, 290
 si perëndeshë më ngjau atje në mes tyre jottbijë.
 Ndihm' i kërkova; u suall me mua e urt' e fisnike!
 Nuk e pandeha një pritje të tillë prej moshës së saj:
 rrallë, fort rrallë të rinjtë veprojnë me mendje në kokë! ...
 Pa më dha bukë e verë flakroshe; pastaj, si u lava 295
 n'ujin e lumit, më fali dhe rrobat që sheh. Ja, kjo është
 gjith' e vërteta e pastër, se dhembja nuk di të gënjejë.»
 Fjalës së tij ju përgjegj atëhere kështu Alkinou:
 «Veç në një gjë, o i huaj, s'veproi me mend ime bijë,
 që nuk të solli këtu menjëherë së bashku me gratë, 300

derisa ti asaj vetë së parës fillove t'i lutesh.»

Dhe Odiséu me mendjen të mprehtë ja priti e foli:
 «Mos e qorto, kryezot, bijën tënde; ajo s'ka fëjyer.
 Mua më tha që të shkoj pas asaj tok me vashat e tjera,
 por unë vetë nuk desha, nga frika e turpi që ndjeja
 se mos na shihje së bashku e ndizeshe fort nga zemrimi;
 ndizemi lehtë nga smira ne njerëzit që rrojmö mbi tokë.»

305

Fjalës së tij ju përgjegj atëher' Alkinóu e foli:

«Unë s'e kam, o i huaj, një zemër që ndizet, siç thua,
 lehtë, kot fare; më fort se çdo gjëje, së drejtës i falem. 310
 Me bukurinë që ke e të njëjtat mendime me mua,
 Zeusi at dhe hyjnit' Apolón e Athénë të dhënshin
 vashën që kam e të paça si dhëndërr këtu përgjithmonë!
 Síkur të rrije këtu me dëshirë, do merrje nga unë
 edhe shtëpi dhe visare. Po s'deshe, asnje nga feákët
 nuk të shtrëngon të qëndrosh me pahir; mos e dhëntë Zeúsi!
 Dhe po të them, që ta dish, se e lamë përcjelljen për nesër.
 Edhe kur ti do kesh rënë në gjumë të thellë, rremtarët
 valët e qeta të detit do çajnë t'arrini në tokën
 tënde atrore e pranë shtëpisë, o ku të të dojë 320
 zemëra, qoftë makár dhe më tutje, përtej Eubésë,
 ishull që ndodhet në fundin e botës, siç duan të thonë
 njerëzit tanë: e panë kur shpunë tej, larg, Radamantin
 leshéraverdhë të pikte Titjósin, të birin e Tokës.
 Shkuan ata gjer atje e u kthyen këtu brenda ditës,
 dhe nuk u lodhën aspak duke bër' atë udhë të gjatë. 325
 Do të shikosh ç'mrekulli jan' anijet e mia e ç'mjeshtra
 kam rremëtarë, që valët e detit i ngrenë përpjetë!»

Foli kështu; Odiseut hyjnor durimgur ju bë zemra
 mal dhe me duart e shtrira drejt qiellit nisi të lutet: 330

«Zéus, o at, i përmbushtë të gjitha sa tha Alkinóu!
 Kurrrë lavdia e tij mos u shoftë mbi tokën e grynjtë,
 dhe unë vetë arrifsha të kthehem në tokën atrore;»

Kur bisedonin mes tyre kështu, llérëbardha Arétë
 gratë e saj të shërbësës ndërkohë i kish porositur
 shtrat në hajat të gatitnin, t'i shtronin çarçafët e mirë
 fare, në ngjyrë të purpurt, mbulesa t'i vinin përsipër
 edhe të hidhnin pastaj përmbi to disa plafe të lehta.
 Grat' u larguan nga dhoma me dritë pishtarësh nc duar
 dhe, kur mbaruan së ndrequri shtratin e ngjeshur, u kthyen
 pran' Odiséut ta ftonin përgjumë me fjalë të tillë: 340
 «Ngrehu, o mik i shtëpisë, se shtratin e ke të gatitur.
 Ah, sa e ëmbël ju duk vojtjeshumit kjo ftesë përgjumë!

Shkoi ahore hyjnör Odiséu të shtrihej të flerë
 ndënë hajatin kumbonjës, në shtratin e gdhendur stolirash. 345
 Thellë pallatit edhe Alkinóu po prehej; e shtratin
 shoqja e tij kryezonjë e kish shtruar për të e përvete.

KËNGA VIII

Gisht-trëndafileja Eo nga shtrati prej bryme po ngrihej,
kur kryezot Alkinou u çua nga shtrati; ndërkhohë
dhe fis-hyjnor Odiséu, qyteterraftshónjës, u çua.

Dhe kryezoti i madh Alkinou e mori me vete
gjer n'agoranë e feakëve, që ishte pranë bregdetit.
Erdhën të dy edhe pranë u ulën mbi gurët e gdhendur.
Kryq e tërthuar i binte qytetit Palada Athenë:
krejt si kasneci që kish Alkinou i urtë përngjante.
Mendjen e kishte te kthimi i zemërfatos Odiseut,
ndaj po u fliste me radhë të gjithëve fjalë të tillë:

«Nisuni shpejt n'agorà, udhëheqës e krerë feakas,
për të dëgjuar një burrë të huaj që sápo arriti
mik i mentár Alkinout, pas vojtjesh të gjata në dete,
e u përngjan në të parët hyjnive që s'kanë mort kurrë!»

Foli kështu, dhe secilit i ndezi mendimin e zemrën.
Pápo u mbush agorája e fronat u zunë me njerëz;
të mrekulluar, ata nuk i hiqnin dot sytë nga vendi
ku rrinte djali urtë i Laértit: mbi kryet e supet
i kishte derdhur Athéna sykaltër një hir të pashembullt
dhe e kish bërë të dukej m'i fort' e m'i lartë nga shtati,
që t'u fitonte feakëve zemrat, nderimin e ndrojtjen,
edhe të dilte me faqe të bardhë në lodrat e shumta
ku do ta ftonin ata që të matnin fuqitë. Ahere.
kur kishin ardhur të gjithë dhe vendi u mbush tejendanë,
fjalën e mori Alkinou, që nisi t'i thotë kuvendit:

«Vini re mirë, o prijës feákas e krerë të vendit,
çfarë mendime kjo zemëra ime kérkon të ju shfaqë.
M'erdhi një burrë si mik, që unë s'e di se si quhet,
pási u end nëpër dete; por s'di nëse vjen që nga lindja
a perëndimi. Na lut ta përcjellim shëndoshë e mirë
Ne le ta nisim, siç kemi përcjellë dhe shumë të tjerë,
Kurrë, asnjëherë s'ka ndodhur të rrijë dikush në pallatin
tim e të rrojë me ankth duke pritur më kot që ta nisim!
Eni të hedhim në valët e detit hyjnor një anije,
që do të bëjë lundrimin e parë; pastaj le të zgjedhim
nja pesëdhjetë' e dy veta nga populli, mjeshtra rremtarë.
Pási të lidhin lugatat në guzhma, ata le të zbresin
dhe le të vijnë tek unë të shtrojmë një sofër të shpejtë
e të ngarkuar me gjithë të mirat. Të rinj, më dëgjuat?...
Edhe ju, prijës me skeptër, tani urdhëroni të gjithë
tej, në pallatet e mia të bukura; duhet nderuar

15

20

25

30

35

40

miku i huaj, siç éshtë e udhës, në dhomën e madhe.
 Nuk éshtë mirë të ngrihet ndonjëri të thotë nuk dua.
 Dhe porositni të vijë këngtari hyjnor, Demodóku,
 që i ka falur hyjnesha dhuratën e rrallë te kengës,
 të na magjepsë me tingujt e ëmbël të zemrës së tij.»

45

Foli kështu, e u nis dhe pas tij skepterbajtësit. Shkoi
 te këngëtarë hyjnor dhe kasneci. U zgjodhën ahore
 plot pesëdhjet' e dy trima të rinj rremëtarë e shkuan,
 pas porosisë, te bregu; e shtynë anjen murake
 n'ujin e thellë të detit. dhe ngritën direkun e velat;
 lidhën dhe rremat në guzhma lëkure, e velat e bardha
 n'erë i shpalosën. Anija, me bashin nga deti e kicin
 lidhur pas skelës, ish gati për udhë. Ahore u kthyen
 tok në pallat t'Alkinout të urtë. U mbushën të gjitha
 dhomat, oborret, hajatet me turma që shtyheshin: burra,
 pleq e të rinj, të përzier, që vinin nga gjithë drejtimet.
 Pas porosis' s'Alkinout, do thernin për miq dymbëdhjetë
 dele, e tok me dy qe këmbëdredhur do vrisnin dhe tetë
 derra me dhëmbë të bardhë; i ropën ata, i gatitën
 edhe u shtruan në sofër të hanin një drekë të shijshme.

50

Solli ndërkohë kasneci këngtarin e mirë, që Muza
 kish dashuruar e tok me gjëzimet i dha edhe helme:
 dritën e syve ja mori, po këngën e ëmbël i fali.
 Mori ahore kasnec Pontonou një fron gozhdergjentë
 dhe e vendosi bri shtyllës së lartë, në mes të gostisë;
 vari në gozhdë, mbi krye t'aedit, lahutën zëhollë
 dhe i tregoi se ku mund ta merrte me duart e veta.
 Mbi një tryezë të bukur i solli kanistrën me bukë
 edhe një kupë të mbushur me verë, të pinte pas qejfit.
 Pápo ata shtrinë duart mbi gjellët që kishin përpara.

55

Pási u velën me gjellë e me piye, i nxiti këngtarit
 Muza dëshirën t'ja thoshte lavdisë së burrave trima,
 siç e rrëfente një këngë që fama e saj kish arritur
 deri në qiell dhe fliste për grindjen në mes Odiséut
 edhe Akilit, kur hanin e pinin për nder të një flie:
 si u përfolën me fjalë të rënda e sa ish gjëzuar
 mbreti i madh Agamémnon që grindeshin dy ndër të parët
 burra akéjas. Kur Feb Apolóni e pat kapërcyer
 prakun e gurtë në Delfin e mirë, mësoi çdo ngjasë
 e ja rrëfeu këto kryeprijsit. Dhe nisi mjerimi,
 siç e kish dashur Zeúsi i madh, për danáj e trojanë:

70

Kur po rrëfente këto këngëtarë i madh, Odiséu
 ngriti me duart e tij burrërore flokatën e purpurt
 dhe e mbuloi fytyrën e nurshme; ai do qe skuqur
 síkur t'ja shihnin feákët qepallat e fryra nga lotët.
 Po kurdoherë që bënte pushim këngëtarë, i fshinte
 lotët, zbulonte fytyrën dhe merrte një kupë dyare
 e u blatonte pak verë hyjnive. Pastaj, për çdo herë
 që e fillonte sérish atë këngë, ashtu siç kérkonin
 krerët feákas që ishin magjepsur nga vargjet e tij,
 prapë têrhiqte flokatën, mbulonte fytyrën e qante.
 Edhe kështu ua fshehu të tjerëve lotët që derdhë;

75

80

85

90

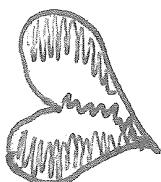
por Alkinóu, që ish aty pranë, e pa dhe dëgjoi
si ngashërehej, ju kthye feákve rremdashës e foli:

«Pa vini re e dëgjoni, o prijës e krerë feákas!
Mjaft na dëfryen ushqimet e pijet, por edhe lahuta
që shoqëroi për nderin e sofrës gostinë e bukur.
Pra, urdhëroni të shkojmë përjashta të nisim nga lodrat;
dua që miku i huaj, pas kthimit n'atdhe, t'u rrëfejë
miqve e njerëzve t'afërm se si jemi ne mbi të gjithë
mjeshtëra në ndeshjen me grusht, në kërcim, në vrapim e në mundje».

Foli ai, e u nis; dhe të tjerët pas tij u larguan.
Vari sérish atëhere kasneci lahutën zëhollë,
zuri për dore hyjnor Demodökun, e nxori përjashta
edhe u nisën së bashku drejt vendit ku krerët feákas
shkonin të shihnin se si do zhvilloheshin lodrat e ndryshme.
Në agorá, ku arritën, po vinin pas tyre me mijra
turmat e njerëzve. Plot trima të rinj u lëshuan përpëra,
si Majaníu, Detshpéjti, Vozíti, Detáni, Kiçórri
edhe Bregúshi, Rremóku, Detgjeri, Basháni, Vrapéci
e Hypaníut, Rrethújsi, që lindur e kishte Shtroréshi
i Mjeshtëri; edhe Euriali si Ares i gjallë,
bir i Naubólit, që shokun s'e kishte për shtatin e nurin,
veç Laodámës, që ishte m'i pashmi ndër gjithë feakët.
Pápo u ngritën nga vendi dhe djemt' e fisnik Alkinóut,
që të tre tok, nurhyjnor Klitonéu, Laodáma e Aljósi.
Ja se kush ishin të rinjtë fatosa q'u ngritën nga vendi
për të ushtruar së pari vrapimin. Qëndruan te guri
shenjë për nisje, ku merrte fill sheshi, me hov fluturuan
dhe një re pluhuri ngritën me këmbë prej fushës përpjetë.
Ish Klitonéu i shquar që doli në krye të vrapit;
Aqë sa mund të lërojnë dy mushka një tokë djerrinë,
kaqë ju qas ai turmës dhe shokët e tij i la prapa.
Nisën pastaj t'ushtërohen në lojën e ashpër të mundjes,
ku Euriali u shpall fitimi mbi trimat e tjerë.
Sa për kërcimin, m'i shquari doli ndër shokë Rrethújsi.
Çmimin e parë në hedhjen e diskut e mori Vozíti,
e Laodáma, filizi i shtrenjtë që kish Alkinóu,
doli në krye i pari nga shokët në ndeshjen me grushta.

Pasi u shmallën të gjithë me èndjen e lojërave, biri
i Alkinóut, djalosh Laodáma u ngrit edhe foli:
«Le ta pyesim, vëllezër, të huajin n'është ushtruar
në ndonjë lojë; shikojani trupin se si ësht' i lidhur;
kofshët, kërcinjtë dhe duart e qafa e negjur e shfaqin
burrë me forcë të madhe, që nuk e braktisi rinia;
por ato vojtje të rënda që hoqi e kanë rönitur.
S'ka asgjë tjetër, besomëni mua, më t'egër se deti
për të cfilitur njeriun, makár më të fortin e dheut!»

Pápo ju kthye atij Euriáli me fjalë të tillë:
«O Laodámë! Kjo fjalë është drejtë! Tani shko e ftoje
mikun e huaj me fjalët e tua në sheshin e ndeshjes!»
Me të dëgjuar se ç'fjalë i drejtoi djaloshi i mbarë
i Alkinóut, u ngul në mes sheshit përballë Odiséut:

↓
Euriáli Alkinóut

«Eja, o lalë i huaj, të matësh fuqitë e tua;
shenjet e jashtme tregojnë se di t'i ushtrosh që të gjitha
lojrat. Sa kohë merr frymë, lavdia m'e madhe e njeriut
është ajo që fitohet me duart e këmbët e veta.

145

Eja, pra, hyrë në ndeshje e dhembjet e zemrës fashiti.
Nuk do vonojë dhe shumë për ty dita e nisjes; anija
s'pret veç një erë të mbarë, dhe shokët rremtarë i ke gati.»

150

Fjalës së tij atëhere ju gjegj Odisé gjyklamlarti:

«Ç'ke që më shpon, Laodámë, me fjalët që fole, guximin?
Brenga e derte kam unë në mendje, jo lojra, se hoqa
aqë të liga, orziu, që s'kanë se si të rrëfehen!

155

Mbretit e popullit gjithë kam ardhur këtu që t'u lutem
të më përcillni këtej sa më parë në vendin ku linda.»

E qesënditi ahere Euriáli me fjalë të tilla:

«Nuk po më dukesh, o burrë i huaj, njeri i mësuar
në asnjë lojë nga sa ushtërohen në botë; më ngjan se
ti je ndonjë kapiten në anije detarësh tregtarë,
që po lundron nëpër botë me mall i ngarkuar, përherë
gati të blejë e të shesë e shumë fitime të mbledhë
duke grabitur të tjerët; e, sa për atlet, s'ma mbush syrin.»

160

Pási e pa që nga koka në këmbë, i tha Odiséu:
«Nuk fole mirë, o mor djale; më dukesh si fort fjalë shthurur!

165

Nuk jua falin hyjnité të gjithëve gjithë të mirat:
pamjen e bukur e mendjen e hollë e fjalën e mirë.
Akësh njeri mund të jetë i shëmtuar sa s'ka ku të vejë,
porse shëmtimin e tij e mbulon bukuria e fjalës
që i dhuruan hyjnorët, e gjithë e vështrojnë me ëndje;
fjala e ëmbël, e matur, e bën të shkëlqejë mes turmës;
udhës qytetit kur ecën, atë si hyjni e sodisin.

170

Ka dhe ndonjë që u ngjet në të parët hyjnive qjellore,
porse me fajlët që thotë, dhe hiret që ka i shëmtohen!
Je edhe ti fort i pashëm, s'ke zot që të bën më të bukur,
porse nga mendja je fyckë. Me fjalët e ulta që fole
zemërën thellë në gjoks ma helmove. Nuk jam i paditur,
siç po prrallos ti këtu, në ushtrimin e lojrade; unë
një ndër të parët kam qenë kur isha në vrull të rinisë
e u besoja fuqive të mia. Tani më dërmuan mundimet
e ato dhembje që hoqa në luftë e në dallgët e egra.
Por, sado qofsha tani i ligshtuar nga meret që hoqa,
prapë jam gati të matem në ndeshjet e lojrade, shumë
fjalët e tua më pikën dhe ngjallën tek unë guximin.»

175

Foli kështu e, i veshur siç ishte, u sul e rrëmbeu
disk më të madh, më të trashë e të rëndë nga ato që përdornin
burrat feákas në ndeshjet e ndryshme që ushtronin mes tyre.
E rrrotulloi një herë ajo dorë e fuqishme dhe disku
larg u lëshua, e burrat rremgjatë detrendës feákas
gjithë u përkulën teksá férshëllente mbi kryet e tyre
e fluturonte tej shenjash të tjera. Dhe dora e atletit
ngeli përpjetë. Atëhere Athéna, si burrë e ngjashme,
shenjën e rënjes shënoi për diskun e tij e i foli:
«Dhe një i verbër sikur ta kërkonte një shenjë të tillë,
kish për ta gjetur së shpejti, se disku yt që të gjithë

180

185

190

195

pas i ka lënë. Dhe ti nga kjo ndeshje mos çaj kokën fare:
burrë feakas s'arrin ku arrite, pa le pér më tutje.»

Foli kështu, dhe hyjnor Odisé gjykim larti u gëzua
kur mori vesh se dikush po i sillet si mik n'atë ndeshje.

200

Dhe me një zemër disi më të lehtë filloi t'u thotë:

«Flákeni trima dhe ju gjer atje! Unë kam pér të hedhur
edhe një tjetër, ku flaka të parin, a mbase më tutje.

Kush ësht' ai që ja thotë nga burrat e tjerë feákas,

le t'urdhërojë të matet me mua — sepse m'u ndez gjaku —
qoftë në ndeshjen me grushta, në vrap ose mákar në mundje:

Nuk ja kam frikën askujt nga feákasit, veç Laodâmës.

Është mikpritësi im. Vallë kush mund të ndeshet me mikun?

C'ësht' ai burrë i ndyrë e i humbur që fton një mikmbajtës
forcat e veta të matë në ndjeshje në dheun e huaj,

duke i ndjellë kështu prapësitë mbi vete? E sa pér
burrat e tjerë feákas, s'përbuz asnje ftesë, s'i druhem
kujt; jam i gatshëm të matem me kë do më dalë pérpara.

Unë nuk jam fillestar i parrahur në lojra! Provoni!

Unë e njoh mirë fort si përdoret një hark i lëmuar
si ta vë mirë në shenjë, i pari, mes turmës s'armiqve,
shpoj këtë dua, edhe sikur shumë nga shokët e tija
harqet t'i kenë drejtuar mbi mua me breshër shigjetash.

Vetëm një burr' ish m'i zoti se unë në ndeshjen e harkut,
kur ne, akéjtë, luftonim në Trojë dikûr: Filoktéti.

220

Sa pér të vdekshmit e tjerë që ushqehen mbi tokë me bukë,
them se asnje s'ja del mbanë me mua, kudo ai qoftë.

Oh, nuk do kisha dëshirë të matem me burrat viganë
siç kanë qenë Herkúli dhe mbreti i Ekálës, Euréti,
që ua mbante të ndeshen në hark dhe me vetë hyjnité.

Ja pse Euréti i madh nuk arriti tëmplaket; e vau
fare të ri Apolóni, i prekur në sedër, kur mori

vesh se ai pat guximin ta ftojë në ndeshjen e harkut.

Shtizën e hedh gjer atje ku një tjetër s'hedh dot as shigjetën.
sa pér vrapimin, këtu mund të dalë ndonjë nga djelmoshat
dhe ma kalon. U cfilil trupi im nga tallazet e detit,
poshtë e përpjetë i pérplasur; pa pasur me se të mbaj shpirtin
gjallë, n'anije çdo ditë, dhe gjunjët më s'mund që të mbajnë.»

Foli ai; edhe burrat e tjerë qëndronin të heshtur,
derisa fjalës së tij ju përgjegj vetëm një, Alkinou:

235

«Nuk na vjen keq; o i huaj, pér fjalët që fole; ke dashur
të na tregosh ne të gjithëve sa je i zoti, i prekur

rëndë nga fjalët që foli ky burrë në fushën e ndeshjes,
që nuk ka pasur guximin të shpreh' asnijëherë i urti

që i ka mendtë në kokë. Tani urdhëro dëgjo fjalët
që do të them: kur të arrish në shtëpi përsëri e të ulesh

bashkë me gruan e djemtë në sofër, të kesh se ç't'u thuash
miqve të tu heroikë pér gjithë të mirat që kemi

dhe mjeshtérinë që ne trashëgojmë nga étërit tanë,
sipas vullnetit të Zeúsit. Gjithë ne, burra të zotë

240

s'jemi në ndeshjen me grushta dhe mundjen; por ne nuk e kemi
shokun në vrapin e shpejtë dhe njohim të fshehtat e detit.

Dhe na pëlqen që të shtrojmë gostira me valle e lahutë,

245

rrobat e vyera, banjat e vakëta, shtretët e butë... .

Cohuni pra që të gjithë ju, mjeshtra të shquar feákas,
dhe vallézoni, që burri i huaj pas kthimit t'u thotë
fisit e miqve se si në vozitje, vrapim, këngë e valle
ne jemi shumë pérpara se popujt e tjerë. Dikush pra,
shpejt le të shkojë të marrë lahutën telëmbël që ndodhet
lart, në pallatet e mia, t'ja sjellë këtu Demodókut.»

250

Foli kështu Alkinou hyjnor, dhe kasneci vrapoi
për të kërkuar lahutën zgavriqe; dhe nëntë gjyqtarë,
që i kish zgjedhur në krye të lojrade populli, u çuan
vrik pérnjéheresh të gjithë në këmbë. Ahere sheshuan
vendin e valles dhe rrëthin e saj e zgjeruan; ndërkohë
erdhi kasneci dhe i solli lahutën telëmbël këngtarit.

255

Shkoi ai midis turmës dhe u mblodhën më këmbë rrëth tij
djem të rinj fare, valltarë të shkathët, që nisën të rrahin
vallen e tyre me hir të pashembullt. Vërente Odiséu
këmbët e shkathta se si shkrepétinin e s'kishte të shmallur.

260

Pápo ja mori, me shoqe lahutën, një kënge që fliste
për dashurinë që Arési i shfaqi Aférditës krelbukur,
fshehtas se si u bashkuan së pari në shtrat të Eféstit,
dhe për dhuratat q' Atési i fali asaj të dhunonte
shtratin e burrit hyjnor. Po arriti kasneci me mandatën
Dielli, që i kish parë kur shkriheshin qafë për qafë.

265

Zemérën copë ja béri Eféstit ky lajm dhe vrapoi
drejt e në farkën e tij, duke rrahur mendime të tmerrshme
për të marr' hakun. Në kudhrën e madhe që ngriti, kaliti
pranga të forta që s'kishin të shqitur, të lidhte dashnorët.
Kurthin e tij pasi ngriti ai ta dënonte Arésin,
hyri në dhomën e gjumit, ku ndodhej krevati, dhe derdhi
prangat si rrjetë ndër këmbë dhe poshtë qiellzënës pérhapi
fije të shumta, njësoj si pélhura që thur merimanga,
aqë të Holla edhe të padukshme, që s'mund t'i dallonin
as perënditë që s'kanë mort kurrë; një punë prej mjeshtri.
Pási mbaroi së ngrituri rrjetën në shtrat rrëth e rrotull,
béri sikûr shkoi në Lémnos, qytet murelartë, të cilin
shumë e kishte pér zemër nga viset e tjera të dheut.

270

Nisja e tij s'i shpëtoi dot syrit të Aresit frerartë.
Me të pikasur që gishtarti i lavdishém Efést ishte nisur,
rendi ai menjéherë në dhomën e gjumit t' Eféstit
për Aférditën krelbukur plot zjarr dashurie në zemër,
Pósa ish kthyer ajo nga pallati i t'et të fuqishém,
birit të Krónit, Zeúsit, dhe rrinte në dhomë, kur hyri
Arési, e mori pér dore, e fjalë të tilla i foli:
«Eja, e dashur, të bëjmë së bashku një gjumë të ëmbël;
s'është Eféstti, ai do të ketë arritur në Lémnos,
pér të takuar sintianët që flasin një gjuhë barbarësh.»

275

Foli ai, dhe asaj mir' i erdhi të dergjen së bashku.
Por, me të rënë, u rrëthuan nga fijet e Holla që thuri
mendja e mpreht' e Eféstit, kështu që as duart, as këmbët
s'mund t'i lëviznin a mákar t'i ngrinin aspakëz. Ahere
morën vesh mirë se nuk ju kish mbetur mënyrë pér t'ikur.
Në atë çast po hyn brenda papritur hyjnor calamani,

280

285

290

295

300

që u pat kthyer nga udha e nisur pa sosur në Lémnos;
roja e tij që përgjonte, Apolli, i tha se ç'kish ndodhur.
Ju afrua Efésti pallatit me shpirt të helmuar
dhe u ndalua në prakun e derës; e, tym siç që bërë,
britmë të madhe lëshoi drejtuar hyjnive t'Olimpit:
«Zéus, o at, dhe ju, o hyjnorë të lumë, pa eni
vepra të shihni që bëjnë të qeshësh, por s'mund të durohen:
mua se si më përbuz, sepse jam çalaman, Afërdita,
bij' e Zeúsit, dhe zemrën ja fali Arésit shpirtkazëm,
se ësht' i bukur, trupsosur, në kohën që unë mezi po
eci në këmbë. Po kush e ka fajin veç mëmës e babës?
Njëmijë herë të mos kisha parë as dritën e lindjes!
Shkoni të shihni se si po më dergjen të dy sipër shtratit
tim si dashnorë, dhe unë i shoh që të dy e tërbohem.
Por, sado qofshin të ndezur, s'besoj të kërkojnë të dergjen
bashkë, si sot, dhe një herë, makár për një kohë të shkurtër.
Dhe këto pranga ata do t'i mbajnë të lidhur gjer ditën
kur do më kthejë i ati të gjitha dhuratat që unë
i pata dhënë një herë për vajzën e tij të pacipë.
Gjith' ai nur nuk i duhet së bijës kur ësht' e shpëlarë!»

305

310

315

320

Foli ai, dhe u ngritën të gjitha hyjnité e shkuant
tok në shtëpinë prej bronxi të Arésit. Atje, ndër të tjerët,
dhe Poseidóni dhetundës dhe miku i njerzve Hermési
e Apolón shigjetari. Hyjneshat, nga turpi, qëndruan
nëpër pallatet e tyre. U ndalën në prak të pavdekshmit
edhe po shkuleshin gazit me kurthin që ngriti Efésti,
mjeshtri i kurtheve. Dhe pëshpërisnin kështu në mes tyre:

325

«Veprat e liga s'të nxjerrin dot kurrë me faqe të bardhë;
shpeshher' i ngathëti mund ta arrijë të shkathtin, siç ndodhi
edhe tani me Efést çalamanin e rëndë, që kapi
Aresin, erën më erë, në gjithë hyjnité e Olimpit.
Çalë e zdruk-zdrukthi, po ja që e mbërtheu ustai i hollë
e do t'i japë ndëshkimin e drejtë për turpin q'i bëri!»

330

Flisnin kështu. Edhe hyu Apolón ju kthye Hermésit:

335

«Bir' i Zeusit, Hermés, lajmëtarë hyjnor, bukëdhënës,
ti do pranoje të bije në kurthin e rëndë, po qe se
pran' Afërditës së artë do flije siç flenë dashnorët?»

Fjalës së tij ju përgjegj lajmëtarë hyjnor e i foli:

340

«O Apolon shigjetar, ku ma ke atë ditë të lumtur!
Le të më kishin rrëthuar tri pranga që s'kanë të sosur
dhe ju hyjnit' e hyjneshat të bënët soditje, po vetëm
me Afërditën e artë të flija në shtrat pranë e pranë!»

Foli ai, dhe hyjnorët u shkulën së qeshuri. Vetëm
hy Poseidoni nuk qeshte, dhe Efestit gishtartë i lutej

345

shumë me fjalë ta bindte që prangat t'ja hiqte Aresit:
«Zgjidhe, dhe unë këtu të betohem përpëra hyjniive
se do t'i lajë ai fajet ashtu siç e do zemra jote.

Fjalës së tij ju përgjegj çalamani i dëgjuar e foli:

«Nuk e bëj dot, Poseidón, o dhetundës, një punë të tillë!
Janë të ndyra zotimet që merren për njerëz të ndyrë!»

350

S'i të të mbaj unë lidhur përpëra hyjnorëve, síkur
Aresi, i zgjidhur, nuk lahët me mua, por ngrihet e ikën?»

Fjalës së tij atëhere ju gjegj Poseidóni dhetundës:

«Edhe sikur të na ndodhë që Arési, i zgjidhur nga prangat,
t'ikë pa shlyerë hiç fíjet që ka kundrejt teje, ahere
po të jap fjalën se fajet e tij do t'i laj unë vetë!»

355

Fjalën e mori pastaj calamani i lavdishëm e foli:

«Kjo s'do të ish e pëlqyer dhe unë s'po kthej fjalën tënde.»

Foli kështu, edhe prangat Efesti i zgjidhi me forcë.

Sapo u ndjenë të zgjidhur nga prangat, të dy fluturuan:

360

Aresi drejt e në Thrakë, kurse Afërdita e nurshme
drejt për në Pafon e Qipros, ku ngritur i kishin një tempull
e një altar t'erékëndshëm. Atje, si e lanë, e pastruan,
Hiret e lyen me vaj të pamort, që shëndrit mbi lëkurën
e perëndive, e rroba i veshën asaj vezullore.

365

Ja se ç'këndonte atje këngëtarë i shquar; dëgjonte
dhe Odiséu ndërkokë e shpirti i tij po dëfrehej,
si dhe burrat e tjerë detrrahës, feákët rremgjatë.

Thirri ahere Alkinou të dy djemtë e tij, Laodámën
edhe Halíun, të cilët i ftoi të hedhin një valle,

370

veç seicili se shoku s'ju gjendje ndër burrat e tjerë.

Morën në duart e tyre një sferë të purpurt, ndërtuar
bukur nga Pólibi mjeshtër, ta kishin për lojrat e tyre:
njëri përkulej dhe sferën e flakte drejtreve të murme,
tjetëri hidhej përpjetë ta kapte pa rënë në tokë.

375

Pasi e hodhën atë dhe e pritën shum' herë, filluan
t'heqin një valle në tokën e pasur që ushqen njerëzimin,
rrotull ata duke ardhur sa herë me radhë. Të gjithë
trimat e rinj që qëndronin në këmbë aty pranë përplasni
duart dhe vendi buçiste nga thirrjet e tyre gazmore.

380

Edhe hyjnor Odiséu i foli kështu Alkinout:

«Ti, kryezot Alkinó, aq i dashur për popujt, u mburre
se do shikoja këtu vallëtarët më t'hedhur të botës.

Ja ku i pashë; e treguan kush janë, kam ngel' i mahnitur.»

Fjalët që shprehu i falën gëzim Alkinó kryezotit,
që ju drejtua feákëve burra të detit e foli:

385

«Vini re mirë, o zotër, dhe ju, o të parët feákas!
Miku i ynë më duket një burrë i mençur sa s'bëhet.

Pra, le t'i japim dhuratat mikpritëse, si i ka hije.

O dympëdhjetë ju zotër të vendit, së bashku me mua
të trembëdhjetin, t'i falim një zhgun e flokatë të shndritshme
dhe një talant krejt në ar. Le t'ja sjellim, pra, gjithë dhuratat
tona këtu sa më parë e t'ja japim, që miku i huaj
t'ulet me zemër më shumë gazmor në sofrën e darkës.

390

Dhe porosisi Euriálin që mikut t'i falet me ndjesë
dhe një dhuratë, sepse nuk i shfaqi nderimin e duhur,
por e lëndoi më parë me fjalë që s'duheshin thënë.»

395

Foli ai, e të gjith' e pëlqyen mendimin e shfaqur
edhe dërgoi seicili kasnecin të sjellë dhuratat.

400

Fjalës së tij të qortimit ju gjegj Euriáli e foli:

«O Alkino, kryezot i nderuar i popullit gjithë,
kam për t'ju falur me ndjesë e dhurata ashtu siç kërkove:
Ja, do t'i jap këtë shpatë prej bronxi me dorëz ergjëndi,

- edhe një mill prej eburi, që sapo u gdhend, u lëmua.
 Dhe ma merr mendja se shpata për mikun do jetë e pëlqyer.» 405
- Shpatën e tij nyergjëntë ja vuri ahere në duar
 e disa fjalë atij fluturake filloi t'i thotë:
 «Tatë i huaj, të falem! E n'është se unë të thashë
 fjalë të rënda, i marrt' ato era! E dhënshin hyjnorët
 që të shikosh dhe një herë atdheun e shoqen e jetës,
 gjith'ata njerëz të dashur që je i mallur të shohësh!» 410
- Fjalës së tij ju përgjegj Odiséu i urtë e foli:
 «Po edhe ty mos t'u ndafshin gjëzimet; hyjnité të falshin
 ditë të bardha në jetë e mos dëshërofsh asnijëherë
 shpatën që m'ep si dhuratë, pas fjalëve t'ëmbla që fole!» 415
- Foli, dhe shpatën me nyje t'ergjënta e vari te supi.
 Dielli shkonte të dergjej kur erdhën dhuratat prallorre,
 edhe kasnecët i shpunë ato në pallat t'Alkinout. 420
- Djemtë e mbretit i morën ahere dhuratat në duar
 edhe i vunë afër mëmës së tyre ndershumi. Përpara
 printe hyjnor Alkinou. Kur sosën në dhomën e madhe
 të mbretëreshës, u ulën të gjithë në fronat e lartë
 dhe kryezoti i pushtetshëm ju kthye Arétës, i foli:
 «Shko të na sjellësh; o grua, sëndukun që ke më të bukur,
 fut një flokatë të shndritshme atje e një zhgun dhe ndërkohë 425
 vini kazanin te zjarri të bëjë një banjë të ngrohtë.
- Pási të lahet ai e pastaj të shikojë sëndukun,
 sapo gatitur për gjithë dhuratat që i sollën feákët,
 do ta gëzojë mësalla e jonë dhe tingujt e këngës. 430
- Unë i jap këtë kupë të artë që, kur ta përbysë
 nëpër pallatet e tija për nderin e madh të Zeúisit
 e të hyjnive të tjera, të mos më harrojë asnijëherë.»
- Foli ai; shërbestaret në çast porositi Areta,
 vrap një trikëmbësh të madh të vendosnin mbi zjarrin e ndezur. 435
- Vunë ato menjëherë mbi flakën e zjarrit trikëmbshin
 e, si e mbushën me ujë, i hodhën dru zjarrit: sakaq
 flakët rrrethuan kazanin dhe uji filloi të ngrohet.
- Solli ndërkohë Aréta sëndukun e saj më të bukur
 dhe sérënditi dhuratat që kishte për mikun e huaj;
 tok me flokatën e zhgunin vendosi dhe rrrobat e aret 440
 që kishin dhënë féákët dhuratë hyjnor Odiséut,
 e disa fjalë atij fluturake filloi t'i thotë:
- «Ja dhe kapaku i sëndukut; nuk ke veç të lidhësh fort mirë
 nyjen, se mos të grabit gjat' lundrimi të gjatë ndonjeri,
 kur do të jesh duke fjetur aq' ëmbël n' anjen murake.» 445
- Pósa dëgjoi hyjnor Odiséu ç'i tha mbretëresha,
 vuri kapakun dhe lidhi sëndukun me nyjen e rrallë
 që kish mësuar nga Qirqa e lume se si ta përdridhite.
 Në atë çast qilartarja e truar e ftoi të lahej.
- Hyri në banjë dhe avulli i ujit të ngrohtë e gëzoi;
 nuk kishte pasur më kohë pér trupin e tij të kujdesej
 që kur kish lënë pallatin e nuses krelbukur Kalipso,
 ku i kish pasur të gjitha ato që gëzojnë hyjnorët. 450
- Pasi e lanë atë dhe e lyen me vaj shërbestaret
 edhe i veshën flokatë të bukur e zhgun, ai doli
 jashtë e shkoi të ulet në sofër me burrat që pinin. 455

Dhe Nausikája, me nurin që falur i patën qiellorët,
kishte qëndruar në shtyllën e qoshes së sallës së bukur;
e mrekulluar ajo po vështronët në sy Odiséun
e disa fjalë atij fluturake filloj t'i thotë:

460

«Udhën e mbarë, o i huaj! E, kur të arrish në vendlindje,
mos harro kurrë se ti e ke jetën së pari prej meje!»

Dhe Odiséu, i hollë në fjalë, ju gjegj atëhere:
«O Nausiká, bij' e mbret Alkinout me zemër të madhe,
qoftë dëshir' e Zeúsit, që grua ka Erën, t'arrijë
dita e kthimit, të shoh dhe një herë atdheun e dashur!
Dhe atëhere si ndaj një hyjneshe për ty do të lutem
ditë për ditë, se jetës m'i fale shpëtim, virgjëreshë!»

465

Foli ai këto fjalë e u ul në një froni pranë mbretit.

470

Ndahej ndérkohë ushqimi e vera trazohej ndër kupa,
kur lajmëtarë po sillte këngtarin zëmadh e të dashur
fort, Demodókun, të cilin e uli në mes të tryezës,
puqë me shtyllën e lartë. Ahere u ngrit Odiséu,
preu një thelë të dhjamshme shumë nga shpina e një derri
që i kish dhëmbët të bardha dhe shtrihej në sofër i téri:
«Merr, o kasnec, këtë thelë të mishit dhe shpjerja nga unë
t'hajë më të Demodóku; sadó i trishtuar, i falem.
Vlen të nderohen nga njerëzit e ndershëm që rrojnë në botë
gjithë ata këngëtarë, që Muza u fal frymëzimin
këngës së tyre t'ja thonë; ajo i ka shpirt edhe zemër.»

475

Foli ai, dhe kasneci e mori në çast atë thelë
e Demodókut ja vuri në dorë; e priti i gjëzuar.

Shtrinë ata duart ahore mbi gjellët e gatshme
q'u kishin vënë përpara. Si hëngrën e pinë sa deshën,
fjalën e mori mentár Odiséu e nisi të thotë:

485

«Po të nderoj, Demodók, mbi të gjithë të vdekshmit e dheut.

O është Muza, e bij' e Zeúsit, që falur të paska
ty frymëzimin, o vetë Apolóni; se ishin radhitur
bukur në këngë të gjith'ato mere që hoqën akéjtë,
veprat e tyre e gjithë të zezat e luftës së tmerrshme,
sikur ti vetë atje t'ishe ndodhur, o mákar t'i kiske
ndjerë nga goja e tyre. Kalo dhe më tej e këndona
kalin e drunjëtë që pati ndërtuar atje Epiósi

490

tok me Aténën, e si e pat futur atë n'Akropólin
dinakérish Odiséu, të mbushur me burrat luftarë
q'Ilion shkretuan. Në qoftë se ti i rrëfen ato ngjarje
fill e për pe, do dëshmoj anembanë, nga jan' e nga s'janë
njerëz në botë, se ty frymëzimin ta fal Apolóni!»

495

Foli kështu. Dhe në çast këngëtarë filloj t'ja thotë
këngës së tij që nga casti kur burrat argéjas u vunë
çadraive zjarrin dhe hipën një pjesë n'anijet e shkuan,
kurse të tjerët qëndruan së bashku me trim Odiséun
brenda në kalin e drunjëtë të fshehur, në sheshin e Trojës.
Vetë trojánët e kishin trëhequr atë n'Akropólin.

500

Kali qëndronte aty dhe trojánët përqark po shkëmbenin
fjalë që s'kishin të sosur; dhe ishin ata me tri mendje:
ose ta çanin atë copa-copa me vegla prej bronxi,
ja ta gremisnin nga majë e fortësës përposh të thërmohëj,

505

ja se ta linin pa e prekur si një lloj kushtim perëndive.
Ishte mendimi i tretë ai që i bindi të gjithë:

genkësh e shkruar të shembej qytet, se futën në muret
kalin e drunjët, ku lulja e argëjve qëndronte e fshehur,
që do t'u sillte trojanëve vdekjen e prishjen e plotë.

Pápo tregoi se si e shkretuan akéjtë qytetin
duke na dalë prej pritës së thellë të barkut të kalit
dhe, tekxa trimat e tjerë po vrisnin e digjnin, rrëfente
qysh na u derdh Odiséu si Ares, përmbi Deifóbin,
tok me hyjnor Meneláun, e ra në një luftë të ashpër,
gjersa Athéna, hyjneshha shpirtmadhe, i fali fitoren.

~~—~~ Ja pra se ç'ishin ato që këndonte këngtari i shquar
dhe Odiséun, të cilat i ngjallën kujtime të vjetra,
dhembje e brenga e pushtuan, e lot i rrëshqisnin nga faqet:
ngjante ai me një grua kundruall bashkëshortit të rënë
para qytetit e gjith' ushtërisë për mbrojten e vendit,
popullit mbarë e fëmijve të tija nga gjëma e zezë,

që sa vë re se ai përpilitet për çastet e fundit,
po e pushton dhe vë kujen, edhe pse armiq't i afrohen,
rreptë i bien nga prapa me heshta në shpinë e në supe,
duke e rrëmbyer me vete të pijë gjith' helmet e skillaves;

tekxa fytyra e saja po tretet nga dhembja e passhoqe.

Lote të tilla i rrëshqisnin nga sytë edhe Odiseut.

Por ato lote s'ja shqoi asnjeri nga burrat feakas,
veç Alkinout, përbrinjë, i cili dëgjoi se si miku
po psherëtinte nga thelbi i zemrës. U ngrit menjëherë
edhe féakëve burra rremdashës u tha këto fjalë:

«Vini re mirë, o zotër dhe ju o të parë feákas!

Le ta lëshojë lahatën e ëmbël tanë Demodóku;
nuk u pëlqeu të gjithëve ndoshta njëlloj ajo këngë.

~~—~~ Që kur u shtruam në sofër e nisi ai të këndojë,
miku i huaj s'pushoi së derdhuri lote; një dhembje
shumë e madhe, më duket, pushtoi mendimet e tija.
Pra, këngëtari le t'heshtë, të ndjehet dhe miku i huaj
aq' i gëzuar sa ndjehen mikpritsit; kështu na ka hije.

Vetëm për nderin e mikut të huaj e bëmë gostinë,
dhe po gatisim përcjélljen e tij me dhurata të shunita.

Miku, dhe ai që të lutet, ata janë vlezër për burrat
që u ka ngelur makár dhe një fije gjykimi të urtë.

Pra edhe ti mos kérko të më fshehësh, o mik, ato gjëra
që do kérkoj të më thuash; më mirë me dorën në zémër.

Folë, me ç'emër të thrrisin yt atë, jot emë e të gjithë
njerzit e tjerë e fqinjët atje në qytetin ku rroje;

se, çdo njeri, që nga dita e lindjes së tij, s'mund të jetë
pa një far'emri, fisnik ai goftë a m'i ulti i botës:

gjithë e marrim një emër nga prindërt tanë kur lejmë.
Thuamë, kush ësht' atdheu e populli yt e qyteti,

që të vozitin anijet feáke në udhën që duhet.

Se duhet ditur që ato po lundrojnë pa pasur timone,
as kapitenë në krye, siç kanë anijet e tjera;

dinë të njohin, vetiu, mendimet, dëshirat e njerëzve,
njohin të gjitha qytetet e tokat pjellore të dheut,

510

515

520

525

530

535

540

545

550

555

560

edhe lundrojnë të shpejta mbi detin pa fund e pa anë
mes për mes brymës e reve të fshehura, pa e përfillur
as avarinë makár më të vogël a mbytjen e tyre.

Vetëm këtë kam dëgjuar nga ati im, Nausitou,
që na rrëfente se si Poseidoni ish nxehur për shkak se
ne i përcjellim të gjithë drejt fill e në vendin e tyre;
dhe kërcënonte se një nga anijet, në udhën e kthimit,
pas një përcjellje të tillë, do mbytej në detin e thellë
dhe mbi qytetin feákas do shembej një mal shum' i lartë.

Ja se ç'tha plaku. Por është në dorën e tij që t'i vërë
gjithë sa foli në jetë, o mákar t'i lerë n'harresë.

Ti tani folë me zemër në dorë, pa fshehur gjësendi:
ku je përplasur nga valët e detit e ç'vende ke njohur,
çfarë qytetesh të bukur ke parë e cilët banorë
ishin të ashpër, të egër, pa ndjenjë në shpirt drejtësie,

apo njerzorë, mikpritës, që rrojnë me frikën e hyut?
Pse pikëllohesh e qan kur dëgjon të këndohen të gjitha
vojtjet që hoqën danájtë dhe prishja e Ilios? Deshën
vetë hyjnitë të binte mbi njerzit një gjëmë e tillë,

për t'u kënduar nga brezat që vijnë në kohët e ardhshme.
Ndodhi gjë vallë të bjerë i vdekur, ndonjë nga të tutë

duke luftuar qëmoti si burrat ndén' muret e Trojës,
dhëndërr a vjehërr, me t'afërmit tanë pas gjakut e fisit,

ose ndonjëri nga shokët e zgjedhur të zemërës sate?

S'jam i mendimit se është e udhës ta duam më pak se
vetë vëllain një shok, kurdoherë të mençur, që kemi».

K Ė N G A IX

Fjalës së tij ju përgjegj Odiseu mentár e i foli:
 «O Alkinó, kryezot i nderuar në popull, s'do mend se
 ke ëndje fort të dëgjosh këngëtarë të tillë, siç është
 ky, që me këngën e tij të nxjerr mallin e zërit t'hyjnorve.
 Nuk mund të ketë asgjë më të lumtur, them unë, në jetë
 se të shikosh si jeton i gjuar një popull i tërë,
 kur ndër familje të ftuarit rrjin' e dëgjojnë këngtarin
 t'ulur në sofër me bukë e ushqime të shumta përpara,
 teksa gostitësi merr që nga poçet një verë të ëmbël
 e ua derdh nëpër kupa; përmua s'ka jetë më t'ëmbël.

Po përsë zemra e lënduar ka aqë dëshirë të dijë
 gjithë të zezat që hoqa? Rrëfimi i tyre do ngjallte
 prapë tek unë një dhembje dyfish më të madhe. Nuk di se
 ku zënka fill edhe ku po mbaron ky rrëfim i trishtuar;
 shumë të liga lëshuan mbi mua hyjnitë qiellore.
 Duhet së pari t'ju them se si quhem, ta dini të gjithë,
 që, kur t'arrijë ajo ditë e shpëtimit nga vojtjet, të mbetem
 miku i juaj, sado larg prej jush qoftë toka e ime.

Jam Odiséu, i bir' i Laértit, i njohur përmendjen
 time dinake, me emër të ngjitur gjer sipër në qiell.
 Unë banoj në Itákën plot diell, ku ndodhet Neríti,
 gjethelëvizësi mal hijerëndë, përqark e rrethuar
 nga ca ujdhesë që ndodhen shumë afër shojshoqes, e quhen
 Sámi, Dulíki e Zákintos pyjesh, të dendura veshur,
 Kurse të tjerat vështrojnë nga ana e lindjes së djellit,

Zákintos është m'e ulët dhe thellë sodit perëndimin:
 shkëmb ësht' e tëra, po rrit një rini trimëreshë. S'kam parë
 vend më të ëmbël me sy ndonjëherë se toka e ime. —
 Pápo më mbylli hyjnesha Kalípso ndër shpellat pralllore
 që të më mbante si burrin e saj pranë vetes gjithmonë.

Brenda pallatit njësoj po më mbante dhe Qircja tinzare;
 dhe kjo hyjneshë e magjive më donte përmbrë e s'më linte.
 Por s'ma përkulen dot zemrën, as njëra, as tjetra prej tyre.
 Ah, s'ka asgjë më të ëmbël sesa mëmëdheu e prindët,
 qoftë sikûr të banosh në pallat të shkëlqyer, larg vendit
 tënd edhe njerzve të dashur! Po le të filloj nga e para,
 duke rrëfyer të gjitha mjerimet që deshi Zeúsi
 t'hedhë mbi mua gjat' udhës së hidhur të kthimit nga Troja.

Era, pas nisjes, më hodhi në vendin ku rrojnë kikónët,
n'Ismarë. Zbrita, plaçkita qytetin dhe bëra kërdinë.
 Gratë e plaçkën e madhe që zhvatëm qytetit, e ndamë
 tok barabar në mes nesh, që mos linim gjë shteg përm ankime.

Shokët ahere i nxita tē i knim andej menjéherë,
por s'më dëgjuan ata mendjelehtë; ja shtruan me verë
shumë tē mirë në bregun e detit, ku thernin e hanin
qengja e dema brithyer. Ndérkohë kikónët kerkuan
ndihmë nga fqinjë tē tjerë kikónë, që rronin më thellë;
paskëshin qenë më shumë në numër e më zemértrima,
edhe luftonin pas rastit në këmbë a t'hipur në kuaj.

45

Sa zbardhi dita, ja behën kikónët atje; apo s'ishin
aqë sa janë dhe gjethet e lulet që sjell pranvera!

50

Dhe na u qep atéhere një fat i llahtarshëm, që kishte
nisur Zeusi; dhe vuajtjet tona nuk patën tē sosur.

Sulmin e nisën kikónët pérpara anijeve tona
dhe tē dy palët qëllonim me heshta tē mprehta prej bronxi.

55

Gjithë mëngjezin, sa kohë që drita e shenjtë e ditës
rritej, i pritëm vërsuljet e tyre, sado që kikónët
ishin më shumë. Por, sa perëndoi, në kohën që qetë
zhmbrehen, tanët u thyen e shumë prej tyre u vranë.
Gjashtë prej shokëve trima s'arritën secilën anije;

60

un' e tē tjerët shpëtuam nga ora e ligë e vdekjes.

Dhe u larguam q'andej me gëzimin që mbetëm tē gjallë,
por t'hidhëruar pér humbjen e shokëve tanë tē dashur.

Dhe nuk u nisën anijet e mia zgavroshe pa thirrur
emrin tri herë me radhë secilit prej shokëve tanë
që kishin shtrirë kikónët tē vdekur me heshtat e tyre.

65

Nisi ahere Zeusi rembledhës stuhi tē furishme
që nga Veriu dhe tokën e detin me re i mbuloi;
qielli derdhi në çast anembanë një natë tē zezë.

Rendnin anijet, përkulur mënjanë, dhe velat e tyre
forca e erës së marrë i grisi më trish e më katersh.

70

Ne i térhoqëm pérposh menjéherë nga frika e fundosjes,
dhe, duke rrahu lopatat, i qasëm anijet te bregu.

Ndenjëm atje palëvizur dy ditë e dy net tē këputur
fare nga lodhja e madhe e trupit dhe mendja e prishur.

75

Ditën e tretë, kur shkrepi, drejtuam direkët, shpalosëm
velat e bardha dhe nisëm lundrimin; një erë e mbarë
e timonierët i conin anijet në udhën e drejtë.

Dhe do tē kisha arritur shëndoshë n'atdhe sikur rrjedha
edhe Veriu e dallgët, në kohën që unë i bija
rrrotull Malësit, mos më degdisnin larg shumë Kytérës.

80

Plot nëntë ditë më rrahu stuhia në detin peshkrritës;
ditën e dhjetë arritëm në tokën që ushqen lotofágët
vec me një lule. Si zbritëm ahore në token e tyre,
morëm pak ujë dhe shtruam tē hamë anijeve pranë.

85

Kur patën shuar tē gjithë oreksin me gjellë e me pije,
zgjodha prej shokëve tanë rremtarë dy veta tē shkathët
dhe një tē tretë, kasnec, e i nisa tē merrnin vesh mirë
ç'ish ai vend edhe ç'njerëz banonin atje bukëngrënës.

Shkuan ata menjéherë e i panë nga afër; s'treguan
sjellje tē keqe ndaj shokëve tanë ata lotofágë,
u miqësuan me ta menjéherë e u falën lotûsin.

90

Po, kur shijuani ata ëmbëlsinë e pemës, s'ju bënte
zemëra më që tē kthehen dhe nuk na dërgonin më lajmë;

95

donin tē rrinin atje pran' atyre tē hanin lotúsin,
duke lajthitur një herë e mirë atdheun e dashur.
Unë ahere dërgova ca shokë t'i sillnin me dhunë
edhe ashtu tē përlotur siç ishin i futa n'anijet;
e i zvarrisa në barkun e tyre përposh duarlidhur.

100

I porosita tē gjithë tē tjerët tē hipnin n'anijet
pa humbur kohë, se droja mos hante ndonjëri lotúsin
edhe i dilte nga mendja kujtimi i ditës së kthimit.
Hynë tē gjithë, u ulën me radhë në drrasa dhe nisën
valën e thinjur tē detit ta rrahnin me rremat e tyre.

105

Dhe po lundronim me zemër tē vrarë, kur pamë së largu
tokën ku ndodhen qiklópët e egër, që rrojnë pa ligje,
dhe, duke pasur besim në vullnetin e mirë t'hyjnive,
kurrë nuk mbjellin me duart e tyre një bim' e s'lërojnë;
çdo gjë që mbin n'atë tokë as mbillet me farë, as lërohet:
gruri dhe elbi dhe vreshta e ngarkuar me vile tē rënda,
që u jep hov tē pashembull Zeusi me shirat e stinës.

110

S'kanë një vend ku tē mbledhin kuvendin, dhe ligje nuk njojin;
jetën ata e kalojnë ndër shpella tē thella, mbi maja
malesh tē larta; secili mbi gruan e tij e fëmijët
jështë zot vetë dhe fare nuk bëhet merak pér tē tjerët.

115

As shumë afër e as shumë larg para tokës ku shtrihet
toka e qiklópëve shtrihet një ujdhezë e vogël plot pyje;
dhi me shumicë, po t'egra, kullošnin atje, sepse kurrë
këmb' e njeriut ato s'i ka trembur e as e gjahtarve,
që zakonisht poqaqisen ndër pyjet në malet e larta.

120

S'ndodhen atje as kopera, as bujq që tē ngasin parmandë;
s'mbillet atje, as lërohet dhe frymë njeriu nuk ndihet,
veç bleqërimës së dhive tē egra që ushqen me kullota.
Pranë qiklópëve s'ndodhen anije me bashin tē purpurt
se nuk ju ndodhet atje asnje mjeshtër ndërtimesh detare.

125

Sikur tē kishin atje ata njerëz anije tē forta,
do tē lundronin qytet më qytet nëpër dete, siç bëjnë
njerzit e tjerë shkëmbime prodhimesh prej vendesh tē ndryshme.
Sikur t'i kishin, c'ujdhezë tē bukur do kishin ndërtuar!

130

Toka e tyre e shkëlqyer s'ka pemë që nuk do prodhonte.
Buzën thinjake tē detit e veshin lëndina tē buta
e tē vaditura mirë, ku vreshtat s'do kishin mort kurrë.
Por dhe lërimi do t'ishte i lehtë në tokën e shtruar

135

dhe do ta korrnin tē pasur prodhimin, në kohën e duhur,
det prej kallnjsh atje sipër, se ka ndënëtökë tē pasur.
Bregun e kanë tē mbrojtur, kështu që anijet qëndrojnë
edhe pa hedhur spirancat e kicin pa lidhur te bregu;
veç i tërheqin anijet në tokë dhe presin detarët

140

derisa zemra t'u thotë tē nisen e era e mbarë.
Ndënë një shkëmb që lartohet në anën e bregut ka gurre
uji kristal gurgullonjës dhe plepat përqark gjelbërojnë.
Sterrë e zezë që nata kur mbritëm te bregu; na printe
ndoshta ndonjë nga hyjnorët, nuk shquanim dot gjë prej gjëje.
Mjergull e madhe rrëthonte, mbulonte anijet, dhe hëna
nuk depërtonte makár dhe një rreze mes reve tē zeza.

145

Edhe kështu nuk e shqoi ujdhesën asnjeri prej shokve; por edhe valët e egra që thyheshin bregut, i pamë kur i zvarrisën anijet në rërë. Palosëm të gjitha velat dhe zbritëm në anën e detit, ku ramë siç ishim. Fjetëm atje duke pritur të zbardhë Eója rrezore.

150

Gishtrendafileja. Eo nga shtrati prej bryme po ngrihej, kur ne ujdhesës mahnitëse kryq e tërthuar i ramë. Bijat e Zéusit, nimfat, i nisën nga shpellat e malit dhitë përposh, që të kishin ushqim shokët tanë t'uritur. Ne atëhere u ndamë tre çetash dhe nisëm t'u biem dhive me harqet dhe heshtat e gjata që morëm nga anijet, e në pak kohë na falën hyjnité një gjah të shkëlqyer.

155

Nga dymbëdhjetë anijet që kisha akoma me vete, nëntë dhi t'egra të vrara i ranë secilës në pjesë; dhjetë u dhanë, veç, shokve t'anijes ku ndodhesha unë. Derisa dielli shkoi të dergjet, s'lëvizëm nga vendi, shtruar siç ishim me mish sa të doje e pije të ëmbla; vera e purpurt s'ju kishte munguar anijeve tonë, se, kur pushtuam qytetin e shenjtë ku rronin kikónët, poçet e shumta që kishim i mbushëm të gjitha me radhë. Tok' e qiklòpëve ndodhej shum' afér; ne tymin e shihnim; bashkë me zërin e tyre dëgjonim dhe zërin e dhive. Djelli kish shkuar të dergjej dhe terrin e saj kish përhapur nata, kur ramë të gjithë të flemë në bregun e detit.

165

Gishtrendafileja Eo po çohej nën qìell, kur unë bëra një mbledhje me shokët dhe fola kështu: «Ju të tjerët, shokë besnikë, qëndroni këtu. Unë, tok me anijen time dhe shokët e mi detarë, do shkoj për të marrë vesh ç'nerëz janë këta: faqezinj, të padrejt' e të egër, apo një popull mikpritës, me frikën hyjnore në zemër.»

175

Hipa n'anije dhe shokëve urdhër u dhashë të zgjidhnin gjithë litarët e t'hipnin. U ngjitën, u ulën në drrasat edhe me rremat e tyre filluan të rrabin me forcë valën e thinjur të detit. Arritëm kështu n'atë tokë, po, kur na doli përpëra në kepin e parë, përballë detit, një shpellë e lartë mbuluar përsipër dafinash, ku gjenin strehë kopera të shumta prej dhish e prej delesh. Kish një oborr rrëth e qark ajo shpellë të gjerë, rrëthuar gjithë me gurë të trash' e pagdhendur, të ngulur në tokë, edhe një gardh hijedendur prej pishash e lissash të lartë. Kish një përbindësh njeriu banesën atje dhe kulloste vetëm kopenë ndër vende ku s'kishte qiklòpë të tjerë; kurrë s'ju qasej atyre, po rrinte gjithmonë mënjanë, duke përbluar në mendjen e tija përveçse zullume.

185

Ish, c'të shikosh! Një përbindësh-llahtarë, i cili s'u ngjiste njerzve të tjerë q'ushqehen me bukë; të dukej si majë mali e lartë mbuluar me pyje, që shquan mbi gjithë majat e tjera që ka rrëth e rrotull. I lashë ahore shokët e tjerë të ruajn' anijen dhe vetë u nisa me dymbëdhjetë ndër burrat më trima detarë që kisha.

190

Mora me vete kaçupin e dhirtë plot verë të zezë, që ma pat dhënë një herë Maróni, i cili kish pasur at Evantéun, meshtar t'Apolónit, që Ismaron mbronte.

195

Ne e shpëtuam atë dhe të shoqen e djalin e tij,
se atëhere banonte në pyllin e Féb Apolónit,

200

dhe e deronim. Më solli dhurata të vyera shumë:
shtatë talante prej ari punuar me art e një kupë
gjithë t'ergjëntë; më mbushi me verë të ëmbël hyjnore
plot dymbëdhjetë amfore dhuratë, që s'dinte ku ishin
fshehur asnje i shtëpisë, shërbstarë apo shërbestare,

205

veç atij vëtë, së shoqes edhe qilartares së tyre.

Dhe, kur qeraste të tjerët me verën e ëmbël, të purpurt,
në njëzet masa me ujë lëshonte një kupë me verë;
por kundërmonte, sado e përzier, aromë hyjnore,
që kundërmonte erëndshëm në gjithë shtëpinë. Nuk kishte 210

210

burrë që mund të mos shkrihej përpara një vere të tillë.

Mora prej saj një kaçup mjaft të madh e një trastë ushqimesh;

215

që në fillim kisha ndjerë në zemërën time burrneshë

se do më dilte përpara një burrë me forcë të madhe,

një egërsirë që tallej me ligjet hyjnore e të njerzve.

Pa humbur kohë u futëm në shpellë, por brenda s'e gjetëm;

se ku kish shkuar me dhentë e majme ai t'i kulloste.

Ne po vështronim me sy atë gjëmë prej napash me djathë,

delet e dhitë, të gjitha të ndara pas moshës në vatha:

pirëset gjetëkë, më tej gjysmotaket, matanë motaket;

enët plot qumësht e kadet e magjet e shumta në sërë,

që i shërbënин pér mjeljen. Ahere të gjithë njëzëri

shokët më luteshin shumë të merrnim me vete siç ishin

djathrat që kish grumbulluar, të bënim kërdinë në vathë

duke rrëmbyer kopetë me dhi e me dele, e t'iknim

vrap deri poshtë ku ishin anijet në detin e hidhur.

Unë s'ju binda mendimit të tyre, sado që s'e kishin

keq. Mua m'ishte tiposur ta shihja atë në fytyrë

e t'i shkëputja të gjitha dhuratat që lyp një mikpritje.

Por shumë shpejt e kuptuan dhe shokët se ç'mall kishte qenë.

230

Ndezëm një zjarr që t'u bënim hyjnive një fli, e, si hëngrëm

mirë nga djathrat e tija, u ulëm e prisnim. Arriti!

Sillte mbi supet e tija një barrë si mal dru të thata,

që do t'i digjte në kohën e darkës. Si hyri pak brenda,

më ta përplasi në tok' atë barrë me kaqë potere,

saqë'u tërhoqëm nga tmerri në fundin e shpellës. Ahere

delet e majme që milte i futi në shpellë, po meshkujt,

desh edhe cjepr, i la jashtë, të mbyllur në sheshin e gardhit.

Pastaj rrëmbeu një shkëmb më të rëndë, sa s'mund ta lëviznin

as dhe njëzet e dy qerre, me plot katër rrota secila,

dhe me një shkëmb të këtillé, q'askush nuk mund ta lëvizte,

hyrjen e shpellës ai e vulosi. Pastaj ja filloi,

ndenjur siç ishte, me radhë të mjelë me dhi e me dele,

një e nga një, edhe qengjin e saj ose kecin ja vinte

afër secilës. Pastaj zuri djathë me gjysmën e qumështit

edhe e hodhi në shportat prej xunkthi të thurur; kusurin

n'enë e mblođhi ta kish pér të pirë në kohën e darkës.

Pasi mbaroi së kryeri punët e tij pa vonesë,

ndezi dhe zjarrin, na pa tek qëndronim e nisi të thotë:

«Kush jeni ju, o të huaj? Që nga jeni nisur të vini

235

240

245

250

duke lundruuar ndér udhët e detit? Mos vall'urdhëroni
për tregëti, apo endeni ju pa një cak nëpër dete
posi piratët, që nuk e kursejnë makár edhe jetën
për të plaçkitur të huajt që bien në duart e tyre?»

Foli ai, edhe gjaku na ngriu në çast sa dëgjuam
zérin e tij shungullonjës dhe pam' atë shtat të përbindshëm.
Por un'e gjeta përgjegjen e duhur fëtfët e i fola:

«Jemi akéjas dhe vijmë nga Troja, por udhës së kthimit
ne na përplasën stuhitë n'humnerën e madhe të detit.

Duke kërkuar t'arrijmë në vendin e lindjes, e humbëm
udhën dhe shkuam ndér vende të tjera. Kështu do ketë
qenë dëshir' e Zeúsit. Ne themi me mburrje se jemi
popull i mbret Agamémnonit, djalit t'Atréut; në botë
sot oshëtin anembanë lavdia e tij, se rrënoi
që nga themelet të tillë qytet të shkëlqyer dhe vraud
turma pa numër. Po biem të gjithë në gjunjët e tua,
që të na sillesh ashtu siç e thotë kanuni i mikpritjes,
a të na falësh dhuratat që është zakoni t'i falen
mikut. Nderoji hyjnité, o i téréfuqishëm! Përpara
teje qëndrojmë si lutës! Zeúsi mikpritës, që sjell
miqt' e nderuar te dera, lyp shpagë pér miq e pér lutës!»

Fola kështu, dhe ai m'u përgjegj pa mëshirë në zemër;
«O mendjefoshnjë je ti, ose ardhke nga larg, o i huaj,
që po më nxit t'i nderoj a t'i kem shumë frikë hyjnorët!
Jo, ne qiklopët nuk duam t'ja dimë aspak pér Zeúsin
dhe pér hyjnorët e lumë! Ne jemi më shumë të fortë!
Kurre nu kám kam pér të ndjerë mëshirë pér ty e pér shokët
duke menduar mërin' e Zeúsit, po qe se s'ma thotë
zemëra ime! Po ku i ka hedhur spirancat anija?
Afér, këtu, apo tutje, në skajë t'ujdhesës? Më thuaj!»

Foli kështu të më blinte mendimin, por unë, i rrahuar
shumë në vojtje të jetës, dredhova me p'rralla të tillë:

«Copë e thërrime ma bëri anijen hyjnorë dhetundës,
që e përplasi në kepin e bregut, në skajin e tokës
sate, të shtyrë nga era e stuhishme e detit të hapur.
Vetëm këta edhe unë mezi e shpëtuam lëkurën.»

Fola kështu, por ai, pa mëshirë siç qe, nuk më ktheu
fare përgjegje; u hodh, shtrju duart, mbértheu dy shokë
e i përplasi pas shkëmbit si t'ishin këlyshët e qenit:
truri i tyre u derdh edhe tokën me gjak e përmbyti.
E më t'i bëri ata thela-thela, si gjellë pér darkë,
e t'i llufiti të tërë ashtu si luani i ushqyer
maleve lart, që s'le mish, rropulli edhe koskë e palcë.
Ne, duke parë zullum të këtillë, me duart përpjetë,
lypnim mëshirë Zeúsit e qanim e s'dinim ç'të bënim.
Pási e fryu ai mir' e mirë atë bark duke ngrënë
mishin e njerzve, e i hodhi gurmazit dhe qumësht sa deshi,
të porsamjelur, u shtri brenda shpellës në mes bagëtive.
Zemëra ime e fortë më tha pér një çast që të zhvishja
shpatën e mprehtë, të bija mbi të e t'ja ngulja te barku
ndënë diafragmën ku varet mëlcia; s'gabonte kjo dorë.
Por më ndaloj mendimi se, po të veproja, do bënim

vdekje të keqe së bashku me të edhe ne, gjersa s'kishim si ta lëviznim me duar nga hyrja e lartë e shpellës gjith' atë shkëmb që ai kish vendosur. Kështu na kaloi nata me ankth, duke pritur të zbardhte Eója hyjnore.

305

Gishttrëndafilleja Eo, sa ndriti me rrëze të arta, zjarr bubulak ai ndezi dhe delet i mori me radhë edhe ju vuri në sisë të gjithave qengjat e tyre. Pasi mbaroi ai këto punët e tij në pak kohë, prapë mbërtheu dy veta nga shokët dhe hëngri mëngjezin. 310 Luajti gurin e rëndë nga hyrja e shpellës dhe nxori gjithë kopenë e tija pérjashta, e prap e vendosi me lehtësinë që i vihet kuku'rës kapaku përsipër.

315

Dhe po i printe pérpara kopesë qiklópi drejt malit me férshëllima të forta. Mendoja se si të marr hakun, edhe hyjnesha Athenë më erdhi ahore në ndihmë. Ja pra se kush nga mendimet e mia m'u duk më i pjekur. Ndodhej përtok', afér vathës, një hu shum'i madh prej ulliri edhe i gjelbër; ai e kish marrë ta mbante me vete, kur do të thahej, si shkop. Na u duk, kur e pamë së largu, posa direktu që ka një anije murrake ngarkese dhe me njëzet rremëtarë çan fushat e gjera të detit; aqë i gjatë e i trashë ai hu atje tej shëmbëllente.

320

Preva ahore prej drurit një copë sa krahu dhe shokët i urdhërova ta xhvokshnin në çast e pastaj ta hollonin. Bukur ata e lëmuani; e mpreha ahore në majë dhe, si e mbajta pér pak të forcohej mbi flakën e zjarrit, dalëngadalë e fsheha në stivën e lartë të plehut, që ishte derdhur në masë të madhe përbrenda asaj shpelle. 330 Shokëve unë u thash' atëhere të hidhnin mes tyre short pér të parë se kush do të mbante së bashku me mua hurin t'ja ngulnim qiklópit te syri, kur t'ish duke bërë gjumë të ëmbël. Pér fatin e mirë u zgjodhën nga shorti katër nga shokët që kisha menduar, dhe unë i pesti.

335

Erdhi ai ndajnat'here me delet e tija leshbuta edhe i futi të gjitha në shpellën e gjerë, pa lënë as dhe një kokë pérjashta n'oborrin e thellë. Mos vallë i kishte rënë në erë, a pat porosi nga hyjnité?

340

Hyrjen e shpellës e zuri me shkëmbin e madh, u ul poshtë e, si i moli me radhë të gjitha, me dhi e me dele, qengjat e kecat i vuri në sisë secilës prej tyre.

Pási mbaroi ai këto punë që kish me, të shpejtë, prapë rrëmbeu dy veta prej shokëve tan' e i hëngri.

345

Unë ahore i dola pérpara qiklópit shum' afér dhe, duke mbajtur një kupë me verë të zezë, i thashë: «Pi, o qiklóp, nga kjo verë, pas mishit njerzor që shijove, pér të shikuar se ç'verë kam pasur të fshehur n'anije.

Do të ta bëja dhurim këtë verë, po qe se mëshira jote na nis drejt atdheut. Po duket se ti s'njeh mëshirë! Cili nga njerzit e vdekshëm do kthehej këtu dhe një herë pasi të merrte vesh sa i padrejtë po sillesh me miqtë?»

350

Fola kështu, por ma mori nga dor' e në çast e rufisi; dhe i shijoi pa masë, sa desh të ja mbush dhe një herë;

«Hajde, ma mbush edhe një edhe thuamë shpejt ç'e ke emrin; 355
 dua të t'ap një dhuratë, të ndjehesh dhe ti i kënaqur.
 Edhe kjo tokë prodhon pér qiklópët një rrush të shkëlqyer,
 që ja fryn veshët e lëngshëm Zeúsit me shirat e tij.
 Por kjo që piva ka qenë ambrozí dhe nektár i kulluar!»

Foli dhe prapë ja mbusha me verë të flakt' atë kupë. 360
 Tri herë plot e qerasa dhe tri her' e zbrazi i marri.
 Posa e pashë pas pak të trullo sur qiklópin, ahere
 fjalë të émbla si mjalti fillova të nxjerr nga goja:
 «Emérin tim të dëgjuar kërkon, o qiklóp? Do ta marrësh
 vesh, po dhe ti të më japësh dhuratën që pate premtuar. 365
 Eméri im ésht' Askush; ja, kështu më thérresin të gjithë,
 mëma e ime, im atë dhe miqtë e shokët e tjerë.»

Fola kështu, dhe ai m'u përgjegj menjéherë me t'egër:
 «Mirë! Askushi do t'hahet i fundit, pas shokve të tija;
 gjithë të tjerët më parë; kjo éshtë dhurata e ime.» 370

Foli ai, edhe ra; e, i shtrirë në kokërr të shpinës,
 qafën e trashë e vari te supi i tij; e kish zënë
 gjumi që zbut gjithë qenjet. Pa nisi t'i villte gurmazi
 yerë e mish prej njeriu; i pirë siç ish, gromësinte.
 Unë ahere e futa në prushin e ndezur të skuqet 375
 hurin, e shokëve gjithë u nxisja me fjalë guximin,
 duke dyshuar mos kapet ndonjëri nga frika dhe m'ikën.
 Hur' i ullirit sakaq u nxeh shumë, sado që s'kish humbur
 ngjyrën e gjelbër; e, sa po shkëlqeu, i gatshëm të merrte
 flakë, e nxora nga zjarri. Të tjerët qëndronin rrëth meje: 380
 ishte fuqia hyjnore ajo që u falte guximin.

Shokët ahere e ngritën dhe majën e tija të mprehur
 thellë ja ngulën te syri qiklópit; dhe unë, përsipër,
 e rrotulloja, si shpon zdrukthëtari nji tra pér anije,
 kur i tërheqin të tjerë nga poshtë dy majat me rripa, 385
 edhe turjela po sillet rrëth vetes në vend papushuar.
 Brenda në syrin e tija njësoj edhe ne rrotullonim
 majën e flaktë, dhe huri i nxeh të me gjak ish përlyer:
 flaka e bebes së syrit ja kish përcëlluar qerpikët
 edhe qepallat, e qimet kërcisin mes zjarrit me zhurmë. 390
 Edhe siç ndodh kur lëshon farkëtari në ujë të ftohtë
 o një sqepar o sépatë të madhe të skuqur në kudhër
 edhe ato férshëllejn' e rënkojnë — se aq' ésht' i fortë
 hekuri — syri njësoj po kërciste rrëth hurit t'ullirit.

Fort ulëriti ahere dhe shpella përqark oshëtiu. 395
 Ne u shpérndamë me tmerr kür e shkuli prej syrit gjaklyer,
 tutje e flaku me duart që dridheshin frikshëm, dhe thirri
 gjithë qiklópët e tjerë që kishin banesat e tyre
 brenda në shpellat e faqes së malit të rrëhur nga era. 400
 Me të dëgjuar qiklópët e tjerë ato ulërima,
 kush nga një anë e kush nga një tjetër arritën shumicë
 dhe e pyesnin, të mbledhur rrëth shpellës, se ç'kish që thërriste:
 «G'pate kështu, Polifém, q'ulërite me klithmë llahtare
 edhe na zgjove nga gjumi në mesin e natës hyjnore?
 Mos të rrëmbeu ndonjë nga të vdekshmit me dhunë kopenë, 405
 apo u mat të të vrasë ndonjeri me dhunë a me forcë?»

Dhe Polifémi i tmerrshëm u gjegj që nga shpella: «Me dhunë, miq, jo me forcë, me dhunë! Dhe vrasësi im ësht' Askushi!»

Fjalë ata fluturake ahere i thanë: «Në qoftë se s'po të bie në qafë askush, duke qenë në shpellë vetëm, e keqja të vjen nga Zeusi; dhe s'kemi ç'të bëjmë! Lutju ahere pér ndihm' átit ton' edhe mbret Poseidónit.»

Folën kështu, edhe ikën; e unë po qeshja me vete, se ja punova me emrin Askushi dhe mendjen e hollë.

I torturuar nga dhembjet, lëvizi nga vendi qiklópi dhe, duke prekur me dorë çdo gjë rrëth e rrötull, e hoqi gurin nga hyrja e shpellës, u ul këmbëkryq midis derës e po kërkonte me duar të shtrira të zinte ndonjërin që do kërkonte të dilte i fshehur mes tufës së dhenve.

Aqë të lehtë me mendje prej foshnje më kishte kujtuar.

Mendjen po vrisja se si të shpëtoja së bashku me shokët, s'lashë asnijë dhelpëri e mashtrim pa kurdisur, se kishim kokën në torbë; një gjëmë e madhe kish ardhur te praku. Ja çfarë zgjidhje ju duk mendjes sime ahere m'e urtë.

Kish në mes dhenve ca deshë truphedhur, të majmë, të bukur dhe me lëkurën që ndriste në ngjyrën që ka manushaqja.

Tre e nga tre lidhja dhentë, pa zhurmë, me degët e shelgut që i përdorte qiklópi përbindësh si shtrojë kur flinte.

Njëri prej shokëve tanë qëndronte ndën' dashin e mesëm, dy desht' e tjerë pér anësh po ecnin me të dhe e mbronin; pra, seicilin prej tyre e mbanin tre desh. Sa pér vete, kisha pikasur mes tufës së dhenve një dash të fuqishëm; pápo e zura prej vithesh, rrëshqita ndën' barkun e tij duke u mbajtur nga leshi i dendur me duart e forta, edhe qëndrova i varur me zemër që s'kish të përkulur. Pritëm kështu, me rënkimë të thella, të zbardhë agimi.

Gisht-trëndafilleja Eos, sa ndriti e artë në qiell, meshkujt u sulën përjashta të hanin kullotën, po femrat s'mund të duronin dot gjinjt' e pamjelur rënduar me qumësht dhe blegërinin rrëth vathës. I zoti, i dërmuar prej dhembjes, prekte me dorë kurrizin e dhenve që rrinin në këmbë, e nuk i shkonte nga mendja aspak atij loços kush varej fshehur nën barkun e tyre, i kapur pas lesshit të dendur. Dashi ku varesha unë po dilte i fundit, ngarkuar shumë prej lesshit të tij edhe meje rënduar mendimesh.

Dhe Polifémi e preku dhe foli me zë shungullonjës: «Pse, dash i mbarë, po del që nga shpella i fundit nga shokët? Deri më sot nuk ke dalë asnijëherë pas berrave tjerë... Nëpër lëndina ti rendje i pari e me hapat e gjatë lule të njoma të haje. I pari ti rendje lumenjve...»

Ti gjithmonë nxitoje i pari të vije të stani mbrëmjeve... Kurse tani je i fundit!... Mos je pikëlluar vallë pér syrin që i nxori tét zoti Askushi, një kërmë, bashkë me shokë të ndyrë, të cilët ma zhytën gjykimin brenda në verë? Ah, dije nga unë se nuk do shpëtojnë!... Síkur të kishe gjykimin si unë e gojë të flisje, dhe të më thoshe se ku është fshehur Askush frikamani, ti do shikoje prej kafkës së tija të derdheshin trutë në të katër anët e shpellës; kështu do ma shihje të yetë

zemrën q'aq shumë më vuan pér shkak tē Askushit tē poshtër!» 460

Foli kështu, edhe dashin e shtyri tē dilte nga dera.

Pósa u ndodhëm pérjashta asaj shpelle e gardhit t'oborrit,
unë u zgjidha pér vete e zgjidha dhe shokët e tjerë.

Mblodhëm sakaqë dhe dhentë e majme me këmbët e holla

edhe i vumë pérpara drejt bregut ku ndodhej anija. 465

Ah, ç'u gëzuan ata tē anijes kur panë se ishim
gjallë! Me ç'vaje e kujë vajtuan ata që s'u kthyen!

Por nuk i lashë, u bëra me shenjë ta meknin vajtimin,
i porosita që dhentë leshndritshme t'i hidhnin n'anije
e sa më parë tē nisnin lundrimin drejt detit tē ngjelmët. 470

Hynë ata menjëherë, u ulën në drrasat dhe nisën
valën e thinjur tē detit ta rrahin me rremat e tyre.

Po, kur arritën në pikën që nga mund tē ndihej në shpellë
zëri i njeriut, e talla qiklopin me fjalë tē tilla:

«Nuk kishte qenë e thënë, qiklop, që tē haje në shpellë 475
shokët e një më tē dohti, pér hir tē fuqisë trupore.

Ty tē takonte shpagimi pér gjithë zullumet e tua,
kërmë, që veç pér t'i ngrënë tē gjallë i pret ti bujtarët!

Ja pse ta dhanë shpërblimin Zeusi e gjithë hyjnité!»

Fjalët e mia ju ndezën më tepér tèrbimin qiklopit 480

Më t'ja këputi në çast tèrë majën një mali tē lartë
dhe e lëshoi e ra para bashit tē kaltër t'anijes.

(Edhe pér pak do t'ja kishte goditur timonin në majë)

Ujin e detit e ngriti pérpjetë fundosja e gurit,

vala e kthyer e shtyri anijen drejt bregut tē detit
ku kjo goditje e tèrheqjes na shpuri pothuase afër.

Por me një shtizë tē gjatë që kapa e shtyra me forcë
tutje bregdetit dhe shokëve gjithë u bëra me shenjë
rremat tē kapnin në qoftë se donin shpëtimin nga vdekja.

E më t'u derdhën ata menjëherë dhe nisën vozitjen. 490

Kur ishim sosur dy herë më larg që nga toka, ju ktheva
prapë qiklopit t'i them disa fjalë, megjithëse shokët
rreth e pérqark më pengonin me fjalë tē èmpla: «Ç'të duhet
ty, mor i mjerë, ta ndezësh më shumë atë egërsirë?

Po nuk e pe si e ktheu anijen drejt bregut tē detit 495
veç me një gur që lëshoi, dhe lámë pér pakëz lëkurën?

Síkur t'arrijë në veshët e tij një e britur a zëri
yt, do lëshojë me forcë sérish ndonjë shkëmb tē thepisur,
që do na shembë me gjithë anije; se shtie larg shumë!»

Folën, por nuk e përkulën guximin e zemërës sime. 500

Dhe i bërtita me shpirtin tē ndezur nga zjarr'i urejtjes:

«Po tē pyeti ndonjë nga tē vdekshmit kush ish ai burrë

që ta shkaktoi këtë verbërim tē shëmtuar tē syrit,
thoji, qiklop, se ka qen' Odiséu, rrënonjës i Trojës,

djal' i Laérit, që e ka në Itakë banesën e tij!» 505

Fola kështu, dhe ai ulëriti nga lart me tē madhe:

«Oh, un'i mjeri, se si vërtetohen fatthënët e vjetra!

Ishte një herë këtu një profet i dëgjuar, Telémi,

djali i Eurimédit, në punët e fatit i pari,

e që u mplak duke thënë çdo ngjasë në mes tē qiklopve! 510

- M'i kishte thënë ai q'asikohe këto që më gjetën:
se do më linte pa dritën e syrit një dit' Odiséu.
Por unë prisja gjithmonë një burrë kolos e të bukur,
që do të qe i pajisur me forcë të madhe sa s'bëhet!
Kurse tani një njeri shkurtalec, pa fuqi, fundërrinë,
erdhi, më dehu me verë të fortë e pastaj më verboi!
Kthehu këtu përséri, Odisé, të të pres me dhurata!
Hyut dhetundës pér ty do t'i lutem të bëhet përcjellës!
Unë jam djali i tija, dhe mburret se është im atë!
Vetëm ai, po të dojë, ma sjell shërimin; askush prej
gjithë hyjnive të tjera të lume e njerzve të vdekshëm!» 520
- Foli kështu, por dhe unë atij zjarr më zjarr ju përgjegja:
«Oh, po të mundja të t'hiqja dhe grahamën e fundit të jetës,
të të dërgoja përposh në banesat e errta të Térrit,
që të mos mundet kështu syrin tënd ta shërojë as Dhetundi!» 525
- Fola. Ndërkohë ai po i lutej hyjnor Poseidónit,
duart e tij duke shtrirë drejt qiellit yjeqendisur:
- «O Poseidón flokëkaltër, o mbajtës i dheut, dëgjomë!
N'ësht' e vërtetë se jam djali yt edhe ti je im atë,
bëj q'Odiséu, rrënonjës i Trojës, i bir' i Laértit,
kurrë mos soset n'Itakë, ku ndodhet banesa e tij! 530
- E po qe shkruar të kthehet një ditë në vendin e lindjes,
pranë shtëpisë së lartë e të dashurve, bëj që t'arrijë
pas shumë vuajtjesh, prej shokësh i shkretë, n'anije të huaj
edhe familjen e tij kur të soset ta gjejë fatkeqe!» 535
- Foli, dhe hyu me flokët e kaltraja mbushi dëshirën.
Më të mbërtheu qiklópi një shkëmb më të madh, e vërtiti
dhe e lëshoi përpara me forcën që ngjall dëshpërimi;
ra afër kicët t'anijes me bashin e kaltër, e pakëz
desh që të prekte timonin në majë. U ngritën përpjetë 540
valët e detit nga shembja e shkëmbit dhe vrulli i tyre
shtyri përpara anijen, që mënt u afrua te bregu.
- Posa arritëm kështu në ujdhesën ku ishin anijet
tona të gjitha, së bashku dhe shokët të ulur përtokë
prisin me sy të përlotur të ktheheshim, ne e tërhoqëm
jashtë në rërë anijen dhe zbritëm në bregun e detit.
Dhent' e qiklópit i shpumë n'anije e nisëm t'i ndajmë
tok barabar në mes tonë, mos linim gjë shteg pér ankime.
Ësht' e vërtetë se, pasi mbaruam me ndarjen e dhene,
vetëm pér muaj u muar vendim i përbashkët nga shokët 550
që të më falej dhe dashi, të cilin ja thera në rërë
Zeus remblédhësit, djalit të Krónit e zot mbi të gjitha
qenjet e gjalla. Tek piqeshin kofshët mbi zjarrin e ndezur,
unë atij ja blatova, por nuk i përfilli: mendonte
si të më zhdukte anijet së bashku me shokët e mirë. 555
- Derisa dielli shkoi të dergjet, s'lëvizëm nga vendi;
hanim e pinim me mish e me verë të ëmbël përpara.
E, kur u ngrys edhe velot e saj anembanë përhapi
nata, u shtrimë të flemë në buzën e bregut të detit.
- Gisht-trëndafilja Eó kish ndritur në qiell, kur unë
shokëve urdhër u dhashë të ngjiteshin lart e të zgjidhnin 560

gjithë litarët e kicit që e lidhnin anijen me tokën.
Hipën ata menjëherë, u ulën në drrasat dhe nisën
valën e thinjur të detit ta rrahin me rremat e tyre.
E po lundronim kështu, me gëzim se shpëtuam nga vdekja, 565
por zemërthyer për humbjen e shokëve tanë të dashur.

K E N G A X

Pápo u sosëm kështu në Eólje, ku kishte banimin
 djali i Hipótit, Eóli, i dashuri shum' i hyjnive:
 ishull lundronjës, rrëthuar me mur të paepur prej bronxi
 dhe me një gardh anës bregut shkëmbinjsh të lëmuar, të lartë.
 Ka dymbëdhjetë fëmijë ai në pallatin e tij,
 gjashtë e gjashtë, me djem e me vajza, të cilët i lidhi
 tok me martesë, vëllezër e motra; dhe çiftet e shkojnë
 jetën e tyre ndër sofra gostiresh me gjithë të mirat,
 pranë babait të dashur dhe mëmës së tyre të shtrenjtë.
 Era e mishit të pjekur dhe zërat gazmorë e mbushnin
 ditën pallatin; dhe natën secili na dergjej me gruan
 përmbi velenxat e shtratit të gdhendur me shije të hollë.

Shkuam, pra, gjer në qytet, në pallatin e tyre të bukur,
 ku më nderoi Eóli një muaj dhe donte të njihte
 luftën e Trojës, andrallat e kthimit n'atdhe të akéjve.

Pikë pér pikë dhe unë atij ja rrëfeva të gjitha.

E, kur i thashë se dua të nisem e lypa ç'më duhej,
 nuk më tha jo, por mendoi se si të më niste më mirë,
 Ropi një ka nëntë vjeç, bëri shakull lëkurën dhe lidhi
 brenda çdo erë që fryn e stuhishme, se djali i Krónit
 e kish caktuar rojtarin e tyre; ai mund t'i nxisë
 érerat ose t'i mekë, pas èndjes së tija. E lidhi
 shakullin thellë n'anije me tel të shkëlqyer ergjëndi,
 që të mos shfrynte gjékundi as fryma makár më e vockël,
 dhe më dërgoi Zefírin e mbarë të shpinte anijet
 tonë dhe ne në atdhe. Po mjerisht s'ish e thënë t'arrinim,
 se marrëzia e shokve që pata, na mori më qafë.

Nëntë dit' plot papushuar lundruam dhe ditën e dhjetë
 sápo filluam të shquanim fushat e tokës atrore;

dukeshin zjarret dhe njerzit rrëth tyre, kaq afér arritëm.

I rraskapur siç isha më zuri një gjumë i émbël
 pranë timonit, se nuk ja lëshova asnjerit nga shokët;
 kaqë më digje dëshira t'arrinim n'atdhe sa më parë!

Shokët e mi atëhere filluan të flasin mes tyre,

duke menduar se unë po merrja me vete dhurata,
 ar e ergjënd, që m'i paskështe falur Eól zemërmadhi.

Ja se ç'i thoshin ata shokushokut: «Mjer' neve të mjerët!
 Shihni, o burra, se si po e presin me krahë të hapur

dhe e përcjellin me aqë nderime kudo që ka shkuar!

Ky është mbushur pér vete në Trojë me plaçkë e thesare

5

10

15

20

25

30

35

40

plot, kurse ne, që e bëmë së bashku me të këtë udhë,
kthehem i sot në atdheun e dashur me duar të thata!
Edhe këtë ja ka falur Eóli, kujtim miqësie!
Mblidhuni shpejto, o burra, ta hapim këtu e të shohim
ç'gjëmë ergjëndi e ari ka brenda ky shakull i kaut!»

45

Folën kështu dhe ogurin llahtarë e pranuan të gjithë.
Zgjidhën kacekun dhe érérat gjith' u vërsulen përjashta;
pa më t'i shtyjnë stuhitë ata me llahtari larg tokës
sonë të dashur, në detin e gjerë. U zgjova nga gjumi
befas dhe zemëra ime nuk dinte se si të vendoste:
ja ose të bija në det e t'humbisja n'humnerat e thella,
ja të duroja në heshtje pa lypur shpëtimin nga vdekja.
Thashë se duhej jetuar! Pështjellur i téri me zhgunin
sipër kuvertës u shtriva dhe era orligë na ktheu
prapë n'ujdhesën Eólje; dhe shokët e mi po rënkonin.

50

55

Zbritëm ahore në tokë, ku gjetëm dhe ujë, e shokët
shpejt preqatitën të hanë mu pranë anijeve tonë.
Edhe si hëngrënë e pinë të gjithë pas èndjes, ahore
mora me vete një shok dhe kasnecin, e shkuam së bashku
ku kish pallatin e bukur Eóli. E gjeta të shtruar
bashkë me gruan e tij e fëmijët në sofër. U ndalëm
jashtë, nhajat, dhe u ulëm te praku. Ata, që të gjithë
bënë çudi kur na panë dhe deshën të dinin prej meje:

60

«Ç'është ky kthim, Odisé? Cili hy mashtrimtar t'është qepur?
Ne të përcollëm si duhej t'arrije në tokën atrore,
pranë shtëpisë e gjithë atyre që do zemra jote!»

65

Folën kështu edhe unë ju gjegja me dhembje në zemër:
«Shokët e ligj dhe një gjum' i mallkuar më morën në qafë!
Jepnani dorën, o miq, të shpëtojmë! E keni fuqinë!»

70

Ja se me ç'fjalë të buta kërkova t'u nxisja mëshirën,
Heshtën të gjithë dhe ati i tyre s'ma bëri të gjatë:
«Thyeje qafën në çast nga ujdhesa, o turp i të gjallve!
Nuk më ka hije të pres e përcjell një njeri të këtillë,
që perënditë e lume e quajnë armikun e tyre!
Shporru, se ty të degdisi tek unë mëriq hyjnore!»

75

Foli ai e më dboi, megjithëse mua më mbyste
vaji. Dhe nisëm lundrimin me zemërën copë e thërrime.
Shokët mezi tundnin rremat në ujë me zemër të trembur;
pas marrëzisë që bënë, nuk gjenin më shpresë 'drejtimi.
Pas gjashtë ditësh e netësh lundrimi, të shtatën arritëm
ndënë qytetin e Lumos, Telépillon pyrgjesh të larta,
ku çdo bari lestrigón përshëndet duke hyrë bariun
tjetër që del të kullosë kopenë, dhe ky i përgjigjet;
ku çdo njeri i pafjetur mund të fitojë dy paga:
një për kullotjen e qeve dhe tjetren për dhentë leshbardha;
udhët e ditës e udhët e natës jan' afër mes tyre.

80

Hymë ahore në skelën e Lamos së famëshme, mbyllur
rreth e përqark prej shkëmbinjsh madhështorë e dy kepat e tyre
shtrihen kundruall shoshokut dhe vijnë e afrohen përpara
hyrjes së skelës, ku s'ngel veç një gjuhë e ngushtë kalimi.
Futëm sakaqë anijet në fundin e thellë të gjirit

90

edhe i lidhëm nga dy e nga dy shumë afër shoshoqes.
Kurrë atje nuk ka ndodhur që deti të bëhet me dallgë,
qoftë të madhe a të vogël, kurdo zbardhëllon qetësia.

Vetëm anija ime murrake qëndroi përjashta,
rrëzë shkëmbinjve të hyrjes. E lidha me guzhmë pas kepit
edhe u ngjita në majën e tij më të lartë e qëndrova:
s'dukej gjësend rrëth e rrötull, as gjurmë njeriu, as kafshe;
shquaja vetëm shtëllungat prej tymi që shkonin përpjetë.

Zgjodha prej shokëve tanë dy veta, u dhashë kasnecin 100
dhe të tre bashkë i nisa të merrnin vesh mirë se çfarë
njerëz banonin atje të ushqyer me bukën e tokës.

Shkuan ata nëpër shtegun e rrahur nga qerret që zbrisnin
poshtë nga malet e larta, ngarkuar me dru për qytetin.

Sa u afroan, takuan një vashë tek ish duke mbushur 105
ujë me stomnë atje ku buronte kristal Artakía,
që e ushqente qytetin me ujë; ajo ishte bija
e Antifátit, e kreut të vendit si mbret lestrigónas.

Shokët ahore i vanë asaj pranë dhe deshën të dinin
kush ishte mbret n'atë vend e mbi ç'popull ai mbretëronte. 110
Vasha në çast ju tregoi pallatin e t'et strehëlartë.

Sa hynë brenda në dhomën e pritjes, ju doli e shoqja.

Pósa e panë ata u tmerruan, se trupi i saj 115
ngjitej përpjetë si mal i llahtarshëm. Ajo menjëherë
nisë të thrasë përposh, n'agorá, Antifátin, të shoqin,
që kish menduar për shokët një vdekje mizore. Rrëmbeu
pa gjë të keq një nga shokët e mi dhe e hëngri për darkë;
por dy të tjerët ja mbathën dhe shkuan n'anijet e tyre.

Vrik Antifáti lëshoi kushtrimin në gjithë qytetin.

Me të dëgjuar atë, lestrigónët e fortë, nga ishin, 120
rendën si miza e lisit, më tepër gjigandë se njerëz;
dhe na qëllonin me gurë kolosë që shkulnin nga malet,
e më t'u bë një potere e madhe përzier me klithma
burrash që vdisnin të vrarë e anijesh që bëheshin copa;

dhe i mbërthenin si peshq që t'i hanin në sofrat e tyre. 125
Vrisnin ata, kurse unë térhoqa në çast që nga brezi
shpatën e mprehtë, i preva litarët anijes bashkaltër
dhe menjëher' urdhërova që shokët e mi të vozitnin,
forca! të dilnim nga rrëthi llahtarë i vdekjes. Të gjithë

valët e detit filluan njëheresh t'i rrahin me rremat. 130

Bukur rrëshqiti, në mes dy shkëmbinjve që dilnin së larti
vétull, anija e ime drejt detit; të tjerat u mbytën.

Pápo lundronim kështu, me gëzimin e madh që shpëtuam,
por të trishtuar për humbjen e shokëve tanë të dashur,
gjersa arritëm n'Eáa, ujdhësë ku rronte hyjnesha. 135

Qirçja e tmerrshme me flokët plot nur kaçurrela dhe zérin
si të njeriut, e motr' e Aítit me mendjen tinzare.

Lindur i pat ai Diell që hedh përbimi njerëzit drithën:
mëma e tyre ish Pérsa dhe kish Oqeánin për átë.

Ne ju afroam bregdetit dhe hymë në skelë, pa zhurmë, 140
síkur na thoshte ndonjë nga hyjnorët se si të vepronim.
Zbritëm sakaqë në tokë e qëndruam dy dit' e dy net,
aqë të lodhur sic ishim, me zemërën fort të trishtuar.

- Ditën e tretë, kur gishttrëndafileja Eos na ndriti,
mora një kamë me majë e një heshtë, e lashë anijen
edhe u ngjita në një lartësirë me shpressë të shihja
gjurmë të punës së njerëzve apo t'i dëgjoja të flisnin.
Bëra ahere përpjetë drejt majës së lartë të shkëmbit
dhe po hetoja përqark me vëmendje, kur pashë së largu
tymin që nxirrte pallati i Çirçes në mes të një pylli. 145
Mendja dhe zemëra ime nuk dinin se si të vepronin:
a duhej shkuar në vendin e tymit të merrja vesh ç'bëhet?
Dhashë e mora, e fundi gjykova se ishte më mirë
sikur të zbrisja një herë n'anije, t'u ndaja ushqimin
edhe të nisja pastaj disa shokë që vendin të njihnn. 150
Kur po më mbetej dhe pakëz t'arrija n'anien sqepkrrute,
ndjeu mëshirë ndonjë nga hyjnorët për mua të shkretin
edhe dërgoi mbi udhë një dre brirëlartë, të majmë,
që kishte lënë kullotën e pyllit dhe shkonte të pinte
ujë në lumë; ish ndezur nga rrezet e nxehta të diellit. 155
Mu buzë pyllit në çast e qëllova në mes të kurrizit;
heshta e ime prej bronxi i doli atija matanë;
ra duke klithur përtokë dhe fryma i doli. Ahere,
pási e shkela me këmbë te fyt, tërhoqa me forcë
heshtën prej bronxi nga plaga, e vura përdhe dhe e lashë 160
Preva pastaj aty rrotull një tufë me thupra e xunkthe,
bëra me to një tërkuzë të fortë e të gjatë sa krahu,
mirë ja lidha përbindëshit këmbët, e hodha në qafë
dhe, i ngarkuar me të, ju drejtova anijes, me duar
fort i pështetur te heshta e ime, se vetëm një dorë 165
nuk mund ta mbante të gjithë atë peshë: rëndonte pa masë.
Dhe e vendosa përpara anijes e shokët me radhë
ngrita nga gjumi e fjalë të émbla i fola secilit:
- «Shokë të dashur! Sadó të helmuar, ne nuk do të zgresim
në mbretërinë e Territ, pa ardhur për ne ajo orë! 175
Eni pra, derisa kemi n'anije se çfarë të hamë e të pimë,
le të mendojmë të ngrënët! Përse të na grijë uria?»
- Fjalët e mia i bindën, zbuluan fytyrat e tyre
dhe aty poshtë, te bregu, po bënин çudi duke parë
drerin e madh si përbindësh që kishim përpara. Sakaqë, 180
pási e velën vështrimin më pamjen è rrallë, i lajtën
duart, e nisën gatitën një sofër për ne madhështore.
Gjith' atë ditë e derisa dielli shkoi të dergjet,
ne e kaluam në sofër me mish e me verë sà deshëm.
Edhe kur dita filloi të mekej e nata lëshoi 185
terrin e saja, ne ramë të flemë në bregun e detit.
- Gisht-trëndafileja Eo, sa kupën e qjellit e ndriti,
unë i thirra të gjithë në mbledhje të gjérë e fola:
«Shokë të dashur e aqë të vuajtur, vini re mirë!
Ne nuk e dimë se ku është muzgu e ku ësht' agimi, 190
vendin ku dielli futet nën dhe e nga del nuk e dimë!
Pra, le ta gjejmë tani sa më parë se ç'duhet të bëjmë,
çfarë mendojnë të tjerët. Për mua ka vetëm një zgjidhje.
Hipa në shkëmbin e bregut dhe pashë se jemi n'ujdhesë
rreth e përqark të veçuar nga deti pa fund e pa anë, 195

edhe në mes t'asaj fushe të ulët m'u panë shtëllunga
tymi që dilnin nga pyjet e dendur dhe shkonin përpjetë.»

Zemra e tyre u bë copë e çikë nga fjalët e mia;
sollën ndër mend Antifát Lestrigónin dhe krimet e tija
edhe zullumet që bëri qiklópi shpirtgur njeringrënës.
Pápo ja dhan' ata kujës e lotët u derdheshin lumë.
Por ç'përfitim mund të kishin nga vaji dhe lotët e tyre?

Unë ahore i thirra me emër, i ndava dy çetash
edhe secilës i vura në krye një prijës: e para
krye kish mua dhe tjetëra kish nurhyjnor Euríklókun.
Tundëm ahore dy shorte në një përkrenare prej bronxi:
shorti i parë hodh Eurilókut me zemër të madhe.
Mori me vete njëzet e dy shokët e tij edhe iku;
qanin ata që do ndaheshim, qanim dhe ne me ta bashkë.

Gjetën në mes të një fushe të hapët pallatin e Qirques;
që ish ndërtuar i téri me gurë të ndritshëm, dhe panë
rrotull luanë e ujjër të malit, të zbutur me bimë
që ju kish dhënë atyre të hanë hyjnesha tinzare.
Nuk u vërsulën ata përmbi shokët, por zunë të tundnin
bishtat e tyre, të ngritur në këmbë, në shenjë gjëzimi.
Siç përkëdhelet i zoti nga qentë, kur vjen nga gostia,
se ai sjell për ta mbeturina të ëmbla gjithmonë,
i përkëdhelnin luanët e ujxit me thonjët e fortë
dhe ata shokët që u drodhën nga frika kur pan' ato bisha
aqë të frikshme. U ndalën te dera e hyjneshës krelbukur
edhe dëgjuan sa ëmbël këndonte në dhomat e saja
duke endur një pëlhirë të magjishme,
shumë të madhe, të hollë e plot dritë, si janë gjithmonë
punët që dalin nga duar hyjnorësh me shije të hollë.

Foli ahore Politi, ndër shokët një prijës fjalurtë:
«Miq, këtu brenda banon, me sa duket, një hyjnesh' ose grua,
që, duke endur pëlhirë të madhe, këndon shumë ëmbël;
ndihet jehona në tërë pallatin. T'i flasim, pra, ç'presim?»

Foli ai, edhe shokët i thirrën asaj me të madhe.
Qirqa u ngrit atë çast, hapi derën e saj shkëlqimtare
edhe i ftoi të hynin. Ata pa të keq hynë brenda,
veç Eurilókut, i cili nuhati se ç'kurth u kish ngritur.
Pápo i yuri të ulen në frona e poltrona; trazoi
verën e Prámnos me miell e djathë e mjaltë dhe hodhi
brenda një bimë magjie, t'harronin atdheun e tyre.
Si ua dha që ta pinin dhe shokët e zbrazën njëheresh
kupën e saj, atëhere hyjnesha u ra me një thupër
edhe i mbylli në tharkun e derrave gjithë me radhë.
Kökën e zérin e qimet e pamjen i kishin si derrat,
vetëm gjykimi u mbet i përpikët njësoj si përpara.
Apo nuk qanin të mbyllur te tharku, ku Qirqa u hodhi
lënde prej ilqje e dushku e thana drumicë, të cilat
derrat e rritur në llumë i kanë ushqim të përditshëm.

Kthehet ahore me vrap Eurilóku n'anjen murrake
që të na japë mandatën e hidhur të shokëve tanë.
Por s'mund të nxirrte dot fjalë nga goja; një dhembje e madhe
ja kish ronitur fuqinë, i mbusheshin sytë me lot;

vaji e gulçimi së bashku shpërthenin pareshtur nga zemra.

Ne, të shastisur sa s'bëhej, kërkonim të fliste,

gjersa në fund na tregoi se c'gjëmë e madhe kish ndodhur. 250

«Shkuam, fisnik Odisé, sipas urdhërit tënd, nëpër pyje, ku, në një vend të zbuluar që ndodhej në mes një lugine, ish një pallat i shkëlqyer, ndërtuar me gurë të ndritshëm. Ndihej një zë i magjishëm; ndonjëra, hyjni ose grua, endte pëlbur' e këndonte. Sa thirrën ata me të madhe, doli ajo atë çast, hapi dyert e saj shkëlqimtare edhe i ftoi të hynin; ata pa të keq hynë brenda.

Un' e nuhata se c'kurth u kish ngritur, dhe ngela përjashta.

Humbën ata që të gjithë siç ishin; asnjë nuk dha shenja

jete, sado që qëndrova atje pér një kohë të gjatë.» 260

Sápo mbaroi së foluri, hodha në supet e mia shpatën prej bronxi me gozhdë t'ergjënta e harkun përsipër dhe i kërkova të thoshte se c'udhë kish bërë pér t'ardhur. Ra menjëherë në gjunjët e mia ai, m'i pushtoi e disa fjalë më tha fluturake me sy të përlotur:

«Lermë këtu, o filiz i Zeúsit! Atje mos më shpjerë!

Unë e di se as ti nuk do të kthehesh e nuk do të sjellësh qoft' edhe një! Le të ikim këtej aqë shokë sa jemi!

Le të shpëtojmë nga mortja e zezë sa jemi në kohë!»

Foli kështu Eurilóku dhe unë në çast ju përgjegja:

«Ti, Eurilók, mund të rrish pran' anjes murake zgavroshe!

Ha edhe pi, e mos luaj nga vendi këtej as një çikë!

Unë do nisem, kështu m'urdhëron një detyrë e ngutshme!»

Folá kështu, dhe anijen e detin në çast i braktisa.

Kisha kaluar luginën e shenjtë kur, sa pa arritur, afër pallatit të lartë të Qirqes, që ishte një mjeshtre bimësh magjie, më doli përpara Hermés thupërarti — djalë me nurin posá të lulzuar në mjerën e parë.

Pápo më zuri pér dore, më thirri me emër e foli:

«C'bredh, o i mjerë, fill vetëm ndër male, pa ditur ku ndodhesh? 280

Mos vallë shkon të takohesh me shokët e tjerë që mbahen robër nga Qirqja të mbyllur në tharqe të thellë si derra?

Apo mos vallë ke ardhur t'u japësh atyre shpëtimin?

Nuk ma merr mendja se ti mund kthehesh; dëgjo fjalën time!

Fati i yt do bashkohet me fatin që patën të tjerët!

Por unë dua që ti të shpëtosh nga një fund i llahtarhëm!

Merr këtë bimë të jetës dhe shko në pallatin e Qirqes;

kjo do largojë prej teje të zezat e orës së ligë.

Rri të të flas tanë unë pér trillet e saj djallëzore.

Do të gatitë sherbetin, trazuar me bimë magjie,

por s'do ta lerë magjinë të zërë kjo bimë e jetës

që do të marrësh prej meje. Dëgjo se si duhet vepruar.

Sa të goditesh nga Qirqja me thuprën e saja të gjatë,

ti atë çast tërhiq shpatën e mprehtë nga kofsha dhe sulu

vrik përbimi të, sikur je i vendosur ta vrasësh: e trembur,

do të të ftojë ajo menjëherë në shtratin e saj.

Dhe mos harro se nuk bën t'ja mohosh atë ftesë hyjneshës; ndryshe, as shokët lirohen, as ty të jep ndihmën e duhur.

255

260

265

270

275

280

285

290

295

Por t'i kërkosh të betohet betimin e madh të hyjnive se, pér sa kohë do ngelësh pa armë, ajo mos mendojë fare se si të marrë as forcën e as burrerinë!»

300

Foli kështu Thupérarti, shkëputi nga toka një bimë edhe filloj pastaj të tregojë se si ish përbërë.

Rrënjen e kishte të zezë dhe lulen të bardhë si qumësht; moli i thoshin hyjnité, të vdekshmit me zor e çrrënjosnin, por pér hyjnité çdo gjë éshëtë e mundur. Pastaj, duke lenë pyjet e ujdhesës, na ngjitet Hermési n'Olimpin e lartë.

305

Unë po ecja t'arrij në pallatin e Qirqes, me zemër fort të munduar nga shumë mendime të zeza. E ndala hapin në derë t'hyjneshës me flokët plot nur kaçurrela edhe i thirra me zë të fuqishëm. Ajo më dëgjoi, erdhi përjashta në çast, hapi derën e saj vezullore edhe më ftoi të hyja; e ndoqa nga pas i tronditut.

310

Pási më uli në fron të mbérthyer me gozhëtë t'ergjënta edhe mbështetse pér këmbët, punuar prej mjeshtri të hollë, në atë kupën e artë ku kish preqatitur sherbetin, hodhi dhe bimën e keqe ajo tradhëtare pa zemër!

315

Unë e piva njéheresh. S'më zuri magjia. Ahere, si më goditi me shufér, më thirri me fjalë të tillë:
«Shko edhe ti gjer te tharku të dergjesh me shokët e tjerë!»

320

Shpatën e mprehtë térhoqa ahere nga kofsha me forcë dhe ju vërsula me vrullin e kujt gjoja ka pér të vrarë. Thirri ajo me të madhe, u pérul, zuri gjunjët e mia, edhe me sytë plot lot këto fjalë më tha fluturake:

«Si e ke emrin? Nga vjen? Cili popull të lindi e c'prindërit?»

325

Unë mahnitëm se si nuk të zuri magjia e ime!

Burrë i vdekshëm s'i bëri dot ballë gjer sot ndonjëherë kur ka kaluar nga dhëmbët e tij ky sherbet duke pirë!

Por, me sa duket, ti paske një zemër që s'do të ja dijë!

Vallë mos je ti ai, Odiséu, me mendjen finoke?

330

Hérmes thupérarti gjithmonë me thoshte se kishte pér t'ardhur deri këtu me anijen murrake gjat' kthimit nga Troja!

Eja, fut shpatën te milli dhe vemi të dergjemi bashkë; çdo mosbesim në mes nesh do ta shuajë shpejt dashuria!»

335

Foli kështu, edhe unë ju gjegja kështu perëndeshës:

«Si më kërkoke, o Qirqe, të sillem i butë ndaj teje, kur ata shokë që erdhën këtu në pallatet e tua, ti i ke kthyer në derra? Dhe dashkë tanë të më futësh brenda në grackat e tua të dhomës së fshehtë të shtratit, që, kur të hiqet nga dora e ime kjo shpatë e mprehtë, të më rrëmbesh edhe forcën e zemrës edhe burrerinë!

340

Unë nuk kam pér të hipur në shtratin tënd kurrë, në rast se ti më pérpara s'betoresh me benë e madhe t'hyjnive që s'ke ndër mend të kurdisësh të tjera pusira pér mua!»

345

Fola kështu, dhe ajo u betua ashtu siç i thashë. E, kur mbaroi ajo së shqiptuari gjithë betimin, hipa ahere në shtratin e bukur sa s'thuhet t'hyjneshës. Katër shërbtorët e saj e gatitën ndërkaq pallatin; nimfat e nurshme, që lindur i kishin burimet e pyjet,

- si dhe lumenjtë e shenjtë që derdhen në detin e gjerë. 350
 Njëra po shtronte mbi fronat mbulesa me ngjyrë të purpurt pér të mbuluar të linjat që shtriheshin poshtë. Një tjetër po aféronte pérpara çdo froni tryesa t'ergjënta, edhe vendoste përsipër kanistra të arta. E treta, brenda në poçe t'ergjëntë pérziente verëra t'ëmbla edhe secilit i vinte pérpara një kupë të artë. 355
- Nimfa e katërtë solli trikëmbësh me ujë dhe fryu flakën e zjarrit. Kur uji llëkiti në bronxin e ndritshëm, nimfa e vaku me pakëz të ftohtë. U futëm në banjë edhe filloj ta derdhë mbi kryet e supet e mia, gjersa u çlodhën gjymtyrët e vrarë nga lodhja e madhe që më kish mbetur pas gjithë atyre që hoqa e vojta. 360
- Pási më lau ajo e më leu me vajin e trashë, zhgun e flokatë të hijshme shumë më veshi dhe shkuam prapë në dhomë; më çoi të ulem në fron të mbërthyer bukur me gozhë t'ergjënta, e këmbëpështe'tse pérpara. 365
- Erdhi ahore një nimfë dhe solli legen të ergjëntë e, nga ibriku i artë që mbante në duar, më hodhi ujë të lahem; dhe vuri pérpara tryezë të bukur.
- Pruri pastaj qilartarja e nderuar kanistrën me bukë, pa më kursyer asnje nga ushqimet e mira që kishte. 370
- Qirqja më nxiste të haja. Por s'isha në gjendje t'i bindem. Shumë mendime të tjera ma kishin pushtuar vëmendjen: sterrë të zezë e shihte të ardhmen kjo zemëra ime.
- Dhe, kur hyjnesha e pa se qëndroja në vend, pa i shtrirë duart mbi gjellët që kisha pérpara, me shpijt të trishtuar m'u aférua e fjalë të tilla më tha fluturake: 375
- «Ç'ke, Odise, që bren zemrën, i heshtur dhe s'vë gjë në gojë? Mos të shkon mendja në gracka të tjera? Nuk bën të kesh frikë, derisa unë shqiptova betimin e madh të hyjnorve.» 380
- Foli kështu, edhe unë ju ktheva asaj e i thashë:
 «A mund të ketë, o Qirqe, një burrë disi të gjykuar, që do kish zemër të shtrihet këtu e të haj' e të pijë, pa mos shikuar më parë me sy gjithë shokët të lirë? 385
- Ah! Në ma thua me zemër të ha e të pi te kjo sofër, zgjidhëmi shokët e dashur t'i shoh para meje të lirë.»
- Fjalë të tilla i thashë. Dhe Qirqja, me thuprën në dorë, tejepërtej i ra sallës së madhe dhe shkoi e hapi derën e tharkut; dhe dualën shokët me pamje prej dërrash nëntëvjeçarë. Me tjetër melhem i fërkoi ahore Qirqja me radhë të gjithë siç ishin të ngritur në këmbë. 390
- Pápo filluan të binin nga trupi i tyre të gjitha qimet e mbira kur pinë sherbetin e Qirqes hyjnore. E më t'u kthyen ata dhe një herë papritur në njerëz, por më të rinj, më të bukur e t'hedhur nga shtati se ç'ishin. 395
- Sápo më njohën, më zunë pér dore dhe lote gjëzimi derdheshin lumë prej syve të tyre. Pallati buçiste, aq ish i fortë vajtimi i tyre. U prek dhe hyjnesha, m'u aférua e fjalë të tilla filloj të thotë:

«Bir i Laéritit, filiz i hyjnive me mendjen e hollë, shko menjëherë n'anijen e shpejtë, te bregu i detit, nxirreni gjithë së bashku përjashta në tokë dhe futni brenda në shpellat ushqimet e plaçkat e veglat që keni; kthehu pastaj duke pasur me vete dhe shokët e tjerë.»

400

Ja se si foli, dhe zemëra ime ju bind menjëherë. Pa humbur kohë, u nisa ahere drejt bregut të detit. Shokët e dashur i gjeta të gjithë n'anijen e shpejtë; krisur atje kishin klithmat e kujes së pangushëlluar. Si ata viçat e njomë, të cilët, kur shohin në mbrëmje mëmat e tyre që kthehen në vathë me barkun të ngopur, duke kërcyer ju dalin përpara të gjithë së bashku, saqë as gardhet s'i mbajnë, dhe zën' e thërrasin rrëth tyre; edhe ata, kur më panë, m'u derdhën me sy të përlotur. Zemra e tyre u drodh nga gëzimi i madh, sikur ishin sosur në vendin e dashur të prindve, n'Itakën shkëmbore, pran' asaj vatre të ngrohtë ku lindën dikûr e u rritën. Dhe, duke qarë ata me dënesë, më thanë: «Na duket sikur arritëm në tokën e dashur t'Itákës, o burrë, mik i Zeúsit! Ja sa u gëzuam kur pamë se erdhe! Por tani rri e rrëfena se si kanë vdekur të tjerët.»

405

410

415

420

Urtë e butë fillova ahere t'u them disa fjalë:
«Le të têrheqim një herë anijen në tokë e gjithë ç'kemi, me plaçkë, ushqime e vegla, t'i futim në shpella. Si të mbarojmë, ju bëhuni gati të vini me mua gjer në pallatin e Qirqes, të shihni se si janë shtruar shokët në sofërdhë hanë e pinë me gjithë të mirat.»

425

Fjalët që fola i bindën të gjithë të viinë me mua, veç Eurilókut, i cili luftonte mendimet e tyre, e disa fjalë pastaj fluturake filloi t'u thotë:
«Ku, o të mjerë, do shkon? Pse rendni me vrap për të vdekur

430

brenda pallatit të Qirqes? Ajo do t'ju bëjë të gjithë derra, luanë e ujjqër, të rrini me zor ju, si roje, pranë pallatit të saja; siç bëri qiklópi, kur hynë shokët në shpellën e tija, e prapa kreshnik Odiséu, që me guximin e tija të marrë i mori në qafë!»

435

Sápo mbaroi së foluri, thashë të nxirrja nga milli shpatën e gjatë që mbaja të varur pas kofshës së fortë, dhe atë kokë t'ja flakja përtokë, të prerë, sado që ishte e afërt për mua nga fisi. Por dualën gjithë shokët përpara dhe fjalët më t'ëmbla filluan të thonë:

440

«Lere këtu, kanakár i Zeúsit, po pate dëshirë, le të qëndrojë në bregun e detit të ruaj' anijen; ne udhëhiqna drejt vendit ku ndodhet pallati i Qirqes.»

Folën kështu edhe ne i braktisëm anijen e bregun. As Eurilóku nuk deshi té rrinte n'anije, por erdhë pas, me të tjerët; zemrimi që shfaqa e kishte tmerruar. Qirqja ndërkohë u pat kujdesuar sa s'bëhet më mirë për ata shokë që kish në pallatin e saj: si i lau

445

bukur, i leu me vaj e i veshi me zhgun e flokatë.

Ne, kur arritëm, i gjetëm në sofrën e sallës së madhe.
Kush është zoti ta shprehë rrëfimin me fjalët që duhen
për të treguar gjëzimin e tyre kur panë shoshokun?
Fjalët që thoshin pér gjëmën e tyre i mbyste dënesa,
gjithë pallati gjëmonte nga vaji dhe lotët që derdhnin!

Erdhi ahene hyjnesha e madhe tek ne e na foli:

«Bir i Laérit, filiz i Zeúsit me mendjen finoke,
jepini fund këtij vaji!... Oh, unë e di shumë mirë
sa keni hequr në detin peshkrritës e çfarë zullume
keni duruar në tokë nga njerëz me zemrën të zezë:
Hani, pra, burra, të qetë dhe verën eëmbël gjëzonit,
pér t'u ringrohur në zemërën tuaj guximi që patët
në atë kohë kur latë atdheun e dashur, Itákën
shkëmb edhe gur... Të trishtuar tani, edhe zemërcoptuar,
ju po kujtoni mjerimet që hoqët dhe shpirti i juaj,
aq i drobitur siç është, nuk mund të gjëzoj' e të qeshë!»

Zemërën tonë kreshnikë e bëri hyjnesha pér vete.
Një vit të tërë qëndruam te Qirqja me gaz e gostira:
mishi dhe vera eëmbël s'na ndaheshin kurrë nga sofa.
Kur, me kalimin e muajve, viti u mbush, edhe stinët
vendin e tyre ja lanë pranverës me ditët e gjata,
shokët e dashur më thirrën mënjanë e folën: «Ç'po pritke?
Koha ka ardhur tani, mor i shkretë, të sjellësh në mendje
vendin e prindve, në qoftë e shkruar të sosesh i gjallë
edhe të shohësh shtëpinë e lartë e tokën atrove!»

Folën ata, edhe zemëra ime ju bind arësyesh.
Gjith' atë ditë e derisa dielli shkoi të dergjet,
ne nuk lëvizëm nga sofa e shtruar me mish e me verë.
E, kur u skuq horizonti, ra nata dhe shokët e tjerë
shkuantë gjithë të flenë në hijen e sallës së madhe,
un'u térhoqa në dhomën e Qirqes, ju qasa te shtrati,
rashë në gjunjët e saja, e ngrita pak zërin dhe fola
porsi një lutës përpëra hyjneshës; ajo më dëgjonte:

«Mbaje, o Qirqe, zotimin që more, s'të lyp asgjë tjetër:
nismë në vendin e prindve; atje fluturon nat' e ditë
zemëra ime dhe zemra e shokëve! Pak të largohesh
ti, e trishtojnë me vajin e dhimbëshëm zemërën time!»

Fola kështu, edhe nimfa hyjnore kështu m'u rrëfyesh:
«Bir i Laerit, filiz i Zeúsit me mendjen e hollë,
në s'ju shtrëngoj të qëndroni këtu pa dëshirën e zemrës.
Por më përpëra se ju të arrini n'atdhe, do të shkoni
në mbretërinë e Territ, ku rron Persefóna e tmerrshme
Rreth fatit tuaj të ardhmë do msoni gjësendi nga shpirti
i Tiresias tebánit; falltari i verbër, që humbi
dritën e syve, por dritën e mendjes e ruan të plotë.
Edhe pas vdekjes, atij Persefóna ja la diturinë
e arsyen; s'vërtitet si hije si gjithë të tjerët.»

Fjalët që foli më pikën e zemrën ma bënë thërrime.
Pápo u ula në shtrat edhe qaja: s'e doja më jetën,
s'doja të shihja më dritën e diellit. Fundi, si qava,
i përpëlitur, mblodha pak veten e Qirqes i thashë:

«Cilin do kemi si prijës në udhën që ne do të bëjmë?
Nuk ka arritur askush me anije në vendin e Territ!»

Fola kështu dhe hyjneshë e madhe m'u gjegj menjëherë:

«O Laertiád, kanakar i Zeúsit, i hollë në mendje,
mos mendo fare të kesh në anije ndonjë udhëheqës. 505

Ngule direkun, shpalos edhe velat e bardha e ulu:
lere anijen ta shpjerë Veriu në cakun e duhur.

Kur të kalojë anija e jote përtej Oqeanit,
ju do t'arrini në Bregun e Vogël ku ka Persefóna
pyje akácjesh me fryte pa jetë e plepa të lartë. 510

Hidhe ahore spirancën në skaj t'Oqeanit të thellë
edhe ti vetë kérko duke ecur shtëpinë e Territ,
ku Akerónti, në rrjedhën e tija, pret ujrat që sjell
Piriflejétoni edhe Kocýti i ushqyer nga Stýksi.

Në atë vend ku bashkohen ata dy lumenj valëtúrbull 515
ndodhet një Gur. Me t'arritur, o trim, n'atë vend që them unë,
hap menjëherë një gropë të gjerë e të gjatë sa krahu

edhe nderoji të vdekurit gjithë tri herë: së pari
derdh pakëz qumësh me mjaltë, pastaj verë t'ëmbël, së treti
ujë të pastër; në fund spërkat gropën me miell të bardhë, 520

kafkave boshe t'atyre të vdekurve lutju sa herë,
edhe zotohu se, pósia të kthehesh n'Itákë, do therësh
lopën që ke më të mirë nga shterpat e tua, do ndezësh
zjarr pér të djegur dhurata të pasura shumë dhe dashin
tënd qimezi sa më s'bëhet ta therësh në emrin 525

e Tiresiasit. Pásí t'i lutsh ato turma fisnike,
ther dhe një dash e një dele të zezë e kokët e tyre
ktheji nga an' e Erébit; por ti mos vështro, rrotulloi
sytë nga ana e rrjedhës së lumit. Atje do të vijnë
shumë nga shpirtrat e njerzve të vdekur. Ahore kandisi 530
shokët e tu të fillojnë të rjepin theroret e therur
pakëz më parë pa pikë mëshire me thikën prej bronxi;
dho, si t'i djegin, në zjarrin e ndezur të lusin hyjnité,
Hádin e téréfuqishëm edhe Persefónën e tmerrshme.

Ti rri i ulur, me shpatën të zhveshur, që mos i afrohen
kafkat pa jetë t'atyre të vdekurve gjakut, përpara
se të dëgjosh Tiresiasi ç'thotë. Ai do të vijë,
o kryeprijës, aty menjëherë të thotë se ç'udhë
duhet të ndjekësh e sa do të jetë i gjatë lundrimi
pér të arritur mes detit peshkrritës, në vendin e lindjes.» 540

Foli ajo, dhe Iója u shfaq sipër fronit të artë.

Mua ahore hyjneshë më veshi me zhgun e flokatë,
kurse pér vete u vesh me një tyl të shkëlqyer, të gjatë,
tkurrur me fije në ngjyrë t'ergjëndit, rrëth belit pështolli
brez të shkëlqyer prej ari dhe hodhi një napë mbi krye. 545

Shkova ahore në dhomat ku flinin dhe zgjova të gjithë
shokët me radhë, të cilët i nxisja me fjalë të émpla:

«Eni, pra! Mos e shijoni më tej ëmbëlsinë e gjumit!
Gati pér udhë! Ky është vendimi i Qirqes hyjnore!»

Fola kështu, edhe zemra e tyre u bind menjëherë.

Por s'ish e thënë në qiell t'i merrja me vete të gjithë!
Njëri, m'i riu prej shokëve tanë, një far' Elpinóri.

që as në luftë s'ja thoshte, as mendja ja priste gjithaq,
duke kërkuar një vend të freskohet, i nxehur nga vera,
lart, në çatin' e pallatit të Qirqes ish shtrir' e kish fjetur.
Këmbët dhe zërat e shokëve tanë e zgjuan nga gjumi.
befas u ngrit i shastisur nga gjumi dhe nuk ju kujtua
se duhej zbritur përposh përsëri nëpër shkallën e gjatë;
pápo filloi të ecë përpara dhe ra nga çatia...

555

Vdiq qafëthyer dhe shpirti i zbriti në botën e Territ.

560

Pási u mblodhën të gjithë, ju fola me fjalë të tilla:
«Ndoshta mendoni të ktheheni prapë në tokën atrore...
Por, sipas fjalës së Qirqes, ne duhet të bëjmë një tjetër
udhë në botën e Hádit ku rron Persefóna e tmerrshme
për të pyetur c'mendim ka tebáni falltár Tiresías.»

565

Fola kështu, edhe zemra e tyre u bë cop'e gikë.
T'ulur përtokë ja dhanë të qarit me kuje dhe shkulnin
flokët e tyre. Por vaji e lotët s'ju vinin në ndihmë.
Morëm, pra, udhën e bregut të detit që shpinte n'anije,
të pikëlluar sa s'kish ku të vinte, me sy të përlotur.
Qirqja ndërkohë kish lidhur n'anije një dash e një dele
pisë të zezë. Fort lehtë ajo na kaloi përpara
e u shpëtoi shikimeve tonas. Kur duan hyjnorët,
kush ësht' i zoti prej nesh t'i diktojë lëvizjet e tyre?

570

K E N G A XI

Puna e parë që bëmë kur sosëm në bregun e detit,
ish të lëshonim anjen murrake mbi valët hyjnore.
Ngritmë ahere përpjetë direkun me velat e tija,
futëm n'anije dhe gjënë e gjallë e hipëm të gjithë;
zemëra jon' e coptuar vajtonte me lote të nxehtha.
Qirqja e tmerrshme me krelat e nurshme e zë prej njeriu
shok udhëtimi i fali anijes me bashin e kaltër
erën e mbarë; dhe velat u frysë. Vendosëm të gjitha
veglat në vendet e tyre, u ulëm dhe nisëm lundrimin;
kish timonierin dhe erën e mbarë drejtonjës anija.

Gjith' atë ditë me vela të fryra lundruam mbi detin.
Dielli shkonte të dergjej dhe nata po binte, kur sosëm
mbi Oqeanin e thellë, në skajin e tij më të largët.
Në atë vend kishin ngritur qytetin e tyre kimérët,
popull që rron i mbuluar me mjergull e terr të pérhershëm;
rrezet e diellit kurrë s'arrijnë t'i bëjnë pak dritë,
as kur nis udhën e tija drejt qiellit veshur me yje,
as më të ngrysur, kur kthehet nga qelli prapë në tokë:
mbi atë popull të mjerë rëndon natë e zezë mizore.

Me të arritur, tërhoqëm anjen përjashta, e zbritëm
poshtë kopenë dhe ecnim drejt bregut, përgjat' Oqeanit,
gjersa u sosëm në vendin që Qirqja na kish porositur.

Kap Eurilóku ahere theroret; i ndih Perimédi.
Un' hoqa shpatën e mprehtë nga milli që varej në kofshë
edhe gërmova një gropë të gjerë e të gjatë sa krahu.
Si i nderova të vdekurit gjithë tri herë me radhë,
duke ju derdhur ca qumësht me mjaltë, pak verë e ujë,
hodha në gropë dhe miell të bardhë; pastaj ju drejtova
kafkave-zgavra t'atyre të vdekurve lutje të nxeh të
dhe u zotova se, me të arritur n'ltákën e dashur,
kam për të therur një lopë të zgjedhur ndër shterpat e mia,
zjarr do të ndez për të djegur dhurata të shumta e dashin
tim qimezi sa më s'bëhet, stolinë e gjithë kopesë,
do t'ja kushtoj Tiresiasit. Pási ju luta atyre,
thera në gropën e hapur theroret, një dash e një dele.

Gjak i zi pisë filloj të rrjedhë, kur nisën të vinin
hijet e njerzve të vdekur nga fundi i thellë i Territ:
ishin të rinj e të reja, plakushë të fishkur nga vojtjet,
trima pa numër të shpuar në luftë nga shpata prej bronxi;
njollat e gjakut dalloheshin énde mbi armët e tyre.
Pápo arrinin ata duke rendur si miza e lisit
dhe më t'u mblodhën nga ishin e s'ishin përqark asaj shpelle,

5

10

15

20

25

30

35

40

duke lëshuar ca klithma tē tmerrëshme: ngriva nga frika!

Shokët e mi urdhërova ahere tē ripnin theroret

që kisha therur pa pikë mëshire me thikën prej bronxi
dhe, si t'i digjinin në zjarrin e ndezur, tē lusnin hyjnité,
Hádin e tèrëfuqishëm edhe Persefónën e tmerrshme.

45

Unë qëndroja me shpatën tē zhveshur dhe s'lja t'i qasen
kafkat pa jetë t'atyre tē vdekurve gjakut, përpara

se tē pyesja ç'mendon Tiresiasi. Hije e shokut

50

tonë Elpinorit u qas atëhere i pari tek unë;

s'ishte varrosur akoma në gjirin e gjerë tē Territ.

Trupi i tij po qëndronte atje, në pallatin e Qirqes,
ku e braktisëm pa qarë e pa kallur, s'e prisnim sa t'iknim.

Sápo e pashë, u preka dhe sytë m'u mbushën me lot,
e disa fjalë atij fluturake i fola i pari:

55

«O Elpinor, si ke mundur tē zbresësh në botën e Territ?

Erdhe në këmbë më parë se unë me velat e mia?»

Fola kështu; dhe ai atëhere m'u gjegj duke qarë:

«Bir' i Laéritit, filiz i Zeúsit me mendje tē hollë,
mua më fiku mëria hyjnore dhe vera e tepërt.

60

Sápo u zgjova, mu majë pallatit tē Qirqes ku flija,
unë harrova tē zbrisja nga shkalla e gjatë që ngjita;
nisa tē eci përpara dhe rashë përposh, duke thyer
qafën; dhe shpirti më zbriti në botën e zymtë tē Territ.

65

Unë tanë po tē lutem, ashtu më tē rrugaçin gjithë
njerezit n'Itákë, jot shoqe, plakushi Laért që tē rriti,
si edhe djali i vetëm që le në shtëpi, Telemáku:

kur tē largohesh këtej, duke lënë pallatin e Territ.
unë e di se anija do ndalet n'ujdhesë t'Eéas;

70

sillmë ndër mend edhe mua, o mbret, n'atë vend ku do sosesh.
mos më braktis tē paqar'e pakallur në dhë, se do bëhem
shkak që tē ndjellësh mbi vete mérin' e hyjnive qiellore!
Digjëma trupin së bashku me armët që mbaj, edhe varrin
bëma në buzën e detit, ku valët shpërthejnë me shkumë,

75

që t'i dëshmojë së ardhmes mbi fatin e zi tē një burri!
Bëmi tē gjitha këto edhe ngul sipër varrit lopatën
që kam vozitur kur isha i gjallë mes shokëve tanë!»

Foli kështu edhe unë atij menjëherë ju gjegja:

«Po, mik i ngratë, tē gjitha këto do t'i kryej patjetër!»

80

Teksa këmbenim kështu këto fjalë tē dhembshme dhe unë
ruaja gjakun me shpatën tē zhveshur përsipër, kundruall
hije e shokut s'pushonte tē fliste me veten e tij.

Befas më doli përpara një hije: ajo ish e mëmës

85

sime tē vdekur, Antíkia, bij' e një burri me zemër
aqë tē madhe, sic që Aftolíku. Kur ika në Trojë,
rronte akoma. Fanitja e saj më pikoi dhe qava.

Ah, s'mund ta lija, sado që më dhimbsej e mjera t'i qasej
gjakut, pa marrë vesh mirë ç'mendon Tiresias falltari.

Erdhi së fundi tek unë dhe shpirti i tija; në dorë

90

mbante një skeptër tē artë. Më njobu e nisi tē flasë:

«Bir'i Laéritit, filiz i Zeúsit, finok në mendime,
dritën e diellit pse e braktise, i shkretë, dhe zbrite
poshtë, në botën e Territ, tē shohësh tē vdekurt? Hiqu
pakëz nga gropë dhe shpatën e mprehtë drejtoje gjetiu,

95

gjersa tē pi nga ky gjak e pastaj tē rrëfej tē vërtetën.»

Un'u largova nga gropat dhe futa nē millin e saj shpaten me gozhdë t'ergjënta. Falltari hyjnor atëhere piu nga gjaku i zi dhe filloj tē flasë: «Të emblin

kthim nē atdheun e dashur kërkon, Odisë i shkëlqyer.

Por tē pengon një hyjni përsëri: se Dhetundësi kurrë nuk ma merr mendja ta zbutë urrejtjen e tij tē paepur që i ka ndezur nē zemër verbimi i djalit tē dashur.

Por, sado vofshi, një ditë do soseni mirë, n'arrifsh që zemërës sate t'i dalësh pér zot edhe zemrës së shokve.

Kur tē shpëtojë nga valët e detit nē ngjyrën e vjollcës edhe tē ndalet anija atje nē ujdhesën Trinakie, ju do tē gjeni kullotave lopët dhe delet e Diellit, hyut që sheh e dëgjon gjithëshka që tē ndodhë e tē flitet.

Po s'vure dorë mbi to, duke pasur mendimin te kthimi, ju do t'arrini n'Itakë, sado që tē vuani udhës.

Por, nē guxofshi t'i prekni, ahene tē them se do shuhën shokët me gjithë anije. Ti vetë, edhe po shpëtovë, keq e më keq mund tē sosesh një ditë pa shokë, i hipur mbi një anije tē huaj; por dhe nē shtëpi do tē vuash, duke shikuar se si shpërdorojnë bulqizat e tua burra fodullë që duan ta bëjnë tét shoqe pér vete.

Do tē ndëshkohen ata tē pacipë nē kohën e duhur.

Edhe kur mtonjësit gjithë tē shuhën nga tehu i shpatës, duke përdorur mbi ta dhëlpërinë a sulmin e hapët, merr një lopatë tē mirë me vete dhe ecë e ecë, gjersë tē piqesh me njerëz që s'dinë se çfar' është deti, që asnjëherë nuk vënë nē gojë ushqime me kripë, që s'kanë parë anije me faqe nē ngjyrën e purpurt, as dhe lopatat e shkathë, që duken si krahët e tyre.

Unë tē jap dhe një shenjë tē dukshme, që mos tē gënjejhesh.

Kur tē takosh, duke ecur, ndonjë udhëtar që do thotë ç'do përmbi supet e tua lopata pér hedhjen e grurit, ngule nē dhe menjëherë lopatën e drejtë dhe theri zot Poseidónit pér nderin e tija therore tē bukur

shumë, një dem e një dash e një derr hamëshor; pastaj kthehu prapë n'atdhe edhe ther pér hyjnit' e pavdekshme që mbajnë kupën e qiellit, varg hekatombash tē shenjta secilit.

Vdekje e ëmbël do vijë pastaj tē tē gjejë larg detit; tutje, nga fundi i një pleqërie tē mbar' e tē qetë, ti do tē shuhesh ngadalë një ditë; dhe populli gjithë do tē jetojë i lumtur rrëth teje. Kështu do tē ngjasë. . .»

Ja se si foli; dhe unë atij ju përgjegja e thashë:
«O Tiresias, kështu kanë marrë vendim qiellorët.

Por tani dua nga ti tē më thuash mendimet e tua.

Hijen e mëmës së vdekur shikoj atje tutje; e heshtur, rri pranë gjakut tē gropës, pa pasur guximin t'i thotë djalit tē saj ndonjë fjalë a mákar t'i hedhë vështrimin. Çfarë më duhet tē bëj, o im zot, që ajo tē më njohë?»

Dhe Tiresias falltari ma priti me fjalë tē tillë:

«Janë tē qarta shpjegimet e mia pér sa më tregove.

N'është se ti i lejon ndonjë hije t'afrohet te gjaku,

100

105

110

115

120

125

130

135

140

145

do ta dëgjosh prej atij tē vërtetën; e, sa pér tē tjerët,
po i ndalove, do kthehen tē heshtur në botën e Territ.»

Ja se si foli hyjnor Tiresías; dhe hija e tija,
pási rrëfeu orakujt, u fut në pallatin e Territ.
Unë s'lëviza nga vendi; ndérkaqë ju qas mëma ime
gjakut tē zi. Sápo piu prej tij, menjéherë më njohu
e disa fjalë pastaj fluturake më tha duke qarë:

«Si paske zbritur, o bir, pér së gjalli në botën e Territ?
Esht' e vëشتirë t'i shohë i gjalli me sy këto vise,
se do tē gjejë pérpara lumenj tē mëdhenj, tē rrezikshëm,
edhe në radhë tē par' Oqeanin, i cili s'kalohet
kurr'aqë lehtë, po s'pate me vete anije tē fortë.
Apo u sose këtu që nga Troja së bashku me shokët,
pási ke hequr e vuajtur shumë? Akoma s'ke shkuar
ti në Itakë tē shohësh fytyrën e dashur tē gruas?»

Foli kështu mëma ime dhe unë asaj ju përgjegja:
«Mua, o mëmë, m'u desh tē lundroj gjer në botën e Territ,
pér t'i kërkuar këshilla falltarit tebán Tiresías.
Jo, nuk jam sosur akoma në tokën e dashur t'akéjve.
Endem kështu nga një breg në një tjetër, nga vojtja në vojtje,
prej asaj dite që shkova pas mbretit hyjnor Agamémnon
pér tē luftuar në Ilion e largët me kuajt e bukur
kundër trojánëve. Fölmë, tē lutem, tani tē vërtetën:
ç'fat tē shtrëngoi tē zbresësh në viset e vdekjes së zezë?
Ndoshta lëngatë e gjatë a vallë ndonjë nga shigjetat
aqë tē ëmbla t'hyjneshës Artémis tē shtriu pa frymë?
Fölmë diçka pér tim atë dhe djalin që lashë n'Itákë:
janë tē zotët e vendit ata, apo njerëz tē huaj,
duke menduar se unë s'kam shpresë tē kfhehem më kurrë?
Eja, rrëfemë tē gjitha mendimet e sjelljet e gruas:
vallë qëndron pranë djalit, kujdeset ndopak pér shtëpinë,
ápó ka marrë pér burrë ndonjë nga tē parët akéjas?»

Dhe ajo mëm' e nderuar ma priti me fjalë tē tillë:
«Nuk i bën zemra besnikë ta lerë shtëpinë; çdo ditë
gdhihet e ngryset ajo atje brenda me dhembjen në zemër
duke u shkrirë në vaj e në lote. Askush mbretërinë
tënde tē bukur s'ka mundur ta. shqitërë në dorë. Por djali
yt, Telemáku, gëzon pasurinë e t'et, edhe shtrohet
nëpér gostira, siç është e drejta e çdo sundimtari;
s'mbetet njeri pa e ftuar. Ýt atë jeton nëpér fusha,
s'vjen në qytet asnijéherë; s'kérkon më tani, pér tē fjetur,
shtrat me çarçafe tē pastra, velenxa me thekë tē ndritshme;
dimërit dergjet në dhomën e tija, në mes shërbestarve,
pranë tymtores, i shtrirë mbi hirin dhe vishet me rrecka.
Po, kur vjen stina e verës dhe vjeshta e gjelbër me pemë,
shtratin e tij e ndërton përmbi gjethet e rëna përtokë,
tutje tëhu, ku tē jetë, mes fushës së mbjellë me vreshta.
Dergjet atje i trishtuar dhe plaga e zemrës i rritet
duke menduar se kur do tē kthehesë; u mplak para kohe...
Po ajo dhembje më shpuri në varr edhe mua një ditë.
Jo, nuk më vranë shigjetat e ëmbla t'hyjneshës Artémis,

as më ka mposhtur ndonjë nga lëngatat e rënda, që sjellin vuajtje shumë të gjata dhe trupin e lënë pa frymë; por është malli për ty, është dhembja për ty, o fisniku im Odisé, dashuria ma shuajti dritën e jetës!»

200

Fliste ajo, kurse mua më digjte dëshira e madhe, ah, ta shtrëngoja me mall atë hije të simëme të vdekur!

Tri herë plot u lëshova mbi të, se s'përmbahej dot zemra!

205

Tri herë plot më shpëtoi nga duart si hije, si èndërr...

Ankthi më shponte si thikë në zemër çdo herë e më shumë.

Dhe disa fjalë asaj fluturake i fola: «O mëmë!

Pse më shpëton nëpër duar e ikën, kur sheh se si unë t'hidhem në qafë për herë të fundit me shpirt të malluar?

210

Eja, të paktën në botën e Territ, të rrimë shtrënguar

qafë më qafë, të shkrihemi bashkë në vaj e në lote!

Mos Persefóna fisnike, në vend të një shpirti të dashur, solli këtu një fantazmë, që unë të vuaj më shumë?»

Dhe ajo mëmë e nderuar ma priti me fjalë të tillë:

215

«Ah, more bir, m'orëziu i njerëzve! Ty s'të mashtroi, jo, Persefóna fisnike, e bij' e Zeúsit; i tillë është kanuni për gjithë të gjallët nga dita që vdesin:

nuk urdhërohen dot mishi e koskat nga muskujt, të gjitha shkrihen nga forca e madhe e flakës së zjarrit; dhe shpirti, sa të largohet nga koskat e bardha, lëshon menjëherë

krahë dhe ikën e endet si èndërr që s'kapat dot kurrë...

Por ti nxitohu të dalësh në dritë dhe gjithë sa fola

mbaji mend mirë t'ja thuash një ditë dhe gruas së dashur.»

Gjat' asaj kohe që ne bisedonim, shikoj duke ardhur grumbuj me gra, bashkëshorte e vajza t'herojve të shquar, që Persefona fisnike i nxiste të dilnin përjashta.

220

Pápo u mblorehën të gjitha siç ishin rrëth gjakut të nxirë.

Unë, ndërkohë, që kisha dëshirë t'i flisja secilës veças, e pashë të udhës së puna m'e mençur për mua ishte të bëja sikûr do heq shpatën e mprehtë nga milli e mos i lija t'i qaseshin gjakut të gjitha njëheresh.

225

Njëra pas tjetrës filluan të vijnë; secila rrëfente fisin e saja; kështu që i bëra të gjitha të flasin.

Erdhi e para Tyrója, filiz i një dere bujare; prind ajo kish Salmonéun e madh, me sa thoshte, dhe burrë pati Krethéun, i cili ish njéri nga djemt' e Eólit.

230

U dashurua ajo me një lumë hyjnor, Enipéun, lumi m'i bukur nga gjithë të tjerët që rrjedhin mbi tokë, edhe shpeshherë shetiste në brigjet e tij të ergjënta.

235

Mori një ditë Dhetundësi trajtat që kish Enipéu edhe u shtri pranë saj mu në grykën e lomit. Rreth tyre vala e purpurt u ngrit me buçimë si hark deri sipër, duke mbuluar hyjninë e gruan. Kështu, pasi zgjidhi brezin e saj virgjëror dhe e vuri në gjumë, i shprehu deri në fund dashurinë; e zuri për dore dhe foli:

240

«Qoftë për ty lumturi dashuria, o femër! Pa mbushur vitin, do lindësh fëmijë të bukur, se shtrati i hyjnive kurrë nuk ësht' i pafrytshëm; ushqëji dhe rriti siç duhet. Kthehu tanë në shtëpi edhe hesht, mos ma zërë në gojë

245

250

emërin; dije ti vetëm se jam Poseidóni dhetundës.»

Foli ai, dhe u zhyt menjëherë në valët e detit.
Prej asaj nimfe një ditë u lindën dy meshkuj: Peléa
edhe Niléu, të cilët i bënë shërbime të madhit
Zéus. Peléa sundoi Iólkun me shumë kopera,
kurse Niléu që mbreti i Pillos me brigjet ranore.

255

Por mbretëresha e bukur i lindi më vonë Krethéut
edhe një tufë fëmijësh të tjerë, që ishin: Esóni,
Féri dhe Amitaóni, i fortë në vrapin me kuaj.
Erdhi pastaj Antiópa, e bij' e Asópit, që mburrej
se e kish qasur Zeúsi të flerë në krahët e tija.

260

Esht' e vërtetë se lindi dy meshkuj, Amfiónin e Zítin,
që themeluan të parët qytetin e Tébës me shtatë
dyer; pa ngritën dhe mure e pirlje, se s'mund të banonin
në atë fushë të gjerë, sado guximtarë e të fortë.

265

Pashë pastaj dhe Alkménën, të shoqen e Amfitriónit,
që, pasi fjeti një herë së bashku me Zéusin, lindi
trimin e rrallë me zemër luani, hero Heraklíun.
Pápo më doli pérpara e bij' e Kreónit, Megára,
që ish martuar me djalin e fortë të Amfitriónit.

270

Erdhi dhe mëma e Edípit, ajo Epikásta e bukur,
që u verbua dhe bëri një faj të llahtarshëm: mori
burrë të birin, që vrou të atin, të shoqin e s'ëmës...
Por atë turp të paemër hyjnité e nxuarën sheshit.
Dhe mbretëroi në Tébën e ëmbël, mbi djemtë e Kádmit,
keq e më keq, nga të ligat që solli mëria hyjnore,
kurse ajo bëri poshtë drejt Hádit, rojtarit të Territ;
e dëshpëruar siç ishte, u var me litar nga çatia.
Djali i saj trashëgoi ahere të gjitha të zezat
që mund të ndjellë zemrimi i nënës me nëmët e saj.

280

Pashë pastaj më të renë nga vajzat që kish Amfióni,
djali' i Iasídit, i cili dikúr pat sunduar qytetin
Orhomenós, ku jetonin Minéasit: Klórën e bukur.
Pási i fali dhurata të vyera shumë, e mori
grua Neléu. Ajo mbretëroi në Pillos dhe lindi
Periklyménin krenar e të ashpér, Nestórin, Kromíun,
edhe një vajzë, Pirónë, të rrallën perri hiremadhe,
që e kërkonin të gjith' atje rrotull pér grua. Neléu
vinte si kusht që t'i sillnin atij nga Pyláki të gjithë
demat me ballin e gjerë që ruante trim Ifikléu.
S'ishte një punë e lehtë; dhe vetëm hyjnor fallëtarë
mori përsipér t'i sillte. Por nuk e lejuan hyjnorët,
pasi e lidhën me pranga, lëshuan barinjtë e ashpér.
Kur, me kalimin e muajve, viti u mbush, edhe stinët
vendin e tyre ja lanë pranverës me ditët e gjata,
trim Efikléu e la fallëtarin që mbante burgosur,
se ja kish thënë të gjitha ç'mendonin orakujt e vjetër:
edhe kështu u zbatua vullneti madhor i Zeúsit.

285

Ja edhe Lída, e shoq' e Tyndárit, që pati dy meshkuj:
Kástorin mjeshtër kalorës edhe Polidéukun që s'mundëj
kurrë në ndeshjen me grushta. Ata, dhe të vdekur, jetojnë:
poshtë, në botën e Territ, Zéusi i madh i nderoi
që të jetojnë një ditë, dhe nesër të vdesin — me radhë.

290

295

300

- Vetëm hyjnit' e pavdekshme trajtohen me aqë nderime. 305
 Pashë pastaj Efimédën, që kish bashkëshort Aloéun.
 Mburrej ajo se e pat dashuruar dikur Poseidóni
 dhe se i fali atij dy fëmijë me jetë të shkurtër:
 Óton hyjnor dhe atë Efiáltin me emér në botë.
 Burra të tillë, me shtatin të lartë e aqë të bukur,
 toka nuk kishte ushqyer më parë, përveç Oriónit. 310
 As dhjetë vjet s'kishin mbushur, dhe trupin e kishin të gjerë
 plot nëntë herë sa brryli e tridhjet' e gjashtë të lartë.
 Pa kërcënonin hyjnitë se ishin të zotë të shpinin
 deri n'Olimpin e lartë kushtrimin e sulmit të tyre. 315
 Malin e Osës kërkonin ta vinin përsipër Olimpit,
 Pílion, malin e veshur me pyje, ta hipnin mbi Osën,
 për të arritur në kupën e qiellit. Dhe do t'ja dilnin
 mbanë patjetër sikur të arrinin në moshën e burrit;
 por i shfarosi të dy ai djalë që lindi Letója
 tok me Zeúsin, sa pa lulëzuar as qimet e para 320
 dhe t'hijesoheshin mollzat e faqes me pushin e hirshëm.
- Erdhën dhe Fédra e Prókris, e vajza e Mínos, Arjádni,
 që ish përpjekur ta sillte Teséu nga Kréta e largët
 nuse të bukur n'Athinën e shenjtë; por s'mundi, Dionísi 325
 ja kish paditur hyjneshës Artémis, që e vrau në Día.
- Pashë dhe Mérén, Kliménin e gruan shpirtzezë Erifílin,
 që, për të marrë gjerdanin e artë, tradhtoi të shoqin.
 Si të rrëfej se sa gra edhe vajza t'heronjve kam parë
 duke i zënë në gojë me radhë? S'besoj të mjaftonte 330
 gjithë kjo natë. Më duhet të dergjem makár në anjen
 time me shokët, makár këtu brenda. Tani e mendofshin
 vetë hyjnitë dhe ju me ta bashkë se si do përcillem.»
- Foli kështu, edhe salla e errët ra n'heshtje të thellë;
 aqë i kishte magjepsur feákët me fjalët e tij. 335
 Dhe mbretëresha Aréte ja nisi e para të thotë:
 «Si po ju duket, o prijës feákas, ky burrë i huaj?
 Shtati i hedhur, fytyra e bukur, mendimi i pjekur!
 Un' e kam pritur si mik në shtëpi, po për ju éshtë nderi!
 Pra, mos shpejtoni ta nisni e mos ja kurseni të mjerit 340
 gjithë dhuratat që duhet t'i jepni! Shtëpitë i keni
 plot me të mirat që falur ju kanë hyjnit' e pavdekshme.»
- Pas mbretëreshës u ngrit e filloj të flas' Ekenéu,
 që kishte qenë më plaku në moshië nga burrat feákas:
 «Fjala e mençur që tha mbretëresha, o miq, na tregoi 345
 ç'duhet të bëjmë; andaj t'i pranojmë këshillat e saja.
 Ne jemi gati të ndjekim veprimet dhe fjalët e mbretit.»
- Radhën e kishte tanë Alkinóu; u ngrit edhe foli:
 «Fjala e jote do bëhet patjetër, në qoftë se unë
 do të vazhdoj të jem gjallë dhe mbret mbi rremtarët feákas. 350
 Miku i huaj, sado i malluar për vendin e lindjes,
 le të tregojë durim deri nesër. Kështu do të kemi
 kohë të mbledhim të gjitha dhuratat; dhe burrat do bëjnë
 gati përcjelljen, me mua në krye, të parin e vendit!»
- Foli kështu; atëhere ju gjegj Odiséu i mençur:
 «O Alkinóu i madh, që je nderi i popullit gjithë, 355

qoftë makár dhe një vit sikur ju të më ftonit të rrija,
që të më nisnit këtej me dhurata të vyera shumë,
nuk do të doja gjë tjetër. Për mua do t'ish gjë e madhe
síkur të shpija në vendin e prindve dhurata të shumta;
do të më prisnin me shumë nderime e zemër të ngrohtë
pa përjashtim, që të gjithë, kur unë të zbrisja n'Itakë.»

360

Fjalës së tij atëhere ju gjegj Alkinóu: «Nuk dukesh
hiç, Odisé, ndonjë burrë dinak që jeton me mashtime;
bredhin mbi tokën e zezë me qindëra njerëz të tillë,
duke sajuar gënjeshtra që s'mund t'i dallosh aqë lehtë.
Gjithë sa fole tregojnë një mjeshtër të rrallë të fjalës;
por s'të lejon mençuria të thurësh rrëfime të rrëme.
As këngëtari m'i mirë s'do mund të tregonte më bukur
të'r historin' e argéjve dhe vojtjet e brengat e tua.

365

Por, pa më thuaj të lutem, pa fshehur gjësendi: mos vallë
të ka takuar të shohësh ndonjërin nga shokët që ranë
duke luftuar si divat në Trojë, ku shkuat së bashku?
Nata tani s'ka të sosur dhe koha e gjumit s'ka ardhur;
eja, fillo të më flasësh për veprat e tua kreshnikë.
Gjersa të shkrepte agimi do rrija këtu pa lëvizur,
po të tregoje ato që ke hequr gjat'udhës së kthimit.»

370

Fjalës së atij atëhere ju gjegj Odisé mendjeholli:
«O Alkinóu i madh, që je nderi i popullit, kemi
kohë, vërtet, për rrëfime të tjera dhe kohë për gjumë.
Por, pasi paske dëshirë, nuk mundem të rri pa treguar
ç'fat më i zi e i frikshëm i ndoqi më von ca të mjerë
shokë të mi, që nuk ranë të vdekur nga shpatat trojane,
por pas fitores; ata që, gjat'udhës së kthimit, i bëri
shpirtligësia e gruas së tyre të shuheshin fare!»

380

Kur Persefóna hyjnore i kishte shpérndarë të gjitha
hijet e grave që erdhën tek unë, më doli përpara
shpirti i trishtuar i Agamemnónit, në krye t'atyre
që kishin vdekur së bashku me të në shtëpin' e Egístit.

385

Sápo mbaroi së piri nga gjaku i gropës, më njohu;
pápo ja dha menjéherë të qarit me kuje të madhe,
edhe me duart e shtrira kërkonte t'arrinte tek unë
e të më hidhej në qafë. Por s'kishte as muskujt, as forcën
që kishin pasur një herë gjymtyrët e tija të shkathët.
Sápo e pashë, s'e mbajta dot veten; mëshira që ndjeva,
sytë m'i mbushi me lote, e dhembja më piku në zemër.

390

E disa fjalë atij fluturake i fola: «O krye —
prijësi ynë në luftë, Agamémnon, Atríd i lavdishëm,
ç'fat të përbysni kështu e të shtriu në gjumin e vdekjes?
Mos të fundosi me gjithë anije në det Poseidóni
duke ndërsyer stuhin' ugurzezë dhe valët e egra;
vallë je vrarë nga njerëz që deshe t'ju marrësh kopenë,
apo ke rënë i vdekur në luftë e sipër, përpara
mureve t'akësh qyteti, që ti e sulmove me shpresë
se do të merrje, së bashku me plackën, dhe gratë robina?»

395

Sapo mbarova, ai menjéher' u përgjegj edhe foli:
«Nuk më fundosi me gjithë anije në det Poseidóni,
duke ndërsyer stuhin' ugurzezë dhe valët e egra,
as nuk jam vrarë në tokë nga njerëz armiq; më ka sjellë

400

405

poshtë, në botën e Territ, Egisti së bashku me gruan
time të nëmur: më theri si kaun në drekë e sipër. 410
Ja ç'dit' e zezë më gjeti! Dhe shokët, rrëth meje, u therën
si ata derrat me dhëmbët e bardhë që theren në tharkun
e ndonjë burri të pasur a mákar të lartë n'ofiqe,
qoftë kur ka ndonjë dasmë a miq e zyrtarë për drekë.
Ty të ka ndodhur të shohësh me sy shumë njerëz të vdekur, 415
që janë vrarë në vrullin e ndeshjes së madhe të luftës
osë në një dyluftim; por nuk mund t'ja kalojë ajo pamje
tmerrit të madh, të llahtarshëm, që ti do të ndjeje në zemër
po të na shihje të therur përtokë, rrëth kupave tonë,
edhe përshtresën se si avullonte nga gjaku i derdhur. 420
Por më rrëqethëse ish ajo klithmë-llahtarë e Kasandrës,
bijë e Priámit, në kohën kur therej e shtrirë mbi mua
nga Klitemnëstra tinzare! Kërkova me duart e mia
si ta mbuloj atë turp; por një shpatë që ra, më bitisi!
Bushtra e ligë më pa edhe iku; nuk tha të më mbyllte 425
sytë e buzët, kur unë po zbrisja në botën e Territ!
Jo, s'mund të ketë asgjë më të egër e më qenërore
se ajo grua e zonja të kryejë vepra të tillë,
si Klitemnëstra, që vrau atë me të cilin kish shkuar
vitet e saj të rinishë! Kur unë mendoja se kthimi 430
im do gëzonte fëmijët dhe njerzit e mi shërbestarë,
pashë artisten në punët e krimit se si e mbuloi
veten me turp, si dhe gjithë ato që do vijnë pas saj,
qofshin dhe gra që do dridhen në zemër për burrat e tyre!» 435

Foli kështu, edhe unë atij ju përgjegja e thashë:
 «Ah, o filiz i Atréut! Sa keq, që në krye Zeúsi
ju ka ngarkuar njëmijë të zeza me anën e grave!
Sa e sa burra i fiku Hélëna për fajin e saj!
Ja dhe jot shoqe tani, Klitemnëstra, se si ta kish thurur
rrjetën e vdekjes, në kohën që ndodheshe larg mëmëdheut!» 440
 «Pra, edhe ti, m'u përgjegj, mos u sill zemërbutë me gruan,
mos ja zbulo asnijëherë të gjitha të fshehtat e tua;
thuaji vetëm një pjesë, të tjerat t'i ruash për vete...
Por ti mos prit, Odisé, gjë të keqë nga gruaja jote;
është e mençur e bij' e Ikáriut, ka zemër të madhe. 445
Ah, po e shoh, si ahore kur ikém në luftën e Trojës,
nuse të re, që i jepte të pinte një foshnje njomzake!
Sot djali yt do të ketë arritur në moshën e burrit...
Oh, sa i lumtur je ti që do shohësh tét bër kur të kthehet,
dhe ai djalë që ka për të rrrokur në qafë të atin! 450
 Por imë shoqe s'lejoi ta shihja fytyrën e djalit;
sytë e mi nuk i la ta gëzonin, i shojti përparrë
kohës... Tani unë kam dhe një fjalë, që duhet ta ruash
mirë në zemër. Kur ti do të sosesh n'atdheun e dashur,
ditën për diell nuk duhet të zbresësh në brigjet e tija;
dil i panjohur, se grave të sotme s'ju zihet dot besë.
Folmë tani, pa më fshehur asgjë, të vërtetë: mos vallë
ke ndonjë lajm se im bir është gjallë akoma? Ka ikur
ndoshta në Orhomenós ose pranë Nestórit në Pílos,
apo në Spártën e gjerë ku rron im vëlla Meneláu? 460

Jo, nuk ka zbritur Orésti i dashur në botën e Territ!»

Foli kështu ai shpirt, edhe unë ju gjegja e thashë:
 «Pse më pyet, o i bir' i Atréut? S'e di n'është gjallë
 óse ka vdekur; ç'na duhen bisedat pér gjëra që s'dihen?»

Flisnim kështu të trishtuar kundruall shojskot; një dhembje

465

ndjenim të madhe në zemër dhe lotët na derdheshin lumë.

Pashë pastaj pér së largu ca shpirtra që vinin: i pari ishte Akili, më prapa Patróqli e trim Antilóku, si dhe Ajáksi, i cili, pas djalit me nam të Peléut, që më i madhi në trup e m'i bukuri trim i danájve. Shpirti i Akilit me këmbët e lehta më njohu, dhe qau; e disa fjalë ai fluturake filloi të thotë:

470

«Bir' i Laérit, filiz i Zeusit me mendjen e hollë, ç'vepra mendon, mor i shkretë, të bësh më të frikshme akoma? Si paske ardhur në botën ku rrojnë të vdekurit, hije njerëzish pa arësy që u çlodhën nga brengat e jetës?»

475

Sapo mbaroi së foluri, unë në çast ju përgjegja:

«Djal' i Peléut, Akil i nderuar në krye t'akéjve, erdha këtu të mësoj nga falltari tebán Tiresias ç'udhë më duhet të ndjek pér t'arritur një ditë në shkëmbin tim të Itákës. S'jam sosur në brigjet e tokës s'akéjve; heq edhe vuaj larg vendit të prindvë. Asnjë më të lumtur, djal'i Peléut, se ti nuk ka pasur e as do të ketë: si perëndi të nderonin të gjithë kur ishe i gjallë, po dhe tani që ke ardhur këtu, ti je krye mbi gjithë shpirrat e Territ; prandaj, o Akil, mos u qaj që ke vdekui!»

480

«O Odisé aq bujar, m'u gjegj menjëherë Akili, mos u mundo të sajosh ngushëllime pér vdekjen! Më mirë t'isha bari e t'i bëja shërbim një fshatari të huaj, që do jetonte i varfér, pa pasur të ardhura shumë,

485

se të sundoj përmbi shpirrat e vdekur të botës së Territ! Folmë tani ndonjë send pér tim bir të lavdishëm: dallohet

vallë në luftë e sipër i pari ndër trimat e tjerë?

Eja, trego dhe diçka pér Peléun me emër, po dite:

490

a e nderojnë ndopak mirmidónët si mbretin e tyre,

apo s'ja varin më torbën ata në Greqi e në Ftíe,

se ja mbërtheu atij pleqëria dhe këmbët dhe duart?

S'mund ta ndihmoj, si qëmoti argéjtë, kur syt' e shikonin

dritën e diellit dhe trimat e rrallë përtok' i rrëzoja

500

fushës së gjerë të Trojës. Po t'isha dhe sot si ahtere,

edhe të hyja, makár pér një çast, në shtëpin' e tim eti,

çfarë llahtarë do ndjenin nga duart e mia të gjithë

sa i mohojnë tim biri nderimin e duhur ndaj mbretit!»

Foli kështu, edhe unë atij ju përgjegja e thashë:

«Jo, nuk kam marrë vesh gjë se ku ndodhet Peléu i urtë;

505

por do rrëfej si qëndron e vërteta pér Neoptolémin,

sípas dëshirës që shfaqe pér djalin e dashur të zemrës.

Unë e mora atë me anije nga Skyros në Trójë,

ku ishin mbledhur ushtrit' e akéjve. Kur bënëm kuvenë

ndën' ato muret e larta të Trojës, ai kurdoherë

510

fliste i pari dhe fjala e tija qëllonte ku duhej.

Ayale i Akilel

Vetëm Nestóri hyjnor edhe unë atij ja kalonim.
 Edhe kur qerret shëndrisnin në fushat e gjera të Trojës,
 kurrë ai nuk qëndronte mes turmës së madhe t'ushtisë;
 dilte përpara ushtrisë në sulm me guxim të pashembullt,
 duke rrëzuar me mijëra trima në ndeshje vigane. 515

Nuk jam i zoti tanë t'i tregoj ata burra me radhë,
 emër pér emër, që shtriu përtokë, në mbrojtje t'akéjve;
 njëri prej tyre ka qen' Euripili, i bir' i Teléfit,
 rrotull të cilit u vranë dhe shumë kleténë, pér punë 520
 grash e dhuratash. S'kam par' asnijëherë një princ më të bukur,
 vetëm Memnóni hyjnor ja kalonte. Guximin e tija
 unë e pashë ahore kur burrat e parë akéjas
 hynë në kalin që bëri Epjósi. Atje vetëm unë 525
 mund t'urdhëroja, në kohën e duhur, të dilnim përjashta.
 S'kish kryezot edhe mbretë danájve, i cili mos fshinte
 syt' e përlotur dhe gjunjët e tij të mos dridheshin; vetëm
 Neoptolémít nuk pash' asnijëherë t'i zbehej fytyra
 aqë e nurshme, a mákar të fshinte në faqe një pikë 530
 loti. Përkundrazi, lutej ta lija të sulej përjashta;
 dorzën e shpatës dhe heshtën e rëndë shtrëngonte me duar
 duke menduar se sí të rrafshonte qytetin e Trojës.

Po, kur plaçkitëm qytetin, ai u têrroq në anije
 bashkë me pjesën e tija të plaçkës dhe çmimin e nderit,
 pa u plagosur me majën e mprehtë të heshtës që tutje 535
 ose që afër, siç ndodh shumë herë në luftë, kur Aresi
 derdhet symbyllur përpara me gjithë tèrbimin e tija.»

Fola kështu edhe hije e Akilit të shpejtë nga këmbët
 çau me hapa të gjatë Lëndinën ku kish asfodélë,
 shum' i gézuar që un'i rrëfeva lavdin' e të birit... 540

Hijet e njerzve të tjerë që dergjen në gjumin e vdekjes
 nisën të flisnin pér dhembjet e tyre; s'ju qeshte dot buza.
 Vetëm një shpirt ish têrhequr mënjanë, ai i Ajáksit
 të Telemónit; më mbante mëri se e munda një herë 545
 pranë anijeve: ramë në ndeshje se kush do fitonte
 armët që mbante së gjalli Akili. Ish vetë e éma
 që i caktoi si çmim pér fitonjësin. Burrat trojanë
 edhe Paláda hyjneshë Athénë m'i dhan' ato armë.
 Ah, pér ato u mbulua nga dheu një kokë e tillë,
 që, pas Akilit hero të paepur, ish trimi m'i pashëm 550
 dhe më i shquar pér punët e luftës n'ushtrin' e danájve.
 Nisa ahore t'i them disa fjalë të émbla: «O djalë
 i Telamónit me emër, mëria e madhe që ndjeve
 ti kundër meje pér armët e nëmura, nuk qenka shuar
 edhe pas vdekjes! Dhurata hyjnore ju solli të zeza 555
 shumë argéjve! Ke qenë kështjella m'e fortë që humbën;
 edhe të qajnë të gjithë siç qajnë Akilin e vdekur!
 S'ësht' asnijë tjetër shkaktari i të ligave; vetë Zeúsi,
 që e urren ushterin' e danájve dhe desh ta ndëshkonte,
 fatin e vdekjes të fali. Por eja, im zot, pranë meje,
 pér të dëgjuar më mirë mendiinet dhe fjalët e mia:
 mposhte urrejtjen e madhe që fshihet në zemërën tënde!» 560

Fola kështu, por ai s'm'u përgjegj; edhe iku të gjejë

hijet e tjera t'atyre që dergjen në gjumin e vdekjes.

Mbase, megjithë zëmratën e tij, kishte qejf të dëgjonte, 565
por unë kisha dëshirë të shihja dhe shpirtra të tjerë.

Pashë ahene një djalë fisnik të Zeúsit, Minósin:
rrinte në fron, me një skeptër të artë, gjyqtar mbi të gjithë
njerzit e vdekur; dhe shpirtrat e tjerë, në këmb' ose t'ulur
rreth e përqark atij froni, e mbushnin pallatin e Territ. 570

Pashë më tej Oriónin gjigand në Lëndinën e shtruar
me asfodélë, ku gjuante kafshët, të cilat qëmoti
vet' i kish vrarë ndër malet e shkreta; në dorën e tij
mbante një stap të punuar prej bronxi që s'kishte mort kurrë.

Pashë dhe birin e dashur të Tokës fiske, Titiósin: 575
nëntë arpente mbulonte me trupin e shtrirë përtokë.
Edhe sadó që përpiquej t'i shkulte nga vetja e tija,
tej e këtej dy skifterë i shqepnin mëlcin' e ja hanin;
se pat sulmuar Letónë, mikeshën me nam të Zeúsit,
udhës, kur shkonte përmes Panopéut me fushën e qeshur, 580
për të arritur në vendin e Délfit, ku ndodhej Pitója.

Pas Titiósit, dallova Tantálin. Në mes një liqeni,
rrinte në këmbë dhe uji sa çikte në mjekrën e tij.
Etja e digje, por nuk kishte kohë të njomte pak buzët,
se kurdoherë që ulej atloshi të pinte një pikë, 585
uji thëthitej e zhdukej; dhe shfaqej në këmbët e tij
toka e murme e rrreshkur nga fati i tij némérëndë.
Pemë të larta e kishin rrethuar; mbi kryet e tija
vareshin frutat e arta të dardhës, të shegës, të mollës,
fiqtë e ëmbël dhe degët e mbushura plot të ullinjve. 590
Po kurdoherë që plaku përpiquej t'afronte pak dorën,
era smirake i merrte me vete përpjetë drejt reve.

S'ishin më pakëz të frikshme mundimet që hiqte Sisýfi.
Unë e pashë atë duke mbajtur në duar një pikë 595
shkëmb, që mundohej ta flakte përsipër një mali të lartë
duke mëshuar mbi këmbët e tija. Por, sa i afrohej
majës, një forcë hyjnore e kthente; dhe shkëmbi fillonte
të rrukullisej sérish tatëpjetë, gjer poshtë në fushë.
Pápo ai, me të gjitha fuqitë që kish, e lëshonte
rishtas drejt malit, mbuluar i téri në djers' e në pluhur. 600

Pashë pastaj Heraklíun: vëç hija na ishte e tija;
vetë dëfrehet i shtruar ndër sofra gostirash hyjnore,
pranë së shoqes me këmbët e hijëshme, Ibës, me prindër
djalin e Krónit dhe Erën stolisur sandalesh të arta.
Rreth asaj hije na ndihej potere e klithma; si shpendë 605
iknin të vdekurit tutje.. Ai, mu si nata e zezë,
mbante shigjetën pështetur te kordha e harkut të nderë
dhe i përpinte vështrimi i tija sikúr do të shtinte.
Gjoksin e tij e mbulonte një rrip i llahtarshëm prej ari,
se përmbi të ishin gdhendur me art të përsosur një sërë 610
pamjesh: arinj, derra t'egër, luanë me sy vetëtonjës,
ndeshje, luftime, gjakderdhje dhe vreja luftarësh pa masë.
Nuk do t'arrijë më kurr' ai mjeshtër në t'ardhmen të gdhendë
edhe një herë me artin e tija një rrip të këtillé!

Që në vështrimin e parë, më njoju në çast ajo hije, 615

edhe me sy të përlotur më foli me fjalë të tilla:
 «Bir i Laértit, filiz i Zeúsit me mendje të hollë,
 heqkérke zvarrë dhe ti, o i zi, atë jet' orëligë
 që më kish vënë dhe mua përpara kur isha i gjallë?

620

Bir' i Zeúsit kam qenë, por vuajta shumë mjerime.
 Vepra të rënda më duhej të bëja nën' urdhrat e burrit
 shumë më t'ulët se unë, që kisha si zot përmbi krye...
 Pápo një herë më nisi në botën e Territ të merrja
 qenin që ruante derën; kujtonte se nuk do t'ja dilja
 mbanë rrezikut. Por unë, që kisha si prijës Hermésin
 edhe Athénën sykaltër, e shpura përbindëshin sipër.»

625

Foli kështu, edhe iku në dhomat e thella të Territ.
 Unë qëndrova në vend, duke pritur kështu ndonjë tjetër
 shpirt kryetrimi të vdekur qëmoti. Ah, zemra ma donte
 fort të shikoja heronjtë e mocëm, siç ishte Tezéu
 e Perítou, lastarë fisnikë t'hyjnive qiellore.

630

Por menjëherë u mblohdhën rreth meje, më klithma të frikshme,
 shpirtra pa numër, si miza e lisit; u mpiva nga frika:
 mos Persefona e ashpër më sillte nga bota e Territ
 kokën e tmerrshme të shtrigës Gorgónë? U ktheva ahere
 vrap në anije dhe shokëve gjithë ju fola të hipnin
 e të lironin litarët e bashit. Të bindur tek unë,
 sápo këcyen, u ulën me radhë. Dhe nisi anija
 gjat' Oqeanit lundrimin, së pari me rremat e tyre,
 gjersa filloi ta shtyjë përpara një erë e mbarë.

635

640

KËN G A XII

Pasi kaloi anija mes rrymash si ato t'oqeánit,
dallgët e detit pa fund e pa anë na guan n'Ajaje,
brigjesh ku vetë Eoja argtohet pallatesh të saj
tok me valltaret, dhe Dielli rrezet e para të tija
hedh të na ngrohë çdo ditë. Sa mbrritëm, térhoqëm anijen
jashtë, në rërë, e zbritëm dhe vetë e u shtrimë të flemë
anës së detit dhe pritëm mëngjezin hyjnor të agonte.

Gisht — trëndafileja Eo, sa kupën e qiellit e ndriti,
unë urdhërova ca shokë të shkonin në dhomat e Qirques
e të më sillnin kufomën e lënë atje t'Elpinorit.
Premë ndérkohë ca trungje dhe shkuam të bënim varrimin
në atë gjuhë të tokës që zgjatej më thellë në ujë,
duke vajtar për shokun e dashur të zemërës sonë.
Pási e dogjëm kufomën së bashku me armët që mbante,
ne u kujdesëm t'i ngremë një varr me një shtyllë përsipër,
edhe në krye të varrit vendosëm lopatën e tija.

Qirqa, që mori vesh kthimin, arriti në çast e stolisur;
gratë e saj të shërbimit e ndiqnin nga pas, duke sjellë
bukë me mishëra shumë e verë të kuqe si flaka.
Pápo u ndal në mes tonë dhe nisi hyjnesha të flasë;

«Njerëz të mjerë, që zbritët të gjallë në botën e Territ,
vdiqët dy herë, kur gjithë të tjerët një her' i merr vdekja!...
Hani e pini tanë, sa të ngryset, në sofrën e shtruar;
nesër me rrezet e para e nissni sérish udhëtimin.

Do t'ju mësoj unë vetë se ç'udhë të ndiqni, pa fshehur
çdo hollësi, që mos ndodhë t'humbisni në det a në tokë,
duke dëgjuar këshilla që shprehin mendime tinzare.»

Zemëra jonë ju bind menjëherë këshillës së saj.
Gjith' atë ditë e deri në mbrëmjen e vonët s'u ngritëm
fare nga sofa e shtruar me mish e me verë të ëmbël.

Edhe kur dielli shkoi të dergjet e ra errësira,
shokët u shtrinë mu pranë anijes; po Qirqa hyjnore,
pási më zuri përdore e shkuam një çikë më tutje,
m'uli, u shtri afër meje dhe desh t'i tregoja se ç'ndodhi

gjat'udhëtimit që bëmë. Si s'lashë asgjë pa rrëfyer
fill e pér pe, ajo nimf' e nderuar më tha këto fjalë:

«Ja që u kthyet shëndoshë e mirë. Tani vurë veshin;
do të t'i sjellin në mendje hyjnité dikur këto fjalë.
Ju do shikoni së pari Sirénat; ato magjistare,

gjith'ata njerëz që shkojn' afër tyre i bëjnë pér vete.
Mjer' ai leshko që afrohet të ndiejë zérin e tyre!

Kurrë s'do vij' ajo ditë e lume ta presë e shoqja.

edhe fëmijët e vegjël në bregun e tokës s'atdheut;
se mrekullohen të gjithë nga kënga e tyre e ëmbël.

Sipër lëndinës së tyre të bukur do shohësh një grumbull
koska kufomash që kalben dhe tkurret lëkura e tyre.

Mos u ndalo, po shko tutje! Dhe veshët e shokëve zëri
mirë me dyllë të butë si mjalti, mos ndjejnë gjësendi.

Ti, sa për vete, dëgjoji; por duhet më parë të lidhesh
fort, këmb' e duar, nga shokët e tjerë, me trupin të ngulur
rrëzë direkut t'anijes. Kështu, gjithënë kur t'i lutësh
ose makár t'urdhërosh të të zgjidhin q'andej, menjëherë
shokët e tu t'i shtrëngojnë më shumë litarët rrëth teje.

Si të kalojë anija nga vendi ku rrojnë Sirénat,
nuk të rrëfej që tani cilën udhë do duhet të ndjekësh.

Pra, mos kërko të sqarohesh prej meje më tepër se kaq:
ti do të ndodhesh përballë dy udhësh; mendo e zgjidh vetë.

Njëra ka dy dërrasa si thikë, që varen mbi ujin e detit;
sipër atyre përplasen me gjëmë të tmerrëshme valët

e Amfitritës sykaltër; hyjnitë ju thonë Plangteshe.

Zogjtë e qiellit nuk fluturojnë mbi njérën dot kurrë,
qofshin makár dhe pëllumbat e butë që i shpien Zeúsit —
atit — ambrózen. Po pllak' e lëmuar rrëmbe kurdoherë
një nga pëllumbat dhe i duhet atija të nisë një tjetër,
që mos cënohet dot numri i tyre. E sa për të dytën,

po të afrohet atje një anije, e piu e zeza:
drrasat e saja me gjithë detarët rrëmbehen nga valët
dhe nga shtrëngata e marrë e zjarrit. Andej, një anije
vetëm, gjer sot, ka kaluar pa humbur n'humnerat e detit,
duke u kthyer nga tok' e Eétit: Argója me emër,
që i këndojnë aëdët. Atë do ta kishte përplasur
vala mbi Gurët, në qoftë se Era s'i vinte në ndihmë,
nga dashuria e madhe që kishte ajo për Jasónin.

Udha e dytë shkon mes dy Shkëmbinjve. Atje, prej atyre,
njéri lartohet në qiell dhe majën e tij e rrëthojnë
retë e zeza përherë; as verës, as vjeshtës s'kthjellohet.

Burrë të vdekshëm nuk ka që të ngjitet gjer lart e të zbresë,
pastë makár njëzet duar e këmbë; aq' ësht'i lëmuar
rrëth e përqark, mu si guri i gdhendur. Në ijet e tija
hapet një shpellë e errët me faqen kundrejt perëndimit,
ballë për ballë me Terrin, ku ju, Odisé i nderuar,
do të drejtoheni. Por shigjetari m'i zoti që ndodhet
brenda n'anije, nuk ka si ta hedhë shigjetën e tij
deri në gojën e lartë të shpellës. Banon atje brenda

Shkylla e ligë dhe leh tmerrësish me një zë si prej bushtre
fare të vogël, por është përbindësh që ndjell neverinë:
s'mund të durojnë as njerzit e vdekshëm, as vetë hyjnorët
gjith'ato këmbë — se ka dymbëdhjetë — kërcuqe, shëmtira,
as gjashtë qafat e gjata me kokët e frikshme përsipër,
as dhe tri radhët me dhëmbë të ngjeshura fort, ku ka ngritur
shtrofkënë vdekja e zezë. E fshehur përgjysmë te shkëmbi,
nxjerr vetëm kokët e saja nga shpella dhe nis të peshkojë,
duke kullotur së larti vështrimin e urët, delfinët
e peshkaqentë, makár dhe përbindëshin më të llahtarshëm.

45

50

55

65

70

75

80

85

90

që Amfitríta ushqen me shumicë në gjirin e saj.

95

Kurrë s'ka ndodhur ndonjë nga detarët të mburret se pati shkuar një herë andej me anije pa dëme në njerëz; se s'ja përton n'asnjë rast ajo Shkyllë-përbindshe të zgjatë kokët e saj deri poshtë n'anjen me bashin e kaltër e të llufitë qdo gojë e hapur ndonjë nga detarët.

100

E, sa për Shkëmbin e dytë, m'i ulët, është afër të parit; aqë sa mund të lëshohet shigjeta nga njëri tek tjetri.

Poshtë një fiku të egër ngarkuar me gjethë të shumta valët rufiten atje prej Karybdës, që ditë për ditë viell tri herë dhe prapë tri herë e rufit; çfarë tmerri!

105

Ti mos u ndodh aty pranë kur valët e detit rufiten; as Poseidóni dhetundës s'do kish si të vinte në ndihmë. Nisu më mirë drejt Shkýllës, kalo atë Shkëmbin e ikë shpejt me anije përpara; më mirë të qash gjashtë shokë, duke shpëtar anijen, sesa të humbisni të gjithë.»

110

Foli kështu, edhe unë ju gjegja në çast: «O hyjneshë! Fólémë hapët të lutem në qoftë se është e mundur, që të kalojmë të gjallë Karybdën shtrigane dhe Shkýllën ta përballoj, kur të sulet mbi shokët e mi për t'i ngrënë.»

Unë i fola kështu dhe hyjneshë e madhe ma priti:

115

«Edhe tani, mor i shkretë, s'heq dorë nga lufta e ndeshjet? S'ulëke kryet as para hyjnive që s'kanë mort kurrë?

Shkýlla nuk është njeri që jep shpirt, por mynxyr' e pavdekshme; është përbindësh i egër, i tmerrshëm, që s'ka si të mposhtet!

120

Puna m'e mir' është t'ikësh prej saja një or' e më parë! Se, po t'humbisje pak kohë gjat' shkëmbit të saj për të marrë armët, rrezik të arrinte të sulej mbi ju dhe një herë e të rrëmbente secila nga kokët e saja një burrë.

Ikni përpara me vrull dhe kérkon t'ju vijë në ndihmë nëna e saj Krataída, që lindi të tillë përbindësh; nuk do ta ler' ajo vetë të matet për sulme të reja.

125

Ti në ujdhesën Trinákie do sosesh pastaj, ku kullosin qetë e Diellit tufa dhe dhentë e tija majmoshe:

130

shtatë kopetë e qeve e shtatë të dhënve, nga pesë — dhjetë secila, që s'lindin e s'vdesin. Bareshat e tyre janë Faétuza e Lambetía, dy nimfa me flokët

dredhur plot nur kaçurrela, të cilat Neéra hyjnore lindur i kishte me Diell Hiperiónin. Kjo nën' e nderuar, pási i rriti, i nisi n', ujdhesë të Cfrukut Tridhëmbësh, larg, që të ruanin dhentë e qetë e átit të tyre.

135

N'është se ti po jeton me dëshirën e madhë të kthimit, s'duhet t'i prekësh; ahore do shohësh patjetër Itakën, qoftë pas shumë mundimesh. Pérndryshe, po qe se dëmtohen, iku e vate anija e jote së bashku me shokët.

140

Ti, dhe sikur të shpëtosh nga rreziku, do kthehesh në vatër keq e më keq pas një kohe të gjatë, fill vetëm, i shkretë!...»

Pósa mbaroi, shkëlqeu në quell Iója fronartë.

Qirgja hyjnore u nis atëherë ujdhesës drejt, thellë; unë u ktheva te shokët, u thashë të hynin n'anije

145

edhe të zgjidhnin litarët e bashit. Ata menjëherë hipën të gjithë, u ulën me radhë në drrasat dhe nisën

valën e thinjur të detit ta rrihnin me rremat e tyre.
 Krelkaçurrelja, Qirqja e tmerrshme me zë prej njeriu,
 shok të fuqishm' udhëtimi i fali anijes bashkaltër
 erën e mbarë; dhe velat e bardha filluan të fryhen. 150
 Si e gatitën anijen, u ulën të gjithë; drejtimin
 po ja diktonin asaj timonieri dhe era e mbarë.
 Shokëve unë ju fola ahere me zemër të vrarë:
 «Miq, s'ësht' e udhës t'i dijë një vetëm a mákar dy veta
 fjalët e shenja që mua më foli hyjnesha e madhe. 155
 Është më mirë ta dini të gjithë se çfarë do ngjasë,
 edhe në humbshim, por edhe n'u shqitshim nga thonjët e vdekjes.
 Larg prej lëndinës së shtruar me lule ku rrojnë Sirénat
 edhe prej zërit të tyre magjepsës më tha të qëndrojmë;
 mund t'i dëgjoj vetëm unë, por duhet që ju të më lidhni 160
 këmbë e duar dhe fort sa më shumë, me trupin të ngulur
 rrëzë direkut t'anijes. Kështu, gjithënjë kur t'ju lutem
 ose makár t'urdhëroj të më zgjidhni q'andej, menjëherë
 ju t'i shtrëngoni akoma më shumë litarët rreth meje.» 165
 Unë vazhdova sqarimin e shokëve deri në çastin
 kur, papandehur, e shtyrë nga fryma e erës së mbarë,
 erdhi anija e bukur n'ujdhesë ku rronin Sirénat.
 Era u mek menjëherë dhe deti ra fash' anembanë;
 valët e detit i vuri në gjumë fuqia hyjnore. 170
 Shokët u ngritën ahere nga vendi, palosën të gjitha
 velat, i futën n'anije dhe, t'ulur me radhë, filluan
 faqen e detit ta zbardhnin me rremat prej bredhi të gdhendur.
 Ndava me thikën e mprehtë një rrotë të madhe prej dylli
 dhe, si këputa një copë të mirë, e bëra thërrime
 që menjëherë i zbuti fërkimi dhe dielli i ngrohtë. 175
 Drrasë më drrasë, ku ndodheshin shokët, kalova dhe veshët
 ua vulosa me radhë. Ahëre ata, si më lidhën
 këmbë e duar për rrëzë direkut, u ulën; dhe nisën
 valën e thinjur të detit ta rrihnin me rremat e veta.
 Kur po vozitnim me gjithë fuqinë drejt bregut të tyre, 180
 aqë sa duhej të ndjenin n'ujdhesë një thirrmë njeriu,
 prapëseprapë e panë Sirénat anjen e shpejtë
 edhe filluan me zérat e tyre një këngë të ëmbël:
 «Eja tek ne, Odisé i shkëlqyer, o ndër i akéjve!... 185
 Ndale anjen të bregut dhe ndiej se si po këndoymë!
 Kurrë asnë nuk ka shkuar këtej me anije të murme
 pa u dëfryer me tingujt e ëmbël të këngëve tona;
 niset pastaj i gjuar e shumë i pajisur me dije,
 se ato mere që hodhi mbi burrat trojanë e argejë
 fushës së Trojës mëria hyjnore, i dimë, ashtu si 190
 dimë se c'gjëra po ngjasin mbi tokën e pasur në drithë.»
 Zérat e tyre më ndezën dëshirën ta ndjeja më shumë
 këngën e ëmbël dhe shenjë ju bëra me sy të më zgjidhni.
 Po, kur ata u lëshuan mbi rremat dhe nisën lundrimin,
 erdhi tek un' Eurilóku e pas Perimédi si ndihmës,
 dhe më shtrënguan më shumë akoma me nyje të tjera. 195
 Pasi kaluam Sirénat e nisi të shuhej ngadalë
 bashkë me tingujt e zërit dhe kënga e tyre e ëmbël,

shokët e dashur shpejtuan të gjithë të nxirrnin nga veshët
dyllin që unë ju kisha vendosur; dhe mua më zgjidhën. 200

Sa u larguam dhe mibeti ujdhesa pas nesh, menjëherë
pashë një tym e një valë të madhe dhe ndjeva buçimë.
Njerzit e mi u tmerruan dhe rremat ju ranë nga duart,
edhe buçitën në ujin e detit: anija e jonë
s'bënte përpara, se krahët e shokëve qënë këputur. 205

Unë ahore fillova të rend poshtë e lart në anije
duke i dhënë secilit pak zemër me fjalë të émbla:

«Kemi përballur gjer sot, miqt' e mi, dhe rreziqe të tjera!
Mund të na gjejë e keqë m'e madhe se ajo që kaluam

kur na pat mbyllur qiklópi me dhunë në shpellën e tmérrshme? 210

Po dhe atje, s'na shpëtuan virtyti, guximi e mendja

ime?... Besoj se do vijë një ditë që ju ta kujtoni!...

Eni, pra, bindjuni gjithë së bashku kësaj porosie!...

T'ulur siç jemi, secili në drrasën e tij, pa rrëmbeni
rremat dhe zhytini thellë në ujin e detit! Zeusi 215

ndoshta na ndih ta kalojmë rrezikun që kemi përpara!...

Ti, timonier, ki kujdes pér këtë q'urdhërohesh të kryesh,

se ja mban vetë, me duart e tua, anjes timonin:

ti e shikon këtë tym edhe valë; kaloju së largu

edhe drejtohu atje atij Shkëmbi; se, po të shpëtoi 220

duarsh drejtimi nga vrulli i rrymës, na more në qafë!»

Fola kështu edhe shokët e mi menjëherë u bindën.

S'bëra zë fare pér Shkyllën, një plagë që s'ka të shëruar,
se mos tmerroheshin shokët, braktisnin lopatat e tyre
edhe më fshiheshin poshtë në barkun e thellë t'anjes. 225

Por n'ato çaste më doli nga mendja këshilla e Qirqes,
aqë e dhimbshme, që nuk më lejonte të mbaj asnjë armë.

Pa e menduar, i ngjesha të gjitha, rrëmbeva dy heshta
shumë të gjata dhe shkova në cepin e bashit t'anjes
që ta zbulojë i pari përbindshin prej guri, përpara 230

se të lëshohej mbi shokët e mi e të bënte kërdinë.

Por nuk arrita ta shquaj: kështu, me vështrimin të ngulur
mbi atë shkëmb t'errësuar, filluan të lodhen dhe sytë.

Pápo kalonim ngushticën e vogël me shpirt të trishtuar,
mes pér mes Shkyllës edhe Karybdës, ajo po rufiste 235
ujin e hidhur të detit me zhurmë të tmerrshme. Kur viell,
deti i tërë valon e buçet si kazani që zien

sipër një zjarri të madh, dhe stërkalat e shkumës lëshohen
deri në majat përsipër Shkëmbinjve. Po, kur na i kthehet
valës së ngjelmët të detit sërish e fillon ta rufisë, 240

dukët se zien e tëra në shpellën e saj; gjithë shkëmbi
rrëth e përqark bubullon me llahtarë dhe poshtë zbulohet
rëra e kaltër. U bënë limua të gjithë nga frika!

Po tekxa ne ishim kthyer e shihnim nga binte Karýbda,
Shkylla u hodh menjëher' e rrëmbeu nga barku i anjes 245

gjashtë prej shokëve tanë të zgjedhur pér pun' e pér luftë.

Pósa u ktheva të shoh se ç'kish ngjarë n'anije me shokët,
pashë mbi vete ca këmbë e duar që iknin në qiell

duke lëvizur në erë; thërrisnin pér herë të fundit
emërin tim ata shokë të mjerë t'u viaja në ndihmë! 250

Kur, me kallamin e gjatë në dorë, nga shkëmbi i pjerrët,
peshqve të vegjël u hedh peshkatari karrem dhelëtarin
bashkë me bririn e kaut të arave, peshku që zihet
fort përpëlitet i flakur në rërë. Njësoj edhe shokët
po përpëliteshin fort duke hipur drejt shkëmbit përpjetë, 255
ku i llufiste në prakun e shpellës; thërrisin e shtrinin
duart drejt meje gjat' luftës së tyre të ashpër me vdekjen!
Ky ja kalonte çdo tmerri që pashë me sy ndonjëherë
duke kërkuar me aqë mundime kalimet e detit!

Larg dy Shkëmbinjve të Shkýll' e Karíbdës së tmerrshme
lundronim, 260

kur u afruam pas pak n'atë ishull mahnitës të hyut
Diell me tufat e qeve të bukura fort, ballëgjera,
dhe me kopetë e dhenve të majme. Dëgjohej n'anijen
tonë, kur ishim akoma në det, bulurima e qeve
dhe blegërima e dhenve që vinin përqark nëpër vatha. 265
Solla ndër mend n'ato çaste se sá porosira më patën
dhënë ai fallëtari i verbër tebán Tiresias
bashkë me Qirqen Eéase t'ikja pértej, pa u ndalur
në këtë ishull të Diellit ngazëllimtar të njerzimit.
Shokëve gjithë ju fola ahore me zemër të vrarë: 270

«Vini re mir'e dëgjoni se çfarë më tha, more shokë
gjëmëmëdhenj, Tiresias falltari në botën e Territ:
më porositi shum' herë të ikja pértej, pa u ndalur
në këtë ishull të Diellit ngazëllimtar të njerzimit;
se n'ato vise, më tha, do t'ju gjejë e keqja e madhe! 275
Le të kalojmë më tej me anijen e murme! Vozitni!»

Fola kështu edhe fjalët e mia i therën në zemër.
Pápo m'u gjegj Eurilóku në çast shumë hidhur: «Ti qenke
fort zemërgur, Odisé! Por s'të lanë as këmbët, as duart!...
Duhet të jesh kosk' e fortë, prej hekuri fare, sa kohë
s'do të ja dish se po vdesim për gjumë, dërmuar nga lodhja,
e na ndalon që të zbresim këtu, te ky ishull i larë
rrotull me ujë, të shtrohemi t'hamë një darkë të mirë.
Ti po kërkon të na shpiesh të endemi larg këtij bregu
e të humbasim në terrin e natës që shtrihet mbi detin! 280
Erërat më shkatrrimtare sa s'bëhet t'anijeve janë
bijat e natës! Si mund t'i shpëtojmë rrezikut të vdekjes
po të shpërthejë papritur gjat' natës shtrëngat' e tërbuar,
qoftë me erë të Jugës o mákar Zefir'i furishiëm,
që, pa përfillur hyjnité eprore, i thyejn' anijet? 285
Eshtë, pra, koha që ne t'i pérulemi natës së zezë:
shtrohemi pranë anijes dhe bëjmë gjékafshë për darkë;
nesër ja hipim dhe futemi prapië në gjirin e detit.»

Fjalët që foli i pritën të tjerët me një brohoritje.
Unë, që ndjeva se çfat na kish ruajtur hyu, ju ktheva
e disa fjalë atij fluturake i fola: «Më bëni
aqë shtrëngim, Eurilók, sepse unë këtu jam fill vetëm!
Por m'u betoni, të paktën, më benë që eshtë m'e fortë
se, po të gjejmë kopera me qe osé dhen me shumicë,
nuk do ta nxitë asnje çmenduria e verbër t'i vrasë;
pa prekur fare as qetë, as dhentë, do shtroheni t'hani 300

urtë e butë ushqimet që Qirqja pa mort na ka falur.»

Fola kështu edhe urdhërit tim menjëherë ju bindën,

Pôsa mbaruan ata së shqiptuari benë e tyre,
hyri anija në Skelën e Thellë dhe ndali përpara

305

Ujit të Embël. Ahere, si zbritën në tokë të gjithë
shokët, gatitën në bregun e detit një darkë të pasur.

Kur u dëfryen sa deshën me pije e gjellë, kujtuan
gjith' ata shokë që pati rrëmbyer nga gjiri i anijes
Shkylla e i hëngri; dhe nisën t'i qajnë. Në vajë e sipër,
erdhi një gjumë i ëmbël dhe mbylli qepallat e tyre.

310

Vec një e treta prej natës kish mbetur akoma dhe yjet
po perëndonin, kur ngriti Zeusi rembledhës një erë
që férshëllente me vrull të tèrbuar dhe tokën e detin
anë e mbanë me re i mbuloi: së larti ra nata.

315

Sa u duk qiellit gisht-trëndafileja bijë e Natës, ne e
tërhoqëm anijen në fund të një shpelle, ku bënин
valle të bukura Nimfat dhe ngriheshin fronat e tyre.

Thirra pastaj një kuvend dhe ju fola atyre: «O shokë!

Derisa kemi n'anjen e shpejtë ushqime e pije,
s'duhet ta prekim aspak gjën' e gjallë: pérndryshe, mbaruam!

320

Diellin kanë pér zot këta qe edhe dhentë e majme,
hyun e tmerrshëm që sheh e dëgjon gjithëshka prej së larti!»

Fola kështu edhe zemra e tyre ju bind fjalës sime.

Ndodhi pastaj që të fryj' er' e Jugës një muaj të tërë:
vetëm se Euros e Juga, asnje erë tjetër nuk fryu.

325

Papo sa kohë nuk mbetën pa bukë e verë të kuqe,
nuk e kërkuan ushqimin tek qetë, nga frika e kokës.

Po, kur mbaruan të gjitha ushqimet që kishte anija,
i detyroi nevoja të dilnin pér gjah e të kapnin
peshq edhe zogj, e ç'të gjenin përpara, me grepin e kthyer;
barkun e tyre e griu uria. U nisa ahere

330

ishullit thellë të lusja, me shpresë se mos më rrëfente
udhën e kthimit, ndonjë nga hyjnitë. Sa hyra në ishull,
aqë sa s'dukeshin fare më shokët, në vend që s'e zinte
era, dhe lava pak duart, fillova të lus me të madhe
gjithë hyjnitë, banorët t'Olimpit. Ata të pavdekshëm
derdhën ahere mbi sytë e mia një gjumë të ëmbël.

335

Në këtë kohë u ngrit Eurilóku dhe shtroi përpara
shokëve gjithë mendimin e tija të keq: «Kam dy fjalë,
shokë të vuajtur shumë! Dëgjomëni! Çfarëdo vdekje
është e hidhur pér njerzit e shkretë! Por s'ka më të tmerrshme
se ajo vdekje që sjell uria! Ja qetë e Diellit!

340

Eni të therim ndër to më të mirët therorë hyjnive!

Dhe, në arrifshim një ditë në tokën e dashur t'Itakës,
do t'i ndërtojmë atje menjëherë një tempull të bukur
Diell Hiperionit, të mbushur dhurata që s'kanë të çmuar!

345

Por, n'u zemroftë ai pér ca qe brirëdrejtë e lyptë
ndihmën e gjithë hyjnive pér t'humbur anjen, njëmijë
herë më mirë pi ujin e detit dhe vdes menjëherë,
sesa të tretem kështu pambarim te ky ishull i shkretë!»

350

Fjalët që foli i priten të gjithë me një brohoritje.
Edhe nga qetë e diellit zgjodhën ata më të mirët,

- me atë ballin e tyre të gjerë dhe brirët si harqe,
që po këllosnin shum' afër anijes me bashin e kaltër. 355
 Rrotull atyre filluan të lusin hyjnit' e pavdekshme,
duke këputur plot gjethë të njoma prej dushku shtatlartë,
se s'u kish mbetur më kokërr prej elbit të bardhë n'anije.
 Pasi u lutën, i therën, i ropën, ju prenë të gjitha
kofshët, i veshën ato rrëth e rrotull me cipën e barkut
edhe përsipër vendosën ca thela prej mishi të gjallë.
 Duke mos pasur të derdhnin mbi mishrat që piqeshin verë,
derdhën pak ujë dhe angrrat e tyre i vunë të piqen.
 Me t'u imbaruar së djeguri kofshët, shijuani të brendshmet,
pjesën e nishit, që mbeti në thela e poqën në heje. 360
 U lehtësuän ahere qepallat e mia prej gjumit
t'embël që iku. U nisa të kthehem në bregun e detit.
 Po, kur më mbetej dhe pak për t'arritur n'anije, së largu
era e mirë e dhjamit të djegur arriti tek unë.
 Zura të qaj e u thirra hyjnive pa mort me të madhe: 370
 «Zéus, o at, edhe ju, o të lumë që rroni pérjetë,
 ah! Ju më paskeni vënë në gjumin dinak, pa mëshirë!
 C'është kjo gjëmë që shokët menduan të bënin pa mua!»
 Rendi në çast Lambetia me napën e gjatë t'i jepte
Diell Hiperionit mandatën për lopët që ne kishim therur. 375
 Pápo ai mori zjarr menjëherë e u tha të pavdekshmve:
 «Zéus, o at, edhe ju, o të lumë që rroni pérjetë,
merrmani hakun për vrasjen e dhenve të mia, te shokët
e Odiséut, të birit Laértit! Ah, njerëz pa cipë!
 Sa më gëzonte, sa herë do ngjitesha sipër drejt yjve
a do të zbrisja nga kupa e qiellit poshtë në tokë,
spamja e tyre! Po nuk më shpérbylen pas fajit të tyre,
do të shkëlqej për të vdekurit poshtë në botën e Territ!» 380
 Edhe Zeusi rembledhës ja priti me fjalë të tilla:
 «Diell, qëndro të shkëlqesh për hyjnité që s'kanë mort kurrë 385
edhe për njerzit që rrojnë mbi tokën e pasur me bukë!
 Sa për ata atje tej do lëshoj një rrufe flakëtare
që do shkallmojë anijen e tyre mes detit të purpurt!»
 Krelkaçurrelja nimfë Kalípso m'i kishte treguar
gjithë këto, siç ja pati rrëfyer Hermés lajmëtar. 390
 Pósa arrita n'anijen që ndodhej te bregu i détit,
një e nga një i qortova të gjithë me radhë. Por mendja
jonë s'ja gjente shërimin së keqes; se qetë e patën...
 Shénja për ne ogurzeza dërguan ahere hyjnité:
ecnin lëkurat dhe copat e mishit, të gjall' e të pjekur,
po bulurinin në hejet e tyre me zérin e qeve! 395
 Shokët s'pushuan kështu gjashtë ditë të tëra me radhë
t'hanin nga mishi i qeve që Diellit vjedhur i kishin.
 Po, kur na nisi i biri i Krónit agimin e shtatë,
era e Jugës që frynte shtrëngatë u mek e pushoi. 400
 Hipëm ahere n'anije, drejtuam direkun, shpalosëm
 velat e bardha dhe nisëm lundrimin drejt detit të gjerë.
 Ishulli humbi pas nesh: nuk dallohej më tokë përpara;
 vetëm së qiell e det, asgjë tjeter. Ahere Zeusi
vari përsipër anijes së shpejtë një re ngjyrëzezë, 405

poshtë së cilës u nxj anembanë gjith' uji i detit.

Po nuk na zgjati dhe shumë lundrimi; se erdhi Zefiri,
që ulérinte me vrull të stuhishëm, këputi dy zdralat,
bëri t'anojë direku nga kici e, gjithë sa kishte
sipër, litare e vela, i shembi në bark të anijes.

410

Pápo direku, tek binte nga kici, i ra timonierit
ballit dhe koskat e kafkës së kokës ja bëri thërrime:
ra nga anija, siç bie notari, dhe shpirti i bardhë
iku nga koskat. Ndërkohë Zeúsi gjëmoi një herë
edhe lëshoi rrufenë e tija përsipër anijes,

415

që u trondit me poter' e u mbush fund e krye me squfur.
Shokët ahore u hodhën të gjithë në valët e detit
e po lundronin si sorrat e detit, të shtyrë nga valët,
rrotull anijes; Zeúsi ju hoqi çdo shpressë për kthimin.

Unë vrapoja n'anije, kur erdhi një val' e fuqishme
e i këputi kallumes të gjitha kërbetat; dhe ngeli
hkretë në ujë. Pastaj i shkëputi kallumes direkun,
por një lëkurë prej bualli nuk ishte shqitur. Ahore
lidha së bashku direk e kallume dhe hipë përsipër:
erërat tutje më shtyñin mbi valët e zeza të vdekjes.

420

Béfas Zefiri pushoi së fryri me aqë furtunë.

Por u lëshua një erë e Jugës, mynxyrë për mua,
se më degdisi te shpell' e Karýbdës. Për gjith' atë natë
unë lundroja me shpirtin ndër dhëmbë; kur shkrepit agimi,
ndodhesha prapë mes shkëmbit të Shkýllës e Kárybdës shtrigë.

430

Në këtë kohë ajo vinte rrotull sérish të rufiste

ujin e hidhur të detit; u hodha te fiku i lartë;

si lakuriqi i natës u kapa pas tij. Po nuk kisha

ku të ngul këmbët a mákar të ngjitem pas trungut; se rrënjet

ndodhesha larg, edhe degët e fikut, të gjata, të trasha,

435

hije i bënin Karýbdës. Qëndrova atje, i mbërthyer

fort, duke pritur me ankthin në zemërën time të villte

prapë direk e kallume. Së fundi u dukën mbi ujë,

vonë; kur le agoránë gjyqtari e kthehet në mbrëmje

pranë familjes, si zgjidhi gjatë ditës një sërë ankesash.

440

Pósa i pash' ato drurë mbi valët e detit, lëshova

duar e këmbë me forcë në erë që t'hidhesha sipër,

por u përplasa mbi ujë mes druve të gjata, shum' afër.

Hipa mbi to dhe fillova vozitjen me duart e mia.

445

Ati i gjithë hyjnive e njerëzve s'la të më shihte

Shkýlla; përndryshe, më priste patjetër një fund i llahtarshëm.

Plot nëntë ditë atje u merova dhe natën e dhjetë

në Oggigjia më shpunë hyjnité, ujdhesë ku rronte

krelkaçurreleja nimfa Kalípso me zë prej njeriu.

Bukur më priti, me gjithë të mirat. Ç'të flas dhe më tutje?

450

Mbrëmë ju fola këtu gjer' e gjatë dhe ty edhe zonjës

sate fisnike për vojtjet e mia. Kur dihen një herë,

nuk më pëlqen ti filloj nga e para rrëfimet e mia...

SHËNIME E KOMENTE

Njeriu dhe mitet te Homeri: — Për të shijuar më mirë krijimtarinë homerike, na duket me vend që të ndalemi fare shkurt edhe në veçoritë e njeriut dhe të miteve, ashtu si pasqyrohen në këtë krijimtari.

1) Dimë se që «në shkallën më të ulët të barbarisë nisen të zhvillohen veçoritë më të larta të njeriut: dinjiteti personal, gojtaria, ndjenja fetare, guximi, burrëria, të cilat u bënë tipare të përgjithshme të karakterit. Por, bashkë me këto, u shfaqën edhe ashpërsia, tradhëtia dhe fanatizmi... Parafytyrimi, kjo dhuratë e madhe, që ka ndikuar në zhvillimin e njerëzimit, nisi tani të krijojë letërsinë e pashkruar të miteve, të legjendave dhe të gojëdhënavë, duke ushtruar kështu një ndikim të fuqishëm mbi racën njerëzore.» (K. Marks-Arkivi, vll. IX, fq. 45).

Këto veçori, në krijimtarinë e Homerit, ne i hasim kudo, sepse kjo krijimtari pasqyron atë fazë të zhvillimit njerëzor që është cilësuar si «lulëzimi i plotë i shkallës së lartë të barbarisë.» (F. Engels, — Vepra, vll. XVII, fq. 13).

Në kohën, që pasqyrohet te Homeri, kemi edhe tre organë pushteti: këshillin e prijësve (*vulinë*), mbledhjen e popullit (*agoranë*), prijësin ushtarak (*bazileun*). Këshilli i prijësve zgjidhej nga populli dhe ushtronte pushtetin ekzekutiv dhe legjislativ. Përpara këshillit, çdo person zyrtar, edhe vetë prijësi (*bazileu*), ishte i detyruar të jepte llogari për veprimtarinë e tij. Kështu, siç thotë Marks, «udhëheqja e prijësve (*bazileusve, mbretërve*) të vjetër nuk ishte autokrate dhe absolute, siç është në kohën tonë.» Epiteti «i lindur nga Zeusi», apo «i ushqyer nga Zeusi» nuk vërtetonin asgjë, sepse çdo gjini e hiqte veten si të prejardhur nga ndonjë perëndi, hyjni. Madje, edhe njerëz jo të lirë, si derrjari Eumeu dhe lopçari Filot, cilësoheshin si me prejardhje «hyjnore». Titulli «hero» i jepej edhe kasnecit Milios, aedit të verbër, Demodokut. Epiteti «*bazileus*» nuk do të thoshte tjetër veçse komandant ushtërie në luftë dhe jo «mbret», në kuptimin e mëvonshëm. Fjalët «skeptër» e të tjera si këto, të lidhura me institucionin monarkik, që hasen në veprat e Homerit, nuk janë të tij, por të ndërfutura më vonë prej të tjerëve. Agoraja (mbledhja popullore) ishte organi më i fuqishëm: në këto mbledhje merrnin pjesë burra e gra dhe kishin të drejtë të rrëzonin çdo vendim që u dukej i padrejtë. Në agora zgjidheshin si këshilli i prijësve, si bazileu. «Pushteti mbretëror homerik, për ta thënë po me Marks, me qenien e këshillit të prijësve (*vulisë*) dhe të agorasë (mbledhjes popullore) nuk mund të cilësohej veçse si një «larmi e demokracisë ushtarake.» (K. Marks — Arkivi, vll. IX, fq. 142-145).

2) Edhe rreth «letërsisë së pashkruar të miteve, të legjendave dhe gojëdhënavë» po ndalemi pak.

Si çdo gjë, edhe mitologjia e pellazgëve, paragrekëve e grekëve (akejve, argivëve, helenëve) nuk lindi e gatshme, ashtu si na paraqitet sot në tekstet e shkruara. Edhe kjo u krijuar dalëngadalë nga njerëz e tribu të komuniteteve primitive në kohën kur truri i njerëzve, i paaftë për t'i zgjidhur shkencërisht fenomenet, notonte në një det paragjykimesh, ankthesht, frikësh. Dhe ideja e parë për botën dhe fenomenet ndër ata nuk mund të ishte veçse animiste: rreth tyre nuk mund të zhvillohej veçse një luftë e ashpër përbindshish, të fortë dhe të egër, për pushtimin

e tokës, të detit, të qiellit. Kundër këtyre përbindshve, njerëzit ndjeheshin të pafuqishëm. Andaj, për të shpëtuar prej tyre, u duhej t'u përuleshin, t'u luteshin, t'u blatonin therorë shpirtërave (animave) të këtyre përbindshve të padukshëm. Këtu e kanë prejardhjen përbindsh dhe hyjni në forma gjysmënjerëz dhe gjysmëkafshë të mitologjisë së lashtë pellazge, paragreke e greke: si lemurët (lemeritë, lugjetët), gjigandët, pigmenjtë (xhuxhët) kabirët (kobarët), shkaktarët e vullkaneve dhe të shkretimëve), etj.

Me kalimin prej komunës primitive në shoqerinë me klasa, pabarazia në mes të njerëzve shkaktoi edhe diferençimin e «shpirtërave». Nga «shpirtërat» dolën «hyjnité» me hierarkitë e tyre, që u përgjisnin njerëzve në shkallët e hierarkive shoqërore. U kalua kështu nga animizmi në antropomorfizëm. Kështu, animizmi zëvendësohet dalëngadalë prej antropomorfizmit politeist, ose, më drejt, të dyja këto konceptione amalgamohen në një konception të vetëm rrëth gjithësisë, fenomeneve dhe jetës. Kështu, pasi kaloi mjaft kohë, lindi bota sipas njerëzve të lash-tësisë pellazge, paragreke e greke.

Për ata në fillim ishte Kaosi, një masë amorfe ajri, zjarri, toka, uji, në errësirë të plotë. Prej Kaosit lindën dy qenie të pushtetshme dhe të bukura: Gjea (Dheja, Toka), me gjithë të mirat në gjirin e saj, dhe Erosi (dashuria), që krijon jetën. Që atëhere Kaosi, nga përlleshje elementesh, kthehet në harmoni elementesh. Nga Gjea lindën Erebi (Terri), Nata, Ethiri, Urani (Qielli), Oqeani, malet, qiklopët, që lëshojnë vetëtimat dhe bubullimat, gjigandët, demonë të shtrëgatave dhe të errësirave, dhe titanët e egër. Më i riu ndër titanët, ishte Kroni. Këtë e lindi Gjea me Uranin. Kroni (Shtundi, Moti, Koha, Saturini i latinëve) rrëzoi të atin, Uranin, nga froni, për t'u marrë hakën vëllezërve të tij, të cilët ati i tyre, Urani, nga zilia, sa lindnin, i fuste brenda në gjirin e Tokës. Kroni, sundimtar i gjithësisë, martohet me Rean, të motrën. Prej tyre lindën disa prej hyjnive kryesore, si Hera (Junona), Demetra (Cerera), Plutoni, Poseidoni dhe Zeusi, më i pushtetshmi ndër hyjnité. Mirëpo një ditë Kroni, duke menduar se mos ja bën edhe të bijtë ashtu si ja bëri ai vetë të atit, Uranit, tmerrohet për fronin dhe nis t'i hajë fëmijët që lindte e shoqja, Rea. Por kjo mundi ta shpëtonte Zeusin me dinakéri, duke e çuar në malin Ida. Kur Zeusi u rrit, vendosi selinë e vet në Olimp dhe, pas një lufte të ashpër, mundi të atin, Kronin dhe titanët, përkrahës të të atit, të cilët i çoi në Ferr.

Hyjnité, me Zeusin (Zotin, Jupiterin) në krye, ndaheshin në: a) hyjni të qiellit
b) hyjni të detit, të tokës, të ferrit.

a) *Hyjni të qiellit* ishin, veç Zeusit: e shoqja e tij, Hera (Junona); bijë e Kronit dhe e Reas, hyjni që simbolizonte atmosferën (erën) që rrëthon tokën dhe që ngjitej lart për t'u hasur me qielin kristalin, që simbolizonte Zeusin; përhohej si perëndi e besnikërisë bashkëshortore. 2) Febi (Apolli, Apolloni), ëbir i Zeusit dhe i Latonës (një nga personifikimet e Natës), hyjni që simbolizonte dritën, diellin. Sapo Eoja (hyjni e agimit, bijë e Natës) «linte shtratin prej bryme dhe shpërndante në kufitë e qiellit trëndafila», Febi (Dielli) lëshohej udhëve të qiellit, mbi koçinë e tij të térhequr nga kuaj të bardhë me krahë. Hera e urrente Febin, sepse Zeusi, i shoqi, nuk e kishte me të, po me Latonën. Febi ngarkohej prej Zeusit për të dënuar kundërshtarët, por ndër njerëz përhohej dhe si hyjni e shërimi, e shëndetit, hyjni e bukurisë, e poezisë. 3) Artemis (Artemida, Diana), motër e Febit (Apollit) dhe bijë e Zeusit dhe e Latonës, hyjni që simbolizonte dritën, pastërtinë; jetonte në pyje bashkë me nimfat (nuset, zanat) e saj, të cilat ishin hyjni deprore, në formë vashash të bukura, me emra të ndryshme, sipas vendit ku përfytyrohej se banonin. Pra, kishte nimfa qiellore; nimfa tokësore, që quheshin: oreade (të maleve), lemoniade (të luan-dheve), napee (të valëve, të grykave), Druade (të pyjeve), amadriade (të drurëve, të pemëve); nimfa të ujërave (epifride), të cilat quheshin: nereide (të deteve), potamide (të lumenjve); najade (të burimeve, të kronjeve), limnade (të liqeneve). Artemis,

gjithmonë me hark gjahtareje në sup, shpesh shoqërohej edhe prej një sorkadheje apo një qeni, që për të ishin kafshë të shenjta. 4) Athena (Minerva); që lindi nga truri i Zeusit, ishte hyjni e dijes, e mençurisë. I ndihmoi shumë të atit, Zeusit, në luftën kundër titanëve. Mori edhe emrin Pallas, Palladë, nga emri i njërit prej titanëve, të cilin ajo e mundi në luftë. Athena, ndër gjithë heronjtë, më tepër mbrojti Odiseun, sepse ky ishte jo vetëm trim, po edhe i mençur. 5) Aresi (Marti), bir i Zeusit dhe i Herës, i étuar për gjak, luftënxitës andaj edhe jo shumë i dashur prej hyjnive të tjera të Olimpit. Athena e urrente këtë ushtarak të egër dhe grindavec. Megjithë këto anë negative, ky arriti t'i fitonte zemrën Afërditës tekanjoze, gruas së Efestit (Vullkanit) dhe një ditë ky i pikas dhe i lidh të dy bashkë brenda një rrjete të padukshme. U desh, sipas Homerit, ndërhyrja dhe zotimet e Poseidonit, që Efesti t'i zgjidhte dy dashnorët fajtorë. (K. VIII e «Odisesë»). 6) Afërdita (Venus), bijë e Detit dhe Qiellit (Uranit), e lindur nga shkuma e valëve, hyjni e dashurisë, po edhe tekjeve dhe e ambicjeve. Rrethohej nga orët, bija të Zeusit, rojtare të qiellit dhe të rendit moral në marrëdhëniet në mes njerëzve, nga karitet (graciet): Aglaia, Eufrosina, Talia. Për bukurinë e saj, Afërdita shquhej në hyjneshat e Olimpit, po Hera dhe Athena nuk mund ta pranonin një epërsi të tillë. Një ditë hyjneshë Eris (Vreri, Resa Grindja) hodhi në mes tyre një mollë të artë, mbi të cilën qenë shkruar fjalët: «Më të bukurës». Nisi sherri në mes tri hyjneshave. Zeusi, për ta shuar këtë sherr, zgjodhi si gjyqtar një bari të malit Ida, Parisin, të birin e mbretit të Trojës. Hermesi (Merkuri), i dërguar prej Zeusit, i shfaqet djaloshit bari bashkë me tri hyjneshat dhe i thotë: «Zeusi të ka caktuar t'i japësh këtë mollë më të bukurës prej këtyre të trijave» bariu zgjodhi Afërditën. Kjo zgjedhje i kushtoi shumë Parisit dhe Trojës më vonë. Afërdita u bë shkak që Parisi të binte në dashuri me Helenën, ta rrëmbente, duke u bërë shkëndijë për shpërthimin e luftës shkatërrimtare të Trojës. Afërdita shkaktoi edhe viktima të tjera. Kjo dashuroi edhe Ankizin e Trojës dhe prej kësaj dashurie lindi Enea. Zeusi, që ta shpërbente Efestin çalaman për ndihmën e madhe që ky i pat dhënë si farkëtar në luftën kundër titanëve, i jep për grua Afërditën. Po kjo, si thamë pak më lart, e tradhëtoi, duke rënë në dashuri me Aresin (Martin). Afërdita bëri një djalë, Erosin (Kupidon), i cili me shigjetat e tij argëtohej duke shpuar zemra ndër hyjni e njerëz, për të ndezur pasione nga më shqetësimprurëset, 7) Efesti (Vullkani) bir i Zeusit dhe i Herës, ishte i çalë dhe i shëmtuar, por mjeshtër i mbaruar në përpunimin e metaleve. Ky, i ndihmuar nga qiklopët (gjigandët me një sy në ballë), derdhë dhe kalitte në kudhër rrufetë që i duhesin Zeusit në luftën kundër titanëve dhe armiqve të tjerë. Por, më në fund, i lodhur, duke punuar kurdoherë në shpella të errëta, Efesti derdhi një fron të artë dhe ja dërgoi së ëmës, Herës, në Olimp. Sapo kjo u ul mbi këtë fron, na gjendet e mbërthyer prej fijesh të padukshme, prej të cilave askush nuk ishte në gjendje ta shpëtonte. Zeusi që e kuptoi hakmarjen e Efestit, i dërgoi Aresin të vinte ta çlironte të ëmën, e cila e kishte dëbuar që të vogël nga Olimpi, pasi ishte i çalë dhe i shëmtuar. Efesti pranoi ta çlironte të ëmën, po me kusht që të kthehej sërisht në Olimp, duke u rreshtuar në radhën e hyjnive. Pasi u pranuan kushtet, Efesti çlroi të ëmën dhe kudhrën e tij e vendosi në Olimp. Gjithë armët, stolitë, orënditë e hyjnive ishin vepra të Efestit. 8) Demetra (Cerera), bijë e Kronit dhe e Reas, motër e Zeusit, ishte hyjneshë e tokës, e bujqësisë. Vajzën e saj, Prozerpinën (Korin), ja rrëmbeu Plutoni, mbret i të vdekurve. Demetra shkrettoi tokën, duke e detyruar Zeusin që të ndërhyjë. Atëhere Zeusi dërgoi Hermesin te Plutoni dhe ky pranoi që Prozerpina tetë muaj në vit t'i kalonte pranë së ëmës (tetë muajt e lulëzimit dhe të begatisë së tokës), kurse katër muaj (të dimrit) pranë Plutonit, brenda gjirit të tokës. 9) Hermesi (Merkuri), bir i Zeusit dhe i Majas, bijës së titanit Atlant, ishte hyjni e erës, gojtarisë, kasnec i Zeusit, mbrojtës i barinjve, udhëtarëve, tregëtarëve, kusarëve; edhe

ai vetë kryekusar, dhelparak, kodoshi Zeusit: ky conte edhe shpirtërat e njerëzve në Hades, ku ja dorëzonte Karontit.

b) *Hyjni tē detit, tē tokës, tē ferrit:* Zeusi, pasi u bë i plotpushtetshëm dhe vendosi selinë e tij qiellore në majë të Olimpit, i dha tē vëllait. Poseidonit (Neptunit) sundimin e deteve dhe tē oqeaneve. Ashtu si Zeusin, edhe Poseidonin me vështirësi e shpëtoi e ëma, Rea, prej tē atit, Kronit. Kur ky deshi t'ja përpinte, Rea në vend tē tij i vuri përpara një mëz, tē cilin ai, i dehur, e përpj, duke menduar se po përpinte tē birin. Në fillim Poseidoni i qëndroi besnik Zeusit dhe e ndihmoi në luf-tën kundër titanëve. Por më vonë komplotoi tok me Febin (Apollin) pér t'ja hequr pushtetin e madh Zeusit. Komploti zbulohet dhe Zeusi e dëboi nga Olimpi. Poseidoni tok me Apollin shkuan pér tē ndihmuar Laomedontin, tē atin e Priamit, në ngritjen e mureve tē Trojës. Selinë e tij Poseidoni e kishte në pallate tē kristalta në fund tē detit. Pati si bij: Tritonin, gjysmënjeri e gjysmëpeshk, Polifemin, gjigandin e tmerrshëm me një sy në ballë, që nga bashkimi me nimfën Galatea, lindi Ilirin, Keltin dhe Galin (sipas një legjende që na jep Appiani), Glaukun, Anteun, gjigandin që vritet pas një beteje tē ashpër prej Herkulit, birit tē Zeusit dhe Alkmenës së Mikenës. Poseidoni nuk e simpatizoi Odiseun, sepse ky i nxori syrin tē birit, Polifemit.

Si hyjni deprore, në det numëroheshin edhe Oqeani, bir i Uranit dhe i Estias (Vestas), bijës së Kronit dhe Reas, hyjneshës së vatrës; Oceanidet, tē bijat e tij; Nereu, i biri dhe 30 bijat e tij, nereidet, ndër tē cilat, edhe Teti, nëna e Akilit; Proteu, bariu i grigjëve tē Poseidonit, i cili tregohet zemërgjerë me Menelaun e Spartës, pas luftës së Trojës; Glaukun, tē birin e Poseidonit, i cili nga pesh-katar ndërrohet në peshk, pasi hëngri një bimë çudibërëse; Forkon, prindin e një së-rë përbindshish: si tri gorgonet, grajet, plaka shtriga, Ladonën, kulçedër që ruante kopshtin e esperideve; sirenat, gjysmëvasha tē bukura dhe gjysmëpeshq, tē cilat me këngën e tyre tërhiqnin detarët në ujdhësën e tyre, ku i mbytnin. Si pér Proteun, ashtu edhe pér sirenat në «Odisea» flitet mjart.

Në tokë numëroheshin si hyjni: Dionizi (Baku), hyjni e verës dhe e qejfeve, bir i Zeusit dhe i Semeles, bijës së Kadmit tē Tebës, i nderuar shumë në kohët e mëvonshme, pas Homerit. Kishte kurdoherë pranë satirin Silen, hyjni deprore, gjithmonë i dehur dhe qejfli në mes nimfash e satirësh. Satirët ose faunët ishin hyjni deprore që simbolizonin instinktet; kishin trup leshtor, kokën me brirë tē vegjël, këmbët me thundra berri. Udhëheqës i tyre ishte Pani, bir i Hermesit. Tri nimfa u dashuruan prej Panit, nimfa Pitia, tē cilën era Borea (Veriu) nga zilia e ndërrroi në pishë, Ekoja, e cila vdiq si viktima e zilisë së Panit, dhe Siringa, e cila, pér tē shpëtuar nga Pani, u hodh në ujërat e një rrjyme dhe Pani, duke menduar se nimfa u ndërrua në kallam, preu shtatë copë kallama, i lidhi me njëri-tjetrin dhe prej tyre bëri një vegël muzikore, siringën (fyell me shtatë gryka). Pér nimfat kemi folur më lart, ku përmendëm Artemisin. Priapi, bir i Dionizit dhe i Afërditës, ishte hyjni e kopshtijeve; Aristeu, hyjni e mjaltit dhe e djathërave, etj.

Në atmosferë, veç dy hyjnive eprore, Apollit (Diellit) dhe Artemisit (Dianës), si mëkëmbës më tē ulët tē tyre ishin edhe Helios dhe Selena, vëlla e motër. Edhe Eoja, bija e Natës, ishte motër e tyre.

Shtrëngatat simbolizoheshin nga përbindshi si: Tifeu ose Tifoni me njëqind kokë (tufani), Ekidna, si gjarpër (reja përpara shtrëngatës me bubullima e vetëtima). Përbindsh tē tjerë ishin Kimera që lëshonte zjarr nga goja, Shkylla e Karibda, përbindsh si qen në roje tē ngushticës së Mesinës; Harpiet, përbindsh me pamje njerëzish dhe trup shpendësh.

Në botën e tejvarrit, siç kemi thënë, sundimtar ishte Plutoni (Hadesi), bir i Kronit dhe i Reas. Selinë e tij e kishte në Ferr (Ereb, Avern, Ork, Hades). Prej

tij varesin Tanatosi (Vdekja), kereset, xhinde-vampire me paraqitje vashash gati pér t'u marrë jetën njerëzve, erinet (Furiet), hyjni të mallëkimit, të lindura nga gjaku i Uranit, kur e gjymtoi Zeusi, moiretë parket, fatat). Kloto, Lakezi, Atropoja, që kishin në duar të tyre jetën e të gjallëve, shumë herë më të forta edhe nga vetë Zeusi.

Ferri përfytyrohej si një labrint i madh, i ndarë në tri zona: e para, Erebi, ishte mbretëri e Natës dhe e Vdekjes, (Tanatosit); e dyta, Tartari, strehonte shpirtërat e këqinj; e treta, Fushat Elize, plot gjelbërim dhe lulëzim, strehonte shpirtërat e mirë. Në Ferr hyhej përmjet portash të mëdha, që ruheshin nga përbindsh si qen me tri kokë, Cerberët. Gjer te portat shpirtërat udhëhiqeshin prej Hermesit dhe Tanatosit. Për të kaluar katër lumenjtë e Ferrit, Akerontin, Flegetontin, Kokitin dhe Stigjin, shpirtërat duhej të paguanin lundërtarin Karont.

Pas kësaj shëtitjeje shumë të shpejtë në mitologjinë poetike greke, le të kthehemë përsëri pranë Olimpit. Jeta e të pavdekshmëve këtu kalonte duke ngrënë ambroz e duke pirë nektar. Apolli, me qetën e tij dhe me korin e të nëndë muzave, i argëtonte kohë pas kohe. Të nëntë muzat, bija të Zeusit dhe të hyjneshës së kujtesës, Mnemosinës, ishin: Klioja, hyjneshë e historisë, Euterpjë e poeziës lirike dhe e muzikës, Talia e komedisë dhe e satirës, Melpomena e tragjedisë, Tersikora e valles, Eratoja e poeziës së dashurisë, Polinia e poezië pér hyjnité, Kaliopi e poezië epike dhe e gojtarisë (kësaj i drejtoheshin kurdoherë aedët, rapsodët, poetët epikë, pra, edhe Homer), Urania e astronomisë dhe e gjeometrisë.

Kur binte nata, hyjnité linin sofrat dhe ktheheshin në banesat e tyre, ku sërishmi binin pre të pasioneve të tyre, ndërsa orët, bijat e Zeusit, ndiznin yjet pér të ruajtur qiellin. Bota njerëzore dhe e Olimpit do të shkonin rrrokopujë, po të mos ishte Temi, hyjneshë e drejtësisë së pérjetshme, nënë e orëve dhe e moireve (fatave), e cila u vinte fre pérherë e më shumë dallgëve e shtrëgatave të pasioneve të hyjnive, duke i frymëzuar Zeusit qëndrimet më të drejta në të gjitha çështjet. Kjo vihet re edhe në qëndrimin e hyjnive në «Iliadë» (ku ky është më tekanjoz) dhe në «Odisea» (ku është më i arësyeshëm).

KËNGA I

Argumenti: Kuvendi i hyjniye në Olimp, me Zeusin në krye, merr vendim, në mungesë të Poseidonit, që Odiseu, nga ujdhesa e Kalippos, të kthehet, në Itakë. Hyjneshë Athenë, mbrojtëse e fatosit, lejohet të zbresë në Itakë dhe ta këshillojë Telemakun, të birin e Odiseut, që të shkojë në Pillos te Nestori dhe në Spartë te Menelau pér t'i gjetur tragët të atit. Në të njëjtën kohë, hyjneshë e nxit djalosin kundër mtonjësve (pretendentëve) të së emës, Penelopës.

V. I—10: — Kjo thirrje — egzordium muzës Kaliope nuk na jep një hyrje-sintezë të plotë të krejt poemës, e cila përfshin: udhëtimet e Telemakut pér të kërkuar tragët e të atit, aventuret e Odiseut dhe kthimin; hakmarrjen e tij ndaj mtonjësve të së shoqes në Itakë. Edhe kjo thirrje, merret si provë pér tezën se poema, ashtu si e njohim ne sot, është fryshtë bashkimit të tre cikleve, i bërë më vonë nga të tjerë. Si pér ciklin «Udhëtimet e Telemakut», ashtu edhe pér ciklin «Hakmarrja e Odiseut», këtu, në këtë thirrje, as që bëhet fare fjalë. Andaj mendohet se kjo thirrje-egzordium duhet të ketë qenë e njërit prej cikleve, e ciklit «Aventuret e Odiseut».

Vargjet I dhe 10 dëshmojnë se edhe të tjerë aedë e rapsodë, përpëra Homerit,

kanë kënduar aventurat e Odiseut. Një pohim të tillë e gjejmë edhe te Aristoteli («Poetika», IV, 9).

V. 14: «*nimfa e hyjneshë Kalipso...*» — kjo nimfë e hyjneshë, bijë e Tetit dhe e Atlantit (Atllasit), ra në dashuri me Odiseun, por Zeusi u shfaq kundër një dashurie të tillë. Në folklorin tonë, tipare si të Kalipsos gjejmë te «e bukura e dheut».

V. 18: «*sado që kish miq rrerh e rrotull*» — hyjnité, veç Poseidonit, ishin më dashamirës ndaj Odiseut.

V. 22: «*Ku rrojnë etiopët*: Fjalë për fjalë «aithi — opés» do të thotë «faqedjet», kuupto: zezakët afrikanë, këtu abisinët dhe Abisininë, ku hyjnité homerieke («Iliada», I, v. 423-427 origj.) bënин pushime dhe gostira.

V. 25: «*me një hekatombë*» — fjalë për fjalë me «njëqind qe», por këtu kup-to: therorë hyjnive.

V. 29: «*nga dorë e Orestit me emër*» — Oresti, bir i mbretit atrid (grek) Agamemnonit, që vrah Egistin, dashmorin e së emës, Klitemnestrës, dhe vrasësin e të atit, Agamemnonit.

V. III: «*bashkë me mtonjësit*» — pretendentët, kandidatët që i silleshin rrotull Penelopës për t'i fituar zemrën dhe për t'u bërë bashkëshort i saj njëri prej tyre, ai që do të zgjidhej prej vetë Penelopës.

V. 119: «*burri i huaj*» — Athena, që paraqitej me veshjen e Mentorit, mikut të Odiseut.

V. 181: «*prijës i fisit të tafëve*»: fis që banonte në ujdhesën Tafos, pranë bri-gjeve të Akarnanisë (Greqi).

V. 183: «*drejt Temezës*» — ka dy vende me emra të ngjashëm Temeza e Italisë dhe Tamazos e Qipros. Kritikët që anojnë nga Tamazos e Qipros bëjnë vërejtjen se Itaka në kohën homerieke ishte «caku i fundit perëndimor i botës së akejve (grekëve)» dhe lundërtarët që merreshin me shkëmbime tregtare ende nuk arrin brigjet italiane. Por të tjerë përgjigjen se ka më shumë të ngjarë që këtu të flitet për Temezën e Italisë.

V. 189: «*heroin Laert*» — mbret i Itakës, ati i Odiseut, që jetonte larg pallatit, në bulqizë (çiflik) të tij.

V. 246: «*Sami, Duliki dhe Zakintos*» — këto tri ujdhesa formonin mbretërinë e konfederuar të Laertit dhe të pasardhësve të tij, laertidëve, Odiseut, Telemakut. Sami homeric është Qefalonia e sotme, Duliki, Leukada e sotme, kurse Zakintos ruan emrin e lashtë.

V. 258: «*dikur nga Efira*» — disa këtë qytet e vendosin në Ilirinë e jugut (Epir), disa, në Argolidë ose Korinth.

V. 282: «*nisu një herë në Pillos*» — emër mjaft i përhapur në toponomastikën e lashtë greke. Këtu qytet i Mesenies (sot Navarino), kryevend i Nestorit, birit të Nereut, mbretit të Pillos, dhe i Klorit, bijë e Anfinit dhe mbesë e Zeusit. Nestori mori pjesë në luftën në mes të lapitëve, banorë të lashtë të Thesalissë, dhe centaurëve, përbindsh gjysmënjerëz dhe gjysmëkuaj, në ekspeditën e argonautëve për të hedhur në dorë Lëkurën e artë, dhe mjaft i moshuar edhe në Luftën e Trojës, ku u shqua për këshillat e tij shumë të vlefshme. Disa thonë se jetoi 99 vjeç; të tjerët thonë se i arriti të 300 vjetët!

KËNGA II

Argumenti: Më të aguar të ditës, Telemaku mbledh shpejt kuvendin e akejve dhë parashtron kërkesën që mtonjësit të largohen nga shtëpia e Odiseut. Merr prej dados Euriklia ushqimet për udhëtim, prej Athenës lundërtarët dhe lundrën dhe niset më të perënduar të diellit, pa njofuar të ëmën, Penelopën, për në Pillos, të Nestori.

V. 6: «*Akejve flokëgjatë*» — flokët e gjatë i mbanin vetëm fisnikët, të parët, kurse demosi, populli dhe sklllevët nuk mund t'i mbanin.

V. 15: «*heroi Egjiptos*» — ky emër nuk duhet të na çuditë, po të kemi përpara syve se edhe në lashtësi popujt detarë nuk ishin të mbyllur në guaskën e tyre; mund që prindët, gjyshët ose stërgjyshët e këtij itakasi të kenë qenë në Egjipt dhe atje, me pirateri ose me tregëti, të kenë formuar pasurinë ose lavdinë e tyre; këtej edhe «Egjiptos» (egyptiani).

V. 73 «*duke i nxitur ata*» — mtonjësit.

V. 120: «*edhe Mikënën me kejze*» — me ikonë, me lavdi, me fortesa e bedenë, kështu i paraqet poeti këto tri qytete të lashtësisë.

V. 134: «*e Erinieve shpirtliga*» — për eufemizëm quheshin edhe «Eumenide», flokët i kishin si gjarpërinj; në njëren dorë mbanin një urë të ndezur dhe në tjetrën një thikë.

V. 184: «*parandjellje të tillë*» — profeci të tillë.

V. 214: «*në Pillon rërishte*» — në Pillon vend krejt rërë.

V. 337: «*në visatoren e gjerë*» — dhomë ku ruhen thesaret, visaret.

V. 428: «*që frynte Zefiri*» — erë që frys nga perëndimi në lindje; në mitologji, bir i Eos, dhe i titanit Astreos, lajmëtar i pranverës, hyjni mirëbërës.

KËNGA III

Argumenti: Telemaku arrin në Pillos i shoqëruar prej Athenës, e cila ka marrë ti-paret e Mentorit. I gjen pillasit duke i bërë therorë Poseidonit. Nestori i pret mirë, i tregon Telemakut aventurat e grekëve gjatë kthimit prej Trojës dhe mëson prej djalit sjelljen zullumqare të mtonjësve. Athena zhdukjet e shkëmbyer në zog. Nestori, i cili e ka njohur hyjneshën, i blaton një theror dhe Telemakut i jep koçinë, dhe djalin e tij Pizistratin për ta çuar në Spartë, ku arrijnë të nesërmen mbrëma.

V. 1: «*që nga ligeni mahnitës*» — kënetët në brigje të Peloponezit në mes të gjirit të Alfeut dhe gjirit të Nedës, te ranishtja e Pillos. Duke ardhur nga veriperëndimi, Telemaku me njerëzit e tij e shikonin diellin të lindte mbi këto kënetë-liqene.

V. 6: «*për nderin e hyut dhetundës*» — Poseidoni (Neptuni), zoti i detit, pëderohej në mënyrë të veçantë në Korint, ku, për nder të tij, më vonë, organizoheshin edhe Festat Istmike, në të cilat merrte pjesë gjithë Greqia. Si gjithë hyjniti, edhe ky zbutej duke i blatuar therorë (kurbane).

V. 68: «*gerenas kalorës*» — Nestori, që ishte nga qyteti Gerenë, cilësohej si mjeshtër i regjur në të ngarit e koçive dhe të kuajve.

V. 73: «*në det si piratët*» — nuk duhet aspak të na çuditë pse Nestori, ky burrë, me mendje të ndritur, nuk thotë asnjë fjalë të keqe për piraterinë, pasi në atë kohë, siç na thotë Tukididi, «të jetuarit me anë të luftës dhe të presë, plaçkitjes, ishte

dërra e gjithë popujve ende barbarë» (L. I, 5, Herodoti, V. 6, Ksenof. Anabasis, VII, 2).

V. 91: «*e zhyti atë Amfitrita*» — Kjo nimfë deshi të qëndronte virgjëreshë, andaj u largohej ngasjeve të Poseidonit, i cili e rrëmbeu me forcë dhe e bëri mbretëreshë të detit. Me të lindi Tritonin.

V. 157: «*djalit t'Atreut*» — Agamemnonit. Po Djalë i Atreut ishte edhe Menelau.

V. 160: «*zbritëm në Tenedos*» — ujdhesë në detin Egje, në jugëperëndim të Trojës.

V. 167: «*djali hero i Tideut*» — Diomedi ishte bir i mbretit të Argosit, Tideut në Luftën e Trojës ky grabiti bashkë me Odiseun shtatujën e Paladës, për t'i larguar ndihmën e hyjnive Trojës, mundi në dyluftim Hektorin dhe Enean dhe në luftë plagosë Aresin (Martin) dhe Afërditën.

V. 188: «*të birin kreshnik të Akilit*» — Pyrrhusi (Pirrua), i quajtur edhe Neoptolem, biri i Akilit dhe i Deidamies, vazhdoi të udhëhiqte mirmidonët në Luftën e Trojës pas vdekjes së të atit, Akilit. Sipas një versioni mori për grua Andromakën pas vdekjes së Hektorit dhe rënjes së Trojës dhe u kthye në Ilirinë e jugut (Epir), ku themeloi mbretërinë e Epirit. (Epir — në greqisht do të thotë vetëm «stere», «tokë», pra, nuk ka të bëjë me emrin e popullsisë, e cila ishte ilire).

V. 198: «*Virgjëresha sykaltër*» — Athena, Palada.

V. 236: «*bij të vdekjes të gjithë ne jemi*» — Athena është e pavdekshme, por këtu ajo paraqitet me tiparet e një të vdekshmi, Mentorit.

V. 267: «*një këngëtar*» — aed. Komentatorë të lashtë thonë se ky aed quhej Demodok; ishte nga Lakonia, nxënës i Automedit të Mikenës, që ishte edukuar me artin e këngës prej Perimedit të famshëm të Argosit. Të tjerrë thonë se ishte i vëllai i Femit, aedit të Itakës, këshilltarit të Penelopës, pasi në atë kohë aedët gjëzonin prestigj të madh në radhët e fisnikërisë dhe lozni po atë rol që më vonë do ta lozin po në këto radhë filozofët.

V. 270: «*në një ujdhesë të shkretë e degadisi*» — në ujdhesën e vogël e të shkretë Karfe, në jugperëndim të Egjinës.

V. 377: «*hyjneshë me nam tritogjene*» — Palada, që ka prejardhje gjaku nga Tritoni, bir i Poseidonit.

KËNGA IV

Argumenti: Telemaku arrin në Spartë në mbrëmjen kur Menelau bënte dasmë për djalin dhe vajzën. Ky, pa njohur Telemakun, i flet për Luftën e Trojës dhe për trimëritë e Odiseut. Djali prekët dhe Menelau me Helenën e njohin dhe e përqafojnë si një bir të tyre. Menelau i tregon se Odisëu ndodhet në ujdhesën Oggigje në pallatin e hyjneshës Kalipso. Ndërkohë, në Itakë mtonjësit përgatiten për vrasjen e Telemakut. Penelopa kërkon ndihmën e perëndeshës Athenë.

V. 5: «*te djali fatos i Akilit*» — Pyrrhusi, i quajtur edhe Neoptolemi.

V. 13: «*Hermionin*» — kjo vajzë e Menelaut dhe e Helenës, që i jepet Pyrrhus Neoptolemit të Epirit, i ishte premtuar më përpëra, sipas një versioni, edhe Orestit, birit të Agamemnonit dhe kushëririt të parë të saj. Ky, për t'u hakmarrë, vras rivalin dhe e mori Hermionin, e cila, pas vdekjes së tij, u martua me Diomedin, djalin e Tideut, mbretit të Argosit. Sipas një versioni tjetër, Neoptolemi (Pyrrhusi), ky fatos që në Luftën e Trojës, për t'i marrë hakën të atit, Akilit, vras Priamin dhe Astianaksin, të birin e Hektorit, theri Poliksenën, të bijën e Piramit, mbi varrin e Akilit dhe mori skllave Andromakën dhe, kur u kthye në Epir, u martua me Hermionin dhe nuk u vra drejtpërdrejt prej Orestit, por prej priftërinjve të tempullit të Delfit, të

shtyrë nga Oresti. Këtu, në tekstin e Homerit, djali i Akilit nuk paraqitet edhe si mbret në Epir, po vetëm si mbret i mirmidonëve, që jetonin matanë Pindit, në Thesali, dhe që kishin si kryeqytet «Ftien e bukur».

V. 14: «Afërditës së artë» — Për këtë hyjneshë në Greqi kishte shumë tempuj, ndër të cilët vendin e parë e zinin tempujt e Qipros, të Korintit, Patrasit, Argosit, Kiterës.

V. 26: «si fis i Zeusit shëmbëllejnë» — si hyjnorë, po edhe si fis pellazg, pra, jogrek. Vetë Homeri thotë, duke ju drejtar Zeusit: «O Zeus, mbret dodonas e pellazgjik, që banon larg — që kujdesesh për Dodonën dimërkeqe, ku përreth janë selët» (Iliada, Lib. XVI, v. 235-4).

V. 127: «me dhjetë talante prej ari» — Pesha e talanteve homrike nuk dihet. Por, duke u nisur nga pesha e shufrave të gjetura në gjermimet e Faestos. mund të themi se secila prej tyre kishte një peshë në mes të 37 dhe 40 kg. Pra, Menelau vetëm shufra ari (talante) kishte sjellë rreth 370-400 kg, një pasuri shumë e madhe jo vetëm për atë kohë, po edhe për sot.

V. 174: «duke shpërngulur» — për projekte të tillë shumë kritikë janë habitur. Po këtu nuk ka pse të habitemi: vetë krerët akeas po në një formë të tillë u shpërngulen nga zonat më veriore, në Peloponez.

V. 218: «një bar n'atë verë» — nepenthë; këtu kryen funksione për të zhdukur dhembjet dhe për të vënë në gjumë.

V. 228: «ka qenë Peioni» — mjek i hyjnive, shëroi Aresin, kur u plagos nga Diomedi.

V. 273: «hyjnor Deifobi» — bir i Priamit dhe i Hekubës, bashkëshort i Helenës pas vdekjes së Parisit, që u vra prej Menelaut gjatë pushtimit të Trojës.

V. 277: «i biri i Tideut» — Diomedi.

V. 346: «Plaku i drejtë i detit» — Proteu, hyjni deti që kishte edhe dhuntinë e parandjelljes (profecisë). Në egyptasit e vjetër quhej «Prouti».

V. 430: «Doli ahore Idotea» — Bija e Proteut, me ndihmën e saj Menelau shtrëngoi Plakushin e detit, Proteun, që t'i tregonte si mund të kthehej në atdhe. Idotea quhet ndryshe edhe «E bukura e detit».

V. 561: «ku rri Radamant flokëverdhi» — Bir i Zeusit dhe i Evropës, së bijës së mbretit të Fenikisë, Agenorit, të cilën e grabiti Zeusi dhe e çoi në Kretë, ku lindi me të Minosin dhe Radamantin, mbretin e Kretës. Zuesi e caktoi gjykatës të shpirtërave të të vdekurve me seli Fushat Elize, një trevë e veçantë në botën e matanë-varrit, e caktur vetëm për shpirtërat e të drejtëve.

V. 576: «në lumtë t'Egyptit, që rrjedh nga Zeusi» — hyjnité me Zeusin kishin edhe një seli tjetër veç Olimpit, në malet e etiopëve (Abisinisë), ku shkonin zakonisht për argëtime dhe gostira. Këtu ka edhe kuptimin: që rrjedh si bekim prej vetë Zeusit (lumi i Egypitit: Nili).

KËNGA V

Argumenti: Zeusi bën mbledhjen e dytë të kuvendit të hyjnive dhe dërgon Hermesin në ujdhësën e Kalipsos për ta urdhëruar nimfën, në emër të Zeusit, që ta linte të lirë të kthehej në vendin e tij Odiseun. Kalipsoja bindet. Ditën e tetëmbëdhjetë të udhëtimit Poseidonit i bie në sy Odiseu, zemërohet dhe i shkatërron trapin. Por hyjneshë Ino i jep Odiseut velin e saj për të qëndruar mbi ujë, me urdhër që t'ia lëshojë sérish në det sa të arrijë në breg. Pas shumë vojtjesh, Odiseu shpëton dhe arrin në vendin e feakëve me ndihmë të Athenës.

V. I.: «*nga shtrati e kish lënë Titonin*» — biri i Leomedontit dhe vëllai i Priamit të Trojës, i dashuruar prej Eosë (Agimes, hyjneshës së agimit dhe bijës së Natës); prej saj pati pavdekësinë, po jo edhe rininë e përjetshme, andaj, kur u plak, i kërkoi hyjneshës që të kthehej në gjinkallë dhe dëshira e tij u plotësua.

V. 34: «*Shkerien pjellore*»: Zakonisht Shkeria (Skeria) është marrë e merret si sinonim i Korkyrës (Korfuzit) prej komentatorëve të Homerit. Por ne na duket se vetë epiteti «pjellore» nuk i vete për shtat një ujdheze shkëmbore si është Korkyra. Veç kësaj, «skeros» do të thotë «kontinent» (terraferma), njësoj si do të thotë edhe fjala «ipeiros» «kontinent» (terraferma), e cila përdorej së lashtit edhe për brigje të Anadollit. Pra, «Shkeri» duhet të jetë sinonim me «Epir». Andaj jemi të mendjës se Shkeria duhet të kërkohet në bregun më këtë anë të detit në trevat thespore ose kaone, pra, në bregdetin e Ilirisë së jugut (Epir). Ndoshëta edhe treva e sotme shqiptare që quhet «Shkeri» (në mes të Përmetit dhe Leskovikut), edhe pse tanë ndodhet mjaft larg bregdetit jonian, mund të jetë trashëgimitare e «Shkerisë» homeriike dhe nuk ka të bëjë me fjalën «shqetë» slavët, siç kanë dashur ta nxjerrin prejardhjen e saj disa gjuhëtarë. Shkeriotët lashtit mund të kenë qenë edhe në bregdetin jonian.

V. 35: «*tokë e feakëve, njerëz të lumë si vetë hyjnité*» — Gjeografi romak Pompon Mela thotë se feakët ishin ilirë. Duke folur për detin e sotëm Jon dhe detin Adriatik, ai thotë tekstualisht: «Ky det i madh ka shumë brigje të thella, është i rrethuar nga fise ilire gjer në Tergeste (Trieste) dhe në anën tjetër nga fiset gale e italiike. (Më këtë anë të detit) ndeshen së pari (fiset ilire) partinët, dasharetët, taulantët, feakët.» (P. Mela — De Chorografia — Lib. II, 55-56).

V. 49: «*sipër Pieries kasneci i shkathët*» — Homeristi i shquar frëng Viktor Berard, duke u mbështetur në papiruset e gjetura të veprave homeriike bën korregjim në këtë toponim, i cili tradicionalisht shkruhet «Pierie», duke u shkaktuar kokëçarje të shumta komentatorëve të Homerit, pasi toponimi Pierie gjendej në Maqedoninë lindore ose në Thrakë, kurse Hermesi nisej nga Olimpi për në ujdhesën e Kalipsos, që ndodhej në Mesdhe. Me korregjimin e Berardit nga Pierie në Perie, kjo treve na del në Thesali, në këmbë të malit Olimp. Po mos vallë fjala «Pjeri-a» ka të bëjë me fjalën «pjeri-na», të tatëpjetët e shpatit, të malit Olimp?

V. 54: «*në ujdhesën e largët*» — ujdhesa e Kalipsos Oggigjia, sipas të dhënave homeriike, duhej të ndodhej shumë larg ujërave të detrave helenike: Odiseut i duhen plot shtatëmbëdhjetë ditë lundrim mbi trap për të arritur që të shohë brigjet e Itakës, duke pasur më të mëngjér të tij kurdoherë veriun; pra, ka përpara tij lindjen, pas perëndimin dhe më të djathtë jugun. Veç këtyre, në atë ujdhesë ka qedra e thuja, drurë të vendeve të ngrrohta afrikane. Pra, mendohet se kjo ujdhesë duhet të jetë ujdhesa e Persilit (Peregil), pranë brigjeve të Marokut, kundrejt Gjibraltarit, në këmbë të Atllasit të lashtë, malit të Majmunëve.

V. 123: «*në Ortigi*» — ujdhesë pranë Sirakuzës së Sikelisë.

V. 124: «*Demetra ja fali Jasionit*» — Demetra, perëndeshë e dheut të lëruar, e arave me të lashta, bijë e Motit (Kronit) dhe e Reas, ra në dashuri me Jasionin birin e Zeusit dhe vëllain e Dardanit, themelvénësit të Trojës.

V. 184: «*ujérat e Stiksit*» — në ujérat e lumit të Errebit (errësirës, ferrit), Teti pagëzoi Akilin që të bëhej i paprekshëm nga shigjetat e armiqve, mirëpo, siç dihet, ky u prek, sepse një pjesë e thembrës së këmbës nuk i ishte lagur prej atij uji.

V. 333: «*e bija e Kadmit*» — themelvénës i fortësës (pirgut) të Tebës, vëllai i Evropës, i shoqi i Hermione (Harmonisë). Duke parandjerë mjerime për pasardhësit e vet, për të mos i parë me sy këto mjerime, u arratis në një ujdhesë, ku u ndërrua në dragua. Besohej se ishte edhe shpikës i alfabetit. Inoja, e bija, për hakmarrje, sepse i shoqi vranë të birin, Learkun, çmendi këtë (Atamantin) dhe vetë, bashkë me të birin tjetër, Meligertin, u hodh në det, ku u ndërrua në një hyjni deti, me emrin Leukotea.

KËNGA VI

Flores m. K.

Dont de haf

Argumenti: Athena i del në tëndërr së bijës së Alkinout, Nausikës, dhe e urdhëron të shkojë të lajë rrobat në lumë. Vasha i bindet urdhërit dhe shkon bashkë me shërbastaret e pallatit. Pasi mbaron së lari, luan me shoqet. Odiseu, që ishte në gjumë brenda një gëmushe, zgjohet nga zëri i tyre. Kur del gati krejt i zhveshur, vashat largohen me nxitim, veç Nausikës, e cila i hedh disa rroba për tu veshur dhe i jep të hajë. Odiseu shkon pas vashës drejt qytetit.

V. 4: «*n'Hyperien me fushat e gjera, — pranë qiklopëve*» — Disa komentatorë, e bashkë me ta edhe frëngu Viktor Berard, Hyperien e njëjësojnë (identifikojnë) me Kumën e Kampanies (Itali e jugut, pasi atje afër ka qenë edhe një vendbanim qiklopësh. Ky njëjësim nuk na duket shumë bindës për këto shkaqe: a) Feakët ishin ilirë, si e kemi thënë më lart., b) Vetë fjala «*Hyperein*», edhe në qoftë e nuk ka të bëjë me «*Ipeiros*» (Epiri), pra, me kontinentin, sterenë, tokën e brendshme, nuk do të thotë tjetër veçse «*qytet i lartë*» (hauteville) dhe ky «*qytet i lartë*» mund të ndodhëj fare bukur edhe në fushat e Ilirisë së jugut (f. v. të Vurgut të sotëm). c) Qiklopët, si bij të Uranit (Qiellit) dhe Gjeas (Tokës), nuk banonin vetëm në Kampanie, po edhe në vende të tjera. A nuk ka dijetarë që mendojnë se edhe fjala shqipe «*gëgë*» ka të bëjë me «*gigas*» (gjigandë). E qiklopët a nuk ishin gjigandë? Mure me shkëmbinj të mëdhenj, ato mure që quhen «*mure qiklopike*» apo «*mure pellazgjike*, a nuk hasen edhe sot e kësaj dite edhe në trevën tonë ilire? d) Legjenda e divit (gjigandit) me një sy në ballë (e Polifemit — atit të Ilirit), është shumë e përhapur edhe në përrallat popullore shqiptare edhe sot e kësaj dite. dh) Vetë Berardi, kur flet për qytetin e feakëve, na e vendos buzë Epirit (sepse ka para sysh ujdhesën e Korkyrës, siç kemi thënë më lart, dhe buzë «*detit të përbindshve* dhe të llahtarave, që hapen drejt Perëndimit dhe që popullohet prej qiklopëve e lestrionëve.» (Shih: «*L'Odyssée*-Texte etabli et traduit par V. Berard-Paris 1962, Tome I. fq. 175-176).

Por edhe sikur qyteti i feakëve të ketë qenë në Korkyrë (Korfuz), prapëseprapë iliriciteti i tij është jashtë do dyshimi, pasi historikisht është provuar se, jo vetëm në kohën e Homerit, po edhe më vonë, Korkyra banohej nga ilirë dhe disa grekë, si kolonë, këtu u vendosën vetëm në vitin 734 para erës së re, duke ardhur nga Korinti. Më vonë rivaliteti në mes të këtyre kolonëve dhe korintianëve u bë një nga shkaqet e Luftës së Peloponezit. Por edhe pas kësaj lufte, Korkyra bëri pjesë në mbretërinë e Epirit dhe ra nën sundimin romak në vitin 229 para erës së re. Edhe me shembjen e Perandorisë romake, Korkyra, gjatë epokës bizantine, prapë bën pjesë në Despotatin e Epirit gjëri më 1386, kur bie nën sundimin e venedikasve. Në kohën e luftrave napoleonike bie në duar të Francës, të Rusisë, pastaj të Anglisë dhe vetëm më 1864 Anglia ja dorëzon Greqisë.

KËNGA VII

Arg

Argumenti: Odiseu i afrohet qytetit. Athena i shfaqet dhe e çon në pallat të Alkinout, ku, sipas këshillës së Athenës, menjëherë i bie në gjunjë së shoqes së Alkinout, Aretës, duke i kërkuar që ta çojë në tokën e prindve. Alkinou e ngre Odiseun, e ul pranë vetes dhe i shtrojnë për të ngrënë. Areta njeh veshjet e tij dhe pyet Odiseun se si i ndodhen në trup. Odiseu kallëzon ikjen nga ujdhesa e Kalipsos, vojtjet në det,

arritjen në tokën e feakëve dhe lutjen që i bëri Nausikës që t'i jepte diçka pér tu veshur.

V. 95-132 — Mendohet se në këtë përshkrim mund të ketë prekje të mëvonshme. Që vargjet homerike janë prekur gjatë shekujve, nuk ka asnjë dyshim. Në histori e gjeografi, grekët edhe emrat e përvçëm i kanë helenizuar. Kështu «taulantët» ilirë i kanë helenizuar në «helidonë», e mjaft të tjerë si këta. Po në veprat e Homerit, edhe vetë emri «Kalipos» është një përkthim në greqisht i fjalës semitike «I-spania» (e fshehta). Dhe pikërisht ujdhesa e Kalipos, siç e pamë, a nuk ndodhet pranë Gjibraltarit, në mes të Ispanjës dhe Marokut të sotëm? Këtë helenizim e kemi që më vonë, pér këtë nuk ka asnjë dyshim. Pér këtë mbështetemi edhe te Straboni, i cili, duke bërë fjalë pér ndryshime të tillë, thotë i revoltuar: «Dodona në kohët më të vjetra ishte nën sundimin e thesprotëve, ashtu edhe mali i Tomar ose Tmar (se Dodonën e quajnë thesproto). Nën të cilën ndodhet faltorja. Edhe tragjikët, si edhe Pindari, që poeti i quan «hypofetë» (falltarë) të Zeusit dhe pér të cilët thotë se ishin të zbatuar dhe flinin përdhe, thuhet se u quajtën «tomurë» nga Tomari.» Duke folur pér ndryshimet që i bëheshin «Odisesë» së Homerit, Straboni thotë: «Amfinomi, duke i këshilluar mtonjësit e Penelopës që të mos i suleshin Telemakut përpëra se të pyesnin Zeusin, u tha:

«Nëse do të jasin pëlqimin *tomurët* e Zeusit të madh, ai do të vritet, kurse të tjerët të gjithë do shtypen; nëse s'do jasin pëlqimin, duhet të hiqni ju dorë. Pra, është më mirë të shkruajmë «*tomurë*» sesa «*temistë*», se poeti në asnjë vend nuk i quan *temistë* orakujt, po vetëm mendimet, regjimet dhe ligjet. (Shih: Strabonis — *Geographica* — Lipsiae 1925, Lib. VII, II).

Kështu thotë Straboni. Vargjet që citon janë në këngën XVI, v. 400-4.

Po a ja vunë veshin Strabonit redaktorët e veprave të Homerit? Mjerisht, jo. Pra, edhe sot detyrohem i ta lexojmë e ta studjojmë Homerin të «përpunuar» gjatë shekujve. Andaj, pér ta rivendosur veprën e Homerit sa më afér burimeve të pastra të saj, sot është shumë e vështirë. Këtej rrjedh që edhe homeristi shumë serioz, Viktor Berardi, edhe pse ka pasur nëpër duar një mori botimesh e papirusesh dorëshkrime të veprave homerike, vazhdon të ndjekë traditën: kështu edhe në botimin e «Odisesë» së vitit 1963 të Berardit, më kot i kërkojmë «*tomurët*», pasi vazhdojnë të jenë të zëvendësuar me «*temistët*» (Shih: Vep. përmendur, tomi III, fq. 18), megjithëse po aty, në shënimet, përmend Strabonin (VII, 328: «*themites*» grafusi tines *tomuroi* cf. Eustath).

U ndalëm në këtë problem, jo vetëm pér rëndësinë e tij parimore, po edhe pér diçka që mund të ketë të bëjë drejtëpërdrejt me ne dhe me gjuhën tonë: nuk e dimë a është e gjallë ende në popull rrëth Tomorit të Dodonës së lashtë (pranë Janinës), por nuk mund të rrimë pa përmendur se një fjalë e përafërt me fjalën homerike «*tomurët*», në popullin rrëth Tomorrit vazhdon të jetë e gjallë: beja më e fortë e popullit rrëth Tomorrit, ka qenë gjer tanë vonë: «pér të *mirin*, ose pér *Të mirët e Tomorrit*» (Shih: «Bota shqiptare», Tiranë, 143, fq. 472). Dhe këta «*Të mirët*» të Tomorrit janë shumë më të vjetër nga ardhja e bektashizmit në vendin tonë, sepse beja e mësipërme bëhej nga të gjithë, nga syninj, bektashinj, kristianë.

V. 204: «*ata nuk na fshihen*» — Kujtoni sa kemi thënë në shënimin e v. 4 të këngës VI. Edhe këtu del qartë se feakët ishin të huaj, jogrekë.

V. 206-225 — Edhe në këto vargje duken gjurmët e manipulimeve të mëvonshme.

V. 233: «*kondonë dhe gunën*» — veshja homerike përbëhej nga një mantel: «*klaina*» prej leshi, të cilit i përgjigjet *guna* ose *zhguni* ndër ne; nga «*kiton*» (fjalë e huaj) këmishë prej liri, të cilit i përgjigjet «*kondoi-kondoni* (këmisha) ndër ne; nga «*faros*» (edhe kjo fjalë e huaj, pra, jogreke), shall pér kokë.

Edhe nga veshja e kohës homerike, ku, ndër tri, dy janë me emërtim të huaj (shih: V. Berard — *Odyssée* — Paris 1962, Tom, I. fq. 181), na del fare qartë se marrëdhënjet në mes të popujve e qytetërimeve kanë qenë edhe më të hershme nga eposi homerik.

V. 321: «*përtej Eubesë*» — Për feakët, Eubea nuk mund të cilësohej si një uj-dhesë «në fundin e botës». Pra, del se edhe këtu kemi të bëjmë me një ndërfutje të mëvonshme të bërë ndoshta në vende helenike të Azisë së Vogël ose edhe në Aleksandri të Egjiptit në kohën helenistike.

V. 324: «*të piqte Titjosin*»: gjigandi Titjos, bir i Gjeas (Tokës), vizitohet nga gjykatësi i Zeusit, Radamanti, ndërsa është duke vuajtur ndëshkimin i lidhur për një shkëmbi të zjarritë, ku dy skifterë i hanë mëlcitë, sepse desh të dhunonte me forcë Artemisin.

KËNGA VIII

Argumenti. Ditën e nesërme, Alkinou mbledh kuvendin e feakëve që të vendosin rrëth kërkesës së Odiseut për ta ndihmuar të kthehet në vendin e prindve. Përgatitet një anije për të. Gosti për parësinë e feakëve në shtëpi të Alkinout. Gara e diskut në mes Odiseut dhe feakëve. Këngë të aedit Demodok: në fillim «Dashuritë e Aresit dhe të Afërditës», pastaj «Kali i drunjtë» dhe hyrja e tij në qytetin e Trojës. Përlotjet e Odiseut. Alkinou e pyet përsë përlotet dhe prej kësaj merr vesh se cili është miku.

V. 5. «*gjer n'agoranë e feakëve*». *gjer* në sheshin kryesor të qytetit, ku zhvillohen edhe mbledhjet e kuvendeve.

V. 18: «*djali i urtë i Laertit*»: i ati i Odiseut, Laerti, mbret i Itakës, quhej edhe Larti. Në greqishten e vjetër emri i tij shkruhej në tri mënyra: «La-ertis, Laértios dhe Lártios. (Lar-Lartis = në etruskët ishte titull prijësi, mbreti). Duke u mbështetur në pohime prehistorianësh të dëgjuar, si te gjermanit Karl Schuchardt, i cili te Odiseu shikon «ilirin e vërtetë», që mbretëron mbi ujdhesa që janë të sferës ilire dhe që shquhet «për urtësinë dhe gjakftohtësinë e tij» (V. Revue Internationale des Etudes balkaniques, II-anees-Belgrad 1935, fq. 27), nuk mund të mos na bëjë përshtypje edhe vetë forma e tretë e emrit të të atit të Odiseut, «Lartios», për afërsinë që paraqet me fjälën shqipe «lart», «lartosh». Këtë mendim e hedhim edhe për një shkak tjetër: po në të njëjtën revistë, albanologu Milan Budimir, duke studjuar format e emrit të Odiseut, merr si më të vjetër formën «Odykseus, duke e bashkuar rrënjen «dyks», me fjälën epirote (ilire) «daksa» = det (te Hesuku). Pra, Odise, nuk do të thotë tjetër veçse «detar» (V. Po aty, fq. 195-215).

V. 110-113: Spiro Comora, duke ndjekur edhe shëmbëllën e Viktor Berardit, bën shumë mirë që emrat e detarëve i jep në kompozita shqipe, pasi të gjitha pjesët përbërëse të këtyre emrave kanë të bëjnë me anijet, me pjesët e saj, me detarinë dhe detin; pra, më tepër se emra të përvçëm, këta janë emra-epitete. Ndër grekët e vjetër, po e ritheksojmë kjo mënyrë veprimi ka qenë e zakoshme: në shumicën e rasteve ata kthenin në greqishtë edhe emra të përvçëm e toponime të huaja. Kështu taulantët i quajtën helidonë, Dyrrahun e quajtën Epidamn, Abatin e quajtën Amantia, Pelazgjinë e quajtën Thesalia. Disa popuj e fise i thirrën madje edhe vetëm me epitete përcimimi, si lestrigonë, që do të thotë: banda kusarësh, piratë, kaonë, do të thotë në greqisht edhe: idiotë, kokë trashë; kalabré = grerëza; enotré = të dehurit, njerëz pijanecë. Të njëjtën mënyrë të grekëve nuk përtuan ta përdorin edhe romakët, pasi të dy palët nuk janë gur pa përdorur edhe për të shuar çdo gjurmë qytetërimi e gjuhe

të fiseve e popujve që nënshtronin. Pra, edhe emrat e feakëve ilirë mund të mendoj-
më fare bukur që grekët t'i kenë përkthyer në greqishte. Dhe kur një frëng si Viktor
Berardi, përkthen në frëngjisht, një shqiptar ka edhe më tepër të drejtë t'i përkthe-
jë në shqip këta emra-epitete greke të feakëve ilirë.

V. 167-173 «*Nuk jua falin hyjnité*»... — Këto vargje mendohet se duhet të jenë
të ndërfutura më vonë, në epokën klasike ose aleksandrine, pasi nuk pasqyrojnë epo-
kën heroike që këndon Homeri. Vargjet 170-173 janë një imitim i vargjeve të «Teo-
gonisë» (v. 84-87) së Hesiodit. Në këto vargje gjejmë dy lavditë e qyteteve — shtete
helenike: atletin dhe oratorin.

V. 248: «*me valle e lahutë*» — fjala «kithara» e Homerit, si, këtu, ashtu edhe në
këngët e tjera, në shqip jepet me fjalën «lahutë», me emrin e veglës muzikore tipike
të këngëve tona kreshnike, sepse lahuta, për traditat tonë, këtu u vete më për shtat
këtyre këngëve, kurse fjala «kitarë» sot ndër ne nuk do t'u shkonte për shtat këtyre
këngëve. Në të njëjtën kohë, si kitara e grekëve të lashtë, si lahuta jonë, të dyja janë
vegla muzikore kordofone dhe të afërtë.

V. 294: «*për të takuar sintianët që flasin një gjuhë barbarësh*» — populatë
jogreke (pra, quhet edhe «barbare») në ujdhesën Lemnos. Fjala «sintis» në greqishten
e vjetër do të thotë edhe «grabitës». (Kujtoni sa kemi thënë rrëth këtij qëndrimi të
grekëve në shënimin e vargut 18 të po kësaj kënge). «Sintia» quhej edhe një qytet në
Dardaninë ilire (T. Livius. L. V. XXVI, 25,3). «Sintoi» cilësoheshin edhe disa fise
thrake në Maqedoni.

V. 331: «*Aresin, erën më erë*» — shumë të shpejtë, më të shpejtin se era dhe gjithë
hyjnité e tjera të Olimpit.

V. 517: «*përbimi Deifobin*» — një nga bijtë e Priamit dhe të Hekubës, burri i tre-
të i Helenës, pas vdekjes së Parisit. Natën e tretë të djegjes së Trojës, thohet se
Helena bëhet shkaktare që ky të vritet prej Odiseut dhe Menelaut.

V. 571-585: — Si në mjaft vende, edhe në këto vargje ka naivitete të ndërfutura
më vonë nga të tjerë, kryesisht në kohën helenistike.

KËNGA IX

Argumenti: Odiseu nis tregimin e aventurave të tij pas djegies së Trojës: largi-
min nga Troja; shbarkimin në tokën e kinonëve, plaçkitjen e qytetit të tyre bregdetar,
Ismarës; kalimin në të ngushtën e Mâleasit, në Lakoni, ku një shtrëngatë e rreptë
e flak në det të hapët: arritja në tokën e lotofagëve. Largimi prej lotofagëve dhe
arritja në ujdhesë të qiklopëve dhe hyrja në shpellën e Polifëmit, i cili i ha gjashtë
nga të dymbëdhjetë shokët. Pasi me një dredhi Odiseu qorron Polifemin, shpëton prej
tij, arrin në anije buzëdetit dhe largohet me të shpejtë.

V. 22: «*gjethelëvizësi mal hijerëndë*» — mal i rrahir nga erërat.

V. 39: «*në vendin ku rrojnë kikonët*» — fise thrake, aleate të trojanëve.

V. 60: «*Gjashtë prej shokëve trima s'arritën secilën anije*» — Sipas komentatorëve
homerikë, episodi i kikonëve është një ndër më të rëndësishmit për historinë e tekstit
të «Odisesë»: në tekstin që kemi trashëguar dhe që mbahet si themelori (i cili është
përdorur edhe në përkthimin në shqip), «secila anije humbi nga gjashtë shokë».
Këtej del se edhe Odiseu në anijen e tij pat pësuar të njëjtën humbje. Por ky humbi
edhe gjashtë të tjerë në shpellën e Polifemit. Pra, kur arriti te Qirqeja, Odiseu du-
rrremtarësh, veç pilotit dhe kapitenit. Gjithësejt: pesëdhjetë e dy vetë. Duke humbur

dymbëdhjetë vetë, Odiseut i mbetën dyzet vetë. Mirëpo, kur Odiseu arrinte te Qirqeja, njerëzit e vet i ndau në dy skuadra prej njëzet e dy vetësh secila, njëra e komanduar prej Eurilokut, tjetra prej Odiseut: $(22 \times 2 + 2 = 46 \text{ të gjallë} + 12 \text{ të vdekur} = 58)$. Pra, kemi gjashtë njerëz më tepër. Gjithë këtë ngatërrresë e kanë sjellë dy shkaqe: a) futja e dy vargjeve (54-55) të «Iliadës»; b) ndërrimi nga ndonjë kopist ose redaktor i mëvonshëm i fjalës «*e tyre*» me «*secilën*». Kështu, vargu: *Gjashtë prej shokëve trima s'arritën secilën anije*, duhet të ketë qenë «*Gjashtë prej shokëve trima s'arritën anijen (ose: anijet) e tyre*». Kështu Odiseu, në përpjekjet me kikonët, mund të mos ketë humbur asnjë shok të anijes së tij.

V. 83-89: «*Lotofagët*» (ngrënësit e lotosit), popull mitik i Afrikës; në përgjithësi kështu quheshin popujt e paqytetëruar, që ushqeheshin me pemë dhe mish kafshësh, kurse «bukëngrenës» quheshin popujt e qytetëruar. Edhe sot arabët quajnë pjesën jugore të Tunizisë «Xherba» (që do të thotë «vendi i hurmave»), kurse pjesën veriore «Ifrikia» (që do të thotë «vend i grurit»).

V. 96: «*duke lajthitur*» — në tekstin grek ka një lojë fjalësh: «*lotos-lathetai*» (*lotos-lajthitje*, harresë: krh. lumi i Lethes, Letit, lajthitjes). Kjo është qëlluar bukur edhe në shqip: «*lotos-lajthitje*».

V. 106: «*Qiklopët e egër*» — në greqisht «*qyklo-opes*» do të thotë syrrumbullakët, syqerthull. Vendi për të cilin flitet këtu është toka vullkanike në veri të gjirit të Napolit, rrëth Vezuvit, të cilin De Rada e quan «Dhezuri» (i ndezuri, i zjarrti).

V. 117: «*një ujdhesë e vogël*» — Kapri («ujdhesë e dhive») quhet edhe sot një ujdhesë kundrejt Napolit. Po kjo është e madhe dhe pak jashtë Gjirit. Pra, ujdhesa për të cilën bën fjalë Odiseu duhet të jetë Nisida (zvogëlim i *nesos* — ujdhesë, gjithashu fjalë greke, si është edhe vetë emri i Napolit: (nea-poli-qytet i ri). Nisida ndodhet në anën veriore të Gjirit të Napolit.

V. 187: «*ku s'kishte qiklopë të tjerë*» — kundrejt ujdhesës Nisida, në bregdetin napolitan, shkëmbinjtë janë me shpella. Njëra prej tyre është zgjeruar dhe thelluar aq shumë prej dorës së njerëzve gjatë shekujve, saqë shëmbëllen me një tunel të vërtetë: kjo, sipas gojëdhënës, ka qenë shpella e Polifemit. Vetë krijimi i figurës së qiklopëve prej fantazisë së njerëzve të lashtë mund ta ketë burimin e saj te pamja konkrete e një vullkani: gryka e një vullkani të shuar ka formën e një syri vigan; kur vullkani nis veprimtarinë e tij gjëmon, ulërin, vjell dhe flak shkëmbinj, po ashtu si bën edhe Polifemi.

V. 425-6: *desh... me lëkurën (leshin) që ka manushaqja* — krahasim shumë i kërkuar, i futur më vonë. Ndonjë redaktor ngjyrën manushaqe e ka zëvendësuar me ngjyrën purpur. Po edhe ky zëvendësim nuk ka qenë fatlumtur.

V. 543: «*Posa arri tem kështu në ujdhesë*» — komentatorët janë të mendjes se kjo ujdhesë është ujdhesa e Strombolit, ujdhesë vullkanike në sérën e ujdhesave Eolie ose të Liparit në detin Tirren, në veriperëndim të ngushticës së Mesinës, që ndan Siqelinë nga Kalabria.

KËNGA X

Argumenti: Eoli, hyu i erërave, që banonte në ujdhesat Eolie, pasi e pret si mik, i jep Odiseut edhe një shtëmbë, ku kishte mbyllur erërat e kundërtta, sapo niset për t'u kthyer në Itakë, i ndihmuar vetë nga Zefiri, me porosi që të mos hapej shtëmba. Mirëpo shokët e tij, duke menduar se shtëmba kishte thesare, e hapin, teksha Odiseu flinte. Erërat shkaktuan një shtërngratë shumë të fortë, e cila i ktheu përsëri në ujdhesën e Eolit. Eoli, i zemëruar, i dëboi. Arrijnë tokën e lestrigonëve, ku humbasin njëmbëdhjetë anije. Me anijen që u kishte mbetur, Odiseu arrin te uj-

dhesa e Qirques. Euriloku me disa shokë niset për të hetuar vendin dhe shohin një pallat. Shokët e Eurilokut hyjnë, por nuk dalin më nga pallati. Euriloku kthehet dhe lajmëron Odiseun dhe ky shkon drejt e në pallat të Qirques, ku, me ndihmën e Hermesit, mposht Qirqen dhe e detyron që t'ja kthejë sërisht në njerëz shokët e tij të ndërruar në derra.

V. 80: «... tē shtatën arritëm-ndënë qytetin e Lamos» — për Homerin edhe brigjet e Sardenjës janë vende të lestrigonëve (piratëve të detit). Lamos binte në brigjet e ngushticës së Bonifacios. Siç e ka vënë në dukje kritika, poema «Odisea» me të drejtë mund të cilësohet si «poema e porteve» të Mesdheut, pasi në të përmenden gati të gjitha ngushticat e portet, si ngushtica e Kyterës (Qerigos, nën More), e Itakës, e Tunizit (Djerbës), e Mesinës, e Liparit, e Sirenave, e gjirit të Napolit, e Gjibraltarit, etj. Vetë Odiseu (K. XII) na thotë se lundrimi i tij nuk është veçse një zbulim i porteve të detit. Edhe kjo tregon se edhe në kohën homerike rëndësia e shkëmbimeve të mallrave dhe e marrëdhënjeve ekonomike në mes të popujve ka qenë shumë e madhe. Edhe epopetë kaldeane na flasin për udhëtime të kësaj natyre, për pushtime portesh.

V. 84-86: Nga këto vargje del se kemi të bëjmë me barinj me pagë, të cilët punonin natë e ditë për të nxjerrë shujtën e fëmijëve të tyre.

V. 135: «*gjersa arritëm n'Ajaje, ujdhesë ku rronte hyjneshë*» — kjo ujdhesë gjendej në detin Tirren, përpara brigjeve të Latiumit (Lacios). Sot, pasi është e bashkuar me tokën për shkak të mbushjes së detit prej tokës së gërryer, quhet «Mali i Qirques». «Kirkes» në greqisht do të thotë «skifter»; por edhe Aj-aje» në gjuhët semite gjithashtu do të thotë «ujdhesë e skifterit».

V. 305: «*molu i thoshin hyjnité...*» — kjo fjalë nuk është greke, siç na thotë vetë poeti. Shtrohet pyetja: «Prej cilës gjuhë duhet të rrjedhë?» Dimë se gjuhë e hyjnive cilësohej gjuha e pellazgëve. V. Berard, njohës i gjuhëve semite, na thotë se në këto gjuhë gjendet një fjalë e përafërt etnri, i bimës «melouh» apo «malouh» (*Atriplex halimus*). Po, siç thotë vetë edhe Berardi, «melouh» shërben si sallatë që hahet edhe sot e kësaj dite nga njerëzit. Mirëpo funksionet e «molu-t» të Homerit janë çudibërëse, andaj ky përafërim i Berardit nuk na duket shumë me vend. Mbase fjala shqipe «mollull», (mollëz, modhull, modhë), me të cilën sot quhet bima «*Lathyrus aphaca*», ka afërsi me fjalën «molu». Këtë e themi jo vetëm prej tingullit të përafërt, po edhe për shkaqe të tjera: 1) Sepse në familjen e saj gjemjë bimë me lule të bardha, fryte të zeza (i ka edhe mollulla), rrënje të zeza, ashtu siç e përshkruan Homeri në v. 304. 2) Sepse në familjen e kësaj bime gjemjë edhe bimë mjekësore. Veçanërisht në të pambjellurat prej njeriut, ka prej tyre edhe nga ato që përbajnë helme të forta, si glukozidin cianogenetik, që në hasje me ujin ndahet në glukozë, aceton dhe acid cianidrik HCN. Pra, mendojmë se vetëm bimë të tillë mund të ishin të fuqishme për të zgjidhur një magji si ajo që kishte bërë Qirqeja. 3) Sepse në këtë familje ruk bëjnë pjesë vetëm bimë të zakonshme njëvjeçare, po edhe pemë të vërteta, si, f. v. xhixhibanozi (*Ceratonia siliqua*), etj, të cilat, ashtu si thotë Homeri në v. 305, njerëzit «me zor i çrrënjosin» nga toka.

V. 427-435: Mendohet me të drejtë se gjithë këto fjalë në gojë të Eurilokut janë të ndërfutura më vonë, pasi Euriloku, i cili nuk pat hyrë në pallat të Qirques, nuk kishte si ta dinte që ajo i kthente njerëzit në derra, luanë e ujqër.

KËNGA XI

Argumenti: Odiseu arrin në tokën e kimerëve, ku, duke ndjekur porosinë e Qirqes, thërret hijet e të vdekurve, duke zbritur në Hades. I shfaqet hija e Elpenorit njërit prej shokëve të tij, pastaj hieja e së emës, Antikleas. E treta i shfaqet hieja e parandjellësit Tirezia, që i flet për aventura të reja që do t'i ndodhin dhe për kthimin e tij në atdhe. Antiklea e pyet për Laertin, Telemakun dhe Penelopën. I shfaqen hije grash të shquara dhe më në fund hijet e heronjve kryesorë grekë, Agamemnoni, Akili, Patrokli, Antiloku dhe shumë kriminelë të ndëshkuar. I tronditur del nga Hadesi, kthehet në anije dhe nis sërisht lundrimin.

V. 14. «*Në atë vend kishin ngritur qytetin e tyre kimerët*» — popull mitik, që banonte pranë Oqeanit, gjithmonë i mbështjellë nga mjergulla dhe nga nata. Në vështrim të dytë, popull i Kersonezit taurik (Krime). Këtu «Oqeani i thellë» nuk është tjetër veçse deti Tirren dhe kimerët, banorët e vendit që sot quhet Pozzuoli (pranë Napolit), afér të cilit janë liqenet Lukrin dhe Avern, ashtu si paraqiteshin përpara shekullit të 16-të të erës sonë, kur topografia e vendit ndryshoi pas shpërthimit vullkanik të Montenuovos (1538). Këtu ndodhet zona vullkanike e Fushave Flegrei (Campi Flegrei). Sipas të lashtëve, Averni quhej portë e Hadesit (Ferrit), pasi gazet që ngriheshin, largonin zogjtë dhe vendin e errësonin me një mjergull të përhershme. Edhe Virgjili, duke ndjekur gjurmët e Homerit, këtu e çon Eneun për të vizituar Hadesin në poemën «Eneida». Për të arritur këtu, Odiseut me shokë i duhet të bëjë të paktën 140 kilometra rrugë, duke u nisur nga ujdhesa e Qirqes.

V. 186: «*siç është e drejta e çdo sundimtarë*» — Ky varg mendohet të jetë i ndërfutur, sepse paraqet institucione shoqërore jo të kohëve homeri, po të mëvonshme.

V. 565-626 — Këto vargje, si edhe mjaft të tjera, komentatorët e lashtë, përmbajtjen e tyre jobindëse, i cilësonin gjithashtu johomerike, po të ndërfutura më vonë prej të tjerëve.

KËNGA XII

Argumenti: Nga Hadesi Odiseu kthehet në ujdhesën e Qirqes, e cila e këshillon rreth udhëtimit që ka për të bërë. Ky niset sërisht, kalon ujdhesën e Sirenave dhe ngushticën në mes Shkyllës dhe Karibdës, ku humbet gjashtë shokë. Humbet anijen dhe shokët, si pasojë e therjes së qeve të Diellit në ujdhesën e Trinakisë. I dërmuar, mezi arrin ujdhesën e Kalipsos.

V. I: «*rrymat si t'oceanit*» — në tekst flitet për «rryma të oqeanit». Kjo shprehje u ka sjellë shumë kokëcarje komentatorëve, pasi këtu nuk kemi të bëjmë me ndonjë oqean, po me dy liqenet Lukrin dhe Avern, përmjet të cilëve Odiseu hyri dhe doli nga Hadesi (Terri, Ferri). Duke u marrë kjo shprehje thjesht si krahasim, për ta bërë më të qartë idenë, në shqip është dhënë me «rrymat si t'oceanit».

V. 39: «*Ju do shikoni së pari Sirenat*» — Sirenat, këto qenje mitologjike, femra të bukura nga mesi e lart dhe poshtë zogj ose peshq, banonin shkëmbinjtë detarë, në mes të ujdhesës së Kaprit (të Dhive) dhe brigjeve italiane, përpara Amalfit.

V. 57: «*ti do të ndodhesh përballë dy udhësh*» — Odiseu, pasi të kalojë 200 km rrugë detare, do të arrijë në ujdhesën Stromboli: këtu do të ndodhet përpara të dy udhëve, për të cilat i flet Qirqeja: më të djathtë, nga perëndimi, drejt Trapanit, ndo-

dhet porta Pllaktashe («Pllagktas» në origjinal). Vallë a mos ka lidhje me fjalën «pllakashe» (pllakaqe — dërrasë guri), që ne edhe sot e kemi të gjallë në gjuhën tonë? Të vihet re se edhe këtu Homeri thotë që kjo është fjalë e hyjnive, pra, jogreke. (V. 60). Sot këto dy dërrasa të gurta quhen njera *Pietra lunga* (47 m. e lartë), që ka në bazë të saj një shpellë, përmjet së cilës mund të kalojnë barkat; tjetra, shumë më e ulët, quhet *Pietra menalta*. Të dyja ndodhen në ngushticën në mes ujdhesës Lipari dhe Ujdhesës së Zjarrit, Vulkanos. Udha e dytë për Odiseun e shokët ndodhet më të mëngjér, drejt Mesinës, është porta e Karibdës dhe e Shkyllës. Edhe këta dy emra nuk janë me origjinë greke. Sipas V. Berardit rrjedhin prej fenikishtes: *Skylla* = shkëmb, shpellë; Karibdes = vrima, bira e vdekjes.

V. 127: «*Ti në ujdhesën Trinakje*» — Shqipërim i «Trinakin es nyson» të Homerit. Homeristët kanë menduar me të drejtë se, sipas emrit, kjo ujdhesë duhej të ishte Peloponezi, Moreja, ose Kalkida. Po gjeografia dhe koha e udhëtimit bien në kundërshtim me një krahasim të tillë. Pra, ose këtu kemi të bëjmë me një gabim të thjeshtë në ndonjë kopjim të mëvonshëm, ku emri «Trinakrie» (trekëndësh, trikokësh) është kopjuar pa gërmën r të rrrokjes së tretë, duke na e dhënë në formën «Trinakie» (tredhëmbësh). Ose, duke mos ditur se lundërtarët e lashtë grekë me emrin «Trinakrie» (trekëndësh) kishin pagëzuar Siqelinë, kopistët e mëvonshëm «Trinakrien» e panjohur prej tyre, e bënë me dashje «Trinakje», duke kuptuar kështu Peloponezin apo Kalkidën, që me të vërtetë kanë formë «tredhëmbësh» dhe që ata i njihnin.

V. 290: «*që, pa përfillur hyjnité eprore* — Te Homeri, shprehja «hyjnité eprore» jepet me «perënditë-mbretër». Si mjaft të tjera, edhe kjo shprehje nuk është e Homerit, po e ndërfutur më vonë.

V. 375: «*Rendi në çast Lambetia*» — Kjo ndërhyrje e futur më vonë në poemën homeriike është krejt naive, pasi Dielli, edhe sipas vetë Homerit, ishte hyjnia që shihte e dëgjonte çfarëdo që ngjiste mbi dhë.

V. 403-417: Përshkrimi i shtërgatës këtu është i njëjtë me shtërgatën pranë Kretës (K. XIV 301-315). Kjo përsëritje, sipas homeristëve, nuk është e Homerit, po e mëvonshme.

Ndarja në këngë nuk është e Homerit, po e aleksandrinëve. Pra, kjo ndarje është shumë herë artificiale, siç ndodh, fjala vjen, me ndarjen në mes të kësaj këngë dhe këngës XIII. Pohimi i Odiseut se këtu mbarojnë tregimet e tij, nuk është argument i fortë për t'i ndarë këto dy këngë në këtë pikë, pasi për to vazhdon të flitet, në formë dialogu, edhe në këngën XIII, të pakën gjer në vargun 184. Pavarësisht nga kjo, këtu mbarojnë efektivisht si udhëtimet e Telemakut, si aventurat e Odiseut. Në këngët e tjera kemi kthimin dhe hakmarrjen e Odiseut në Itakë.

Ji ke njëqindenjëzë zemra.
I përi vete, dhe e do përfisni
Unë kemi vekem 2 zemra
I përi vete një përtig

✓ 10

PASQYRA E LËNDËS

	Faqe
Parathënje	1
Kënga I	2
Kënga II	3
Kënga III	4
Kënga IV	5
Kënga V	6
Kënga VI	7
Kënga VII	8
Kënga VIII	9
Kënga IX	10
Kënga X	11
Kënga XI	12
Kënga XII	13
Shënimë e komente	123

NDREQJE GABIMESH

Faqja	Vargu	Është	Të lexohet
IV	24	njerëzore	njerëzore,
»	32	më të lashtë	më të lashtë,
2	68	zemrën vrer	zemrën plot vrer
4	167	zemrën	zemërën
5	248	mëmë	mëmën
7	326	në prakun	mu në prakun
»	329	shërbestarët	shërbastaret
9	420	t'afëve	të tafëve
14	233	dhe at	edhe at
15	277	shumica kanë	shumica s'i kanë
21	117	Spati	S'pati
23	225	urtë	i urtë
24	301	mblidhëte	po mblidhëte
25	347	mos u dhëntë	mos e dhëntë
27	445	i spërkatën,	e spërkatën,
28	460	pranë	prenë
»	463	nuhja	nusja
»	476	kocisë mbrehën	kocisë ja mbrehën
30	57	e vuri	u vuri
32	189	emrin)	emërin
33	228	aytre	atyre
33	237	ka si	ka se si
35	334	mungon ky varg:	brenda në shtrofull luani të fortë dhe shkon të kërkojë
35	335	po kthehet	pa kthehet
36	370	shokëve	shokve
36	373	sepse dua këtu;	sepse dua, këtu;
36	379	Protgu	Proteu
37	423	zemrën	zemërën
40	566	deti	detin
40	568	anijet me zemër të vrařë	anijet, me zemër të vrarë.
41	618	të bëhet jotja,»	të bëhet e jotja,»
41	665	s'dinte	s'dihet
42	681	shërbestarët	shërbastaret
43	735	thënë	dhënë
43	750	shërbëtoret	shërbastaret
43	765	mtonjësit	dhe mtonjësit
44	773	ato, fodulle	ato fjalë fodulle
»	805	nuk qenë	nuk ka qenë
44	844	një ujdhesë	ujdhesë
47	76	shpelë.	shpellë.
48	136	përjetshme.	përjetëshme.
49	171	gjithë	gjithë
50	213	nu	nur
50	215	e deruar!	e.nderuar
51	261	loze	lloze
51	272	Plejadat,	të Plejadat,
52	303	gjith	gjithë
52	329	të dëndura,	të dëndur,
52	348	t'ja	ta
53	365	Poseidoni	Poseidoni
53	440	të fshehura.	të fshehur.
53	448	lundërthyez	lundërthyer
56	4	n'hyperien	n'Hyperien
57	62	dhe të rinj	dhe tre të rinj
59	166	pa	po
65	93	gjithnjë	gjithënjë

Faqja	Vargu	Është	Të lexohet
65	137	atje	atij
»	139	durimadhi	durimmadhi
»	137	atje	atij
72	135	e negjur	e regjur
73	166	o mor	mor
73	176	s'ke	s'ka
75	269	Atesi	Aresi
»	270	kasneci	kasnec
76	351	S'i	Si
77	371	gjendje	gjëndej
79	483	duart ahere	duart e tyre ahere
80	511	qytet;	qyteti,
85	173	shokët e mi	shokët e tjerë
85	201	deronim.	nderonim.
86	239	shkëmb më të rëndë,	shkëmb fort të rëndë,
87	261	do ketë	do të ketë
92	560	Gisht-trendafilja	Gisht — trëndafila
95	48	me llahtara	me llahtarë
95	51	ja ose të bija	ose të bija
95	62	nhajat	n'hajat
98	207	shorti i parë hodh	shorti i parë i ra
99	249	të fliste,	të fliste ç'ka ngjarë,
»	278	mjerën	mjekrën
101	366	e këmbëpështe se	e këmbëpështetse
103	500	mblodha	e mbloida
104	544	tkurrur	thurur
107	89	e mjera t'i qasej	e mjera, t'i qasej
111	424	turp;	trup;
125	337	banorët t'Olimpit.	banorë t'Olimpit.
136	19 (rrreshit)	kreyn	kryen
142	21 (»)	De Reda	De Rada